รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเพื่อการส่งเสริม และกำกับดูแลการเรียนรู้ตลอดชีวิต

A Comparative Study of Legal Measures in order to Support and Regulatory Law for Lifelong Learning

โดย

อาจารย์ ดร. วลัยวรรณ มธุรสปรีชากุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกวลิน ต่อปัญญาชาญ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเพื่อการส่งเสริมและกำกับดูแลการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ชื่อผู้วิจัย ดร.วลัยวรรณ มธุรสปรีชากุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกวลิน ต่อปัญญาชาญ

ปีที่แล้วเสร็จ 2564

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 5 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดสิทธิมนุษยชน ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน หลักภารกิจของรัฐ หลักการกระจายอำนาจ 2) เพื่อศึกษาแนวทางระหว่างประเทศในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ 3) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศที่เลือกศึกษา ได้แก่ ประเทศฟินแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลีและประเทศญี่ปุ่น 4) เพื่อศึกษาข้อจำกัดของร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... 5) เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมของประเทศไทยในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต วิธีการศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาเอกสารทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีประเทศที่เลือกศึกษาได้แก่ ประเทศฟินแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลีและประเทศญี่ปุ่น รวมถึงศึกษาเปรียบเทียบข้อจำกัดของร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. .... นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มจำนวน 10 คน ได้แก่ 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และกฎหมาย 2) กลุ่มตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 3) กลุ่มประชาชนทั่วไป

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า 1) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้คนและถือเป็นพันธกิจของรัฐในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างทั่วถึง 2) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีพันธกิจโดยตรงในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของมนุษยชาติโดยมีการวางแนวทางให้ประเทศต่างๆนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทกับประเทศของตน 3) ประเทศฟินแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลีและประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีการนำกฎหมายมาใช้เพื่อการส่งเสริมและกำกับดูแลการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน รวมถึงมีนโยบายและการสร้างสภาวะแวดล้อมต่างๆที่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ ดังนั้นมาตรการทางกฎหมาย นโยบาย การกำกับดูแล และการปฏิบัติต่างๆที่เกี่ยวข้องบางประการจึงสามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมสำหรับประเทศไทยได้ 4) ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... มีข้อจำกัดบางประการที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีและมาตรการบางประการยังไม่เหมาะสม รวมถึงยังขาดมาตรการทางกฎหมายที่จำเป็นในการส่งเสริมและกำกับดูแลการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในประเทศไทย 5) ด้วยข้อจำกัดของร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... การพัฒนาร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... ให้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี รวมถึงการนำแนวทางขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และ

วัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และประเทศที่เลือกศึกษามาปรับใช้สามารถวิเคราะห์และเสนอแนะการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ได้แก่ รูปแบบของการเรียนรู้ การใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การการจัดตั้งตำแหน่งผู้ให้คำปรึกษาด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตประจำตำบล หลักเกณฑ์การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในรูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงรุก และมาตรการเชิงนโยบายในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันจะนำไปสู่มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมและกำกับดูแลการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมกับประเทศไทย เป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ...., การเรียนรู้ตลอดชีวิต, การส่งเสริมและกำกับดูแล

Abstract

Title A Comparative Study of Legal Measures in order to Support and Regulatory Law for Lifelong Learning

Researchers Dr.Walaiwan Mathurotpreechakun and Assistant Professor Dr. Keovalin Torpanyacharn

Year 2021

The objectives of this research were 1) study concepts and theories in terms of monitoring and supporting such as lifelong learning, human rights, the self-directed learning, and adult learning, as well as, principles of public participation, function of a state, and decentralization. 2) identify the international guidelines from the United Nations, Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) for promote lifelong learning. 3) study legal measures which were supporting and regulatory law from Finland, Korea and Japan. 4) study the limitations of the drafting of the lifelong learning act in Thailand. 5) analyze and suggest the appropriate legal measures to support and regulatory Law in Thailand. This research was qualitative research which collected the data from documents search from Finland, Republic of Korea and Japan in order to compare with a limitation of a drafting of lifelong learning act in Thailand. Moreover, 10 key informants were divided into 3 groups, were conducted by in depth interview, namely the academic experts from both educational and law, government sector, local communities in the area of Nontaburi province in Thailand.

The results showed that 1) theory of governance and promoting lifelong learning supports lifelong learning people and that is the state's mission to promote lifelong learning by participation of people. 2) UNESCO is an international organization having direct mission to develop lifelong learning of humankind by giving guidelines for various countries in order to appropriately adapt to their own countries. 3) Finland, Republic of Korea and Japan are countries that brings law for promoting and supervising lifelong learning of people including having policy and environment for these; therefore, legal procedure s policy supervision and some related practices can appropriately adapt to Thailand. 4) Draft of Learning Supporting Act B.E....has some limitation that is not comply with the theory and some procedures inappropriately of which are lack of necessary legal procedures in promoting and supervision of Thai people's lifelong learning. 5) Regarding to limitation of Draft of Learning Supporting Act B.E....,the development draft of this Act in order to comply with the theory and the guideline of UNESCO and selecting countries could analyze and suggest the

amendment of Draft of Learning Supporting Act B.E.... in these aspects as follows: learning patterns, usage of public property for promoting lifelong learning, establishing lifelong learning consultant position in each subdistrict, the standard of participation for network partners in form of active participate and lifelong-learning policy procedure of which will lead to legal procedures to promote and govern lifelong learning suited to Thailand effectively.

Keywords: Draft of Learning Supporting Act B.E..., Long-life Learning, Support and Regulatory

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่อนุมัติทุนอุดหนุนการวิจัยนี้ และขอขอบคุณมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สถาบันวิจัยและพัฒนาตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการจัดทำงานวิจัยนี้จนสำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความคิดเห็นอันสะท้อนแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์แก่งานวิจัยต่อการนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนให้คำแนะนำที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการทำให้งานวิจัยนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ได้สละเวลาให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึกและข้อคิดเห็นซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย

ขอขอบคุณนางสาวจินต์จุฑา บำเพ็ญวัฒนา ผู้ช่วยนักวิจัยที่ทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษาของไทยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการพัฒนามาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป

คณะผู้วิจัย

ตุลาคม 2564

สารบัญ

บทคัดย่อ ..... **ก**

Abstract ..... **ค**

กิตติกรรมประกาศ ..... **จ**

สารบัญ ..... **ฉ**

สารบัญตาราง **1**

สารบัญภาพ **1**

บทที่ 1 **บทนำ** **1**

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย 3

1.3 ขอบเขตการวิจัย และกรอบแนวคิดการวิจัย 4

1.3.1 ขอบเขตการวิจัย 4

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา 4

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา 5

1.3.4 กรอบแนวคิดการวิจัย 5

1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย 7

1.5 นิยามศัพท์ 9

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ 9

บทที่ 2 **แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต** **10**

2.1 แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต 10

2.1.1 สาระสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต 12
2.1.2 การจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิต 17
2.1.3 แนวโน้มของการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 20
2.2 แนวคิดสิทธิมนุษยชน 22
2.2.1 สาระสำคัญของสิทธิมนุษยชน 23
2.2.2 หลักการของแนวคิดสิทธิมนุษยชนกับสิทธิทางการศึกษา....25
2.2.3 แนวคิดสิทธิมนุษยชนต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต 30
2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ 33
2.3.1 สาระสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่....34
2.3.2 หลักการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ 39
2.4 แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง.... 43
2.4.1 สาระสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง 43
2.4.2 แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต....46
2.5 หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน 47
2.5.1 สาระสำคัญของหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน....47
2.5.2 หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต 55
2.6 หลักภารกิจของรัฐ.... 56
2.6.1 สาระสำคัญของหลักภารกิจของรัฐ 57
2.6.2 หลักภารกิจของรัฐกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต....58
2.7 หลักการกระจายอำนาจเพื่อการจัดทำบริการสาธารณะ 62
2.7.1 สาระสำคัญของหลักการกระจายอำนาจเพื่อการจัดทำบริการสาธารณะ....62
2.7.2 หลักการกระจายอำนาจเพื่อการจัดทำบริการสาธารณะกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต 64

2.7.3 การดำเนินงานขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต 67

บทที่ 3 **แนวทางระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศกับ การกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต** **69**

3.1 แนวทางขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ 70

3.1.1 การพัฒนาที่ยั่งยืนกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต 71

3.2 กฎหมาย และมาตรการของประเทศต่าง ๆ กับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 76

3.2.1 ประเทศญี่ปุ่น 76

3.2.2 สาธารณรัฐเกาหลี 102

3.2.3 ประเทศฟินแลนด์ 142

บทที่ 4 **ความเป็นมา กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตสาระสำคัญและข้อจำกัดของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้** **170**

4.1 ความเป็นมาของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย 170

4.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทของประเทศไทย 183

4.2.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 183

4.2.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 .. 185

4.2.3 ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. 185

4.3 สาระสำคัญและข้อจำกัดของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 211

4.3.1 วัตถุประสงค์ 212

4.3.2 แนวคิดพื้นฐาน 212

4.3.3 ประเภทของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามช่วงวัย 213

4.3.4 ระบบของการเรียนรู้ตลอดชีวิต 214

4.3.5 หน่วยงาน และผู้รับผิดชอบ 214
4.3.6 มาตรการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 219
4.3.7 การประเมินผล 220
4.3.8 ประโยชน์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต 221
บทที่ 5 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยใน การกำกับดูแลและส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ... 222
5.1 ปรัชญา แนวคิดและทฤษฎีของการเรียนรู้ตลอดชีวิต 222
5.2 วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต 223
5.3 ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต 226
5.4 ช่วงวัยของการเรียนรู้ 229
5.5 การมีส่วนร่วมของประชาชน 232
5.6 หน่วยงานกลางที่รับผิดชอบ 236
5.7 หน่วยงานระดับท้องถิ่นที่รับผิดชอบ 240
5.8 การจัดตั้งสถานศึกษาตลอดชีวิต 244
5.9 การมีส่วนร่วมกับผู้จ้างงาน 245
5.10 หลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล 249
5.11 หลักสูตรเพื่อพัฒนาให้แรงงานมีทักษะสูง 252
5.12 ระบบรับรองคุณวุฒิการศึกษา 254
5.13 มาตรการสนับสนุนทางการเงินจากภาครัฐและการสร้างจูงใจให้กับภาคเอกชนในการสนับสนุนงบประมาณ 257
5.14 การปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการบุคลากร 259
5.15 การสร้างระบบนิเวศแห่งการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) 260
5.16 การเผยแพร่ข้อมูลด้านการจัดบริการการศึกษา 261

5.17 การแนะนำและให้คำปรึกษากับประชาชน 263

บทที่ 6 **บทสรุปและข้อเสนอแนะ** **264**

6.1 บทสรุป 264

6.2 ข้อเสนอแนะ 265

6.2.1 การแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 265

6.2.2 หลักเกณฑ์ภายใต้ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 266

6.2.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 267

บรรณานุกรม **269**

ภาคผนวก **284**

ภาคผนวก ก ผู้ให้ข้อมูลในการจัดประชุมปฏิบัติการ 285

ภาคผนวก ข เอกสารชี้แจ้งข้อมูล/คำแนะนำแก่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย 287

ภาคผนวก ค หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย 298

ภาคผนวก ง แบบคำถามที่ใช้ในการประชุมปฏิบัติการ 300

ภาคผนวก จ หนังสือรับรองจริยธรรมข้อเสนอวิจัย 303

ประวัตินักวิจัย **308**

สารบัญตาราง

ตารางที่ 4.1 รายงานผลการดำเนินงาน สำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562..... 206
ตารางที่ 4.2 รูปแบบของการจัด ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ 215

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....6
ภาพที่ 3.1 พัฒนาการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศญี่ปุ่น.....80
ภาพที่ 3.2 โครงสร้างการกำกับดูแลในมิติต่าง ๆ ของการนันทนาการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศเกาหลี..... 135
ภาพที่ 3.3 โครงสร้างขององค์กรในภาพรวมสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศเกาหลี 136
ภาพที่ 3.4 พัฒนาการของโครงสร้างระบบการศึกษาในฟินแลนด์ 144
ภาพที่ 3.5 ระบบการจัดการศึกษาในประเทศฟินแลนด์ 146
ภาพที่ 3.6 การถ่วงดุลอำนาจในการบริหารจัดการศึกษา 153
ภาพที่ 4.1 รายงานผลการดำเนินงาน สำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 177

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเรียนรู้คือการพัฒนาตนเองที่สำคัญยิ่งในการดำเนินชีวิต การทำงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้ คือ กระบวนการภายในตัวบุคคลในการได้มาซึ่งความรู้ ทักษะ และเจตคติ ซึ่งบุคคลสามารถเรียนรู้ได้จากการได้ยิน การสัมผัส การอ่าน การถาม ประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี และ/หรือจากการศึกษาค้นคว้า จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้คือชีวิต เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและตลอดชีวิต ช่วยทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด ทัศนคติ และการกระทำได้

ในโลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสิ่งที่ยิ่งทวีความสำคัญ เนื่องจากการเข้าสู่ตลาดแรงงาน และการคงอยู่ในตลาดวัยแรงงานจำเป็นต้องเรียนรู้ และเพิ่มทักษะตลอดเวลา ทั้งทักษะที่มีอยู่ให้ทันต่อเทคโนโลยี และทักษะที่เปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยี หากวัยแรงงานในประเทศไทยสามารถปรับตัว และเพิ่มทักษะตลอดช่วงอายุการทำงาน ย่อมเป็นการเพิ่มความมั่นคง และประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงรองรับการจ้างงานของผู้ลงทุนต่างประเทศสำหรับการจ้างแรงงานในประเทศไทย ด้วยความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตดังกล่าว แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580[1] ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน การเสริมสร้าง และยกระดับการพัฒนาการศึกษา และการเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบนอกระบบ และการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ทุกรูปแบบตลอดช่วงชีวิต

ในทางระหว่างประเทศ กล่าวคือ สหประชาชาติ ภายใต้การดำเนินงานขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติได้มีการพัฒนาการวางแผนและบริหารจัดการระบบ

---

[1] แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (12) ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ (พ.ศ. 2561-2580)

การศึกษา เพื่อช่วยเหลือให้ประเทศต่าง ๆ มีคุณภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิต[2] นอกจากนี้ประเทศต่าง ๆ อาทิ ประเทศภายในกลุ่มสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นประเทศชั้นนำด้านการศึกษา รวมทั้งประเทศในภูมิภาคอาเซียน ตัวอย่างเช่น สาธารณรัฐเกาหลี (Lifelong Education Act)[3] ซึ่งเป็นประเทศที่มีการพัฒนาด้านการศึกษาอย่างมากในปัจจุบัน ตัวอย่างประเทศเหล่านี้ต่างมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตัวอย่างมาตรการ เช่น การสร้างหน่วยงานที่รับผิดชอบ การกำหนดนโยบายอย่างมีส่วนร่วม การกำกับคุณภาพ การปฏิบัติ อาทิ แนวทางการบริหารหลักสูตร การพัฒนาเนื้อหาองค์ความรู้ การประสานงาน และการแสวงหาวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ร่วมกับผู้รับการเรียนรู้ หรือการสนับสนุนผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตในด้านต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการส่งเสริม ความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติ และเกิดมาตรฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ชุมชน และยุทธศาสตร์เฉพาะของสถาบันความรู้เหล่านั้น

อย่างไรก็ตามแม้ยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยจะมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ปัจจุบันยังไม่ปรากฏมาตรฐานแนวทางหรือกรอบชัดเจนในการกำกับดูแล หรือการส่งเสริมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ในฐานะที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีปรัชญาด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยตรง การศึกษามาตรการเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะสามารถช่วยเพิ่มเติมองค์ความรู้ในการปฏิบัติพันธกิจด้านการศึกษาของมหาวิทยาลัยให้สำเร็จลุลวงได้ดียิ่งขึ้น

ทั้งนี้ แม้ปัจจุบันประเทศไทยจะอยู่ในระหว่างการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาตลอดชีวิต แต่ร่างฉบับดังกล่าวยังมีความไม่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี แนวทางขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติบางประการ โดยเฉพาะร่างพระราชบัญญัติบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการซึ่งส่วนใหญ่มาจากภาครัฐ จึงขาดการมีส่วนร่วมกับประชาชน และร่างพระราชบัญญัติมุ่งเน้นในด้านการกำหนดนโยบาย แต่ยังไม่มีความชัดเจนในการกำกับคุณภาพ การปฏิบัติงาน รวมถึงการ

---

[2] Carolyn Medel-Anonuevo, Toshio Ohsako and Werner Mauch, **Revisiting Lifelong Learning for the 21st Century** (Hamburg: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2001), pp. 9-10

[3] Kim Shinil, **Adult Learning and Education in Korea**, Retrieved January 24, 2021 from http://uil.unesco.org/

ประสานงานกับผู้รับการเรียนรู้ ประกอบกับเมื่อศึกษาประเทศที่เลือกศึกษาพบมาตรการที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแล และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้

งานวิจัยฉบับนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเป็นหลักการพื้นฐานในการพัฒนามาตรการทางกฎหมายเพื่อการกำกับดูแล และส่งเสริมการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ศึกษาแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และมาตรการทางกฎหมายของประเทศที่เลือกศึกษา อันนำไปสู่ข้อเสนอแนะการจัดทำแนวทางของมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างรอบด้าน ในประเด็นขององค์กรผู้รับผิดชอบ การกำหนดนโยบาย การกำกับคุณภาพ และการปฏิบัติการ รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้เรียนรู้ เพื่อประโยชน์ในการสร้างมาตรฐาน และทิศทางในการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดสิทธิมนุษยชน ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน หลักภารกิจของรัฐ หลักการกระจายอำนาจ
2. เพื่อศึกษาแนวทางระหว่างประเทศในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ
3. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศที่เลือกศึกษา ได้แก่ ประเทศฟินแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลีและประเทศญี่ปุ่น
4. เพื่อศึกษาข้อจำกัดของร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ ....
5. เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมของประเทศไทยในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.3 ขอบเขตการวิจัย และกรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย และกรอบแนวคิดการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

1.3.1 ขอบเขตการวิจัย

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยข้างต้น คณะวิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดสิทธิมนุษยชน ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน หลักภารกิจของรัฐ หลักการกระจายอำนาจ

ประกอบกับแนวทางระหว่างประเทศในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศที่เลือกศึกษา ได้แก่ ประเทศฟินแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี และประเทศญี่ปุ่น รวมถึงข้อจำกัดของร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเก็บจากกลุ่มตัวอย่างจาก 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และกฎหมาย ได้แก่ นักวิชาการ อาจารย์ และบุคคลากรทางการศึกษา
2. กลุ่มตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผู้แทนจากกระทรวงวัฒนธรรม ผู้แทนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ผู้แทนจากกระทรวงแรงงาน ผู้แทนจากกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนจากกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
3. กลุ่มประชาชนทั่วไป

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

การวิจัยมีขอบเขตการศึกษาในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่น ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างมีถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ ครอบคลุม 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และกฎหมาย ได้แก่ นักวิชาการ อาจารย์ และบุคคลากรทางการศึกษา
2. กลุ่มตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผู้แทนจากกระทรวงวัฒนธรรม ผู้แทนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ผู้แทนจากกระทรวงแรงงาน ผู้แทนจากกระทรวงพาณิชน์ ผู้แทนจากกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
3. กลุ่มประชาชนทั่วไป

1.3.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นมาตรการสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ อย่างไรก็ตาม ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. .... ยังมีข้อจำกัดหลายประการ จึงเป็นข้อจำกัดในการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทย

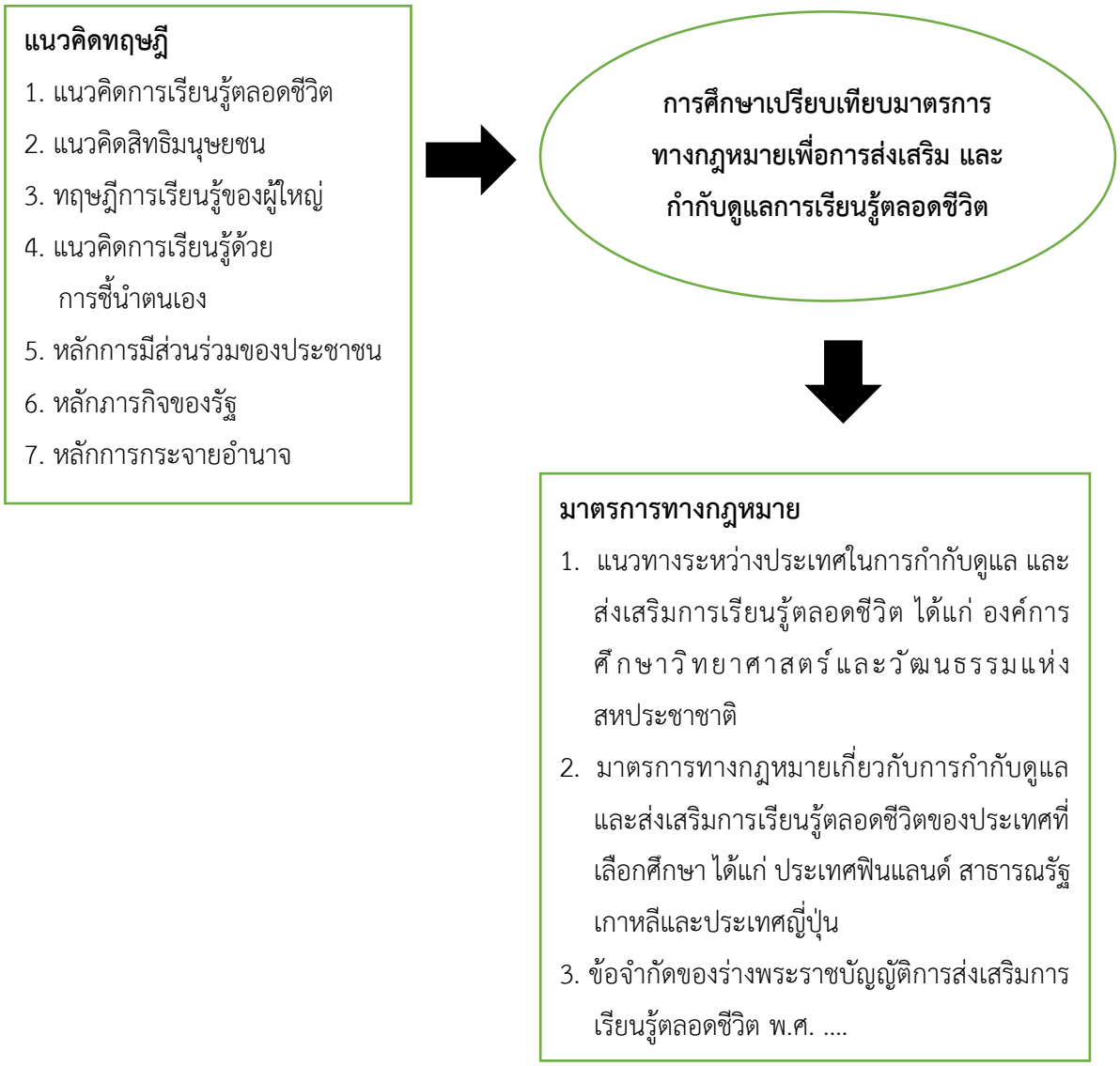

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. เป็นการวิจัยข้อมูลเอกสาร โดยศึกษา และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ งานวิจัย ตัวบทกฎหมาย ตำรา วารสาร บทความที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น Google, Google Books, Google Scholar, Thailis, Scopus, Springer Link เป็นต้น
2. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยสืบค้นหนังสือ งานวิจัย ตัวบทกฎหมาย ตำรา วารสาร บทความที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมถึงเอกสารที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ ทั้งนี้วิธีการสืบค้นจะดำเนินการสืบค้นจากต้นฉบับ สำเนา หรือสืบค้นจากการอ้างอิงต่อไปในเอกสารที่พบ (Hand Search)
4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการตีความ

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. เป็นการวิจัยข้อมูลเอกสาร โดยศึกษา และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ งานวิจัย ตัวบทกฎหมาย ตำรา วารสาร บทความที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น Google, Google Books, Google Scholar, Thailis, Scopus, Springer Link เป็นต้น
2. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวทางระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. เก็บรวบรวข้อมูลที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยสืบค้นหนังสือ งานวิจัย ตัวบทกฎหมาย ตำรา วารสาร บทความที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมถึงเอกสารที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ ทั้งนี้วิธีการสืบค้นจะดำเนินการสืบค้นจากต้นฉบับ สำเนา หรือสืบค้นจากการอ้างอิงต่อไปในเอกสารที่พบ (Hand Search)
4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการเปรียบเทียบ

ขั้นตอนที่ 3 ความเป็นมา ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย และสาระสำคัญ และข้อจำกัดของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. เป็นการวิจัยข้อมูลเอกสาร โดยศึกษา และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ งานวิจัย ตัวบทกฎหมาย ตำรา วารสาร บทความที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น Google, Google Books, Google Scholar, Thailis, Scopus, Springer Link เป็นต้น

2. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมา ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย และสาระสำคัญ และข้อจำกัดของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. เก็บรวบรวข้อมูลที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยสืบค้นหนังสือ งานวิจัย ตัวบทกฎหมาย ตำรา วารสาร บทความที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เผยแพร่ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) ถึงปัจจุบัน รวมถึงเอกสารที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ ทั้งนี้วิธีการสืบค้นจะดำเนินการสืบค้นจากต้นฉบับ สำเนา หรือสืบค้นจากการอ้างอิงต่อไปในเอกสารที่พบ (Hand Search)

4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการเปรียบเทียบ

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. รวบรวม และวิเคราะห์ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (ขั้นตอนที่ 1-3) และ

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผู้เข้าร่วมวิจัย

คณะวิจัยกำหนดผู้เข้าร่วมวิจัยเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์ จำนวน 3 กลุ่ม รวม 10 คน

1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และกฎหมาย ได้แก่ นักวิชาการ อาจารย์ และบุคคลากรทางการศึกษา

2) กลุ่มตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผู้แทนจากกระทรวงวัฒนธรรม ผู้แทนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ผู้แทนจากกระทรวงแรงงาน ผู้แทนจากกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนจากกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3) กลุ่มประชาชนทั่วไป

1.5 นิยามศัพท์

การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง การศึกษาซึ่งครอบคลุมทั้ง 1) การศึกษาใน 2) ระบบการศึกษานอกระบบ และ 3) การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นการศึกษาที่จัดให้แก่บุคคลทุกช่วงอายุตั้งแต่เกิดจนตาย โดยในแต่ละช่วงชีวิตเพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลอย่างเต็มศักยภาพให้มีความรู้ทักษะและประสบการณ์อย่างเพียงพอต่อการดำรงชีวิตการประกอบอาชีพและการปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสมในทุกช่วงชีวิต

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดสิทธิมนุษยชน ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน หลักภารกิจของรัฐ หลักการกระจายอำนาจ
2. ทราบถึงแนวทางระหว่างประเทศในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ
3. ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศที่เลือกศึกษา ได้แก่ ประเทศฟินแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลีและประเทศญี่ปุ่น
4. ทราบถึงข้อจำกัดของร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....
5. สามารถวิเคราะห์และเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมของประเทศไทยในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นมานานควบคู่กับการเริ่มเกิดของเผ่าพันธ์มนุษย์ ดังนั้นแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงมีความยาวนานในทุกสังคม นอกจากสถาบันการศึกษาที่เป็นสถานที่ให้การศึกษาแล้ว ยังมีสถาบันและชุมชนที่มีความสำคัญเทียบเท่ากัน โดยเริ่มจากสถาบันแรกที่ให้การศึกษาคือครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ พี่ ป้า ตลอดจนผู้อบรมสั่งสอนให้ความรู้ ให้แนวทางในการดำเนินชีวิต ครอบครัวจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญในสังคมที่ให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิตที่แรก[4] ถัดมาจากครอบครัวก็คือชุมชนเนื่องจากบุคคลจะเรียนรู้แนวการปฏิบัติ วิธีดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ในแต่ละวิถีชีวิตที่สืบทอดกันมา การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลและเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีวิตดังนั้นการให้โอกาสผู้เรียนได้พัฒนาตนเองหรือนำตนเองไปสู่การเรียนรู้ รวมถึงโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสำหรับทุกคนทุกกลุ่มจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากในปัจจุบันเพื่อนำไปสู่การพัฒนาบุคคลให้สามารถพัฒนาตนเองปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองและเศรษฐกิจของโลกและในประเทศรวมถึงการสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้[5]

2.1 แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ความหมายของคำว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นมีคำที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 คำ ได้แก่ คำว่า “ชีวิต” (Life) หมายถึงกระบวนกการพัฒนาการของมนุษย์ในแต่ละช่วงวัยตั้งแต่เกิดจนตายจะพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงทุกช่วงวัยไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกายการเจริญเติบโตและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวก็มีความเกี่ยวข้อง เช่น ด้าน

---

[4] Lifelong Education, School and Curriculum in Developing Countries เมือง ฮัมบรูก ธันวาคม 2517 (UNESCO 1974)

[5] สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, **นิทัศน์แนวคิดและแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย** (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2564), หน้า 15.

สังคม ประวัติศาสตร์ จิตวิทยาการเมือง ศาสนา คำว่า “ช่วงชีวิต” (Lifelong) หากพิจารณาในช่วงเวลาก็จะหมายถึงชีวิตของมนุษย์คนหนึ่งตั้งแต่เกิดจนตาย ส่วนคำว่า “การเรียนรู้” (Learning) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดจากตัวผู้เรียนอันเนื่องมาจากการได้รับความรู้และประสบการณ์หรืออาจกล่าวได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายจะสามารถเปลี่ยนทักษะทัศนคติของตัวผู้เรียน[6]

ปี ค.ศ. 1963 ยูเนสโกได้นำกำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินงานภายใต้แนวคิดของการศึกษาตลอดชีวิต และมีการจัดทำแผนงบประมาณ ซึ่งรายละเอียดในแผนกิจกรรมกล่าวว่า การศึกษาต่อเนื่องเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้ใหญ่ ในปีเดียวกันนั้น จอห์น อมอส์ คอมมีเนียส (John Amos Comenius) ได้เขียนหนังสือชื่อแพมแพเดีย (Pampeadia) เป็นหนังสือภาษาละตินเล่มแรกที่กล่าวถึงการศึกษาตลอดชีวิต ในหนังสือกล่าวว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสร้างความเป็นมนุษย์สำหรับทุกคน ฉะนั้นโรงเรียนควรมีสำหรับทุกคนในทุกช่วงอายุ คือ โรงเรียนสำหรับทารก โรงเรียนสำหรับปฐมวัย โรงเรียนสำหรับเด็กเล็ก โรงเรียนสำหรับเด็กวัยรุ่น โรงเรียนสำหรับคนหนุ่มสาวที่บรรลุนิติภาวะแล้ว โรงเรียนสำหรับผู้ใหญ่ โรงเรียนสำหรับคนชรา โรงเรียนสำหรับเตรียมความพร้อมไปสู่การตาย นั้นหมายความว่าบุคคลควรได้รับการศึกษาทุกช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง[7]

ปี ค.ศ.1972 ตามข้อเสนอของรายงานชื่อ Learning to Be: The World of Education Today and Tomorrow โดย UNESCO ได้จัดประชุมใหญ่สามัญครั้งที่ 17 โดยคณะกรรมาธิการระหว่างชาติว่าด้วยการพัฒนาการศึกษา (International Commission on the Development of Education) ได้สรุปแนวคิดได้ว่า

> “ขอเสนอให้การศึกษาตลอดชีวิตเป็นแนวคิดหลักสำหรับการวางนโยบายทางการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาในอนาคตที่จะมาถึงนี้ การนำแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตไปสู่การปฏิบัตินั้นจะมีวิธีการที่มากมายหลากหลายพอ ๆ กับที่เรามีหลากหลายประเทศอยู่ในโลกนี้ อย่างไรก็ตามสิ่งที่เราคำนึงและส่งเสริมมากที่สุดก็คือการตัดสินใจนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางที่

---

[6] *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 15.

[7] ชนันภรณ์ อารีกุล, **การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิด หลักการ และสาระสำคัญ** (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2563), หน้า 13.

จะนำความคิดนี้ไปสู่ผลสำเร็จในทุกประเทศในโลก แม้แต่ในประเทศที่ยังไม่ได้เริ่มตระหนักถึงแนวคิดนี้ก็ตาม”[8]

2.1.1 สาระสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.1.1.1 การให้ความหมายและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1) จากการศึกษาความหมายของ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” พบว่ามีการให้คำนิยามไว้ ดังนี้

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” ไว้ว่า เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพราะมนุษย์มีการเรียนรู้ตลอดเวลาตั้งแต่เกิดจนวันสุดท้ายของชีวิตจึงถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่สอดแทรกในวิถีมนุษย์มาโดยตลอด ดังนั้นการเรียนรู้จึงเกิดมาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อการดำรงชีวิตรวมถึงการประกอบอาชีพ ดังนั้นเมื่อการเรียนรู้ไม่สามารถแยกได้กับการดำรงชีวิต การส่งเสริมให้มนุษย์ได้เรียนรู้รวมถึงการจัดการการศึกษา กิจกรรมการเรียนรู้โดยตรงหรือสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการค้นคว้าด้วยตนเองจึงมีความสำคัญยิ่ง[9]

สุมาลี สังข์ศรี[10] กล่าวโดยสรุปว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตคือการต้องการให้บุคคลได้เรียนรู้ตลอดชีวิตของเขาเรียนรู้อย่างเหมาะสมเพื่อจะได้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) ยูเนสโกได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตพอสรุปได้ว่าการศึกษาตลอดชีวิตได้นำมาใช้ในเชิงการให้การศึกษาต่อเนื่องแก่ผู้ที่ออกจากโรงเรียนแล้วหรือเป็นวัยผู้ใหญ่อย่างไรก็ตามความหมายของการศึกษาตลอดชีวิ, จากกว้างขวางกว่ากล่าวคือจะครอบคลุมกระบวนการจัดการศึกษาในภาพรวมเป็นการจัดการศึกษาที่

---

[8] E. Faure and others, **Learning to Be: The World of Education Today and Tomorrow** (Paris: UNESCO, 1972).

[9] ขจี พงศธรวิบูลย์, “การเรียนรู้ตลอดชีวิตกับวิชาชีพการพยาบาล,” **วารสารพยาบาลทหารบก** 17, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2559): 1-9.

[10] สุมาลี สังข์ศรี, **การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทย** (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555), หน้า 15.

ตอบสนองความต้องการทางการศึกษาของปัจเจกชนตั้งแต่การศึกษาสำหรับเด็กไปจนถึงการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่อย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องไม่สิ้นสุด[11]

ปีเตอร์สัน ได้สรุปถึงความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลตลอดช่วงชีวิตอันมาจากกระบวนการพัฒนาทางสติปัญญาสังคมและบุคคลไม่เฉพาะการศึกษาของผู้ใหญ่แต่เป็นการศึกษาทุก ๆ ช่วงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตายการศึกษาระดับประถมศึกษามัธยมศึกษาอุดมศึกษาจนไปถึงผู้สูงอายุ และได้กว่างถึงการจัดการเรียนรู้ว่าป็นกระบวนการของการจัดโอกาสทางการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของมนุษย์[12]

สุนทร สุนันท์ชัย ได้ให้ความหมายคำว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” หมายถึงการจัดกระบวนการให้มีผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีลักษณะดังนี้

1. เป็นการดำเนินงานตลอดชีวิตของบุคคล
2. เป็นการตลาดที่มีการวางแผนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทักษะและเจตคติซึ่งจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงในชีวิตจนทำให้บุคคลได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ
3. เป็นการเรียนรู้ที่เกิดแรงจูงใจของผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
4. ใช้แหล่งการเรียนทุกประเภททั้งในและนอกระบบทั้งในทางการหรือตามอัธยาศัย[13]

คณะวิจัยเห็นว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) มาจากการใช้ชีวิตของคนและการบูรณาการการเรียนรู้ ตั้งแต่เกิดจนตาย ในส่วนของการเรียนรู้เริ่มต้นจากครอบครัว กิจกรรม ทุกเพศ ทุกวัย ไม่ว่าจะเป็น เด็ก เยาวชน วัยรุ่น วัยทำงาน ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ ผู้หญิงและผู้ชาย รวมถึง คนที่มีความหลากหลายทางเพศ เกิดขึ้นตลอดเวลาในทุกบริบทของชีวิต เช่น ครอบครัว บ้าน โรงเรียน ชุมชน สถานที่ทำงาน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่างๆ ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย ทั้งเป็น

---

[11] UNESCO (1968) Draft Programme and Budjet for 1960-1970

[12] Richard E. Peterson, **Lifelong Learning in America** (San Francisco: Jossey-Bass, 1979).

[13] สุนทร สุนันท์ชัย, วิวัฒนาการของการจัดการศึกษาไทย, ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษษนอกระบบ หน่วยที่ 2 เล่มที่ 1** (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2534), หน้า 8-10.

ทางการและไม่เป็นทางการ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ในระบบ การเรียนรู้นอกระบบและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย และเมื่อรวมกันแล้วสามารถตอบสนองความจำเป็นและความต้องการในการเรียนรู้ทุกระดับต่อเนื่อง แก่คนทุกกลุ่ม ทุกวัย

ความหมายเชิงปฏิบัติการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

2) วัตถุประสงค์สำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วัตถุประสงค์สำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากมุมมองของยูเนสโก เห็นว่าวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อทำให้มนุษย์มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์[14] จากวัตถุประสงค์นี้ ถือเป็นวัตถุประสงค์ตั้งต้นที่ทำให้นโยบายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งไปตอบคำถามของการทำอย่างไรให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เห็นได้จาก (UNESCO) ได้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของมนุษย์เอาไว้ 4 เสาหลัก[15] ได่แก่

(1) เรียนเพื่อให้มีความรู้ (Learn to Know) มีวิธีการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ วิธีการเรียนรู้ที่ได้มาไปต่อยอด แสวงหาหรือผลติสร้างความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นได้เรื่อย ๆ

(2) เรียนเพื่อที่จะทำเป็น (Learn to Do) ใช้ความรู้ไปประกอบอาชีพและสร้างประโยชน์แก่สังคม

(3) เรียนเพื่อดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคมอย่างมีความสุข และสร้างสรรค์ (Learn to Live with the Others)

(4) เรียนเพื่อที่จะเป็นผู้ที่รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ (Learn to Be) สามารถพัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ หรือพัฒนาตนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

---

[14] UNESCO, **GoF for Education and Lifelong Learning Activities**, Retrieved December 12, 2021 from https://en.unesco.org/news/gof-education-and-lifelong-learning-activities

[15] Zhou Nan-Zhao, **Four 'Pillars of Learning' for the Reorientation and Reorganization of Curriculum: Reflections and Discussions,** p. 2, Retrieved December 12, 2021 from http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/archive/cops/Competencies/PillarsLearningZhou.pdf

จากมุมมองขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจเห็นว่า การทำให้ให้มนุษย์มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้นยังไม่เพียงพอ มนุษย์ยังต้องมีทักษะต่าง ๆ เพื่อดำรงชีวิต โดยประกอบไปด้วยหลายปัจจัยที่ยึดโยงเพื่อนำไปสู่การเป็นมนุษย์ที่มีสรรถนะของแรงงาน เช่น การจ้างงาน (Employment), ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic Development), การส่งเสริมประชาธิปไตยในการอยู่ร่วมกันในสังคม (Democracy and Social Cohesion)[16]

สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล[17] เห็นว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทยต้องอาศัยกระบวนการทางการศึกษาและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเป็นระบบตลอดจนการเตรียมพร้อมเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจโลกในศตวรรษใหม่เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงมีความจำเป็นในการผลิตประชากรที่มีทักษะในการแข่งขันสูง เพราะเชื่อว่าการแข่งขันของโลกจะเน้นที่คนสังคมหรือประเทศคนจะต้องมีคุณภาพเมื่อมีคุณภาพก็จะมีการพัฒนาและนำพาไปสู่แนวทางที่ถูกต้องจึงมีความจำเป็นต่อทุกภาคส่วนในสังคมในการทำความเข้าใจหลักคิดและแนวปฏิบัติของสังคมแห่งการเรียนรู้อันเป็นแนวทางในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สำคัญและส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

คณะวิจัยจึงมีความเห็นว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงมีความจำเป็นต้องคำนึงถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความชัดเจนเพื่อเป็นกรอบนำไปสู่การกำหนดกฎหมายและนโยบายต่าง ๆ รวมถึงการกำหนดเกณฑ์ดัชนีชี้วัดในการประเมินเพื่อการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายและนโยบายให้ไปในทิศทางพี่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเห็นว่าการเห็นความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสังคมจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรชุมชนและขยายวงกว้างไปสู่การพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน

---

[16] Gert Biesta, **What's the Point of Lifelong Learning if Lifelong Learning Has No Point? On the Democratic Deficit of Policies for Lifelong Learning,** Retrieved December 12, 2021 from https://www.bvekennis.nl/wp-content/uploads/documents/06-1231-Lifelong-learning-policies.pdf

[17] สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, **นิทัศน์แนวคิดและแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย**, หน้า 15.

2.1.1.2 หลักของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ปฐม นิคมานนท์[18] กล่าวถึงหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากการบูรณาการกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ 4 ประการ ได้แก่ 1 การส่งเสริมให้บุคคลใส่ใจแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา 2 ค้นหาเอกภาพและความต่อเนื่องจากการศึกษาสามารถขยายขอบเขตของการศึกษาเพื่อสามารถให้บริการแก่มวลชนได้อย่างแท้จริง 4 มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมโดยส่วนรวมในทุกแง่มุมของชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในขณะเดียวกันก็เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสังคมไทยในภาพรวมด้วย

เพนนี แนรอท[19] กล่าวว่าหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตในปัจจุบันต้องมีหลักของความเชื่อ๓ประการเป็นองค์ประกอบได้แก่ 1 เชื่อว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสถาบันหรือองค์กรต่าง ๆ จะนำไปสู่ความร่วมมือในการให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน 2 เชื่อว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนจะทำให้สามารถปรับตัวและเรียนรู้ศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองตลอดเวลา 3 ความเชื่อเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จัดในระบบให้กับเด็กและเยาวชนเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวโดยสรุปในเรื่อง หลักการของการเรียนรู้ตลอดชีวิตประกอบด้วย 2 หลักการ ดังนี้

หลักที่หนึ่ง การเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์เนื่องจากการศึกษาเกิดขึ้นของชีวิตและต้องการการดำเนินชีวิตการเรียนรู้เป็นธรรมชาติของมนุษย์มนุษย์ต้องการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาตราบใดที่ยังมีชีวิตอยู่ดังนั้นหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงถือได้ว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่ทุกคนต้องตระหนักว่าการศึกษามีความจำเป็นทุกช่วงชีวิตของมนุษย์

หลักที่สอง บุคคลมีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตโดยไม่ได้จำกัดเพียงแค่วัยเรียนซึ่งได้แก่วัยเด็กวัยรุ่นวัยผู้ใหญ่ตอนต้นแต่บุคคลอื่นๆที่อยู่ในวัยอื่นๆเช่นวัยผู้ใหญ่ตอนกลางวัย สูงอายุก็

---

[18] ปฐม นิคมานนท์, ปรัชญาและหลักการของการศึกษานอกระบบ, ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษานอกระบบ เล่มที่ 1 หน่วยที่ 6** (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2531).

[19] เพ็ญนี แนรอท, “การศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) การเรียน (รู้) ตลอดชีวิต,” **วารสารศูนย์บริการวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น** 9, 1 (มกราคม-มีนาคม 2544): 6-11.

สามารถที่จะเรียนรู้ได้โดยจะต้องตระหนักถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยดังคำพูดที่ว่าไม่มีใครแก่เกินเรียน[20]

จากความเห็นของนักการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีหลักการที่เป็นพื้นฐานเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคทางการศึกษาโดยการเรียนรู้ตลอดชีวิตควบคู่กับหลักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จากความสนใจจากศักยภาพที่แต่ละคนมีเพื่อพัฒนาตนเองสังคมและชุมชนอย่างไม่สิ้นสุด

2.1.2 การจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Faure[21] กล่าวถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่าครอบคลุมการศึกษาทุกลักษณะทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะมองการศึกษาในรูปแบบใดหรือลักษณะใดก็ล้วนแต่เป็นการศึกษาตลอดชีวิตทั้งสิ้นดังนั้นการศึกษาตลอดชีวิตมีได้เป็นเพียงระบบการศึกษาแต่รวมถึงการจัดการศึกษาทุกระบบทุกหน่วยทุกแหล่งการศึกษาไว้ด้วยกันทั้งหมด

การเรียนรู้มักเริ่มจากระดับบุคคลซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กสุด เมื่อความรู้มีการถ่ายทอดจะถ่ายโอนเป็นการเรียนรู้ระดับกลุ่ม และถูกพัฒนาข้ามเป็นการเรียนรู้ระดับองค์กรเมื่อหลาย ๆ องค์กรมีการประสานกันทำให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขึ้นในระดับสังคมซึ่งเป็นการเรียนรู้ระดับสูงสุดที่มีพื้นฐานจากการเรียนรู้ระดับบุคคลมาก่อน ดังนั้นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ในที่สุด[22] ดังนั้นการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลสามารถเรียนรู้เพื่อพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางกาย ปัญญา อารมณ์และจิตใจ โดยคลอบคลุมทุกวิติของวิถีชีวิต

---

[20] สุมาลี สังข์ศรี, **การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทย**, หน้า 38.

[21] E. Faure and others, *op. cit.*

[22] ดุษณี ดำมี, **การศึกษาตลอดชีวิต: พัฒนาสังคมไทยสู่สังคมแห่งการเรียนรู้,** หน้า 6, ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://he01.tci-thaijo.org/index.php/mur2r/article/view/243133/165146

ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน สังคม ทักษะการทำงาน รวมถึงการท่องเที่ยวและพักผ่อน วิธีการจัดการศึกษาจะมีความยืดหยุ่นและหลายหลาย[23]

การจัดการศึกษาตลอดชีวิตของไทย

การจัดการศึกษาตลอดชีวิตของไทย (ในส่วนของด้านกฎหมายและนโยบายของภาครัฐซึ่งเป็นหลักซึ่งจะกล่าวต่อไปในบทที่ 4) ปัจจุบันภาคเอกชนและประชาชนมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตมากขึ้นและเห็นได้จากมีการระดมกำลังทางสังคมเข้ามาช่วยในการสนับสนุนการศึกษาทุกรูปแบบจากเดิมที่เน้นการศึกษาเฉพาะในระบบ

ซึ่งในปัจจุบันเปลี่ยนเป็นการสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการศึกษาทุกรูปแบบ การจัดการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบได้แก่

1. การศึกษาในระบบเป็นการศึกษาตามหลักสูตรและมีการกำหนดองค์ความรู้วิธีการศึกษาระยะเวลามีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนนอกจากนี้ยังมีการวัดผลและประเมินผลเพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้ตามวัตถุประสงค์

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่ไม่เน้นถึงหลักสูตรและเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงองค์ความรู้วิธีการศึกษาระยะเวลารูปแบบวิธีการจัดการศึกษาตลอดจนการวัดประเมินผลโดยคำนึงถึงผู้เรียนเฉพาะกลุ่มที่มีความจำเป็นไม่สามารถไปเรียนตามระบบการศึกษาในระบบได้คือมีการจัดการศึกษานอกระบบเขตมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและศูนย์การเรียนรู้นอกระบบหลักสูตรและเนื้อหาจะมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการและสภาพปัญหาของผู้เรียน

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่กำหนดให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองตามความพร้อมความสนใจโอกาสและศักยภาพของบุคคลโดยสื่อการศึกษาจะสามารถหาได้จากทั่วไปไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์สังคมสิ่งแวดล้อมรวมทั้งแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการตลอดชีวิตซึ่งบุคคลแต่ละคนแสวงหาความรู้พัฒนาทักษะค่านิยมเสริมสร้างทักษะจากประสบการ ณ์ในชีวิตประจำวัน โดยอาศัยแหล่งความรู้ที่มีอยู่ใกล้ตัวตามสภาพแวดล้อม การศึกษาตามอัธยาศัยมีลักษณะ

---

[23] ธนู ขวัญเดช, **ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนระบบการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในประเทศไทย** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2559), หน้า 1-2.

เป็นไปตามธรรมชาติ เป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตประจำวันและมีได้มีการจัดระบบเพื่อให้การศึกษาแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่เป็นวิธีการศึกษาที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของคนทั่วไป[24]

การศึกษาทั้ง 3 รูปแบบส่งผลให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และนำองค์ความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ไม่ว่าจะนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมั่นคงในสังคมรวมทั้งการขัดเกลาให้มนุษย์มีจิตสำนึกและคุณธรรมทั้งทางปัญญาและจิตใจ นอกจากรูปแบบของการจัดการศึกษาแล้ว ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศึกษาในประเทศไทยพิจารณาได้ 7 ด้านดังนี้

ประการแรก ด้านนโยบายการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งจะกล่าวถึงภาครัฐควรจัดทำนโยบายที่ชัดเจนและควรเผยแพร่นโยบายสู่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาทุกประเภทในทุกระดับตั้งแต่ระดับจังหวัดระดับเขตพื้นที่และระดับปฏิบัติ โดยมีการสนับสนุนและกำกับติดตามนโยบายสู่การปฏิบัติให้เหมาะสมกับหน่วยงาน

ประการที่ 2 การสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการศึกษาตลอดชีวิต โดยเน้นที่กระทรวงศึกษาธิการต้องมีการสร้างรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิต และหน่วยงานที่จัดการศึกษาโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

ประการที่ 3 ด้านการบริหารจัดการ ในระดับกระทรวงควรกำหนดให้มีหน่วยงานกลางที่ดูแลและประสานการศึกษาตลอดชีวิตโดยทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการศึกษาตลอดชีวิตนอกจากระดับกระทรวงหรือระดับชาติแล้วในระดับท้องถิ่นควรมีหน่วยงานการดูแลโดยการนำนโยบายการศึกษาตลอดชีวิตมาสู่การปฏิบัติ

ประการที่ 4 ด้านเนื้อหาความรู้และวิธีการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต โดยเนื้อหาความรู้และทักษะที่จะให้ประชาชนในแต่ละพื้นที่ควรสอดคล้องกับบริบทและสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงเพลงเนื้อหาที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในการประกอบอาชีพการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทั่วไปเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตความรู้ทักษะที่เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ได้ต่อไป

ประการที่ 5 ด้านการจัดแหล่งการเรียนรู้การเผยแพร่และการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการควรส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายในทุกระดับ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์วิทยาศาสตร์ตลอดจนอ่านหนังสือในชุมชน และกำหนดให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาเผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่

---

[24] วิจิตร ศรีสอ้าน อ้างถึงใน อุดม เชยกีวงศ์, **การส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย** (กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2551).

ประชาชนผ่านสื่อต่าง ๆ รวมถึงใน ชุมชนหรือหมู่บ้านควรมีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และจัดให้มีบรรยากาศของการเรียนรู้ด้วยมีกิจกรรมที่หลากหลายและต่อเนื่อง

ประการที่ 6 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตระดับท้องถิ่นนอกจากจะมีหน่วยงานรับผิดชอบในแต่ละรูปแบบแล้วควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ เช่นวางแผนกิจกรรมประชาสัมพันธ์สนับสนุนติดตามผลและคนให้หน่วยงานพี่มาจากตัวแทนประชาชนเป็นผู้ดูแลการศึกษาในชุมชนของตนเองได้นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้มีส่วนร่วมของเครือข่ายในทุกภาคส่วน

ประการที่ 7 ด้านการนำความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศต่างๆมาประยุกต์ใช้เนื่องจากประเทศต่างๆทั่วโลกมีจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนมีการจัดการเรียนรู้มีรูปแบบกิจกรรมที่มีประโยชน์หลากหลาย

2.1.3 แนวโน้มของการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาการเรียนรู้ตลอดชีวิตเปรียบเสมือนกุญแจสำคัญของนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาในระดับนโยบายระหว่างประเทศ โดยมีจุดยืนว่ากระบวนการการเรียนรู้ไม่ควรถูกจำกัดด้วยอายุหรืออาจกล่าวได้ว่าอายุไม่ควรเป็นเงื่อนไขในการเข้าถึงการเรียนรู้[25]

เนื่องจากเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) จะสิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2558 องค์กรสหประชาชาติ (United Nation: UN) จึงได้ริเริ่มกระบวนการเพื่อกำหนดวาระการพัฒนาภายหลังปี พ.ศ. 2558 (Post-2015 Development Agenda) ตามกระบวนทัศน์ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” โดยประเด็นสำคัญของวาระการพัฒนาภายหลังปี พ.ศ. 2558 คือ การจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ทั้งนี้หนึ่งในเรื่องที่สำคัญคือการศึกษาที่มีคุณภาพและการส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อปวงชน จึงเป็นแรงผลักดันการเปลี่ยนแปลงโลกเพื่อให้บรรลุวาระการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2030 ซึ่งหลายประเทศและหลายชุมชนเห็นว่า

---

[25] Knud llleris, **Lifelong Learning** (New York, NY: Routledge Taylor and Francis, 2006), p. 15.

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อปวงชน มีความจำเป็นต่อเป้าหมายการศึกษาและกรอบการพัฒนา[26] ซึ่งรายละเอียดจะอยู่ในหัวข้อ 3.1 แนวทางขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติต่อไป

2.1.4 ปัญหาและอุปสรรคของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่ใช้เวลายาวนานมากดังนั้นปัญหาอุปสรรคของการเรียนรู้ตลอดชีวิตมักเกิดจากความเปลี่ยนแปลง อาทิปัจจัยส่วนบุคคลนอกจากนี้ยังมีปัจจัยอีกหลายประการเช่น ผู้จัดการศึกษาแหล่งการเรียนรู้ปัจจัยทางด้านสังคมสิ่งแวดล้อมนโยบายกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดผลกระทบแก่การเรียนรู้ตลอดชีวิต[27] ดังนี้

ประการแรก ไม่มีนโยบายหรือข้อกำหนดเกี่ยวกับการศึกษาหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ชัดเจน เช่นการไม่มีกฎหมายข้อกำหนดตลอดจนระเบียบจึงทำให้ไม่อาจเกิดแนวปฏิบัติของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ชัดเจนและสมบูรณ์ได้

ประการที่สอง การให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนยังเข้าไม่ถึง เนื่องจากประชาชนโดยทั่วไปยังไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาจึงไม่มีการวางแผนในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและจริงจัง

ประการที่สาม ขาดกิจกรรมจูงใจให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตอีกทั้งยังไม่มีหน่วยงานหรือสถาบันได้จัดกิจกรรมเพื่อจูงใจให้บุคคลมีความสนใจและเห็นความจำเป็นของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ประการที่สี่ สภาพการศึกษายังไม่เอื้อต่อสภาพสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอย่างรวดเร็วทำให้มีปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้นเช่นการที่บุคคลจะมีเวลาไปนั่งเรียนในห้องเป็นไปได้ยากขึ้น เนื่องจากการศึกษายังไม่สอดรับในเรื่องนี้แม้ว่าจะมีการศึกษานอกระบบการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างไรก็ตามก็ยังไม่ครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการอย่างทั่วถึง

---

[26] ริก้า โยโรซู, **การปฏิรูปแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต: แนวปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้**, ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366290

[27] สุมาลี สังข์ศรี, **การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทย**, หน้า 61-65.

ประการที่ห้า หน่วยงานผู้จัดการศึกษายังไม่มีความเข้าใจอย่างแท้จริงถึงวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของตนเอง

ประการที่หกการจัดการศึกษายังไม่ส่งเสริมให้สร้างความเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษาอย่างแท้จริงดังนั้นการศึกษาในปัจจุบันยังไม่สามารถกระจายการบริการได้ครอบคลุมทำให้ประชาชนได้รับโอกาสที่ไม่เท่าเทียมกัน

ประการที่เจ็ด การจัดการศึกษาค่อนข้างจะมีบริการน้อยยังไม่แพร่หลายจึงทำให้ไม่เปิดกว้างครอบคลุมเป้าหมายเท่าที่ควร

ประการที่แปด ประชาชนโดยทั่วไปยังเข้าใจว่าการเข้าถึงการศึกษาทำได้ยากเนื่องจากต้องผ่านกฎระเบียบมากมายอีกทั้งต้องมีงบประมาณเพียงพอทำให้กลุ่มคนบางกลุ่มรู้สึกว่าไม่สะดวกจึงควรมีการศึกษาหลายรูปแบบมากขึ้นและมีความยืดหยุ่นมากขึ้นโดยปราศจากอุปสรรคต่างๆโดยแสดงให้ประชาชนเห็นว่าทุกคนสามารถรับการศึกษาได้

ประการที่เก้า เนื่องจากการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเป็นบทบาทที่กว้างมากเนื่องจากต้องครอบคลุมการศึกษาทุกประเภทหลายรูปแบบดังนั้นการจัดงบประมาณและทรัพยากรยังมีจำกัดทำให้เป็นอุปสรรคในการจัดการศึกษา

2.2 แนวคิดสิทธิมนุษยชน

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุด ส่งผลกระทบและสร้างความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในหลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนทั่วโลกได้เห็นถึงความทารุณโหดร้ายของฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตลอดจนกระทำการย่ำยีศักดิ์ศรีของมนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ ในขณะนั้นประเทศต่าง ๆ จึงมีความเห็นร่วมกันว่าควรแสวงหามาตรการที่เป็นรูปธรรมในการป้องกันมิให้มีการทำลายศักดิ์ศรีของมนุษย์เกิดขึ้นอีกจึงมีการก่อตั้งองค์กรสหประชาชาติ (United Nation: UN)[28] ขึ้นในเวลาต่อมา

---

[28] สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, **แนวปฏิบัติ มาตรฐาน และกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน,** ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก http://www.nhrc.or.th/Human-Rights-Knowledge/International-Human-Rights-Affairs/International-Human-Rights-Instruments.aspx

เมื่อได้มีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติ องค์กรได้มุ่งเน้นความสำคัญต่อการเคารพสิทธิมนุษยชน และเพื่อเป็นการประกันความมั่นคงและสันติภาพของโลกและมวลมนุษยชาติ จึงมีการจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเพื่อเป็นหลักการสำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาคมโลกในวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส โดยที่อาจกล่าวได้ว่าปฏิญญาฉบับนี้เป็นรากฐานสำคัญของสนธิสัญญาหรือกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ อีกหลายฉบับ รวมทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม[29] ปฏิญญาฉบับนี้ถือเป็นแนวทางให้ประเทศสมาชิกใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อพลเมืองของตนและชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศของตนเอง สถานะทางกฎหมายระหว่างประเทศของปฏิญญาฉบับนี้นั้นแม้ว่าปฏิญญาฉบับนี้จะไม่ใช่สนธิสัญญาระหว่างประเทศแต่ก็จัดเป็นกฎหมายจารีตระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญที่สุด ซึ่งประเทศต่าง ๆ จำต้องเคารพต่อหลักการสิทธิมนุษยชนที่ได้ตราไว้ในปฏิญญาฉบับนี้[30]

2.2.1 สาระสำคัญของสิทธิมนุษยชน

2.2.1.1 ความหมายของสิทธิมนุษยชน

การให้คำนิยามความหมายของคำว่า “สิทธิมนุษยชน” พบว่ามีการพยายามอธิบายไว้ในความหมายที่คล้ายคลึงกันดังนี้

จากคำปรารภของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในข้อ 1 ที่ระบุไว้ว่า ที่ระบุไว้ว่ามนุษย์มีสิทธิและเสรีภาพ และไม่มีการแบ่งแยกความแตกต่างในเรื่องใด ๆ ไม่ว่าจะเป็น เชื้อชาติ สีผิว ชาติกำเนิด เพศ ศาสนา ภาษา ความเห็นทางการเมือง ทรัพย์สินหรือจากสถานการณ์ใด[31]

---

[29] United Nations, **Universal Declaration of Human Rights,** Retrieved December 12, 2012 from https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/

[30] **ปฏิญญากลว่าด้ยสิทธิมนุษยชน**, ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://www.amnesty.or.th/our-work/hre/udhr/

[31] Article 1 of Universal Declaration of Human Rights

“All human beings are born free and equal in dignity and rights. They are endowed with reason and conscience and should act towards one another in a spirit of brotherhood.”

องค์กรสหประชาติ ให้ความหมายคำว่า “สิทธิมนุษยชน”ไว้ว่า เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนได้รับอย่างเสมอภาคกันเพื่อสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข มีสันติภาพ มีศักดิ์ศรี และมีเสรีภาพ

องค์กรแอมเนสตี้ (Amnesty International) [32]ได้ให้ความเห็นว่า สิทธิมนุษยชน เป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากความเชื่อ ปรัชญา คำ สอนทางศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรมของสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ ใน โลกที่เชื่อว่ามนุษย์ที่เกิดมาทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ เช่น ทุกศาสนามีบัญญัติห้ามการทำ ลายชีวิตมนุษย์ นอกจากนั้นมีปรัชญาความเชื่อในวัฒนธรรมตะวันตกที่ว่า มนุษย์มีสิทธิโดยธรรมชาติในฐานะที่เกิดเป็นมนุษย์ โดยมนุษย์มีความชอบธรรมในด้าน จริยธรรมที่จะรักษาชีวิตของตนเอง มีอิสระทางความคิด และเชื่อว่าไม่ว่าแต่ละคนจะมี ความแตกต่างกันในด้านใด ทุกคนมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมกัน ในขณะที่ราชบัณฑิตของไทยได้ให้ความหมายของสิทธิมนุษยชนไว้ว่า สิทธิพื้นฐานที่มนุษย์พึงมี[33] ผู้เขียนเห็นว่าสิทธิมนุษยชนสามารถให้ความหมายในภาพรวมได้ว่าเป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนพึงมี มีความเท่าเทียมกัน มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ซึ่งติดตัวมนุษย์มา ตั้งแต่เกิดโดยได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รวมถึงการยอมรับจากสนธิสัญญาระหว่างประเทศอนุสัญญา ข้อตกลงต่าง ๆ ระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ที่ทุกประเทศทั่วให้การรับรองและยอมรับ

2.2.1.2 รูปแบบของสิทธิมนุษยชน สามารถแบ่งได้ 2 รูปแบบดังนี้

รูปแบบแรก เป็นสิทธิที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด ไม่สามารถโอนถ่ายให้แก่กันได้ อยู่เหนือกฎหมายและอำนาจรัฐ เช่น สิทธิในชีวิต สิทธิในเนื้อตัวร่างกาย สิทธิในการเลือกศาสนา สิทธิทางการเมืองและการแสดงออกซึ่งเสรีภาพ

---

[32] แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล คือกลุ่มคนธรรมดา ๆ ทั่วโลกกว่า 10 ล้านคนที่รวมตัวกันเพื่อรณรงค์ ปกป้อง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เราเรียกร้องความยุติธรรมให้กับคนที่ถูกละเมิดสิทธิ ร่วมมือกับรัฐเพื่อผลักดันกฎหมายและนโยบายที่คุ้มครอง ไปจนถึงสร้างความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชนให้ กับเยาวชนและคนในสังคม

[33] สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**, ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://dictionary.orst.go.th/

รูปแบบสอง เป็นสิทธิที่ได้รับการรองรับในในทางกฎหมายหรือรัฐ เช่น สิทธิในทางการศึกษา สิทธิเด็ก สิทธิความเสมอภาคทางเพศ สิทธิในการมีสัญชาติ[34]

จะเห็นได้ว่าสิทธิในทางการศึกษาเป็นสิทธิในรูปแบบที่สอง ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงทางการศึกษาตลอดจนการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น จะต้องมีรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้ามารองรับสิทธิและกำหนดนโยบายของรัฐให้กับประชาชนในรัฐ อีกทั้งเพื่อเป็นการประกันว่าประชาชนของรัฐนั้นจะได้รับสิทธิทางการศึกษาที่เท่าเทียมและเหมาะสมด้วย

2.2.2 หลักการของแนวคิดสิทธิมนุษยชนกับสิทธิทางการศึกษา

ด้วยนานาประเทศต้องการให้เกิดความเท่าเทียมในด้านต่างๆ ตามแนวคิดสิทธิมนุษยชนดังนั้นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้แนวคิดมนุษยชนเกิดขึ้นได้จริงและมีประสิทธิภาพในโลก จึงต้องหาเครื่องมือที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนซึ่งก็คือ การศึกษา ดังนั้นการให้สิทธิทางการศึกษาจึงเป็นประเด็นที่สำคัญมาก ทำให้ทั้งกฎหมายระหว่างประเทศและภายในต่างมุ่งกำหนดสิทธิทางการศึกษา จะเห็นได้มุมมองระหว่างประเทศนั้น กฎหมายจารีตระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการย อมรับได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนกับสิทธิในการศึกษา และมุมมองจากกฎหมายภายในของไทยได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2560-2579 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.2.2.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนกับสิทธิในการศึกษา

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้แบ่งสิทธิและเสรีภาพออกเป็น 30 ข้อ 4 หมวด โดยหมวดที่เกี่ยวข้องการสิทธิในการศึกษาปรากฏอยู่ในข้อที่ 26 ได้กล่าวถึงหน้าที่ของบุคคล สังคม และรัฐ ที่จะต้องดำเนินการสร้างหลักประกันให้มีการคุ้มครองสิทธิแก่ประชาชนของตนตามที่ปรากฏในปฏิญญา ซึ่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิในการศึกษาดังนี้

---

[34] ธวัชชัย กิจรัตนะกุล, **สิทธิมนุษยชนทางด้านการศึกษาของไทย** (เอกสารวิชาการส่วนบุคคลเสนอต่อวิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, ม.ป.ป.), ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1489

“ข้อที่ 26 สิทธิในการศึกษา

1. ทุกคนมีสิทธิในการศึกษา การศึกษาจะต้องให้เปล่าอย่างน้อยในชั้นประถมศึกษาและขั้นพื้นฐาน การประถมศึกษาจะต้องเป็นการบังคับ การศึกษาทางเทคนิคและวิชาอาชีพจะต้องเป็นการทั่วไป และการศึกษาระดับที่สูงขึ้นไปจะต้องเข้าถึงได้อย่างเสมอภาคสำหรับทุกคนบนพื้นฐานของคุณสมบัติความเหมาะสม

2. การศึกษาจะต้องมุ่งไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์อย่างเต็มที่ และการเสริมสร้างความเคารพต่อสิทธิมนุษยชนและอิสรภาพขั้นพื้นฐาน การศึกษาจะต้องส่งเสริมความเข้าใจ ขันติธรรมและมิตรภาพระหว่างประชาชาติ กลุ่มเชื้อชาติหรือศาสนาทั้งมวล และจะต้องส่งเสริมกิจกรรมของสหประชาชาติเพื่อการธำรงไว้ซึ่งสันติภาพ

3. ผู้ปกครองย่อมมีสิทธิเบื้องแรกที่จะเลือกประเภทการศึกษาให้แก่บุตรของตน”[35]

ผู้เขียนมีความเห็นว่า จากวัตถุประสงค์ของปฏิญญาฯ คือการสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในสังคม จากการเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนควรมีความเท่าเทียมโดยไม่มีกำแพงด้านเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ศาสนา อุดมการณ์ทางการเมือง ดังนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการสร้างความเท่าเทียมที่มีประสิทธิภาพอย่างหนึ่งคือสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา เนื่องจากการศึกษาถือเป็นพื้นฐานในการสร้างสังคมเพื่อนำมนุษย์ไปสู่การพัฒนาคุณภาพในวิถีชีวิตได้ดียิ่งขึ้น กรอบตามข้อ 26 ของปฏิญญาฉบับนี้จึงเปรียบเสมือนพื้นฐานที่สำคัญต่อการให้สิทธิทางการศึกษาแก่ประเทศต่าง ๆ เพื่อให้ประเทศเหล่านั้นรอบรับสิทธิการทางศึกษาอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่มนุษย์ทุกคนพึงได้รับ

2.2.2.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับสิทธิทางการศึกษา

จากข้อ 26 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนส่งผลให้ประเทศไทยมีการให้การรองรับสิทธิทางการศึกษาโดยผ่านกฎหมายรัฐธรรมนูญมาอย่างต่อเนื่องจนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งได้บัญญัติถึงสิทธิทางการศึกษาไว้ดังนี้

---

[35] ข้อ 26 แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ในหมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติว่า

"บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

...

(4) เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ"

และหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ บัญญัติไว้ว่า

"มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

วรรคสอง รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

วรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริม ให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษา ดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อย ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการ ให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย"

อีกทั้งได้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังกำหนดหน่วยงานท้องถิ่นให้มีหน้าที่ ดูแล และรับผิดชอบเกี่ยวกับกิจกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ และให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ตามที่ปรากฏในมาตรา 250 วรรคหนึ่งและวรรคห้า ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

"องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการ

พัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

...

วรรคห้า กฎหมายตามวรรคหนึ่งและกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ต้องให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม”

นอกจากนี้ ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศรวมทั้งด้านการศึกษาไว้ในมาตรา 258 และมาตรา 261 ดังนี้

“ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล ดังต่อไปนี้

จ. ด้านการศึกษา

(1) ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษา ตามมาตรา 54 วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

(2) ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนตามมาตรา 56 วรรคหก ให้แล้วเสร็จ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(3) ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับ ความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของ ผู้ประกอบวิชาชีพครู”

และมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการปฏิรูปด้านการศึกษา ตามที่ ม 261 จัดให้มีคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระคณะหนึ่ง ดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้รองรับสิทธิทางการศึกษาที่สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนทางด้านการศึกษาในข้อที่ 26 และเนื่องจากการศึกษาของไทยต้องสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสังคมไทย รัฐจึงมีบทบัญญัติในเรื่องปฏิรูปการศึกษาและการจัดตั้งคณะกรรมการให้ดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอภายในระยะเวลา 2 ปี ในขณะที่การปฏิรูปด้านอื่นให้ดำเนินการภายใน 1 ปีเนื่องจากเห็นว่าการจัดการศึกษาเป็นเรื่องที่ไม่สามารถดำเนินการได้ในระยะเวลาอันสั้นจึงควรดำเนินการไปด้วยความรอบคอบ[36]

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2560-2579 กับสิทธิทางการศึกษา

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 วรรคสาม กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ส่งผลให้รัฐตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด จึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยจุดประสงค์เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษา ให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบ การบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้อง กับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ตามที่แผนฯ ฉบับนี้ได้กำหนดวิสัยทัศน์ดังนี้

“คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิต อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของ โลกศตวรรษที่ 21”[37]

นอกจากนี้แผนการศึกษาฯ ฉบับนี้ยังได้ กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษา (Aspirations) 5 ประการ ได้แก่

1. ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง (Access) คือ ประชากรกลุ่มอายุ 6-14 ปี ทุกคนได้เข้าเรียนในระดับประถมศึกษาและ มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าที่รัฐต้องจัดให้ฟรีโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

---

[36] มีชัย ฤชุพันธ์ อ้างใน วิชาญ ทรายอ่อน, **บทบัญญัติด้านการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย** (กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561), หน้า 10.

[37] วิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2560-2579

2. ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม (Equity) คือ ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนได้รับ การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา 15 ปี

3. ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถ เต็มตามศักยภาพ (Quality)

4. ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency)

5. ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy)

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยเป็นสมาชิกขององค์กรสหประชาชาติและแสดงออกถึงเจตจำนงค์ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้จากแผนพัฒนาการศึกษาที่มีมาอย่างต่อเนื่อง และมุ่งจัดการศึกษาเพื่อให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบ การบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้อง กับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ เห็นได้ว่าเป็นนโยบายของรัฐที่จัดทำขึ้นและสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนด้านการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาในข้อ 26 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

2.2.3 แนวคิดสิทธิมนุษยชนต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

แนวคิดสิทธิมนุษยชนต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตปรากฏอยู่ในระดับกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งจากหัวข้อ 2.2.2 หลักการของแนวคิดสิทธิมนุษยชนกับสิทธิทางการศึกษา ในเรื่อง 1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนกับสิทธิในการศึกษา ผู้เขียนได้อธิบายถึงสิทธิทางการศึกษาซึ่งในที่นี้จะหมายความรวมถึงสิทธิต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วย นอกจากข้อ 26 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแล้ว ยังมีการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติ ในวันที่ 27 กันยายน 2558 ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติจำนวน 193 ประเทศ ได้ลงมติรับรองในการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติมีมติรับรองเป้าหมายการพัฒนาของโลก โดยใช้ชื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable Development Goals: SDGs) ทิศทางการพัฒนาของโลกในช่วง 15 ปีต่อจากนี้จึงมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาไว้ 17 เป้าหมาย 169 เป้าประสงค์ ซึ่งเป้าหมายที่สำคัญเกี่ยวกับกับการศึกษาได้แก่ เป้าหมายที่ 4 ที่ได้กำหนดเป้าหมายไว้ว่า “สร้างหลักประกันว่าทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาคและ

เท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ดังนั้นในระดับกฎหมายภายในแต่ละประเทศที่มีหน้าที่รับรองและรับเอาเป้าหมายดังกล่าวมาปฏิบัติให้สอดคล้องทำให้ประเทศไทยได้มีการรับรองและนำไปปฏิบัติ มีรายละเอียดดังนี้

2.2.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เพื่อให้สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้อ 26 ด้านการศึกษาและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับการเรียนรู้ตลอดชีวิตปรากฏใน มาตรา 54 วรรคสาม บัญญัติว่า

> *“รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริม ให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษา ดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อย ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการ ให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย”*

จะเห็นได้ว่ารัฐได้รับรองสิทธิการศึกษาตามความต้องการ หมายความว่า... รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.2.3.2 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กับกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากเป้าหมายที่ 4 ที่ได้กำหนดเป้าหมายไว้ว่า “สร้างหลักประกันว่าทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแผนการศึกษาแห่งชาติจึงต้องพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของประเทศ เพื่อสร้างแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เพื่อให้สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้อ 26 ด้านการศึกษา ดังนี้แผนการศึกษาจึงเป็นหลักประกันว่า เด็กปฐมวัยทุกคนจะได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา ทุกคน สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพและมีผลลัพธ์ทางการเรียนที่มี ประสิทธิผล ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาด้วยค่าใช้จ่ายที่ เหมาะสมและมีคุณภาพ กำลังแรงงานมีทักษะที่จำเป็น รวมถึงทักษะทางเทคนิคและอาชีพสำหรับ การจ้างงาน การมีงานที่ดีและการเป็นผู้ประกอบการ กลุ่มผู้พิการและด้อยโอกาสเข้าถึงการศึกษา

และการฝึกอาชีพทุกระดับอย่างเท่าเทียม มีการเพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพ เพื่อการศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน

นอกจากนี้แผนพัฒนาการศึกษาฯ ฉบับนี้ยังใช้หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) เพื่อให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงการศึกษาอันเป็นสิทธิพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน โดยเข้าถึงได้ทุกช่วงวัย ตั้งแต่เด็กปฐมวัย วัยเรียน วัยทำงาน และผู้สูงวัยมีโอกาสในการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ประชาชนได้พัฒนาตามความพร้อมและความสามารถให้บรรลุขีดสูงสุด มีคุณลักษณะและความรู้ทักษะ ที่ใช้ในการดำรงชีวิตรวมถึงการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม นอกจากนี้ยังต้องการให้ประชาชนมีสมรรถนะในการทำงานเพื่อการประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของตลาดงานนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคม และ ประเทศชาติแผนการศึกษาแห่งชาติจึงต้องกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ครอบคลุม โดยไม่ปล่อยปละละเลยหรือทิ้งใครไว้ข้างหลัง (No One Left Behind)

นอกจากนี้แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฯ ได้กำหนดบทบาทของหน่วยงานระดับต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่ 3 สู่การปฏิบัติ หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักคือ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยทั้งสองหน่วยงานให้รับผิดชอบดำเนินการต่างๆ โดยเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีดังนี้

1. พัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา
2. จัดการศึกษาตามหลักสูตรสำหรับกลุ่มการศึกษาเฉพาะด้าน เฉพาะทาง กลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มผู้สูงวัย ในทุกระดับ การศึกษา ทั้งการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย
3. ให้บริการการศึกษา การเรียนรู้และการวัดและประเมินผล แก่ประชาชนผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัล
4. พัฒนาระบบการเทียบประสบการณ์การเทียบโอนความรู้ รวมทั้งส่งเสริมการประเมินสมรรถนะตามมาตรฐานฝีมือ แรงงาน และคุณวุฒิวิชาชีพ
5. ส่งเสริมการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน วัยทำงานและผู้สูงวัย ด้วยรูปแบบวิธีที่หลากหลาย สนองตอบ ความต้องการ และความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย
6. จัดรูปแบบการศึกษาเรียนรู้ผ่านระบบการให้บริการที่มี ประสิทธิภาพ สะดวก ไม่จำกัดเวลา และสถานที่

7. สนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อการผลิต สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมาตรฐานสำหรับคนทุกช่วงวัย

8. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของ ครอบครัว กลุ่มสนใจ และชุมชนที่สอดแทรกทักษะทางสังคม คุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ

9. ส่งเสริมและจัดกิจกรรมฝึกฝนทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ ให้กับประชาชน ทั้งวัยทำงานและผู้สูงวัย ผ่านสื่อการเรียนรู้ ที่หลากหลาย โดยเฉพาะสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาและเรียนรู้ ตลอดชีวิต

10. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพในรูปแบบต่าง ๆ ให้ประชาชน เข้าถึง สามารถศึกษาเรียนรู้และนำความรู้และแนวปฏิบัติไปใช้ ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

11. ดำเนินการในภารกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง[38]

2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือ ศักยภาพของพฤติกรรมต่อสถานการณ์หนึ่งที่เกิดจากประสบการณ์ทั้ง ทางตรงและทางอ้อมของบุคคล การเรียนรู้เป็นสิ่งส้าคัญยิ่งต่อการพัฒนา ของแต่ละบุคคล เพราะการเรียนรู้จะท้าให้มนุษย์สามารถปรับตัวให้เข้า กับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต และเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้[39] อีกทั้งตามแนวคิดของจอห์น ดิวอี้ได้กล่าวไว้ว่า “ถ้าหากการศึกษาคือชีวิตแล้ว ชีวิตก็คือการศึกษา (If Education is Life, then Life is Education)”[40] เพราะการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในช่วงชีวิตของมนุษย์ในทุกช่วงวัยมิใช่เกิดขึ้นเฉพาะวัยเด็กเท่านั้น เนื่องจากการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดช่วงชีวิตของมนุษย์ วัยผู้ใหญ่จึงเป็นวัยที่มีความสามารถในการเรียนรู้ที่มีลักษณะเฉพาะและการเรียนรู้ในช่วงวัยก็จะมีความแตกต่างจากวัยเด็ก

---

[38] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579** (กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2560), หน้า 161.

[39] วัลลภา วาสนาสมปอง, **พัฒนาการของมนุษย์**, ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก http://www.elahs.ssru.ac.th/wallapa_wa/pluginfile.php/152/block_html/content/พัฒนาการ2.pdf

[40] John Dewey เป็นนักปรัชญา นักจิตวิทยา และนักปฏิรูปการศึกษาชาวอเมริกัน

2.3.1 สาระสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่

ในปี ค.ศ. 1949 มีการประชุมนานาชาติครั้งที่1 เรื่องการศึกษษผู้ใหญ่ โดยได้รับการสนับสนุนจากยูเนสโก โดยจัดขึ้นที่เมืองเอลซินอร์ ประเทศเดนมาร์ก ในการประชุมนี้ยังมีความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยมีประเด็นเรื่องการศึกษาผู้ใหญ่ที่เน้นบทบาทในภาคเอกชนอยู่มากและยังไม่กล่าวถึงบทบาทของรัฐที่ชัดเจนนัก จนกระทั่งการการประชุมระหว่างชาติครั้งที่ 2 เมือง มอนทรีออล ประเทศแคนาดา เรื่อง “การศึกษาผู้ใหญ่ในโลกกำลังเปลียนแปลง”ทำให้เกิดการขยายตัวของการศึกษาผู้ใหญ่ในหลายประเทศ เนื่องจากเห็นความสำคัญของการศึกษาของผู้ใหญ่ว่ามีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม จากคำกล่าวที่ว่า *“ไม่เป็นการเพียงพอนอกเสียจากว่าบุคคลทั่วไปจะยอมรับการศึกษาผู้ใหญ่ว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา รัฐบาลจะยอมรับว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องจัดให้ในทุกประเทศ”*[41] ในเวลาต่อมาปี ค.ศ. 1972 ยูเนสโกได้จัดประชุมนานาชาติครั้งที่ 3 เรื่อง การศึกษาผู้ใหญ่ (The Third International Conference on Adult Education) กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น โดยชี้ให้เห็นว่าการศึกษษของผู้ใหญ่มิใช่เป็นเป็นทางเลือกแต่ควรเป็นกิจกรรมประกอบที่จำเป็นทุกระดับของการศึกษาวิชาชีพ และควบควบคู่กันไปกับวิธีการทั้งในระดับการเรียนในกลุ่มเพื่อนจนถึงวงกว้างผ่านการใช้สื่อ[42]

นอกจากนี้ยังมีการให้คำนิยามการศึกษาผู้ใหญ่ไว้ในรายงาน OECD[43] ไว้ว่าการศึกษาผู้ใหญ่หมายถึงกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ซึ่งมีความมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการ และความสนใจในการเรียนรู้ของบุคคล ซึ่งอาจเกิดขึ้นในช่วงหนึ่ง ช่วงใดของชีวิตหลังอายุการศึกษาภาคบังคับ และ บุคคลผู้นั้นมิได้ทำการศึกษาเป็นภาระหลัก ขอบเขตของคำนี้คลุมถึงการศึกษาที่ไม่ใช่อาชีพ การศึกษาอาชีพ การศึกษาทั่วไป การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาซึ่งมีความมุ่งหมายเพื่อการรวมกลุ่มทางสังคม

ลักษณะของผู้ใหญ่จะมีความเฉพาะตัว การเรียนรู้และการจัดการการเรียนรู้จึงควรทำความเข้าใจลักษณะของผู้ใหญ่ก่อน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

---

[41] ยูเนสโกการประชุมโลกเรื่องการศึกษาผู้ใหญ่รายงานสุดท้ายหน้า 9 ปารีส ยูเนสโก 1960 ในการประชุมมอนทรีออล รายงานสุดท้าย

[42] จอห์น โลว์, **การศึกษาผู้ใหญ่: แนวทรรศน์ทั่วโลก** (กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาฯ สหประชาชาติ, 2530), หน้า 7-9.

[43] OECD, **Learning Opportunities for Adults: General Report Vol. 1** (Paris: OECD, 1977), p. 23.

2.3.1.1 ลักษณะของผู้ใหญ่

1) ทฤษฎีของ คาร์ล โรเจอร์[44] ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ได้ให้นิยามคำว่า “ลักษณะของผู้ใหญ่” ไว้ว่า

(1) คำว่า “ผู้ใหญ่” หมายถึงบุคคลที่สามารถพิจารณาได้จากบริบทของช่วงที่บุคคลที่มีความต้องการในการพัฒนาตนเองเพื่อให้ตนเองเท่าเทียมกับคนอื่นในสังคมมีความเป็นตัวของตัวเองมีอิสรภาพและเสรีภาพมากขึ้น[45]

(2) ผู้ใหญ่จะมีการพัฒนาการอย่างต่อเนื่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์

(3) ความเป็นผู้ใหญ่จะมีการนำประสบการณ์และค่านิยมซึ่งติดตัวมาด้วย

(4) ผู้ใหญ่มีความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรมมีการตั้งเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การประสบความสำเร็จ ต้องการความรู้ต้องการคุณวุฒิเพื่อใช้ประกอบในการทำงาน

(5) ผู้ใหญ่เป็นวัยที่มีความคาดหวังที่แน่นอนส่งผลต่อทัศนคติของการทำงานเป็นกลุ่มของแต่ละบุคคล

(6) ผู้ใหญ่จะมีความสนใจในกิจกรรมต่างๆที่อาจต้องทำไปพร้อมๆกัน ดังนั้นกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้จะต้องหลากหลาย

(7) ผู้ใหญ่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถมีรูปแบบการเรียนรู้เป็นของตนเองเข้าใจตนเองโดยสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างรวดเร็วเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2) สำนักงานการศึกษานอกระบบ ซึ่งหน่วยงานหลักของไทยที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ได้มีการอธิบาย “ลักษณะของผู้ใหญ่” ไว้ว่า

---

[44] คาร์ล โรเจอร์ เป็นนักจิตวิทยามานุษยนิยมในยุคช่วง ปี ค.ศ. 1902-1987 ที่ได้รับการยอมรับในผลงานที่เกี่ยวกับการสอนผู้ใหญ่และผลงานเกี่ยวกับการพัฒนาการบำบัดโดยเน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลางและช่วยในการค้นพบจิตวิทยามนุษยนิยม

[45] **Freedom to Learn (Rogers – 1969),** Retrieved December 12, 2021 from https://principlesoflearning.wordpress.com/dissertation/chapter-3-literature-review-2/the-human-perspective/freedom-to-learn-rogers-1969/

(1) วัยผู้ใหญ่มีความต้องการและความสนใจ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับประสบการณ์ที่ผ่านมาจะก็จะเกิดความพึงพอใจ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในวัยนี้ ควรจะมีการเริ่มต้นในสิ่งเหล่านี้อย่างเหมาะสม

(2) ผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ หากผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ควรคำนึงถึงสถานการณ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่เป็นสำคัญ

(3) การวิเคราะห์ประสบการณ์ สำหรับผู้ใหญ่นั้นประสบการณ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากที่สุด ดังนั้นวิธีการหลักสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่ ต้องวิเคราะห์ถึงประสบการณ์ของผู้ใหญ่แต่ละปัจเจก ว่ามีส่วนใดของประสบการณ์ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้ เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้

(4) ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำตนเอง การมีความรู้สึกต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้เป็นความต้องการที่อยู่ในส่วนลึกของผู้ใหญ่ ดังนั้นบทบาทของผู้แนะนำจึงควรอยู่ในกระบวนการสืบหา หรือค้นหาคำตอบร่วมกับผู้เรียน ผู้แนะนำเป็นเพียงตัวกลางในการให้คำแนะนำ ชี้แนวทาง สำหรับความรู้แล้วทำหน้าที่ประเมินผล

(5) ความแตกต่างระหว่างบุคคล ในแต่ละปัจเจกบุคคลพบว่ามีความแตกต่างระหว่างบุคคลนอกจากนี้จะมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการสอนผู้ใหญ่จะต้องจัดเตรียมการในความแตกต่างของแต่ละปัจเจกบุคคลด้วย[46]

2.3.1.2 ช่วงวัยของผู้ใหญ่

ความสามารถในการเรียนรู้" โดยแนวคิดนี้ได้กล่าวถึงวัยผู้ใหญ่เป็นวัยที่สามารถเรียนรู้ได้และเป็นวัยที่มีประสบการณ์ชีวิตจากการผ่านการสั่งสมการเรียนรู้ตั้งแต่วัยเด็กและพัฒนาการเรียนรู้มาตลอดในหลากหลายด้าน เช่น ด้านสภาพทางกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม การศึกษาแนวคิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จึงควรทำความเข้าใจในลักษณะของผู้ใหญ่ ในทางจิตวิทยาพัฒนาการในวัยผู้ใหญ่จะสามารถแยกระยะเวลาของแต่ละ “ช่วงวัยผู้ใหญ่” ได้แก วัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Early Adulthood) คืออายุ 18 ถึง 35 ปี

---

[46] สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, **ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่**, ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก http://prachuap.nfe.go.th/prachuap/index.php?name=news2&file=readnews&id=139

วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง (Middle Adulthood) คืออายุ 35 ถึง 60 ปีและวัยผู้ใหญ่ตอยปลายหรือวัยผู้สูงอายุ (Later Maturity) คืออายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป[47]

จะเห็นได้ว่าช่วงวัยผู้ใหญ่นั้นเริ่มจากมนุษย์ที่มีอายุ 18 ปีจนกระทั่ง 60 ปีขึ้นไป จากระยะเวลาจากวัยรุ่นเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ และในชาวงระยะเวลาของวัยผู้ใหญ่นั้น มีระยะเวลาที่ยาวนานถึง 42 ปีขึ้นไป ทำให้วัยผู้ใหญ่เป็นวัยที่มีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์คนหนึ่งเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังอยู่ในช่วงของวัยทำงานซึ่งเป็นกำลังสำคัญให้เกิดการขับเคลื่อนระบบและกลไกต่างๆในสังคมอีกด้วย

ดังนี้การทำความเข้าใจลักษณะของผู้ใหญ่จึงมีความจำเป็นเพื่อนำไปสู่การสร้างหลักการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ความแตกต่างระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่

จากการอธิบาย “ลักษณะของผู้ใหญ่” ข้างต้นจะเห็นว่าการนำเอาทฤษฎีการเรียนการสอนเด็กมาใช้กับผู้ใหญ่จึงมีข้อจำกัดบางประการ การจัดการการเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่จึงต้องแยกความแตกต่างระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ เพื่อทำความเข้าใจและนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้ มีการให้นิยามแนวความคิดใหม่ในการเรียนการสอนที่ให้เห็นความแตกต่างจากการสอนเด็กได้แก่ คำว่า Andragogy มาจากรากศัพท์ภาษากรีก คือ คำว่า Aner (man) + Agogus (Leader) มีความหมายว่าศาสตร์และศิลป์ในการสอนผู้ใหญ่[48] โดยศาสตร์ทั้งสองมีความคล้ายและแตกต่างกัน จึงควรทำการศึกษาความแตกต่างระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ ซึ่งมีความแตกต่างใน 4 ด้านหลัก[49] ดังนี้

1. ความแตกต่างของแนวคิดของผู้เรียน

ในวัยผู้ใหญ่จะเป็นแนวคิดของผู้มีวุฒิภาวะ ซึ่งจะเป็นการเรียนแบบพึ่งพาผู้ชี้นำจนไปสู่การเรียนด้วยตนเองมากขึ้น ผู้ชี้นำจึงมีหน้าที่สำคัญในการสนับสนุนชี้แนะเท่านั้นเนื่องจากผู้ใหญ่โดยทั่วไป

---

[47] ศรีประภา ชัยสินธพ, **สภาพจิตใจของวัยผู้ใหญ่**, ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://med.mahidol.ac.th/ramamental/generalknowledge/general/06272014-1009

[48] อรทัย ศักดิ์สูง, **การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างทฤษฎี แอนดราโกจี (Andragogy) ของ มัลคัล โนลส์ กับวิธีการสอนในหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง ของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543).

[49] ศุภวดี มีเพียร, **การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการกองทัพไทย** (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559), หน้า 30-31.

มักต้องการกำกับดูแลตนเอง โดยแค่ในบางสถานการณ์ยังคงต้องการการชี้แนะอยู่บ้าง ในขณะที่แนวคิดของผู้เรียนในวัยเด็กจะเป็นลักษณะของการพึ่งพาโดยเด็กจะคาดหวังให้ครูรับผิดชอบและตัดสินใจและกำหนดสิ่งที่จะต้องเรียนรวมถึงวิธีการเรียนต่าง ๆ ในห้องเรียนด้วย

2. ความแตกต่างจากประสบการณ์ของผู้เรียน

ประสบการณ์ของผู้เรียนในวัยผู้ใหญ่ เนื่องจากผู้ใหญ่ในแต่ละปัจเจกบุคคลจะถูกสั่งสมมาด้วยประสบการณ์อายุและวุฒิภาวะที่เพิ่มขึ้นดังนั้นประสบการณ์ที่มีค่าจะเปรียบเสมือนทรัพยากรของการเรียนรู้ซึ่งจะนำไปเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในขณะที่ประสบการณ์ของผู้เรียนในวัยเด็กจะไม่มีคุณค่ามากเทียบเท่ากับผู้ใหญ่ดังนั้นจึงต้องจำเป็นต้องอาศัยความรู้จากครูผู้สอนเป็นส่วนใหญ่และพึ่งพาการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยครูจะเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ให้แก่ผู้เรียน

3. ความแตกต่างด้านความพร้อมในการเรียนรู้

ความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะเกิดจากประสบการณ์ ความต้องการเพื่อตอบสนองในการแก้ไขปัญหาชีวิตรวมไปถึงการพัฒนางานพัฒนาชีวิต ดังนั้นในวัยผู้ใหญ่การเรียนรู้จึงเป็นไปในลักษณะสามารถนำไปใช้ได้จริง ในขณะที่ความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็ก เด็กจะไม่สามารถบริหารจัดการสิ่งที่ตนต้องการเนื่องจากเด็กเรียนภายใต้เนื้อหาของทางโรงเรียนหรือความต้องการของผู้ปกครองจัดให้ดังนั้นโรงเรียนควรมีการเตรียมพร้อมรับมือกับความกดดันต่างๆซึ่งอาจเกิดจากเด็กเช่นกลัวต่อความผิดพลาด รวมถึงการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนทุกคนให้เป็นไปตามลำดับมันเหมือนกัน

4. ความแตกต่างของเป้าหมายการเรียนรู้

ผู้เรียนในวัยผู้ใหญ่จะมีเป้าหมายในการเรียนรู้ที่ชัดเจนกว่าเด็กเนื่องจากผู้ใหญ่จะเลือกการเรียนรู้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถรวมไปถึงการเติมเต็มศักยภาพคุณภาพของชีวิตรวมไปถึงผู้ใหญ่สามารถที่จะประยุกต์ใช้ความรู้ใหม่ให้เข้ากับชีวิตประจำวันได้และมีประสิทธิภาพที่สุด ดังนั้นการศึกษาของผู้ใหญ่จึงควรจัดในลักษณะส่งเสริมประสบการณ์เรียนรู้และกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยคำนึงถึงการลงมือทำเพื่อบรรลุเป้าหมายและให้ผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลาง ในขณะที่ผู้เรียนที่เป็นเด็กจ่ามองเป้าหมายของการเรียนรู้ไม่ชัดเจนเท่าผู้ใหญ่เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ทางโรงเรียนหรือผู้ปกครองกำหนดไว้แน่นอน ซึ่งการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้จึงธูปกำหนดตามวัตถุประสงค์จึงอาจกล่าวได้ว่าเป้าหมายการเรียนรู้ในวัยเด็กจะมีวัตถุประสงค์เป็นศูนย์กลาง

นอกจากนี้แนวคิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่มีความต้องการที่แตกต่างจากเด็กยังปรากฏอยู่ในแนวคิดของ ไอวิ่ง ลอร์จ (Irving Lorge) ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่โดยแนะนำว่า เพื่อเข้าถึงการเรียนรู้ของนักเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่มิใช่เด็กนั้น ผู้สอนต้องสอนในสิ่งที่ผู้ใหญ่ “ต้องการ” อยากรู้ และสิ่งที่ผู้ใหญ่ต้องการรู้สามารถแบ่งได้เป็น 4 ส่วน[50] คือ

1. เพื่อให้ได้มาในบางสิ่ง (To Gain Something)
2. เพื่อเป็นบางสิ่ง (To be Something)
3. เพื่อทำบางสิ่ง (To do Something)
4. เพื่อรักษาบางสิ่ง (To Save Something)

จากการเปรียบเทียบกับสามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้ในวัยเด็กและการเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่มีความแตกต่างกันโดยมีประเด็นพิจารณาข้างต้นได้แก่แนวความคิดของผู้เรียนประสบการณ์ของผู้เรียน ความพร้อมในการเรียนและเป้าหมายของการเรียนรู้ ซึ่งประเด็นเหล่านี้ควรจะถูกนำมาพิจารณาในการจัดการเรียนการสอนในวัยผู้ใหญ่ต่อไป

2.3.2 หลักการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

เอ็ดเวิร์ด ลินเดอร์แมน (Eduard Lindeman)[51] มีแนวความคิดทางด้านที่เป็นศิลป์ ในการเรียนรู้ด้วยการค้นหาวิธีการในการรับความรู้ใหม่ๆ และการวิเคราะห์ถึงความสำคัญของประสบการณ์ โดยได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับ "ความหมายของการศึกษาผู้ใหญ่" ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการค้นหาคำตอบว่าผู้ใหญ่เรียนรู้อย่างไร โดยแนวความคิดของลินแมนนั้นได้รับอิทธิพลมากจากจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ว่าเป็นการเริ่มต้นจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว ต่าง ๆ (Situations) มากกว่าการเริ่มจากเนื้อหาวิชาซึ่งหากเปรียบเทียบกับวิธีการเรียนการสอนโดยทั่ว ๆ ไป[52] มักจะเป็นการเริ่มต้นจากครูและเนื้อหาวิชาเป็นผู้จัดหรือแบบเนื้อการสอบเป็นอันดับแรก และพิจารณา

---

[50] Design and Deliver Training Firmly Grounded on Principles of Adult Learning, **NVAA INSTRUCTOR’S MANUAL, National Victim Assistance Academy**, p. 2, Retrieved December 12, 2021 from https://www.ncjrs.gov/ovc_archives/instructor/pdf/Adultlearning .pdf

[51] เอ็ดเวิร์ด ลินเดอร์แมน เป็นนักปรัชญาที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ในช่วง ค.ศ. 1885 - 1953

[52] Sarah Nixon-Ponder, **Eduardr C. Lindeman. Leader in the Field of Adult Education,** p. 3, Retrieved December 12, 2021 from https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED380667.pdf

ผู้เรียนเป็นส่วนที่สอง จึงทำให้ผู้เรียนต้องปรับตัวเองให้เข้ากับการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ซึ่งต่างจากการศึกษาในผู้ใหญ่ หลักสูตรควรจะเริ่มจากความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพิจารณาจากสิ่งรอบ ๆ ตัว ได้แก่ สถานการณ์เฉพาะ อันเกี่ยวกับหน้าที่การงาน การสันทนาการ งานอดิเรก ชีวิตในครอบครัว หรือชีวิตในชุมชน สิ่งต่าง ๆ เป็นจุดเริ่มต้น และสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความง่ายในการปรับตัวที่จะเรียนรู้ ส่วนเนื้อหาในตำรา จึงมีบทบาทน้อยลงไป ดังนั้น “ประสบการณ์ของผู้เรียนเอง” จึงถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการศึกษาของผู้ใหญ่ นอกจากนี้ การเรียนรู้ของผู้ใหญ่มีกระบวนการเกี่ยวกับการให้ความสนใจแตกต่างกับการเรียนรู้ของเด็กเป็นอันมาก ทำให้การจัดการเรียนการสอนต้องมีความเข้าใจลักษณะเฉพาะในวัยผู้ใหญ่อันมีปัจจัยจากช่วงวัย[53] ทำให้การจัดการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ ดังนี้

2.3.2.1 การเรียนรู้กับความคาดหวังของผู้ใหญ่

ประการแรก การชี้นำตนเอง เนื่องจากผู้ใหญ่มีความต้องการที่จะชี้นำตนเองโดยขึ้นกับประสบการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่ตัวเองมีอยู่ การจัดการเรียนการสอนจึงควรหนดให้ผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลาง

ประการที่สอง การเรียนรู้จากประสบการณ์ เนื่องจากแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าคือประสบการณ์ของผู้ใหญ่เพื่อนำมาใช้เป็นเทคนิคในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประการที่สาม เรื่องที่ได้รับความสนใจ เนื่องจากผู้ใหญ่จะตระหนักถึงสิ่งที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ของตนเองจึงต้องกำหนดเรื่องที่ผู้ศึกษาให้ความสนใจ

ประการที่สี่ เป้าหมายในการเรียนรู้ เนื่องจากการเพิ่มทักษะในการแก้ไขปัญหาที่ประสบพบเจออยู่เป็นความต้องการในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ขึงต้องมีการกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นและจูงใจให้ผู้ศึกษาทราบว่าจะนำความรู้ที่ได้เพิ่มเติมไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันหรือเพิ่มทักษะด้านใด

จากลักษณะของการเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่จะเห็นได้ว่าวัยผู้ใหญ่เป็นช่วงวัยที่ต้องการการพัฒนาตัวเองอยู่เสมอเป็นการเรียนรู้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด และเนื่องจากวัยผู้ใหญ่เป็นวัยที่มีประสบการณ์การใช้ประสบการณ์จึงเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่า การจัดการเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่ซึ่งควรจะตอบสนองสิ่งที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ความต้องการการตอบสนองความคาดหวังในการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป

---

[53] Stephen D. Brookfiled, **Understanding and Facilitating Adult Leaning: A Comprehensive Analysis of Principles and Effective Practices** (Buckingham: Open University Press, 1896), p. 25.

2.3.2.2 ผู้อำนวยความสะดวกกับการจัดการการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

คาร์ล โรเจอร์ Carl Rogers ได้ให้แนวทางความคิดโดยให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้อำนวยความสะดวก ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ ครู อาจารย์ เพื่อการเรียนรู้และผู้อำนวยความสะดวกควรมีทัศนคติของต่อการจัดการการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ รวม 3 ประการ ได้แก่ 1) การให้ความไว้วางใจ และความนับถือยกย่องแก่ผู้เรียน 2) การมีความจริงใจต่อผู้เรียน 3) การมีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ รวมทั้งการตั้งใจฟังผู้เรียนพูด นอกจากนี้ยังได้วางหลักการสำคัญในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ 10 ประการ[54] ดังนี้

1) การสร้างบรรยากาศภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดประสบการณ์ที่ดีในชั้นเรียน

2) การเป็นมนุษย์นั้น ทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้ ผู้อำนวยความสะดวกควรช่วยสนับสนุนให้เกิดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนของแต่ละบุคคลในชั้นเรียน รวมทั้งจุดมุ่งหมายของกลุ่มด้วย

3) ควรจัดการเรียนการสอนที่อื้อต่อความต้องการของผู้เรียนในแต่ละคน เพราะมีความหมายสำหรับนักศึกษา และถือว่าเป็นพลังจูงใจที่จะก่อให้เกิดผลสำเร็จทางการเรียนอีกด้วย

4) พยายามจัดการเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ (Resource for Learning) ให้เป็นไปได้อย่างกว้างขวางและทำให้เป็นเรื่องง่าย ๆ สำหรับผู้เรียน

5) ต้องมีความเข้าใจตนเองในฐานะที่เป็น “แหล่งความรู้ที่มีความคล่องตัวและยืดหยุ่นได้” ซึ่งหมายถึงการเบ่งปันข้อมูลความรู้ที่มีภายในกลุ่ม เพื่อที่สมาชิกในกลุ่มอาจจะสามารถนำมาใช้ให้เกิดคุณประโยชน์ต่อการเรียนรู้

6) การแสดงออกต่อสมาชิกในกลุ่มผู้เรียน เขาจะต้องยอมรับทั้งทางด้านเนื้อหาวิชาการ และด้านทัศนคติหรืออารมณ์ของผู้เรียน คือ พยายามที่จะก่อให้เกิดความพอดีกันทั้งสองด้าน สำหรับสมาชิกแต่ละคนและภาพรวมทั้งกลุ่ม

7) การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้ดำเนินไปด้วยดี ผู้อำนวยความสะดวกสามารถช่วยสนับสนุนให้เกิดขึ้นได้ ด้วยการเปลี่ยนฐานะตนเองเป็นเสมือนหนึ่งผู้เรียน เช่น มีฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่มโดยการร่วมแสดงความคิดเห็นได้ เช่นเดียวกับผู้เรียนแต่ละคน

8) การแสดงความรู้สึก ให้เกิดขึ้นในกลุ่มเมื่อมีความคิดเห็นที่แตกต่าง มิใช่การบังคับหรือวิธีการข่มขู่ ซึ่งความคิดที่แสดงออกมาจากสมาชิกอื่น ๆ อาจจะยอมรับฟังได้หรืออาจไม่รับฟังก็ได้

---

[54] Paul Bélanger, **Theories in Adult Learning and Education** (n.p.: Verlag Barbara Budrich, 2011).

9) ตลอดเวลาของการมีประสบการณ์ร่วมกันในห้องเรียน ผู้อำนวยความสะดวกจะต้องมีความว่องไวอยู่ตลอดเวลา ในการแสดงออกเพื่อการรับรู้อารมณ์ต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง

10) ต้องพยายามรับรู้และยอมรับว่าทุกคนก็ย่อมจะมีข้อจำกัดในตัวเองอยู่

2.3.1.3 สภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้

จากการศึกษาของ Sharon Fisher[55] พบว่าผู้ใหญ่มีการเรียนรู้และตอบสนองที่แตกต่างกันในแต่ละสภาพแวดล้อม ดังนั้นการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมก็จะเป็นการเอื้อต่อการเรียนรู้ สรุปได้ว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไว้ดังนี้

1) ปัจจัยทางกายภาพ ได้แก่ การจัดสภาพการเรียนรู้ ระดับของเสียง แสง อุณหภูมิ โครงสร้าง ช่วงเวลาในหนึ่งวัน ปัจจัยทางอารมณ์ ความต้องการทางสังคม การเรียนรู้ด้วยตัวเอง การเรียนรู้กับผู้อื่น

2) แรงจูงใจ แบ่งออกเป็น แรงจูงใจภายนอก กับ แรงจูงใจภายใน

3) ปัจจัยทางการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดสภาพการเรียนรู้ การใช้เสียง ภาพ การเคลื่อนไหว

หลักการในการจัดการฝึกอบรมให้กับผู้ใหญ่ชื่อว่า “Pike Laws of Adult”[56] โดยมีกระบวนการที่สำคัญ 4 ข้อคือ

1. ผู้ใหญ่เป็นเด็กเล็ก ๆ ในร่างกายที่ใหญ่

เด็กมักจะรู้สึกสนุกเมื่อเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ เพราะทุก ๆ การค้นพบเป็นประสบการณ์หรือสิ่งใหม่ แต่เมื่อเติบโตการการค้นพบสิ่งใหม่จะถูกแทนที่ด้วยการสอนผ่านหลักสูตร ในช่วงเวลานี้เป็นการสะสมประสบการณ์ ต่อมาเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ จะสามารถนำประสบการณ์อันมีค่ามาใช้ประกอบเพื่อการเรียนรู้เพิ่มเติมสิ่งใหม่ ๆ จึงเป็นที่มาว่าผู้ใหญ่เป็นเด็กเล็กๆในร่างกายที่ใหญ่เพราะการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอด

---

[55] US Department of Justice, **Ultimate Adult Learning**, p. 3, Retrieved December 12, 2021 from https://www.ncjrs.gov/ovc_archives/educator/files/chapter3.pdf

[56] *Ibid.,* p. 1.

2. มนุษย์มักจะไม่ขัดแย้งกับแนวคิดเดิมที่เรามีอยู่

คนส่วนใหญ่จะเชื่อว่าความคิดของตัวเองเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จำเป็นต้องนำกิจกรรมทั่วไป ๆ เพื่อให้ระดมความคิด แนวคิดหรือเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ วิธีการนี้จะทำให้ผู้ศึกษารู้สึกผ่อนคลายและมีประสิทธิภาพ

3. ถ้าคุณรู้สึกสนุกมากเท่าไร การเรียนเรียนรู้ก็มีมากขึ้นเท่านั้น

อารมณ์ที่รู้สึกสนุกเป็นสิ่งสำคัญที่มนุษย์ใช้จัดการรับมือกับความเครียด ความตื่นเต้น รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่น่าเรียนหรืออยากมีส่วนร่วมต่อการเรียนรู้

4. การเรียนรู้จะยังไม่เกิดขึ้น หากพฤติกรรมไม่ได้เปลี่ยนแปลง

การเรียนรู้ที่ดีจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนรู้ว่าจะทำอะไร อย่างไรมิใช่เพียงแค่รู่อะไร ความสามารถในการพัฒนาตนเองจะถูกผลักดันโดยประสบการณ์ที่มีอยู่เพื่อพัฒนานำไปสู่ทักษะใหม่[57]

2.4 แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองปรากฏสาระสำคัญ และการนำมาใช้กับการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ดังนี้

2.4.1 สาระสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ในหมวดที่ 4 แนวทางจัดการศึกษามาตราที่ 22 และ มาตรา 24 ที่ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถและพัฒนาตนเองได้ ผู้สอนต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิดและการจัดการ[58] แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองมีความสำคัญต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสาระสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองปรากฏดังนี้

---

[57] *Ibid.,* pp. 1-2.

[58] ชฎาภรณ์ จันทร์ประเสริฐ และเสาวภา วิชาดี, **การปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน (Adjusting Teaching and Learning Methods to**

2.4.1.1 ลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้วิเคราะห์ กำหนดความต้องการ กำหนดจุดมุ่งหมาย วางแผนการเรียน เลือกหาแหล่งข้อมูล เลือกวิธีการเรียนและกิจกรรมการเรียน รวมถึงประเมินผลการเรียนด้วยตนเองโดยอาจจะได้รับหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ได้[59] แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองนั้นมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) ของมัลคอล์ม โนลส์ (Malcolm Knowles) ซึ่งจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) นักการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้กล่าวว่า มนุษย์เกิดขึ้นมาพร้อมกับพลังที่ไม่จำกัดสำหรับการเจริญเติบโต และการพัฒนา โดยการศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาของมนุษย์ ซึ่งผู้สอนต้องระมัดระวังที่จะไม่เข้าไปแทรกแซงหรือเข้าไปควบคุมกระบวนการของการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนควรทำหน้าที่เพียงผู้แนะนำเท่านั้น[60] ดังนั้น ผู้สอนเป็นผู้คอยสนับสนุนและช่วยเหลือเท่านั้น[61]

2.4.1.2 บทบาทของผู้เรียนต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

บทบาทของผู้เรียนต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีบทบาท 4 ประการ ดังนี้[62]

ประการที่หนึ่ง บทบาทในการวิเคราะห์และกำหนดความต้องการของผู้เรียน พร้อมด้วยการศึกษาพื้นฐาน ความรู้ของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เมื่อพบว่าผู้เรียนมีพื้น

Enhance the Learners' Self-directed Learning Skills), ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/april_june_12/pdf/aw018.pdf

[59] อมรรักษ์ สวนชูผล, "แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับการจัดการศึกษา," **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์** 9, 1 (มกราคม-เมษายน 2558): 220. (213-221)

[60] ปิยะ ศักดิ์เจริญ, "ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง: กระบวนการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Adult Learning Theory and Self-Directed Learning Concept: Learning Process for Promoting Lifelong Learning)," **วารสารพยาบาลทหารบก** 16, 1 (มกราคม-เมษายน 2558): 10. (8-13)

[61] S. Wilcox, "Fostering Self - Directed Learning in the University Setting," **Studies in Higher Education** 21, 2 (1996): 165-176.

[62] R. G. Brockett and R. Hiemstra, **Self-directed in Adult Learning: Perspective on Theory, Research, and Practice** (New York, NY: Routledge, 1991).

ฐานความรู้ไม่พอผู้สอนจะทำการสอนพื้นความรู้เพิ่มเติมให้ก่อนที่เข้าเรียนต่อไปเป็นการเตรียมตัวให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเข้าเรียนมากขึ้น รวมทั้งสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนให้เห็นคุณค่าประโยชน์ของการมาเข้าการเรียน เพื่อการเรียนรู้ของตนเองให้มากขึ้น

ประการที่สอง บทบาทในการวางแผนการเรียนรู้ โดยผู้สอนจัดเตรียมแบบบันทึกแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนแต่ละรายบุคคลได้บันทึกแผนการเรียนของตนเองนำมาใช้เป็นแนวทางการดำเนินการตามกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้วางไว้ตามลำดับขั้นตอน เช่น เนื้อหา แหล่งวิทยาการ วิธีการเรียน กิจกรรมการเรียน และการประเมินผล เป็นต้น ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้สอนและผู้เรียนต้องวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ ต้องมีความสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ตลอดหลักสูตร

ประการที่สาม บทบาทในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนตามแผน การเรียนของตนเองที่ได้เขียนไว้ ผู้สอนมีหน้าที่อำนวยความสะดวกต่อผู้เรียน จัดเตรียมสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหากผู้เรียนพบปัญหาอุปสรรคในขณะร่วมกิจกรรมให้ผู้เรียนเขียนปัญหาเหล่านั้นลงในบันทึกส่วนท้ายของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนมีความสุข เพราะได้เรียนรู้ตามที่ตนได้วางแผนไว้ นับว่าเป็นประสบการณ์ตรง เพราะผู้เรียนมีทักษะในการคิด แสวงหาความรู้ และมีโอกาสได้ปฏิบัติจริง

ประการที่สี่ บทบาทในการประเมินผลการเรียนรู้ โดยผู้สอนมีหน้าที่ในการกำหนดเกณฑ์ตัดสินใจ และนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไปสร้างเป็นความคิดรวบยอดให้แก่ผู้เรียน

ดังนั้น การที่ผู้สอนจะดำเนินจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองรูปแบบใดนั้น มิได้มีรูปแบบที่แน่นอนตายตัว หากแต่จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนให้มากที่สุด ผู้สอนเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก (Facilitator) ในเรื่องของการสร้างยรรยากาศทางการเรียนที่ดี มีการร่วมวางแผนการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนมีการค่อยไต่ถามหรือให้คำปรึกษาเมื่อผู้เรียนต้องการมีการใช้กระบวนการทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ เช่น การกำหนดจุดมุ่งหมายและขอบเขตของเนื้อหาที่คำนึงถึงการใช้ประโยชน์ของกลุ่มเป้าหมาย การออกแบบวิธีการเรียนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่คำนึงถึงความก้าวหน้าหรือประสิทธิภาพของการเรียนรู้ควบคู่กับการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ รวมถึงมีการนำเสนอหรือแนะนำเนื้อหา วิธีการเรียน การวัดและประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น การใช้เรียนเอกัตบุคคล การใช้สัญญาการเรียนรู้ การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำเร็จรูป การใช้โครงการเรียน และการใช้ชุดการเรียน ทั้งนี้

การทำสัญญาการเรียนรู้ (Learning Contact) โดยกำหนดให้ผู้เรียนเป็นผู้ระบุการเรียนรู้ของตน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ ถือเป็นวิธีการหรือเทคนิคสำคัญประการหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อันเปรียบได้กับเป็นเครื่องมือในการวางแผนและสร้างข้อตกลงระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนที่เป็นรูปธรรม

2.4.2 แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ด้วยแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองสนับสนุนให้การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้นำตนเองท่ามกลางสังคมการเรียนรู้ (Learning Society) สามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตจริงได้ ประกอบกับโลกในปัจจุบันและในอนาคตต้องการผู้เรียนที่มีความตระหนักรู้ในเรื่องการเรียนของตน รู้จักเลือกวิธีการเรียนที่เหมาะสมกับตนเองเพื่อใช้ในการค้นหาความรู้ และมีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนอยู่เสมอ

แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองนี้ควรจัดอยู่ในรูปแบบการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ในทุกทุกรูปแบบ ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบสำคัญ ได้แก่[63]

1. การศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน ซึ่งการศึกษารูปแบบนี้จัดในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเรียกอย่างอื่นสามารถจัดการศึกษาในชั้นเรียนหรือเป็นการศึกษาทางไกล

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่ยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาการศึกษา การวัดและประเมินผลโดยคำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละบุคคล เช่น การศึกษานอกโรงเรียน การฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความสนใจศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส สามารถศึกษาได้จากบุคคล สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ การศึกษาแบบนี้มีความยืดหยุ่นเปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถเลือกเนื้อหาที่สนใจตรงกับความ

---

[63] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**, หน้า 9, ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://www.pcccr.ac.th/filesAttach/OIT/O3/1.pdf

ต้องการของตนเองและสามารถศึกษาในเวลาที่ปลอดจากภารกิจอื่นได้ เช่น การฟังบรรยายพิเศษ การศึกษาจากเอกสาร การเยี่ยมชมการสาธิต การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต หรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆ

คณะวิจัยมีความเห็นว่าด้วยแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองสามารถนำมาใช้เพื่อตอบสนองต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัยจึงควรให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสนับสนุนการกำหนดกระบวนการเรียนรู้โดยผู้เรียนให้มากที่สุด เพราะจะส่งเสริมประสิทธิภาพของการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ดียิ่งขึ้น ประกอบกับแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองมีความสำคัญเนื่องจากสังคมในยุคปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เกิดขึ้นเสมอทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเรียนรู้ตลอดเวลา การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต[64]

2.5 หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนมักถูกกล่าวถึงในประชาธิปไตยในมิติของทัศนคติ และพฤติกรรมที่มุ่งเน้นการสนทนา และความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี และการมีส่วนร่วมในพื้นที่ของประชาชน ด้วยเหตุนี้ การเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งการเรียนรู้ที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ผู้ให้บริการและผู้มีส่วนได้เสียต้องทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ประชาชนได้รับการฝึกอบรมและการศึกษาที่มีศักยภาพอย่างแท้จริงและเพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เป็นประชาธิปไตย[65] โดยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนมีสาระสำคัญ และสามารถนำมาปรับใช้กับการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ดังนี้

2.5.1 สาระสำคัญของหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

สาระสำคัญของหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วยความหมาย องค์ประกอบ เงื่อนไข ลักษณะของการมีส่วนร่วม และความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

---

[64] ปิยะ ศักดิ์เจริญ, *เรื่องเดิม,* หน้า 10-11.

[65] Solidar Foundation, **Citizenship and Lifelong Learning Monitor 2017**, Retrieved December 12, 2021 from https://www.solidar.org/system/downloads/attachments/000/000/759/original/Citizenship_and_Lifelong_Learning_Monitor_2017.pdf?1526629829

2.5.1.1 ความหมาย

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีผู้ให้ความหมายไว้ เช่น

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ทุกฝ่ายสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับฟัง ร่วมคิดและเสนอแนะ ตลอดจนมีส่วน ร่วมในการตัดสินใจ และในการควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงเสรีภาพในการแสดงออกและการรวมกลุ่มในสังคม[66]

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาส ให้ประชาชน เข้าไปมีส่วนร่วมทั้งทางตรง หรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อตนเอง และชุมชน[67]

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย[68]

การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการที่ความกังวล ความต้องการ และคุณค่าของประชาชนได้รับการบูรณษการตัดสินใจของภาครัฐ ผ่านกระบวนการสื่อสารแบบสองทาง โดยมีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะทำให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากประชาชน[69]

---

[66] ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์, **ธรรมาภิบาลในความหมายของภาครัฐ เอกชน และประชาชน: กรณีโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนถ่านหิน "หินกรูด"** (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 9.

[67] เมตต์ เมตต์การุณจิตต์, **การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ** (กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์, 2553), หน้า 12.

[68] อรทัย ก๊กผล, **การมีส่วนร่วมของประชาชน** (กรุงเทพฯ: เลี่ยงเชียง, 2546), หน้า 2.

[69] J. L. Creighton, **The Public Participation Handbook: Making Better Decisions Through Citizen Involvement** (San Francisco: Jossey Bass, 2005), p. 7.

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับ[70]

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนระดับต่าง ๆ เข้าไปเกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมหนึ่ง ๆ โดยความสมัครใจและด้วยความกระตือรือร้นในกระบวนการตัดสินใจมีการกำหนดเป้าหมายของสังคมและกำหนดการใช้ทรัพยากรเพื่อให้การบริหารกิจกรรมและโครงการนั้นบรรลุ โดยมีแนวทางพื้นฐานอยู่ 3 ประการที่จะทำความเข้าใจกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา คือ[71]

ประการที่หนึ่ง ร่วมตัดสินใจในการพัฒนา

ประการที่สอง ร่วมสนับสนุนความพยายามในการบริหารการพัฒนา

ประการที่สาม ร่วมรับผลประโยชน์ที่ได้จากการพัฒนา

จากความหมายต่าง ๆ ในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการซึ่งประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานต่าง ๆ รวมกับภาครัฐ เพื่อให้ผลลัพธ์มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น

2.5.1.2 องค์ประกอบ เงื่อนไข และลักษณะของการมีส่วนร่วม

องค์ประกอบ เงื่อนไข และลักษณะของการมีส่วนร่วมมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่[72]

(1) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องมีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายรัฐ องค์การเอกชน และประชาชนทั่วไป โดยเน้นการสื่อสารสองทางทั้งช่องทางที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ไม่ใช่ครั้งเดียวจบและควรเกิดขึ้นตลอดโครงการ

---

[70] กรมทรัพยากรน้ำ, “การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation),” **สาระ สอน.** 2, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2557): 3.

[71] สร ปิ่นอักษรสกุล, **ผลกระทบทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมกับการมีส่วนร่วมของประชาชน** (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2548), หน้า 16-17.

[72] กรมทรัพยากรน้ำ, *เรื่องเดิม,* หน้า 3.

(2) เป้าหมายของการมีส่วนร่วมไม่ใช่เพียงการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นตามกฎหมาย หรือการทำให้ไม่มีความขัดแย้ง หากแต่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรมุ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง และเป็นวิธีการเพื่อทำหการตัดสินใจของรัฐดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

2) เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม

เงื่อนไขของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีเงื่อนไขสำคัญ ดังนี้[73]

ประการที่หนึ่ง ประชาชนต้องมีอิสรภาพในการที่จะมีส่วนนร่วม (Freedom to Participle) หมายถึง ประชาชนมีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ การถูกบังคับให้ร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใดไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม

ประการที่สอง ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม (Ability to Participate) ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นๆ หมายความว่า ในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาค แต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้

ประการที่สาม ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (Willingness to Participate) ประชาชนที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมใดต้องเกิดจากความสนใจที่สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น

3) ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ลักษณะของการมีส่วนร่วมอาจแบ่งตามอำนาจหน้าที่ ได้แก่[74]

ประการที่หนึ่ง การสนับสนุนทรัพยากร คือ การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือการช่วยทำกิจกรรม คือ เข้าร่วมในการวางแผน การประชุมแสดงความคิดเห็น การดำเนินการและการติดตาม ประเมินผล

---

[73] คนึงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ, **แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540: ปัญหา อุปสรรค และทางออกกรุงเทพมหานคร** (รายงานการวิจัย เสนอต่อสถาบันพระปกเกล้า, 2545), หน้า 10.

[74] ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา** (กรุงเทพฯ: อุษาการพิมพ์, 2548), หน้า 208.

ประการที่สอง อำนาจหน้าที่ของผู้เข้าร่วม คือ เป็นผู้นำเป็นกรรมการ หรือเป็นสมาชิก ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมแสดงถึงระดับอำนาจของผู้เข้าร่วม การมีส่วนร่วมโดยวิธีการพัฒนาความสามารถของประชาชนเป็นเพียงการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมเพียงบางส่วน หรือ

การแบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมสามารถจำแนกได้จาก[75]

ประการที่หนึ่ง จำแนกตามกระบวนการบริหาร ซึ่งได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การจัดองค์การการสื่อสาร การประสานงาน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ประการที่สอง จำแนกตามประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม ซึ่งได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประชุม การเสียสละทรัพย์สิน ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมเป็นผู้เชิญชวน และการมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน

ประการที่สาม จำแนกตามระดับความเข้มข้นของการมีส่วนร่วม

ประการที่สี่ จำแนกตามวิธีการมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมโดยตรง และการมีส่วนร่วมโดยอ้อม หรือ

ลักษณะการมีส่วนร่วม คือ[76]

ประการที่หนึ่ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย การริเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจและการตัดสินใจปฏิบัติการ

ประการที่สอง การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากร การเข้าร่วมการบริหาร การประสานขอความร่วมมือ

ประการที่สาม การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefit) ได้แก่ ผลประโยชน์ทางวัตถุผล ประโยชน์ทางสังคมและผลประโยชน์ส่วนบุคคล

---

[75] เมตต์ เมตต์การุณ์จิต, *เรื่องเดิม,* หน้า 24-25.

[76] John M. Cohen and Norman Uphoff, **Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation** (New York, NY: Cornell University, 1980), pp. 213-222.

ประการที่สี่ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ในรูปแบบนี้นับเป็นการควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดและแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป กิจกรรมที่สดงถึงกระบวนการมีส่วนร่วมที่สามารถนำไปประยุกต์ในบริบทของการจัดการศึกษาได้ มีดังนี้[77]

1. การรวบรวมและตรวจสอบ การวิเคราะห์ และพิจารณาข้อมูลสภาพปัญหา
2. การกำหนดนิยาม จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และกำหนดเป้าหมาย
3. การประเมินความเป็นไปได้ของข้อมูล
4. การตัดสินใจและการวางแผนการดำเนินงาน
5. การออกแบบยุทธศาสตร์ การจัดสรรงาน และความรับผิดชอบให้กับทีมงาน
6. การปฏิบัติตามแผนงาน
7. การตรวจสอบความก้าวหน้าของแผนงาน
8. การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นและผลกระทบ

2.5.1.3 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความจำเป็นสำหรับความสำเร็จของการบริหารรัฐกิจโดยเฉพาะการดำเนินโครงการพัฒนาต่าง ๆ ดังนี้[78]

1) ความสำคัญต่อประชาชนที่มีส่วนร่วม สิ่งที่จะเกิดแก่ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของรัฐ ได้แก่

(1) ประชาชนได้เรียนรู้ เนื่องจากกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้การศึกษาแก่ผู้เข้าร่วมประชาชนจะได้รับข่าวสารต่าง ๆ และเกิดความเข้าใจในสถานการณ์ และวิชาการที่ซับซ้อนขึ้น อีกทั้งยังเพิ่มการมองภาพการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้กว้าขวางขึ้น นอกจากนั้นเมื่อประชาชนได้รับการอธิบายเหตุผลในการดำเนินนโยบายจากฝ่ายรัฐ ประชาชนก็เรียนรู้ และเข้าใจ

---

[77] Sheldon F. Shaeffer, **Partnerships and Participation in Basic Education: A Series of Training Moduales and Case study Abstracts for Educational Planner and Managers** (Paris: UNESCO International Institute for Educational Planning, 1994), p. 2.

[78] **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานภาครัฐ**, หน้า 189-191, ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://dspace.bru.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789/5860/08บทที่ 7 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารภาครัฐ 29.pdf?sequence=7&isAllowed=y

ปัญหาได้ดีกว่าเดิม และเมื่อรัฐได้ฟังเหตุผลจากทางประชาชนก็ทำให้ผลการตัดสินนโยบายก็จะจะดีกว่าเดิมเป็นการเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นเพราะเห็นประโยชน์และมีความชัดเจนในการทำงานของภาครัฐ

(2) ประชาชนได้รับการพัฒนาจากการเรียนรู้ที่ประชาชนได้รับผลที่ตามมา คือ ประชาชนได้รับการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง การมีส่วนร่วมจะช่วยให้คนที่มีส่วนร่วมมีความรู้สึกรับผิดชอบ มีมโนธรรม และมีความตระหนักในความสามารถของตนเองทำให้ประชาชนสามารถควบคุมชีวิตของตนเองได้ และจะเป็นคนที่มองสังคมอย่างพินิจพิเคราะห์แล้วริเริ่มเปลี่ยนแปลงสังคมด้วยตนเองด้วยวิธีการที่ตนคิดว่าถูกต้อง การเปลี่ยนแปลงสังคมก็จะใช้แนวทางที่สร้างสรรค์กระตือรือร้นและตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการร่วมมือกันของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่มีจุดมุ่งหมาย ในการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยระบบการมีส่วนร่วม ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกเป้าหมาย การระดมทรัพยากร การดำเนินโครงการ เพื่อให้ชุมชนเพิ่มการพึ่งตนเอง (Self-Reliant)

(3) ให้ความสำคัญกับคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ (โดยเฉพาะผู้หญิง เยาวชน และผู้ไม่รู้หนังสือ) ในกระบวนการของการพัฒนา การเข้าร่วมของประชาชนจึงเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติที่นำผลสำเร็จมาสู่โครงการและแผนงานต่าง ๆ

(4) ปรับปรุงผลลัพธ์ทางสังคม เมื่อองค์การภาครัฐยอมสละอำนาจความรับผิดชอบในการตัดสินใจแก่กลุ่มประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้ความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น การตัดสินนโยบายก็จะเกิดจากการปรึกษาหารือกันอย่างแท้จริงจากทุกฝ่าย

2) ความสำคัญต่อการบริหารงานภาครัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานภาครัฐ ไม่ใช่กระบวนการที่ไร้คุณค่า ทั้งยังเป็นสิ่งที่ผู้บริหารงานภาครัฐจะต้องทำให้เป็นจริง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานภาครัฐ มีดังนี้

(1) งานสำเร็จมากและเสียค่าใช้จ่ายน้อย ในสถานการณ์ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับฟังเหตุผลของกันและกันจะทำให้งานที่ร่วมมือกันสำเร็จในเวลาที่กำหนดไว้ โดยไม่มีการประท้วง การเผชิญหน้ากัน การขัดแย้งกัน หรือการฟ้องร้องกัน นโยบายที่กำหนดก็เกิดจากความเห็นพ้องต้องกันของทุก ๆ ฝ่าย ย่อมจะส่งผลให้การปฏิบัติดีขึ้น นอกจากนั้นประชาชนสามารถระดมทรัพยากรของฝ่ายตนสนับสนุนการปฏิบัติ ทั้งยังเกิดความเชื่อมั่นว่า การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ ความสำเร็จของงานก็จะปราศจากคำถามในเชิงลบ การบริหารงานภาครัฐก็จะประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และประหยัด

(2) เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำงานในโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนจะค่อย ๆ เพิ่มความรู้สึกไวต่อความห่วงกังวลของสาธารณชน ว่าสาธารณชนจะมองการปฏิบัติงานขององค์การตนอย่างไร การนำเอาความรู้สึกมาพูดกันทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความตระหนักถึงการตอบสนองที่เป็นไปได้ต่อกระบวนการและการตัดสินใจต่าง ๆ ให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน และเมื่อประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ความใกล้ชิดกับประชาชนของเจ้าหน้าที่ก็จะมากขึ้น นอกจากเจ้าหน้าที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากประชาชนแล้ว เจ้าหน้าที่ยังได้รับความไว้วางใจจากประชาชนอีกด้วย

(3) การส่งเสริมแนวทางพัฒนาจากล่างขึ้นบน การพัฒนาจากล่างขึ้นบนผู้ได้ประโยชน์จะมีส่วนร่วมในองค์การในการกำหนดชนิดพัฒนาตามที่ตนต้องการและอาจจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและดำเนินโครงการ และ / หรือติดตามผลการพัฒนาในโครงการพัฒนาภาครัฐที่มักดำเนินงานแบบจากบนลงล่างแล้วไม่ประสบผลสำเร็จเพราะประชาชนไม่สนับสนุน โครงการที่สำเร็จจะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง (Active Participation) จากประชาชน ทั้งในการตัดสินใจ และดำเนินโครงการ ซึ่งการดำเนินโครงการจากล่างขึ้นบนจะสนองความต้องการของประชาชน และภาครัฐจะลดภาระต่าง ๆ ลงไปได้

(4) การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเพื่อจัดการการพัฒนาที่ยั่งยืน รัฐบาลในแต่ละประเทศที่ตระหนักในปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่น จะต้องมีการวางแผนแบบบูรณการที่เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่น พร้อม ๆ กับการพิจารณาถึงนโยบายของชาติ และความสามารถในการตอบสนองของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เครือข่ายเพื่อจัดการการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นเครื่องมือในการวางแผนระยะยาว โดยการตัดสินใจจะเป็นมิติเอกฉันท์ของผู้มีส่วนได้ส่วน เสียในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และได้รับการสนับสนุนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน สมาชิกเครือข่ายประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชน ตัวแทนจากกลุ่มพ่อค้า และชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มผลประโยชน์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การตัดสินใจของเครือข่ายเพื่อจัดการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นอำนาจที่มาจาก กระบวนการที่โปร่งใส มีเหตุผลได้ผลลัพธ์ที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนใหญ่

หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลให้การดำเนินการของภาครัฐควรมีพื้นที่ของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน หรือผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องจะก่อให้เกิดการยอมรับ ตรงตามความ

ต้องการของประชาชน และผู้ส่วนเกี่ยวข้อง และก่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งรวมถึงการจัดระบบแผนงาน หลักสูตร และโครงการต่าง ๆ ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.5.2 หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตามหลักการในทางระหว่างประเทศ ตัวอย่างเช่น คำตัดสินของรัฐสภาแห่งยุโรป (The European Parliament) บุคคลไม่มีวันสายเกินไปที่จะเรียนรู้ และพัฒนาสำหรับสังคมสมัยใหม่ และการเรียนรู้กลายเป็นสิ่งจำเป็นที่พลเมืองต้องทำอย่างต่อเนื่องในการปรับปรุงและพัฒนาทักษะใหม่ๆ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดงานที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ประชาชนจึงมีความรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในสังคม และกระบวนการตัดสินใจต่างๆย่อมมีผลต่อชีวิตของประชาชน[79]

เมื่อศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีการบัญญัติสาระเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้มีส่วนได้เสีย องค์กรหน่วยงานต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา และพัฒนาด้านการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการให้สังคมได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สถาบันการศึกษามีการประสานความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้เสีย ชุมชนทุก ๆ ฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ[80]

เมื่อพิจารณาขั้นการมีส่วนร่วมในเกี่ยวกับการศึกษาสามารถกำหนดได้เป็น[81]

ประการที่หนึ่ง การมีส่วนร่วมคิดริเริ่มและตัดสินใจ

ประการที่สอง การมีส่วนร่วมวางแผน

ประการที่สาม การมีส่วนร่วมดำเนินการ

ประการที่สี่ การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผล

---

[79] Marica Vukomanovic, **Becoming Active Citizens Through Lifelong Learning**, Retrieved December 12, 2021 from https://epale.ec.europa.eu/en/blog/becoming-active-citizens-through-lifelong-learning

[80] ชรินทร์ มั่งคั่ง, พัชนี จันทร์ศิริ, พิมพา นวลสวรรค์, มุกดาวรรณ สังข์สุข และพัชราภรณ์ อนุกูล , “การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนของครูในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา จังหวัดเชียงใหม่,” **มนุษยศาสตร์สาร** 19, 1 (มกราคม-เมษายน 2561): 214.

[81] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **แนวทางการดำเนินงานขององค์คณะบุคคลและการมีส่วนร่วม** (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2550), หน้า 11.

ประการที่ห้า การมีส่วนร่วมรับประโยชน์จากการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ดังนั้น การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงควรมีการเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกรูปแบบ (ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย) โดยแรงจูงใจในการเรียนรู้มีหลากหลาย เช่น การได้รับทักษะทางธุรกิจใหม่ ๆ การหางานใหม่ หรือการพัฒนาตนเอง เป็นต้น ทั้งนี้ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหนึ่งในข้อกำหนดเบื้องต้นสำหรับประชาชนที่ควรมีการปฏิบัติ และมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในสังคม หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ ชุมชนการเรียนรู้หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นแนวคิดการพัฒนาชุมชนรูปแบบหนึ่งที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของสมาชิก รวมทั้งการเรียนรู้ร่วมกันของทุกคนในชุมชน ด้วยความเชื่อพื้นฐานว่าประชาชนมีความคิด มีความรู้ มีประสบการณ์มีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนและสามารถพึ่งพาตนเองได้แล้วในระดับหนึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง โดยยึดหลักการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up) ให้ชุมชนเป็นผู้คิดและมีส่วนร่วมในการทำงานสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ยั่งยืนตั้งแต่เริ่มกำหนดนโยบายจนสิ้นสุดขั้นตอนสุดท้ายในการติดตามประเมินผลการร่วมรับประโยชน์จากการปฏิบัติร่วมกัน มีความเป็นมิตร และทุกภาคส่วนจะเชื่อมโยงและประสานกันโดยใช้การเชื่อมต่อเป็นเครือข่าย[82]

2.6 หลักภารกิจของรัฐ

การเรียนรู้ตลอดชีวิตถือเป็นภารกิจในการจัดการศึกษาของรัฐที่สำคัญประการหนึ่ง ด้วยโลกปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก การพัฒนาทุนมนุษย์จึงต้องมีความเท่าทัน ประกอบกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถลดการพึ่งพารัฐของประชาชนได้ อันนำมาสู่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ รัฐจึงจำเป็นต้องตอบสนองการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเฉพาะการใช้กฎหมายเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ดังกล่าว โดยหลักภารกิจของรัฐมีสาระสำคัญ ดังนี้

---

[82] สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, “แนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ในบริบทสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย (Guides for Lifelong Education Management to Mobilize Learning Community in the Social-Cultural Context of Thailand,” **วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** 46, 2 (เมษายน-มิถุนายน 2561): 221-222.

2.6.1 สาระสำคัญของหลักภารกิจของรัฐ

การเรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับการมองว่าเป็นศูนย์กลางที่จำเป็นต่อแต่ละบุคคล สังคม และรัฐ จึงก่อให้เกิดคถามในด้านของสิทธิ หน้าที่ ผลประโยชน์ และความรับผิดชอบ ซึ่งคำถามนี้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองและรัฐในมิติทั้งกฎหมายและความยุติธรรม กับเศรษฐกิจและผลประโยชน์[83] การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐในการรับรองสิทธิของพลเมือง และส่งเสริม[84]

ตามลักษณะของการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ที่ทันสมัย และครอบคลุม โดยการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีลักษณะที่สำคัญ ได้แก่[85]

ประการที่หนึ่ง ลักษณะทั่วไป: การเรียนรู้ตลอดชีวิตเข้าถึงได้สำหรับทุกคนทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ

ประการที่สอง การนำไปใช้: การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ระหว่างชีวิต และตลอดชีวิต

ประการที่สาม ความหลากหลาย: การเรียนรู้ตลอดชีวิตควรมีเนื้อหา และวิชาที่เป็นแหล่งความรู้ทั้งหมดของมนุษย์ที่เป็นแหล่งที่สามาถเรียนรู้ และสอน ทั้งความรู้ และภูมิปัญญา

ประการที่สี่ ความรับผิดชอบ: การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และภาระผูกพันของรัฐ มีผลต่อระบบเศรษฐกิจสังคม ชุมชน ครอบครัว และการเรียนรู้ของบุคคล

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นคำที่ครอบคลุมประเด็นต่างๆของการศึกษา และการเรียนรู้ รวมถึงรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ทั้งหมดสำหรับผู้เรียนทุกคนโดยไม่มีข้อจำกัด และเงื่อนไข[86] โดยถือเป็นหนึ่งในพันธกิจของรัฐ ประกอบกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศกำหนดพันธกรณีที่รัฐต้องเคารพ โดยการให้สัตยาบันสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน โดยรัฐต้องรับผิดชอบ

---

[83] Rina Cohen, **Lifelong Learning: Right and Benefit, Duty and Responsibility, Adult Education in Israel and Around the World: Achievement and Outlining a Policy**, p. 67, Retrieved December 12, 2021 from https://cms.education.gov.il/NR/rdonlyres/513BEF32-75A1-4D95-9586-6D66273083D0/158099/4LifelongLearningRightand Benefit Dutyand Responsibil.pdf

[84] *Ibid.*, p. 65.

[85] *Ibid.*, p. 66.

[86] *Ibid.,* p. 66.

และมีหน้าที่ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศในการเคารพปกป้อง และปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชน ด้วยเหตุดังกล่าว รัฐจึงมีหน้าที่หลักในการจัดหาสิทธิในการศึกษาโดยตรงซึ่งเป็นหนึ่งในสิทธิมนุษยชน และมีหน้าที่อนุวัติการณ์กฎหมายภายในให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษาดังกล่าว

2.6.2 หลักภารกิจของรัฐกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

รายงานของยูเนสโกเกี่ยวกับการศึกษาในรุ่งอรุณของศตวรรษที่ 21 กล่าวว่า แนวคิดของการเรียนรู้ตลอดชีวิตดูเหมือนจะเป็นกุญแจสำคัญประการหนึ่งของศตวรรษที่ 21 อันเป็นแนวทางแก้ปัญหาสำหรับความท้าทายในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว[87] สำหรับในมุมมองของรัฐบาลการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะช่วยชะลอการพึ่งพาของประชากรที่มีอายุมากขึ้นอย่างรวดเร็ว และการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีบทบาทสำคัญในการเอาชนะความไม่เท่าเทียม และสนับสนุนการเรียนรู้ระหว่างรุ่นสร้างครอบครัวและชุมชนที่ยืดหยุ่นมากขึ้น และการศึกษาให้เกิดในวงกว้างมากขึ้น รวมถึงเป็นการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น[88]

รัฐไทยนั้นมีภารกิจในการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช 2540 และพุทธศักราช 2550 ได้วางหลักเกณฑ์นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐไว้คล้ายคลึงกันว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ทั้งจะต้องพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม[89]

---

[87] *Ibid.,* p. 65.

[88] Alan Tuckett, **Lifelong Learning Helps People, Governments and Business. Why Don't We Do More Of It?,** Retrieved December 12, 2021 from https://www.weforum.org/agenda/2017/07/lifelong-learning-helps-governments-business/

[89] พฤกษา เครือแสง, “คุณภาพการศึกษาไทยกับมาตรฐานการบริการสาธารณะของรัฐ (Quality of the Thai Education and Directive Principle of Fundamental State Policy),” **วารสารนักบริหาร** 35, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2558): 48.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช 2560 ได้กำหนดกรอบและสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการศึกษาไว้หลายมาตรามีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้[90]

1. ในหมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50(4) กำหนดให้ประชาชนคนไทยต้องเข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งเป็นการกำหนดอยู่ในหมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การเข้ารับการศึกษาตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงเป็น “หน้าที่” ที่รัฐต้องจัดการศึกษาให้กับประชาชนตามที่กฎหมายกำหนด

2. ในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐได้มีการกำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตรา 54 ดังนี้

1) กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 50(4) ที่รัฐมีหน้าที่ต้องจัดการศึกษาให้กับประชาชน นั่นคือเด็กไทยทุกคนต้องได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยเริ่มตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมาตรา 17 กำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปีให้เด็กอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก นั่นคือประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้รัฐจัดการศึกษาให้ตั้งแต่ก่อนวัยเรียน นั่นคือ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงเป็นการขยายเวลาการให้โอกาสแก่เด็กเพิ่มขึ้นจากเดิมที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 17 ได้กำหนดไว้ เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย ดังนั้น การที่รัฐธรรมนูญขยายเวลาโดยเลื่อนลงมาสู่เด็กก่อนวัยเรียนจึงเป็นการเพิ่มโอกาสและสร้างความทัดเทียมให้แก่สังคมโดยส่วนรวมนั่นเอง

2) รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากลตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ การดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย จึงเห็นได้ว่าในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้มีการกำหนดให้รัฐดำเนินการ

---

[90] บุศรา เข็มทอง, **รัฐธรรมนูญกับการศึกษาไทย**, หน้า 1-3, ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2560/hi2560-045.pdf

ให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการของระบบต่างๆ และให้รัฐร่วมมือกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน โดยให้รัฐทำหน้าที่ในการกำกับส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล ดังนั้น หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาทุกระดับควรรเริ่มให้มีการปรับปรุงหลักสูตรด้วยการกำหนดคุณลักษณะที่รัฐธรรมนูญกำหนดตามมาตรา 54 ให้ปรากฏอยู่ในหลักสูตรทุกระดับการศึกษารวมถึงการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆด้วย เป็นต้น เพื่อให้มีความเหมาะสมกับระบบการศึกษาในทุกระดับและเป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานสากลด้วย

3) ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังมุ่งเน้นที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย มีความภูมิใจในชาติ มีความสามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของแต่ละคน และยังคงต้องมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน ปรับปรุงการศึกษา การวิจัยและพัฒนาสาขาวิชาต่างๆไม่ได้กำหนดเรื่องการปลูกจิตสำนึก และเสริมความรู้เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข แต่สิ่งที่เพิ่มขึ้นมา คือ การมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี ชุมชน สังคมและประเทศชาติ นั่นเอง ดังนั้น แนวทางการจัดการศึกษาในรัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงเป็นการเปลี่ยนจากความรู้คู่คุณธรรมมาเป็นความรับผิดชอบต่อประเทศชาตินั่นเอง

4) รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้แก่ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการศึกษาให้ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายตามความถนัดของบุคคลนั้น ด้วยการให้รัฐจัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผุ้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุนหรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษีรวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุนมีความเป็นอิสระและกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวด้วย จึงเห็นได้ว่าการที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ทางการศึกษา และเพื่อสร้างเสริมและพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพ โดยจะมีการดำเนินการตรากฎหมาย เพื่อจัดตั้งกองทุนนี้ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้

3. ในหมวด 16 การปฏิรูปประเทศได้มีการกำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาไว้ในมาตรา 258 จ. ดังนี้

1) ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

2) ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครูให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

3) ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู

4) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด และปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติ และระดับพื้นที่

นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้มีการปฏิรูปการศึกษาในทุกๆด้าน และที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตได้ปรากฏในหมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการมาตรา 6 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในมาตรา 8 เรื่อง การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

ประการที่สอง ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ประการที่สาม การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้มาตรา 22 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

ดังนั้น รัฐไทยจึงมีหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เป็นรูปธรรม และมีประสิทธิ ภาพให้กับประชาชน

2.7 หลักการกระจายอำนาจเพื่อการจัดทำบริการสาธารณะ

การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นพันธกิจของรัฐดังกล่าวข้างต้น การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นบริการสาธารณะที่รัฐต้องดำเนินการอันนำมาสู่การพิจารณาว่าการจัดทำบริการสาธารณะด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีหลักการกระจายอำนาจเพื่อจัดสรรให้ท้องถิ่นจัดการอย่างไรที่เป็นการสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของส่วนกลาง และตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น

2.7.1 สาระสำคัญของหลักการกระจายอำนาจเพื่อการจัดทำบริการสาธารณะ

การจัดทำบริการสาธารณะนั้นรัฐจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ประชาชนทุกคนมีสิทธิจะได้รับประโยชน์อย่างเสมอภาคกัน ซึ่งเมื่อศึกษาหลักเกณฑ์ และลักษณะการจัดทำบริการสาธารณะของท้องถิ่น ปรากฏหลักเกณฑ์ ดังนี้[91]

1. หลักผลประโยชน์เฉพาะท้องถิ่น (The Principle of Local Benefit)

การจัดทำบริการสาธารณะทีเกิดผลประโยชน์เฉพาะท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งไม่มีผลกระทบในทางลบต่อบุคคลในชุมชนอื่นหรือไม่มีผลล้นออก (Spillover Effects) การจัดทำบริการสาธารณะประเภทนี้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับชุมชน เช่น เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ถ้าบริการสาธารณะประเภทใดต้องเกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อประชาชนหลายชุมชนไม่ควรกำหนดให้เป็นกิจกรรมระดับชุมชน เพราะจะก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชุมชนที่เกี่ยวข้องกันจึงควรกำหนดให้เป็นกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับที่สูงขึ้น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือจัดทำใน

---

[91] กิตติเดช สูตรสุคนธ์, “หลักการและแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับกำรจัดทำบริการสาธารณะในประเทศอังกฤษ,” **รัฐสภาสาร** 10 (2533): 39-54.; นันทวัฒน์ บรมานันท์, **สัญญาทางปกครอง**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2550).; พงษ์เดช หวังสิทธิเดช, **การมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: การถ่ายโอนกิจกรรมการบริการ สาธารณะของกรมโยธาการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** (กรุงเทพฯ: ม.ป.พ., 2545).; สิทธิการณ์ วันสุข, **สหการในการจัดทำบริการสาธารณะท้องถิ่นไทย** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544).

รูปแบบสหการ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายๆแห่งร่วมกันจัดตั้งขึ้นเพื่อจดทำบริการสาธารณะในพื้นที่ดำเนินการขนาดใหญ่ หรือกำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐบาล[92]

2. หลักความรับผิดชอบทางการเมือง (The Principle of Political Accountability)

การจัดทำบริการสาธารณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับล่างสุดสามารถรับผิดชอบได้ตั้งแต่กระบวนการผลิต จำหน่าย หารายได้ การตรวจสอบได้เองทั้งหมดทุกกระบวนการควรให้เป็นอำนาจหน้าที่ของชุมชนในระดับล่างสุด แต่หากการจัดทำบริการสาธารณะใดๆที่ชุมชนแต่ละแห่งไม่สามารถรับผิดชอบได้ควรให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับสูงขึ้นไป

3. หลักประสิทธิภาพ (The Principle of Efficiency)

การจัดทำบริการสาธารณะใด ๆ ควรมีความประหยัด บริการสาธารณะขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะมีต้นทุนคงที่สูง แต่มีต้นทุนแปรผันต่อหน่วยของการให้บริการต่ำ หรือบางครั้งอาจจะไม่มีเลย ดังนั้น การจัดทำบริการสาธารณะลักษณะนี้จะต้องมีผู้ใช้บริการจำนวนมากจึงจะเกิดการประหยัดมีต้นทุนต่อหน่วยต่ำเหมาะสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ แต่ถ้าเป็นชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กควรจะร่วมกันจัดการผลิตและบริการจึงจะเกิดการประหยัด[93] บริการสาธารณะประเภทมีต้นทุนคงที่สูง แต่มีต้นทุนต่อหน่วยต่ำ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กสามารถดำเนินการได้ เช่น สถานรับเลี้ยงเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล การประปาชุมชน เป็นต้น

4. หลักความสามารถของท้องถิ่น (The Principle of Local Capability)

แนวคิดที่สำคัญ คือ การให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับล่างสุดเป็นองค์กรในการจัดทำบริการสาธารณะก่อนเสมอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับสูงขึ้นไปจะจัดทำบริการสาธารณะเมื่อองค์กรระดับล่างไม่มีศักยภาพจะดำเนินการได้ หรือดำเนินการได้แต่อาจเกิดปัญหากระทบต่อท้องถิ่นอื่นหรืออาจมีผลกระทบต่อสังคมในระดับประเทศ และทฤษฎีการบริหารถือว่าการแบ่งอำนาจการตัดสินใจให้องค์กรระดับล่างจะทำให้องค์กรบริหารคล่องตัว หรือสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้

---

[92] J. Shen, X. Zhang and V. Lesser, **Degree of Local Cooperation and Its Implication on Global Utility,** Retrieved May 25, 2010 from http://mas.cs.umass.edu/-jyshen/paper/aamas-04.pdf

[93] D. Elsass, **Merger of City-village Service: Best Practices**, Retrieved December 12, 2021 from http://www.uwex.edu/lgc/intergov/pdf

รวดเร็วต่อเมื่อองค์กรระดับล่างมีศักยภาพเพียงพอที่จะรับการกระจายอำนาจจากหน่วยงานระดับสูงเท่านั้น

จากหลักเกณฑ์การกระจายอำนาจเพื่อการจัดทำบริการสาธารณะของท้องถิ่น พบว่า การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมีความเหมาะสม เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับท้องถิ่นเกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นนั้น และไม่มีผลกระทบในทางลบต่อบุคคลในชุมชนอื่น การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของท้องถิ่นท้องถิ่นสามารถรับผิดชอบได้ตั้งแต่ต้นถึงสิ้นสุดประบวนการ และไม่ใช่ต้นทุนสูงหากเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีลักษณะเฉพาะภายในชุมชน ดังนั้น หากท้องถิ่นใดมีความสามาถควรให้ท้องถิ่นนั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยต้นเอง ซึ่งจะมีความคล่องตัว และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้มากกว่า ทั้งในด้านความต้องการ การประกอบอาชีพ และการพัฒนาองค์ความรู้ของท้องถิ่น

2.7.2 หลักการกระจายอำนาจเพื่อการจัดทำบริการสาธารณะกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากในศตวรรษที่ 20 ที่ระบบการศึกษาแบบรวมศูนย์อำนาจ การตัดสินใจไว้ที่ส่วนกลางเพื่อประสิทธิภาพในการผลิตบัณฑิตจำนวนมากที่มีทักษะในการทำงานคล้ายคลึงกันเพื่อป้อนอุตสาหกรรมและธุรกิจที่มีความต้องการแรงงานแบบเข้มข้น (Labour-Intensive Industry) และสนับสนุนการแข่งขันภายใต้กติกา “การผลิตสินค้าและบริการให้ได้มากที่สุด ในต้นทุนที่ต่ำที่สุด” เพื่อป้อนตลาดทั้งในประเทศและตลาดโลก เพื่อสร้างรายได้และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของชาติอย่างต่อเนื่อง[94]

ระบบเศรษฐกิจโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก แต่ละประเทศมิได้แข่งขันในการผลิตสินค้าและบริการ “แบบโหล” เช่นเดิมอีกต่อไป แต่ทุกประเทศหันมาแข่งขันในการสร้างผลงานภายใต้กติกาใหม่ที่แข่งกันด้วย “คุณภาพ” “นวัตกรรม” และ “ความหลากหลาย” ในตลาดโลก นอกจากนั้นการขยายตัวของเมืองและโอกาสในการทำงานออกจากศูนย์กลางเช่นเมืองหลวง หรือเมืองใหญ่ต่าง ๆ ด้วยการคมนาคมและสื่อสารที่สะดวกมากขึ้นทำให้ในปัจจุบันโอกาสในการทำงานมิได้กระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ๆ อีกต่อไป การขยายตัวทางเศรษฐกิจได้กระจายออกไปสู่เมืองต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจและกติกาในการแข่งขันใหม่นี้ย่อมนำไปสู่ “ความคาดหวังใหม่” ต่อ

---

[94] สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, **เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ “อภิวัฒน์การเรียนรู้.....สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย**, 6-8 พฤษภาคม 2557, หน้า 6.

ระบบการศึกษาที่สามารถผลิตบัณฑิตที่มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตที่สามาถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ได้ดี ความคาดหวังใหม่นี้ย่อมเป็นเรื่องยากที่ระบบการศึกษาแบบรวมศูนย์ในศตวรรษที่ 20 จะสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับประเทศและในระดับท้องถิ่น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ OECD ชี้ว่าในบรรดามาตรการเพื่อการปฏิรูประบบการศึกษาที่แต่ละประเทศดำเนินการนั้น มาตรการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาจากรัฐส่วนกลางลงสู่ส่วนภูมิภาค ท้องถิ่นและโรงเรียนเป็นมาตรการที่แทบทุกประเทศเลือกใช้ในการสนับสนุนมาตรการการปฏิรูประบบการศึกษาอื่นๆแทบทั้งสิ้น โดยมาตรการดังกล่าวนี้มีขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารการจัดการศึกษาให้ตรงต่อความต้องการของระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และความต้องการที่หลากหลายในแต่ละภูมิภาคนั่นเอง[95]

แรงจูงใจหลักในการกระจายอำนาจทางการศึกษา คือ การตัดสินใจในระดับท้องถิ่นที่คำนึงถึงลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น สิ่งนี้ทำให้ครูรู้สึกเป็นเจ้าของและช่วยให้พวกเขาจัดสรรทรัพยากรเพื่อวางแผนและดำเนินการด้านการศึกษาอย่างแท้จริงไม่ใช่เพียงมีหน้าที่ในการตรวจสอบ และควบคุม และสิ่งนี้ช่วยครูในการสร้างความร่วมมือ และสนับสนุนความมุ่งมั่นอย่างต่อเนื่องในการเรียนรู้ตลอดชีวิต[96] การกระจายอำนาจช่วยให้ครูสามารถพิจารณาบริบทของท้องถิ่นและจัดการกับความหลากหลายของนักเรียนที่พวกเขาสอน[97]

หลักการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 39 ที่กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษาโดยตรง 4 ด้าน ได้แก่ วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป[98] และ

---

[95] *เรื่องเดียวกัน,* หน้า 6-7.

[96] Jari Lavonen, “Governance decentralisation in education: Finnish innovation in education, Gobernanza descentralizada: Una innovación finlandesa en educación,” **Revista de Educación a Distancia** 53, 1 (31-Marzo-2017): 4. (1-22)

[97] D. R. Cruickshank and D. Haefele, “Good Teachers, Plural,” **Educational Leadership** 58, 5 (2001): 26-30.; J. H. Stronge and J. Hindman, J. Hiring the Best Teachers,” **Educational Leadership** 60, 8 (2003): 48–52.

[98] สุรัสวดี หุ้นพยนต์, อำพา แก้วกำกง และวทัญญู ใจบริสุทธิ์, “การกระจายอำนาจทางการศึกษาจากนโยบายสู่การปฏิบัติ: กรณีศึกษาเปรียบเทียบสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาใน 4 ด้านสำคัญ คือ วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตนแล้วแต่กรณี[99]

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยมีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น โดยให้บุคคลองค์กรดังกล่าวนั้นให้สามารถเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษาและมีส่วนรับค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ให้รัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริม และให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าวโดยการสนับสนุน การอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น นอกจากนี้ในหมวด 7 เรื่องครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษากำหนดให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา[100] ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นพันธกิจของรัฐจึงควรมีการกระจายอำนาจการจัดการบริการสาธารณะสู่ท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ตอบสนองต่อท้องถิ่นอันนำมาสู่ความหลากหลายเพื่อการสร้างศักยภาพในการแข่งขัน

ของประเทศไทยและเกาหลีใต้ (Decentralization in Education from Policy to Practice: a Comparative Study of Educational Institutions Supervised by Local Administrations in Thailand and South Korea)," **วารสารสถาบันพระปกเกล้า** 15, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2560): 52. (49-69)

[99] *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 53.

[100] ปารณทัตต์ แสนวิเศษ, "การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา: การสร้างทฤษฎีจากฐานราก (Community Participation in Basic Educational Management in The Primary Schools: A Grounded Theory Approach)," **วารสารบริหารการศึกษา มศว** 16 (มกราคม-มิถุนายน 2555): 72-73.

2.7.3 การดำเนินงานขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การดำเนินงานขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ การเรียนรู้ตลอดชีวิตก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิตกหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ดังนี้

2.7.3.1 การดำเนินงานขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง

แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหนึ่งในวาระการประชุมนานาชาติที่จัดขึ้นโดยยูเนสโก ในปี ค.ศ 1960 ณ กรุงมอนทรีออล ประเทศแคนาดาภายใต้ชื่อว่า การศึกษาผู้ใหญ่ (World Education on Adult Education) ในการประชุมครั้งนี้มีการนำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาพิจารณาอย่างเป็นทางการครั้งแรก ส่งผลให้มีความหมายและถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของทุกประเทศ

ปี ค.ศ. 1963 องค์การยูเนสโกได้กำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินงานภายใต้แนวคิดของการศึกษาตลอดชีวิต และมีการจัดทำแผนงบประมาณ ซึ่งรายละเอียดในแผนกิจกรรมกล่าวว่า การศึกษาต่อเนื่องเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้ใหญ่

ปี ค.ศ. 1964 องค์การยูเนสโกได้นำแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากำหนดประเด็นอย่างเป็นทางการครั้งแรก ชื่อการประชุมว่า “The Third International Committee for Facilitation Adult Education” ผลจากการประชุมครั้งนั้นทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีแนวคิดและแนวทางที่ชัดเจนยิ่งขึ้นส่งผลให้การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นรูปธรรมขึ้น

ปี ค.ศ. 1960-1970 องค์การยูเนสโกได้จัดประชุมครั้งที่ 15 นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้และแนวทางปฏิบัติในประเทศต่าง ๆ ตลอดจนการเผยแพร่แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากการค้นคว้าของนักการศึกษาและสมาชิกในคณะกรรมการยูเนสโก ในปี ค.ศ. 1970 ยูเนสโกได้จัดพิมพ์เอกสารที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นครั้งแรกชื่อว่า “Lifelong Education” และในปีเดียวกันก็ได้จัดพิมพ์เอกสารชื่อ “An Introduction to lifelong Education”

ปี ค.ศ. 1972 องค์การยูเนสโกได้จัดพิมพ์เอกสารพี่เกี่ยวกับการรายงานผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งรายงานฉบับนี้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ชื่อ “Faure Report Learning to be (1972)” โดยสรุปไว้ว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตคือกระบวนการภาษาสัมพันธ์ทรัพยากรทางการศึกษาที่เข้ากับวิถีชีวิต

ของคนในชุมชนจนเป็นหนึ่งเดียวยังผลให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ยูเนสโกยังได้จัดพิมพ์รายงานอีกเล่มที่มีความสำคัญเช่นกันชื่อ “Learning: The Treasure Within” หรือชื่อที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “The Delors Report (1996)” ในเวลาต่อมารายงานทั้งสองฉบับได้กลายเป็นรากฐานและต้นแบบของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ถูกนำไปใช้ในการศึกษาเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตไปทั่วโลก

2.7.3.2 การดำเนินงานขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

เมื่อองค์การยูเนสโกได้จัดตั้งสถาบันด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตของยูเนสโก (UIE) ได้ก่อตั้งขึ้นในหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ต่อมา ในปี ค.ศ. 2006 ได้มีการเปลี่ยนแปลงสถานะทางกฎหมายโดยใช้ชื่อสถาบันว่า UNESCO Institute for Lifelong Learning (UIL) เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานอันยาวนานของสถาบันรวมถึงบทบาทสำคัญในการรับผิดชอบงานด้านการวิจัย การพัฒนาศักยภาพ การฝึกอบรม การสร้างเครือข่าย และการผลิตเอกสารเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นด้านการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ และการศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบการศึกษานอกระบบสำหรับผู้เข้าถึงการศึกษาได้ยาก รวมถึงการเอื้อให้ผู้เรียนรู้ในประเทศที่ยากจนให้สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามกรอบการดำเนินงานขององค์การยูเนสโกหมายถึง การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหลักการจัดการศึกษา ซึ่งครอบคลุมทุกช่วงของชีวิต และทุกรูปแบบของการเรียนรู้ อาทิการเรียนรู้ในระบบ การเรียนรู้นอกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย โดนสามารถอธิบายกรอบคุณวุฒิที่ใช้ตรวจสอบผลการเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและได้ประโยชน์จากความเป็นไปได้ของการศึกษาในระบบ

กรอบการศึกษาตลอดชีวิตครอบคลุมกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับประชาชนทุกช่วงวัย มีความสัมพันธ์ในการบูรณาการของการเรียนรู้และการดำรงชีวิตอย่างกว้างตั้งแต่ วัยเด็ก คนหนุ่มสาว ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุเด็กหญิงและเด็กชาย ผู้หญิงและผู้ชาย ในทุกบริบทของชีวิต รวมถึงครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน ที่ทำงาน และด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านการศึกษานอกระบบ การศึกษาในระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งตอบสนองต่อความต้องการและความจำเป็นที่หลากหลาย ระบบการศึกษาซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้นำวิธีการแบบองค์รวมและวิธีการแบบหลายภาคส่วน ซึ่งรวมทุกระดับและทุกภาคส่วนย่อยเพื่อรับประกันการจัดโอกาสการเรียนรู้สำหรับทุกคน ซึ่งสอดคล้องการให้นิยามความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่องค์การยูเนสโกกำหนดไว้

บทที่ 3

แนวทางระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในบทนี้จะกล่าวถึงแนวทางขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศที่สำคัญต่อการศึกษาแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับสากล ทั้งในด้านกฎหมายและมาตรการของประเทศต่าง ๆ นอกจากนี้ยูเนสโกได้พยายามวางรากฐานแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง จึงถือได้ว่าเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและถือได้ว่าเป็นองค์การชำนัญพิเศษแห่งหนึ่งขององค์การสหประชาชาติ

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยูเนสโกได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2489 ภายใต้ประเทศสมาชิก 20 ประเทศ โดยหลังจาก 3 ปีที่ยูเนสโกได้ก่อตั้งขึ้น ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2492 โดยคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเรียกว่า คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (National Commission for UNESCO) และจัดตั้งหน่วยงานเพื่อประสานงานเกี่ยวกับยูเนสโกคือ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (Secretariat of the Thai National Commission for UNESCO) ซึ่งเป็นไปตามธรรมนูญขององค์การยูเนสโก ที่กำหนดให้รัฐสมาชิกมีหน่วยประสานงานกับองค์การในฐานะตัวแทนรัฐบาลและหน่วยงานสำคัญต่าง ๆ ของประเทศ

ทั้งนี้คณะกรรมการแห่งชาติฯ ของแต่ละประเทศจะจัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในกฎบัตรของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยองค์การยูเนสโก (Charter of National Commission for UNESCO) ซึ่งเป็นบทบัญญัติทางกฎหมายที่ได้รับการรับรองว่าเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายของประเทศ มีหน้าที่และความรับผิดชอบทั้งต่อประเทศและองค์การยูเนสโก ทั้งในด้านการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรม โครงการ

หลักการและคุณค่าขององค์การที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ ดังนั้นคณะกรรมการแห่งชาติฯ จึงเป็นเหมือนตัวแทนของประเทศสมาชิกในการทำงานร่วมกับองค์การยูเนสโก

เมื่อประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การยูเนสโกเมื่อปี พ.ศ. 2492 รัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นตัวแทนของรัฐบาลในการติดต่อกับยูเนสโก โดยตั้งหน่วยประสานงานคือ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ณ กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งปัจจุบันคือสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

3.1 แนวทางขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

แนวทางด้านการศึกษาของยูเนสโก ให้ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยมีการกำหนดธรรมนูญของยูเนสโกในมาตรา 7[101] ไว้ว่า

> *“ประเทศสมาชิกควรจะมีการบริหารจัดการตามความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละประเทศเพื่อวัตถุประสงค์ในการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานสำคัญภายในประเทศในด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมกับองค์การยูเนสโก โดยมีคณะกรรมการแห่งชาติฯ เป็นตัวแทนของหน่วยงานและองค์กรเหล่านั้น”*

จะเห็นได้ว่าการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานสำคัญภายในประเทศในด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม ประเทศสมาชิกสามารถกำหนดแนวทางการบริหารจัดการตามความเหมาะสมกับบริบทของตนและกำหนดให้มีคณะกรรมการแห่งชาติฯ เป็นตัวแทนของหน่วยงานและองค์กรเหล่านั้น นอกจากนี้แนวทางด้านการศึกษาองค์การยูเนสโกได้ให้ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และให้ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้อย่างกว้างว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเปรียบเสมือนราก

---

[101] สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ, **กลไกการดำเนินงานระดับชาติของประเทศสมาชิก,** ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://bic.moe.go.th/index.php/component/content/article/130-cat-inter-coop-rg/cat-inter-coop-org-unesco/unesco/about-unesco/governing-bodies/2560-executive-board-1?Itemid=681

ลึกในการบูรณาการของการ เรียนรู้และการดำรงชีวิต โดยครอบคลุมกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับประชาชนทุกช่วงวัย ไม่ว่าจะเป็นเด็ก คนหนุ่มสาว ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ เด็กหญิงและเด็กชาย ผู้หญิงและผู้ชาย รวมถึงในทุกบริบทของชีวิต ได้แก่ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน สถานที่ทำงาน และด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งตอบสนองต่อความต้องการและความจำเป็นที่หลากหลาย ระบบการศึกษาซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้นำวิธีการแบบองค์รวมและวิธีการ แบบหลายภาคส่วน ซึ่งรวมทุกระดับและทุกภาคส่วนย่อยเพื่อรับประกันการจัดโอกาสการเรียนรู้สำหรับทุกคน

3.1.1 การพัฒนาที่ยั่งยืนกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.1.1.1 แนวโน้มและเป้าหมายการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

แนวโน้มและเป้าหมายการพัฒนาในปัจจุบันจนถึงในอนาคตนั้น ยูเนสโกได้พยายามขับเคลื่อนแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อที่ 4 ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งจัดทำขึ้นโดยองค์กรสหประชาชาติจากการตกลงกันในระดับนานาชาติ แนวโน้มการดำเนินงานของยูเนสโกที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาตั้งแต่ปี 2558-2573 ประกอบด้วยเป้าหมายหลัก 17 เป้าหมาย ซึ่งข้อ 4 ของ SDGs[102] จะกล่าวถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสร้างหลักประกันว่า

“ทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต”

จากเป้าหมายดังกล่าวเป็นสร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพ อย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งในประเด็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีรายละเอียดดังนี้

1) สร้างหลักประกันว่าภายในปี 2573 เด็กชายและเด็กหญิงทุกคนสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียม และไม่มีค่าใช้จ่ายนำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนที่มี ประสิทธิผล

---

[102] สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **ประเทศไทยกับการพัฒนาที่ยั่งยืน**, ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก http://sdgs.nesdc.go.th/เกี่ยวกับ-sdgs/

2) สร้างหลักประกันว่าภายในปี 2573 ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนเข้าถึงการ พัฒนา การดูแล และการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ เพื่อให้เด็ก เหล่านั้นมีความพร้อมสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา

3) ภายในปี 2573 นั้นให้ชายและหญิงทุกคนเข้าถึงการศึกษาวิชาเทคนิค อาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัย ที่มีราคา ที่มีคุณภาพ และ สามารถจ่ายได้

4) ภายในปี 2573 ให้เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่จำเป็น รวมถึงทักษะทางเทคนิคและอาชีพ สำหรับการจ้างงาน การเป็นผู้ประกอบการ และการมีงานที่ดี

5) ภายในปี 2573 ให้ขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศในการศึกษา และสร้างหลักประกันว่ากลุ่มที่เปราะบางซึ่งรวมถึงชนพื้นเมือง ผู้พิการ และเด็ก ให้เข้าถึงการศึกษาและการฝึกอาชีพทุกระดับอย่างเท่าเทียมกัน

6) ภายในปี 2573 ให้สร้างหลักประกันว่าเยาวชนทุกคนและผู้ใหญ่ในสัดส่วนสูง ทั้งชายและหญิง สามารถอ่านออกเขียนได้และคำนวณได้

7) ภายในปี 2573 ให้สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนจะได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึง การศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความ นิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและในส่วนร่วมของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3.1.1.2 แนวทางการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

นอกจากการสร้างหลักประกันข้างต้นแล้ว เพื่อให้มีแนวทางการดำเนินการที่ส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายภายใต้การดำเนินการ[103] ดังต่อไปนี้

1) สร้างและยกระดับอุปกรณ์และเครื่องมือทางการศึกษา ที่อ่อนไหวต่อเด็ก ผู้พิการ และเพศสภาวะ และให้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัย ปราศจากความรุนแรง ครอบคลุมและมีประสิทธิผล สำหรับทุกคน

---

[103] กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, **เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ Sustainable Development Goals (SDGs)**, หน้า 4-5, ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก http://e-plan.dla.go.th/activity Image/422.pdf

2) ภายในปี 2563 ให้ในการสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา รวมถึงการฝึกอาชีพ และโปรแกรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้าน เทคนิค วิศวกรรม และวิทยาศาสตร์ ขยายจำนวนทุนการศึกษาในทั่วโลกที่ให้สำหรับประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

3) ภายในปี 2573 ให้เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพ รวมถึงการดำเนินการผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศในการฝึกอบรม ครูในประเทศกำลังพัฒนา

จากแนวทางและการดำเนินงานของยูเนสโกจะเห็นได้ว่าเป็นองค์การหลักที่มีความสำคัญต่อการวางรากฐานและส่งเสริมและพัฒนาให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีแนวคิด นำไปสู่การปฏิบัติในประเทศสมาชิกได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้องค์การยังมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่องตลอดจนมีการกำหนดทิศทางการพัฒนาและแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อนาคตอีกด้วย

3.1.1.3 ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizen)

นับตั้งแต่แถลงการณ์ในการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ครั้งที่ 67 ประจำปี 2555 ณ นครนิวยอร์ค ประเทศสหรัฐอเมริกา ให้ความสำคัญว่าการศึกษาเป็นประตูสู่ความเท่าเทียมในสังคม และการให้การศึกษาและทักษะที่จำเป็นจะช่วยเสริมพลังให้บุคคลที่จะนำไปสู่การสร้างโลกยุคใหม่ที่ดีขึ้นโดยมีเป้าหมายหลัก 3ประการ ได้แก่ ส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้เข้าเรียน (Put Every Child in School) ปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ (Improve the Quality of Learning) และสร้างความเป็นพลเมืองโลก (Foster Global Citizenship) ประกอบกับการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDG) ซึ่งเริ่มต้นใช้ในปี พ.ศ. 2559-2573 โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการสร้างความเป็นพลเมืองโลก (Foster Global Citizenship) ซึ่งเป็นเรื่องใหม่และได้รับความสนใจเป็นอันมาก ทำให้นักวิชาการ องค์กรทางการศึกษาต่างๆทั่วโลกได้พยายามให้คำนิยามคุณลักษณะของพลเมืองโลก[104] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

---

[104] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **รายงานวิจัยแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship): ประสบการณ์นานาชาติ: ประสบการณ์นานาชาติ** (กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561), หน้า 9-11.

Oxfam[105] ได้นำเสนอองค์ประกอบสำหรับการเป็นพลเมืองโลก โดยสมรรถนะพลเมืองโลกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ความรู้และเข้าใจ 2) ทักษะ 3) คุณค่าและทัศนคติ และ North-South Centre of the Council of Europe[106] อธิบายองค์ประกอบของคุณลักษณะพลเมืองโลกดังต่อไปนี้

1. ด้านความรู้ ประกอบไปด้วย
    1) กระบวนการโลกาภิวัตน์และการพัฒนาในสังคมโลก
    2) ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ปรัชญา และมโนทัศน์สากลของมนุษยชาติ
    3) ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตที่เหมือนและแตกต่างกัน เคารพในความแตกต่าง
2. ด้านทักษะ โลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลายด้าน การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ส่งผลต่อคนในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีทักษะการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามไปด้วย ดังนั้น ทักษะที่ควรมีโลกในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 3Rs + 8Cs + 2Ls มีรายละเอียดดังนี้
    1) ทักษะด้านการอ่าน (Reading)
    2) ทักษะด้านการเขียน (Riting)
    3) ทักษะด้านการคิดคำนวณ (Rithmetics)
    4) ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหา (Critical Thinking & Problem Solving)
    5) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity & Innovation)
    6) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork & Leadership)
    7) ทักษะด้านความเข้าใจทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (Cross-cultural Understanding)

---

[105] Oxfam, **Education for Global Citizenship: A Guide for School**, Retrieved October 30, 2015 from http://www.oxfam.org.uk/education/whole-school

[106] North-South Centre of the Council of Europe, **Global Education Guidelines: Concept and Methodologies on Global Education for Educators and Policy Makers** (Lisbon: North-South Centre of the Council of Europe, 2010).

8) ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communication, Information & Media Literacy)

9) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ (Computing & Media Literacy)

10) ทักษะทางด้านอาชีพ และทักษะทางด้านการเรียนรู้ (Career & Learning Self-reliance)

11) ทักษะการเปลี่ยนแปลง (Change)

12) ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill)

13) ทักษะด้านภาวะผู้นำ (Leadership)

3. ค่านิยมและทัศนคติ

ค่านิยมของพลเมืองโลกนั้นอยู่บนพื้นฐานของความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับโลก และทักษะที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การสร้างทัศนคติที่เน้นถึงความเป็นพลเมืองโลก ได้แก่ การตระหนักในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เปิดรับวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทัศนคติที่มีวิสัยทัศน์ เป็นสมาชิกของชุมชนที่มีความมั่นใจและมีความเป็นส่วนร่วม ความสามัคคี

จากรายงานวิจัย ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal: SDG 4.7): กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสบการณ์นานาชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการการ ให้คำจำกัดความของคำว่า “ความเป็นพลเมืองโลก” หมายถึง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge) การรู้และการรู้เท่าทัน (Literacy) ทักษะ (Skills) และ ค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes)[107]

ดังนั้นการให้การศึกษาและทักษะที่จำเป็นจะช่วยส่งเสริมให้บุคคลที่จะนำไปสู่การสร้างสังคมใหม่ในศษวรรษที่ 21 ได้อย่างมั่งคงและยั่งยืน การกำหนดกฎหมายและนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงควรคำนึงถึงการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ด้วย

---

[107] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **รายงานวิจัย ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal: SDG 4.7): กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสบการณ์นานาชาติ** (กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561), หน้า 4.

3.2 กฎหมาย และมาตรการของประเทศต่าง ๆ กับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในส่วนนี้จะศึกษากฎหมาย และมาตรการของประเทศต่างๆกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี และประเทศฟินแลนด์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีพัฒนาการเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาอย่างยาวนาน และมีประชาชนเข้าถึงการเรียนรู่ตลอดชีวิตเป็นจำนวนมากประกอบกับความสำเร็จจากการพัฒนาประชาชนที่มาจากระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นประเทศที่มีความน่าสนใจในการศึกษา เพื่อนำมาปรับใช้กับการร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย

3.2.1 ประเทศญี่ปุ่น

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหนึ่งในนโยบายการศึกษาที่สำคัญที่สุดของระบบการศึกษาญี่ปุ่น ทั้งรัฐบาลกลางและหน่วยงานของรัฐบาลในระดับท้องถิ่นต่างให้การสนับสนุนโดยการเอื้ออำนวยความสะดวก ไม่ว่าจะเป็นสื่อการเรียนรู้ กิจกรรมต่าง ๆ ฯลฯ ขณะที่กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่ โรงเรียน โรงเรียนในระดับปฐมศึกษาและมัธยมศึกษาจะส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้สามารถเรียนได้ด้วยตนเอง ขณะที่ระดับสถาบันการศึกษาที่สูงขึ้นนั้นจะมีการจัดสรรโอกาสในการเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อตอบสนองในการทำงาน[108] ประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนโดยใช้กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกรอบ และแนวทางในการดำเนินการแล้วประสบความสำเร็จเมื่อพิจารณาจากประชากรของประเทศเข้าถึงโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างกว้างขวาง เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ซึ่งญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งที่ส่งเสริมให้ประชาชนของประเทศมีโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยใช้กฎหมายเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการ คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Promotion Act)

---

[108] Yutaka Shiraishi, **Alternative Approaches to Financing Lifelong Learning**, (Country Report Japan Department of Education Kyoto University, n.d.), p. 2.

3.2.1.1 ความเป็นมาของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศญี่ปุ่น

ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของญี่ปุ่นที่บัญญัติขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการออกพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 1947 ซึ่งมีเจตนารมณ์ว่า การศึกษาของประเทศญี่ปุ่นมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเคารพ การส่งเสริมเสรีภาพ และความเป็นอิสระของปัจเจกชน และเพื่อการนี้ การศึกษาจะต้องเป็นอิสระจากอิทธิพลทางการเมือง ภายใต้หลักการดังกล่าวจึงกำหนดให้การจัดการด้านการศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานส่วนท้องถิ่น[109] กฎหมายดังกล่าวนำไปสู่การออกพระราชบัญญัติทางการศึกษาหลายฉบับด้วยกันรวมถึงพระราชบัญญัติสังคมศึกษาในปี ค.ศ. 1949 ด้วย

พระราชบัญญัติสังคมศึกษา ปี 1949 หรือพระราชบัญญัติการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ เน้นย้ำว่าการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้เสมอในทุกช่วงชีวิตของบุคคล โดยกำหนดบทบาทของหน่วยงานด้านการศึกษาในระดับชาติ ระดับจังหวัดและระดับเทศบาล ให้จัดตั้งศูนย์การเรียนชุมชนเรียกว่า โคมินกัง ในชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งจัดสรรงบประมาณให้กับรัฐบาลท้องถิ่นเพื่อนำไปดำเนินการ ในปี ค.ศ. 2010 มีโคมินกังเกือบ 18,000 แห่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ[110] การออกกฎหมายฉบับนี้ช่วยสร้างความตระหนักรู้เรื่องสังคมศึกษาในฐานะ “สิทธิ” ของประชาชน โดยหลักฐานหนึ่งเห็นได้จากการที่ประชาชนในระดับท้องถิ่นคัดค้านการแก้ไขพระราชบัญญัติหรือการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายด้านการบริหารจัดการสังคมศึกษา เนื่องจากเห็นว่าจะเป็นการขยายอำนาจของรัฐบาลกลางควบคุมดูแลสังคมศึกษาของประชาชน[111] ดังนั้นจากข้อมูลนี้จะเห็นได้ว่าประเทศญี่ปุ่นมีการดำเนินการจัดการเรียนรู้ในระดับย่อย คือ ระดับชุมชนมากกว่าที่จะดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้เป็นรูปแบบเดียวกัน หรือควบรวมอำนาจในการจัดการเรียนรู้ไว้ที่ส่วนกลาง แต่ให้มีการกระจายการจัดการเรียนรู้ไปยังส่วนท้องถิ่น

---

[109] Japanese Civil Society Organizations (CSOs), **Social Education/Adult Education in Japan: Policies, Practices and Movements During the Last 12 Years, May 2009,** Retrieved December 12, 2021 from http://prof.mt.tama.hosei.ac.jp/~yarai/JDGMCON6/CSOsREPfinalen.pdf

[110] Anthony C. Ogden, **A Brief Overview of Lifelong Learning in Japan, November / December 2010 Issue,** p. 6, Retrieved December 12, 2021 from https://jalt-publications .org/ files/pdf-article/art1.pdf

[111] Japanese civil society organizations (CSOs), *op. cit.,* p. 9.

แนวคิดเรื่อง “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” ไม่ได้ปรากฏในญี่ปุ่นจนกระทั่งช่วงปีค.ศ. 1970 ญี่ปุ่นรับแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านรายงาน “ Learning to be: The World of Education Today and Tomorrow” ขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติที่เขียนโดย เอ็ดการ์ ฟอร์และคณะ ในปี 1972 ซึ่งได้ระบุว่าแนวคิดดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับสังคมญี่ปุ่น โดยญี่ปุ่นได้รับการกล่าวขานว่าเป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศที่พยายามนำข้อแนะนำจากรายงานฉบับดังกล่าว มาปรับใช้อย่างจริงจัง ทั้งนี้ มีการตีพิมพ์ในรายงานของฟอร์กว่าและปรากฏคำว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” ในญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการในปี 1982 และคณะกรรมการที่ปรึกษากลางการศึกษาแห่งชาติมีการกล่าวถึงแนวคิดรากฐานของการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทั้งสองอย่างมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน[112]

ต่อในปี ค.ศ. 1984-1987 ได้มีการแต่งตั้งคณะมนตรีเฉพาะกิจเพื่อปฏิรูปการศึกษา (รินโจ เคียวอิคุ ชินกิไค หรือ รินเคียวชิน) ในฐานะคณะที่ปรึกษาเฉพาะกิจให้กับนายกรัฐมนตรีนากาโซเนะ ยาซูฮิโระ ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาในระยะยาว ตลอดระยะเวลาการทำงาน 3 ปี รินเคียวชินได้ทำรายงานทั้งหมด 4 ฉบับ ซึ่งกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม การกีฬาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือ มงบุโช ได้สรุปเอาไว้ว่า “แนวคิดพื้นฐานที่สุด ณ ตอนนี้ สำหรับการปฏิรูปการศึกษาอันดับแรก ได้แก่ การดำเนินการอย่างแข็งขันที่จะเปลี่ยนถ่ายไปสู่ระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต”[113]

หลังจากนั้นไม่นานใน ค.ศ. 1990 ได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการปรับใช้ระบบและมาตรการอื่น ๆ สำหรับส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือกฎหมายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยกฎหมายนี้มีการกำหนดแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตหลายประการ ได้แก่

ประการที่หนึ่ง การให้มีการจัดตั้งคณะมนตรีการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในระดับชาติและระดับจังหวัด

ประการที่สอง การส่งเสริมส่วนท้องถิ่นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ประการที่สาม การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชมที่กำหนด

---

[112] *Ibid.,* p. 6.

[113] Bill Gordon, **Lifelong Learning in Japan, March 1998,** p. 5, Retrieved December 12, 2021 from http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download? doi=10.1.1.530.5458 &rep =rep1&type=pdf

ประการที่สี่ การจัดทำแบบสำรวจประเมินความต้องการในการเรียนรู้ของผู้พักอาศัยในชุมชน

รวมทั้งการกำหนดให้จัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาแห่งชาติสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เป็นผู้ซึ่งทำการค้นคว้า และพิจารณาประเด็นสำคัญด้านการส่งเสริมการศึกษา โดยในภายหลังได้มีการจัดตั้งแผนกการเรียนรู้ตลอดชีวิตขึ้นมาภายใต้คณะมนตรีกลางเพื่อจัดการกับประเด็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเฉพาะ[114]

ตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1990 เป็นต้นมาจึงเกิดความตระหนักรู้ในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างกว้างขวางในประเทศญี่ปุ่น จากแบบสอบถามความคิดเห็นจากคนทั่วประเทศในปี 2000 ร้อยละ 74 ของผู้ตอบแบบสอบถามมีความคุ้นเคยกับคำดังกล่าวอยู่แล้ว ณ ปัจจุบัน โอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้กระจายอยู่ทั่วประเทศและได้รับการสนับสนุนจากทั้งรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมี มงบุโช เป็นหลักในการขับเคลื่อนนโยบายต่างๆด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ร้อยละ 8.5 ของงบประมาณประจำปีของ มงบุโช[115]

ในปี ค.ศ. 2001 เพียงแค่สิบกว่าปีต่อมาได้มีการจัดตั้งมงบุโชผ่านการปฏิรูปโครงสร้างกระทรวงต่าง ๆ โดยมงบุโชได้จัดตั้งสำนักงานนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งยังคงเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบสำหรับการประสานงานด้านนโยบายการศึกษาของมงบุโชเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจวบจนปัจจุบัน สำนักงานมีหน้าที่วางแผนและร่างนโยบาย ทำการค้นคว้าและวิเคราะห์ว่าการศึกษาในประเทศ และต่างประเทศว่าเป็นอย่างไร โดยมีความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมนโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมสังคมศึกษาและเสริมสร้างความหลากหลายทางโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศ

นอกจากนี้สำนักงานยังมีความรับผิดชอบในการดูแลรักษาและพัฒนา University of the Air มหาวิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนทางไกลซึ่งในปัจจุบันเป็นที่รู้จักในฐานะมหาวิทยาลัยเปิด หรือ The Open University of Japan รวมทั้งพัฒนาโรงเรียนอาชีวศึกษา[116] แสดงให้เห็นนได้ว่าประเทศญี่ปุ่นมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเฉพาะ และหน่วยงานเดียวกันนี้ยังมีหน้าที่รับผิดชอบมหาวิทยาลัยเปิดเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตอีกด้วย

---

[114] Anthony C. Ogden, *op. cit.*

[115] *Ibid.*

[116] *Ibid.*

เมื่อศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐานปี ค.ศ. 2006 กฎหมายดังกล่าวก็ได้รับการแก้ไขในปี 2006 โดยมาตรา 3 ภายใต้บทที่ 1 เป้าหมายและหลักการของการศึกษา ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ว่า “สังคมต้องอำนวยให้ประชาชนทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิตของพวกเขา ในทุกโอกาสและทุกสถานที่และปรับใช้ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเหมาะสมเพื่อขัดเกลาตนเองและมีชีวิตที่เติมเต็ม”[117] ประกอบกับภายใต้มาตรา 17 อนุมาตรา (1) ของพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐานปี ค.ศ. 2006 รัฐบาลญี่ปุ่นได้ออก แผนการขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการศึกษา ฉบับแรกในปี 2008 ที่มีการ กำหนดหลักการและมาตรการที่จำเป็นเพื่อให้เกิดการส่งเสริมการศึกษาที่เป็นระบบและครอบคลุม ในแนวทางพื้นฐานที่ 1 ได้กล่าวถึงมาตรการใน “การเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยทุก 5 ปีจะมีการประเมินและจัดทำแผนการฉบับใหม่[118]

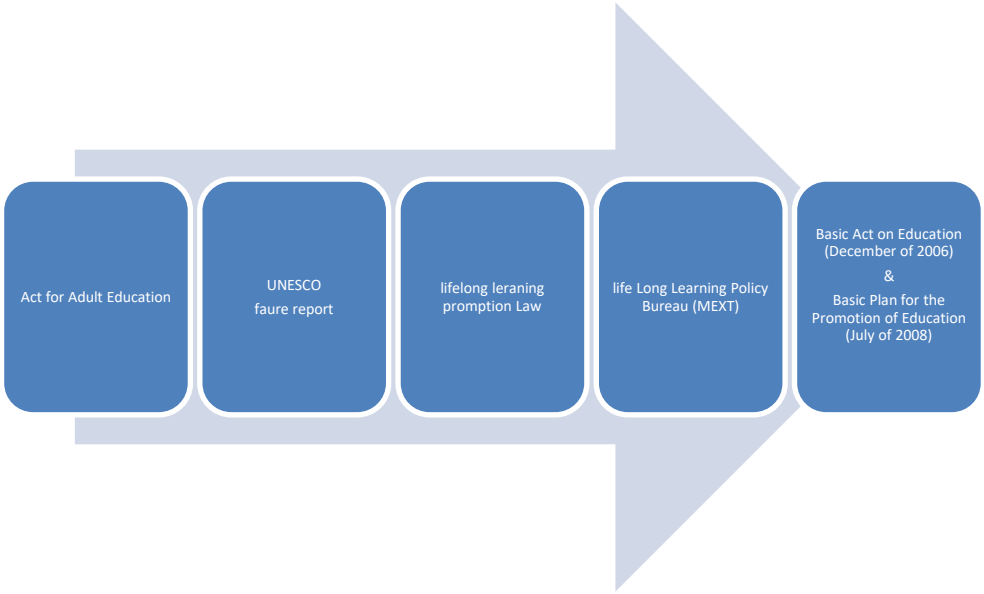

ภาพที่ 3.2 พัฒนาการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศญี่ปุ่น[119]

---

[117] *Ibid.*

[118] UNESCO Institute for Lifelong Learning, **Japan: Basic Plan for the Promotion of Education, Issued in 2008,** Retrieved December 12, 2021 from https://uil.unesco.org/document/japan-basic-plan-promotion-education-issued-2008

[119] Janpan, Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology, **Organization Chart,** Retrieved December 12, 2021 from https://www.mext.go.jp/en/

เมื่อพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาประเทศในหลายมิติ เนื่องด้วยสังคมญี่ปุ่นต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางสังคม 3 ประการสำคัญ ดังนี้[120]

ประการที่ 1 ประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น

ประเทศญี่ปุ่นกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว เนื่องจากผู้คนมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้นและอัตราการเกิดลดลงทำให้มีประชากรผู้สูงอายุและเกษียณอายุเป็นผู้ที่มีเวลาว่างสำหรับกิจกรรมการศึกษาและวัฒนธรรมมีจำนวนมากขึ้น สัดส่วนของผู้สูงอายุ (อายุ 65 ปีและมากกว่า) เพิ่มขึ้นจากร้อย 9 ของประชากรชาวญี่ปุ่นทั้งหมดในปี 1980 เป็นร้อยละ 17 ในปี 2000 และร้อยละ 27 ในปี 2020 จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจาก 15 ล้านคนในปี 1990 เป็น 33 ล้านคนในปี 2020 จำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วอย่างที่ไม่มีมาก่อนในประวัติศาสตร์โลกจะก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากในอนาคตต่อความต้องการทางการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่

ประการที่ 2 ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างใหญ่หลวงและรวดเร็วทำให้เกิดความต้องการด้านการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การจ้างงานตลอดชีวิตซึ่งเป็นหนึ่งในรากฐานสำคัญของระบบการจ้างแรงงานของญี่ปุ่นกลายเป็นสิ่งที่ไม่อาจพบได้ทั่วไปเหมือนเมื่อก่อนเห็นได้จากจำนวนลูกจ้างประจำที่ลดลงและจำนวนลูกจ้างชั่วคร่าวและลูกจ้างรายสัญญาที่เพิ่มขึ้น แรงงานในอุตสาหกรรมและสายอาชีพที่ความสำคัญลดลงต้องอาศัยโอกาสทางการศึกษาเพื่อหางานในอาชีพอันเป็นที่ต้องการของตลาด ธุรกิจต่าง ๆ ต้องการแรงงานที่ได้รับการศึกษาและฝึกอบรมในระดับที่สูงกว่าสมัยก่อนเพื่อตอบรับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แรงงานเกือบทั้งหมดต้องมีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ที่ดีเพื่อจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยและโรงเรียนสายวิชาชีพต้องจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อสร้างความเชี่ยวชาญในวิชาชีพเพื่อรับมือกับเทคโนโลยีที่ใหม่และก้าวหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

---

about/organization/index.htm; UNESCO Institute for Lifelong Learning, **Lifelong Learning Policy Bureau, Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology (MEXT),** Retrieved December 12, 2021 from https://uil.unesco.org/partner/lifelong-learning/lifelong-learning-policy -bureau -ministry-education-culture-sports-science

[120] Bill Gordon, *op. cit.*

ประการที่ 3 การก้าวสู่ความเป็นสากล

ธุรกิจสัญชาติญี่ปุ่นเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมากในเศรษฐกิจโลกซึ่งหมายความว่าชาวญี่ปุ่นต้องเดินทางและบางครั้งต้องใช้ชีวิตชั่วคราวในต่างประเทศ ชาวต่างชาติบางส่วนก็ต้องมาใช้ชีวิตในประเทศญี่ปุ่นเป็นการชั่วคราว บริษัทญี่ปุ่นหลายบริษัทจำต้องย้ายฐานการผลิตไปยังต่างประเทศในช่วงทศวรรษ ค.ศ.ที่ 1980 และ1990 ยิ่งทำให้ชาวญี่ปุ่นต้องติดต่อสื่อสารกับสากลโลกมากขึ้น ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินธุรกิจในระดับสากลให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงมีความต้องการแรงงานจำนวนมากในทุกวัยเพื่อเพิ่มความสามารถด้านภาษาอังกฤษ ภาษาของประเทศในยุโรปและเอเชีย อย่างเช่น ภาษาจีน มีความสำคัญต่อชาวญี่ปุ่นมากขึ้นเนื่องจากความสนใจทางธุรกิจของชาวญี่ปุ่นได้ขยายไปทั่วทวีปเอเชียและยุโรป นอกจากความต้องการในการศึกษาและฝึกอบรมสำหรับผู้ใหญ่ในด้านภาษาและวัฒนธรรมซึ่งขับเคลื่อนโดยภาคธุรกิจ ชาวญี่ปุ่นโดยทั่วไปก็ความสนใจส่วนตัวเป็นอย่างมากที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับผู้คน สถานที่ และภาษานอกเหนือจากประเทศของตนเอง

การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางสังคม 3 ประการข้างต้นสร้างความท้าทายให้ชาวญี่ปุ่นต้องศึกษาหาความรู้และทักษะใหม่ ๆ อยู่เสมอ เช่นนี้ด้วยหลักการของมงบุโชที่กล่าวในข้างต้นจึงได้เสนอหลักการที่แสดงถึงความจำเป็นในการสร้างสรรค์สังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในญี่ปุ่นซึ่งสามารถสรุปได้ 4 ประการ ดังนี้[121]

ประการที่ 1 เพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ในรายงานของ the American Council on Education (ACE) ชื่อว่า What Japan Can Teach the United States: Lifelong Learning in an Era of Change มีความเปลี่ยนแปลงใหญ่ๆ ด้านสังคม 2 ประการในญี่ปุ่น ได้แก่ วัยรุ่นซึ่งตัดขาดจากสังคมและแรงงานในระหว่างช่วงเปลี่ยนผ่าน โดยรายงานระบุว่า “...เนื่องจากมีความกดดันในการศึกษาอย่างมาก การให้ความสำคัญกับการรับรองผลทางการศึกษาที่มากเกินไปและการกลั่นแกล้งหลากหลายรูปแบบภายในสถานศึกษา วัยรุ่นจำนวนมากปฏิเสธที่จะเข้าเรียนหรือพักการเรียน” มงบุโช พยายามทำให้วัยรุ่นเหล่านี้กลับมามีส่วนร่วมทางการศึกษาโดยจับคู่มหาวิทยาลัยกับผู้ประกอบธุรกิจในส่วนภูมิภาคเพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่ มงบุโช ได้ริเริ่ม the High School Equivalency Exam ในปี ค.ศ. 2005 ซึ่งสามารถใช้ยื่นสมัครเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยหรือเป็นหนังสือรับรองทางการศึกษาเพื่อสมัครเข้าทำงาน ด้วยความท้าทายซึ่งเกิดจากโลกาภิวัฒน์ที่รวดเร็ว ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างต่อเนื่อง

---

[121] Anthony C. Ogden, *op. cit.*

และสภาวะไม่มีงานประจำมีความเป็นไปได้ที่ความต้องการในการศึกษาต่อจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ มงบุโช พยายามสร้างโอกาสให้แรงงานที่อยู่ระหว่างช่วงเปลี่ยนผ่านได้รับการฝึกอบรมและเข้าถึง การศึกษาในระดับหลังจากมัธยมศึกษา ปัจจัยเหล่านี้ผสมผสานกับความนิยมของการศึกษาภาษาอังกฤษ และวัยรุ่นชาวญี่ปุ่นที่สนใจในสิ่งต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์จึงเป็นไปได้ที่จะสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดความต้องการสำหรับการศึกษาตลอดชีวิตผ่านระบบเสมือนจริง และ e-Learning

ประการที่ 2 เพื่อแก้ไขผลเสียจากการที่สังคมญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการศึกษาตามระบบมากเกินไป

การให้ความสำคัญไปยังการศึกษาในระบบที่หนักหน่วงของญี่ปุ่นบางครั้งได้บดบังความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตลอดชีวิต มงบุโชจึงตระหนักว่ามีความจำเป็นต้องสร้างสรรสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ให้ความสำคัญอย่างเหมาะสมกับความสำเร็จด้านการศึกษาในทุกช่วงวัย โดยที่การเรียนรู้ไม่จำต้องได้รับการรับรองด้วยการศึกษาที่เป็นทางการ

ประการที่ 3 เพื่อตอบรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการเติบโตของสังคม

การเติบโตของสังคมญี่ปุ่นซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากประชากรที่สูงวัยขึ้นสะท้อนให้เห็นความจำเป็นที่เพิ่มขึ้นของกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้ ญี่ปุ่นมีประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมากกว่าประเทศอุตสาหกรรมอื่น ๆ ทั่วโลกและภายในปี ค.ศ. 2005 ชาวญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งในสี่จะมีอายุมากกว่า 65 ปี มงบุโช ความตระหนักถึง ความจำเป็นที่เพิ่มขึ้นสำหรับโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ผู้สูงวัย และได้มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับหลักสูตรการเรียนรู้ เช่น การจัดหลักสูตรด้านการพัฒนาสุขภา พกายและใจ ศิลปะดั้งเดิมและกิจกรรมอาสาในชุมชนต่าง ๆ เป็นต้น

ประการที่ 4 เพื่อฟื้นฟูและพัฒนาความแข็งเข้มด้านการศึกษาภายในบ้านและชุมชนท้องถิ่น

ด้วยสาเหตุบางส่วนจากอัตราการเกิดที่ลดลงและการอพยพเข้ามาในเมืองที่เพิ่มขึ้น ชาวญี่ปุ่นจึงได้เริ่มปรับวิถีชีวิตให้สันโดษมากขึ้นจึงมีความกังวลว่า ประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ จะสูญหายไป ด้วยเหตุนี้การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้จะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรม ทั้งนี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีศักยภาพในการช่วยให้ชนกลุ่มน้อยของญี่ปุ่นกลับเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ชาวบุราคุและชาวญี่ปุ่นเชื้อสายเกาหลี ผ่านการจัดให้มีการเรียนการสอนให้อ่านออกเขียนได้ และให้ความสำคัญอย่างเป็นทางการกับโรงเรียนภาคค่ำที่จัดการเรียนการสอนอยู่แล้ว เป็นต้น

นอกจากนี้ เมื่อศึกษาระยะเวลากับการพัฒนานโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะเห็นว่า การสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เป็นรูปธรรมและชัดเจนที่สุด คือ 3 นโยบาย ได้แก่

นโยบายที่หนึ่ง University of the Air

University of the Air ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1981 และเริ่มเปิดรับนักศึกษาในปี ค.ศ. 1985 สถาบันดังกล่าวมีศักยภาพที่จะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตในญี่ปุ่น เนื่องจากสถาบันเปิดรับทุกคนเข้าศึกษาโดยไม่จำต้องทำการสอบเข้าตามธรรมเนียมปฏิบัติ นักศึกษาสามารถลงทะเบียนเรียนได้ในหลักสูตรที่มีหรือไม่มีปริญญาซึ่งทำการเรียนการสอนผ่านช่องโทรทัศน์และวิทยุสาธารณะ ในปี ค.ศ. 2007 มีการลงทะเบียนเรียนถึง 89,422 ครั้ง จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่า เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเทศญี่ปุ่นอุดหนุนงบประมาณสำหรับมหาวิทยาลัยเปิดอันเป็นการตอบสนองต่อความต้องการศึกษาของประชาชนโดยปราศจากอุปสรรคด้านการเงิน

นอกจากนี้ ในปี ค.ศ. 2007 มีการเปลี่ยนชื่อเป็น The Open University of Japan (OUJ)[122] ได้มีมหาวิทยาลัยเปิดที่จัดหลักสูตรการเรียนการสอนผ่านออนไลน์แห่งแรกในญี่ปุ่น Cyber University ได้รับการอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการพยายามผ่อนคลายกฎระเบียบของรัฐที่มุ่งฟื้นฟูกิจกรรมทางเศรษฐกิจและธุรกิจ เนื่องจาก Cyber University เป็นสถาบันที่จัดหลักสูตรปริญญาบัตร 4 ปี ซึ่งช่วยให้นักศึกษาสามารถเข้าเรียนได้ทุกที่และทุกเวลาผ่านคอมพิวเตอร์ของตนเองและโทรศัพท์มือถือ ทำให้ผู้คนซึ่งยุ่งกับงานประจำมีความยืดหยุ่นในการเรียน เพราะนักศึกษาสามารถเข้าเรียนจากที่ใด และเวลาใดก็ได้ตามที่พวกเขาปรารถนา จึงไม่น่าประหลาดใจที่จากจำนวนนักศึกษาเกือบ 2,000 คน ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีอายุปลาย 20 และต้น 30 และหลายคนก็ทำงานประจำ ข้อเท็จจริงดังกล่าวยิ่งเสริมสร้างความตระหนักรู้และความจำเป็นที่จะต้องขยายโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในญี่ปุ่น[123]

นโยบายที่สอง Educational Information Satellite Communications Network (ELNET) Open College

ในปี ค.ศ. 1999 ประเทศญี่ปุ่นได้ริเริ่มใช้ EL-NET เครือข่ายซึ่งถ่ายทอดข้อมูลด้านการศึกษา วัฒนธรรมและกีฬาไปทั่วประเทศ EL-NET จัดให้มีรายการฝึกอบรมครูอาจารย์ และบุคลากร

---

[122] The Open University of Japan, **Overview,** Retrieved December 12, 2021 from https://www.ouj.ac.jp/eng/about/

[123] *Ibid.*

อื่นๆในแวดวงการศึกษา รวมถึง รายการการศึกษาสำหรับเด็ก และหลักสูตรต่อยอดในระดับอุดมศึกษาในฐานะมหาวิทยาลัยแบบเปิด

นโยบายที่สาม เทศกาลการเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือ “Manabipia (Learning Fair)”

นโยบายที่ 3 นี้ หน่วยงานมงบุโชเป็นเจ้าภาพในการจัดเทศกาลการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งจัดให้มีขึ้นในทุกปีเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต การแลกเปลี่ยนประสบการณ์นำไปสู่การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต[124] เทศกาลนี้ได้ให้โอกาสจัดแสดงกิจกรรมการเรียนรู้มากมายเผยแพร่ไปทั่วประเทศ

โดยสรุป การพัฒนาการเรียนรู้ของประเทศญี่ปุ่นมีมาอย่างต่อเนื่อง และประสบความสำเร็จซึ่งแสดงให้เห็นได้จากการเข้าร่วมของประชาชน นอกจากนี้ ประเทศญี่ปุ่นยังมุ่งเน้นให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นจุดโดดเด่นของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศญี่ปุ่น และมีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะเพื่อทำหน้าที่ดำเนินการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการอุดหนุนงบประมาณในลักษณะที่ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

3.2.1.2 ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทของประเทศญี่ปุ่น

นักการศึกษาและบุคคลทั่วไปใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตหลากหลายแตกต่างกันไป เช่น การศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ การศึกษาต่อสังคมศึกษา การศึกษาใหม่อีกครั้ง การศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษาภายในชุมชน เป็นต้น โดยคำศัพท์เหล่านี้มีความหมายทั้งส่วนที่แตกต่างและส่วนที่เหมือนกัน อย่างไรก็ตาม ในญี่ปุ่น ผู้คนมักใช้คำว่า “สังคมศึกษา” หรือ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต”

เมื่อกล่าวถึงกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ สังคมศึกษา หรือ *ชาไค เคียวอิคุ* หมายความถึง “กิจกรรมการศึกษาต่าง ๆ (รวมทั้งการพลศึกษาและการสันทนาการ) ซึ่งจัดขึ้นสำหรับผู้ใหญ่และเด็กนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของโรงเรียนประถม โรงเรียนมัธยมและสถาบันการศึกษาในระดับสูง”

ชาไค เคียวอิคุ เป็นศัพท์ที่ใช้กันโดยทั่วไปตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษ 1940 จนถึงกลางทศวรรษ 1980 เพื่อเรียกกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือ โชไก กาคุชู หมายความถึง การเรียนรู้ซึ่งเกิดขึ้นในทุกช่วงวัยของชีวิต รวมถึงการศึกษาอย่างเป็นทางการที่โรงเรียน

---

[124] Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology, **Lifelong Learning Festivals,** Retrieved December 12, 2021 from https://www.mext.go.jp/b_menu/hakusho/html/hpae199201/hpae199201_2_029.html

และที่อื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่การศึกษาอย่างเป็นทางการ โชไก กาคุชู เป็นศัพท์ที่ใช้กันมากที่สุดตั้งแต่ช่วงกลางทศวรรษ 1980 เพื่อใช้สำหรับการเรียกกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ โดย ชาไค เคียวอิคุ ก็ยังนิยมใช้อยู่อย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ ระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตพยายามจะตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกันไปของประชากรบางกลุ่มจำต้องได้รับรูปแบบของโอกาสทางการศึกษาที่พิเศษไปกว่ากลุ่มอื่น อาทิ เช่น ชนกลุ่มน้อย ผู้สูงอายุ สตรี ผู้ที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้และผู้ที่อ่านออกเขียนได้ในระดับต่ำ เป็นต้น ทั้งนี้ การขยายโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรจะต้องตอบรับแรงจูงใจในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไปของแต่ละคน ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ต้องการทำกิจกรรมเพื่อผ่อนคลาย พัฒนาตนเอง เรียนรู้วิชาชีพ เข้าสังคม หรือเพื่อเรียนรู้ในสิ่งหนึ่ง ๆ เท่านั้น ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้ใหญ่ต้องอยู่บนพื้นฐานของความต้องการของแต่ละบุคคล[125]

โดยสรุป การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงรวมถึงกิจกรรมสังคมศึกษาในทุกรูปแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอาจจัดขึ้นได้ที่บริษัท โรงเรียน ศูนย์ต่าง ๆ ของชุมชน ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และสถานที่อื่นๆได้อีกมากมาย การเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการนั้นรวมถึง “ความรู้ซึ่งได้รับจากการเข้าร่วมในกิจกรรม เช่น กีฬา กิจกรรมด้านวัฒนธรรม กิจกรรมสันทนาการ กิจกรรมอาสาสมัครและงานอดิเรกต่างๆ” และการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการมุ่งเน้นการตอบสนองต่อแต่ละบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกันไป ไม่เฉพาะแต่การศึกษาที่เป็นที่ต้องการของคนส่วนใหญ่เท่านั้น

3.2.1.3 สาระสำคัญของกฎหมาย และแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากพัฒนาการของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศญี่ปุ่นสามารถรวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศญี่ปุ่นที่มีสาระสำคัญได้ ดังนี้

1) พระราชบัญญัติสังคมศึกษา ค.ศ. 1949

พระราชบัญญัติสังคมศึกษา ค.ศ. 1949 เป็นกฎหมายที่บัญญัติสืบเนื่องจากมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 1947 ซึ่งกล่าวถึงการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ไว้ในมาตรา 7 ไว้ว่า

“หน่วยงานรัฐส่วนกลางและท้องถิ่นต้องส่งเสริมการศึกษาภายในครัวเรือนและการศึกษาซึ่งจัดขึ้นในที่ทำงานและที่อื่นในสังคม หน่วยงานรัฐส่วนกลาง และท้องถิ่นต้องมุ่งดำเนินการ

---

[125] Bill Gordon, *op. cit.*

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาโดยจัดตั้งสถาบัน ได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ อาคารสาธารณะของประชาชน เป็นต้น โดยใช้สถาบันทางการศึกษาและโดยวิธีอื่นตามที่สมควร”

พระราชบัญญัติสังคมศึกษา ค.ศ. 1949 นี้ได้กำหนดบทบาทของหน่วยงานทางการศึกษาในระดับชาติ จังหวัดและเทศบาล โดยส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง โคมินกัง ศูนย์การเรียนชุมชนในเทศบาลทั่วประเทศญี่ปุ่น ลักษณะที่สำคัญที่สุดของกฎหมายฉบับนี้คือการบัญญัติให้

“สังคมศึกษาเป็นสิทธิทางกฎหมายสำหรับประชาชนชาวญี่ปุ่น และกำหนดบทบังคับให้เป็นหน้าที่ของรัฐบาลในแต่ละระดับที่จะต้องจัดการให้ประชาชนได้ใช้สิทธิดังกล่าว”[126]

ดังนั้น พระราชบัญญัติสังคมศึกษา ค.ศ. 1949 จึงเป็นกฎหมายที่เป็นรากฐานรับรองการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของรัฐ โดยให้เป็นสิทธิของประชาชนเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น

2) พระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 2006

พระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับการบัญญัติขึ้นครั้งแรกในปีค.ศ. 1947 ภายใต้ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของญี่ปุ่นที่บัญญัติขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กฎหมายฉบับนี้เป็นการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญของญี่ปุ่นเนื่องจากเป็นการวางรากฐานการศึกษาแบบตะวันตกที่มุ่งเน้นการพัฒนาปัจเจกบุคคลมากกว่าการศึกษาที่มุ่งเน้นประโยชน์ของรัฐเป็นที่ตั้ง ดังเช่นการศึกษาของญี่ปุ่นในช่วงก่อนสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2[127] หลังจากแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้เข้ามาในญี่ปุ่นในช่วงปี ค.ศ. 1970 และในปี 2006 ได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยในมาตรา 3 บัญญัติเรื่องแนวการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มาตรา 3 แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต

“สังคมต้องอำนวยให้ประชาชนทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิตของพวกเขา ในทุกโอกาสและทุกสถานที่และปรับใช้ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเหมาะสมเพื่อขัดเกลาตนเองและมีชีวิตที่เติมเต็ม”

และมาตรา 12 บัญญัติเรื่องการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสังคมศึกษา

---

[126] *Ibid.*

[127] Edward R. Beauchamp, “The Development of Japanese Education Policy,” **History of Education Quarterly** 27, 3 (Autumn 1987): 304.

"(1) รัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมให้การศึกษาเกิดขึ้นในสังคมอย่างทั่วถึง เพื่อตอบรับต่อความต้องการของปัจเจกและชุมชนโดยรวม

(2) รัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้โดยจัดตั้งห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ อาคารอเนกประสงค์ประจำชุมชนและสิ่งอำนวยความสะอวยอื่นๆ การเปิดให้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกภายในโรงเรียน การจัดสรรโอกาสทางการเรียนรู้ การให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และวิธีการอื่น ๆ ที่เหมาะสม"

ดังนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 2006 เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติสังคมศึกษา ค.ศ. 1949 ที่ให้การรับรองสิทธิในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนไว้ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 2006 ยังรับรองพันธกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักการกระจายอำนาจอีกด้วย

3) แผนการขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการศึกษา ค.ศ. 2008

แผนการขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการศึกษา ค.ศ. 2008 เป็นการออกมาตรการสืบเนื่องจากมาตรา 17 (1) ของพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐานปีค.ศ. 2006 อันเป็นการวางแผนมาตรการที่มุ่งเน้นการพัฒนาปัจเจกเป็นหลัก ซึ่งต่างจากการแบบแผนที่เคยทำมาซึ่งมุ่งเน้นการปรับปรุงด้านหลักสูตรการศึกษา การปรับเปลี่ยนจำนวนบุคลากรทางการศึกษา หรือเน้นการศึกษาในระดับสูง[128] โดยทุก ๆ 5 ปีจะมีการประเมินและจัดทำแผนการฉบับใหม่ ตามมาตรการสร้างสิ่งแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นมาตรการที่ออกตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐานปีค.ศ. 2006 ในเรื่องแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีเป้าหมายให้ประชาชนมีการเรียนรู้ได้ในทุกสถานที่และทุกโอกาสตลอดช่วงชีวิตเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพและชีวิตที่ดี ตลอดจนนำสิ่งที่เรียนรู้มาใช้ประโยชน์ได้ต่อไป ปรากฏมาตรการสร้างสิ่งแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่

---

[128] Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology-Japan (MEXT), **Basic Plan for the Promotion of Education (Provisional Translation), 2008**, para 1, Retrieved December 12, 2021 from https://www.mext.go.jp/en/policy/education/lawandplan/title01/detail01/sdetail01/1373812.htm

(1) การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและให้ปัจเจกและชุมชนมีความเป็นอิสระผ่านการใช้ห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

รัฐบาลส่งเสริมให้ห้องสมุดเป็น “ศูนย์ความรู้ภูมิภาค” ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นสามารถใช้ได้บ่อยและโดยสะดวก มีการจัดอบรมสำหรับบรรณารักษ์ และกำหนดมาตรการที่สร้างโอกาสและสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กได้อ่านหนังสือ สำหรับพิพิธภัณฑ์มีให้บริการเพื่อการพัฒนาโดยการจัดแสดงที่มีกิจกรรมเกี่ยวธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงการจัดอบรมภัณฑารักษ์ให้มีคุณภาพ

(2) การสร้างศูนย์การเรียนในท้องถิ่น

รัฐบาลส่งเสริมให้มีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้การจัดกิจกรรมสังคมศึกษา รวมทั้งศาลากลางประจำชุมชนให้เป็นสถานที่ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงโอกาสและความช่วยเหลือด้านการศึกษา ในขณะเดียวกันก็ให้มีการประเมินผลการทำงานของศาลากลางประจำชุมชน นอกจากนี้ ยังสนับสนุนให้มีกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นโดยอาศัยความรู้ที่ได้จากกิจกรรมสังคมศึกษา

(3) การส่งเสริมมาตรการทางการศึกษาเพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืน

รัฐบาลดำเนินการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางเพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้สังคมในเรื่องความสำคัญของ “การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” อันจะทำให้สังคมตระหนักถึงประเด็นปัญหาระดับโลกเช่น การจัดการทรัพยากรและแหล่งพลังงานที่มีจำกัด การทำลายสิ่งแวดล้อม และปัญหาความยากจน พร้อมกับมุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมที่ปลอดภัยและยั่งยืน โดยรัฐบาลสนับสนุนการเพิ่มความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับองค์กรยูเนสโก โดยให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการส่งเสริม“การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” และจัดตั้งโครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืน รวมทั้งให้สถาบันระดับอุดมศึกษา ภาคเอกชน และองค์กรไม่แสวงหากำไรร่วมกันพัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

(4) การส่งเสริมการศึกษาด้านสิทธิมนุษยชนและโอกาสทางการเรียนรู้เพื่อตอบสนองต่อปัญหาสังคม

รัฐบาลส่งเสริมการศึกษาด้านสิทธิมนุษยชนทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อเพิ่มระดับความตระหนักรู้ของสังคมเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และสนับสนุนโอกาสทางการเรียนรู้เพื่อตอบสนองต่อปัญหาสังคม เช่น ความเท่าเทียมทางเพศ ความสมดุลในการทำงานและการใช้ชีวิต ปัญหาด้านผู้บริโภค ประเด็นทางกางเงิน กฎหมายและพลังงานซึ่งประชาชนจำเป็นต้องเรียนรู้ในฐานะสมาชิกของสังคม เป็นต้น

(5) การส่งเสริมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมสำหรับการกีฬาในส่วนท้องถิ่น

การออกกำลังกายและเล่นกีฬามีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างสุขภาพกายและใจที่แข็งแรง เพื่อให้ประชาชนสามารถออกกำลังกายและเล่นกีฬาได้อย่างง่ายดายในที่ใดและเวลาใดก็ได้ในช่วงชีวิต รัฐบาลจึงสนับสนุนการจัดตั้งชมรมกีฬาและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในชุมชน รวมทั้งบุคลากรอย่างเช่น ครูผู้สอนที่สามารถให้คำแนะนำได้ตามความต้องการของแต่ละท้องถิ่น เป็นต้น ทั้งนี้ รัฐบาลคาดหวังว่า การดำเนินตามมาตรการจะทำให้จำนวนผู้ที่ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอเพิ่มขึ้น

(6) การสร้างระบบที่ทำให้ประชาชนสามารถ “กลับมาศึกษาต่อได้” และสามารถใช้ประโยชน์จากความสำเร็จด้านการศึกษาของตน

รัฐบาลสนับสนุนให้มหาวิทยาลัย วิทยาลัยบัณฑิต โรงเรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ที่ทำงานแล้วด้วยวิธีการที่ตอบรับต่อความจำเป็นทางการเรียนที่หลากหลายโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ยกตัวอย่าง มหาวิทยาลัยเปิดของญี่ปุ่น (Open University of Japan) รัฐบาลได้ช่วยพัฒนาสิ่งแวดล้อมและเนื้อหาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนทางไกลทั่วประเทศผ่านการใช้การถ่ายทอดผ่านช่องทางดิจิตทัลอย่างมีประสิทธิภาพ_นอกจากนี้ รัฐบาลยังพิจารณาให้มีการจัดตั้งระบบที่เหมาะสมสำหรับการทำการประเมินและวัดผลความสำเร็จของเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อจะนำมาปรับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมาตรการอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่

ประการที่หนึ่ง มาตรการจัดกิจกรรมหลังเลิกหรือสุดสัปดาห์เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์สำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา ซึ่งอาศัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและประชาชนในท้องถิ่น[129]

ประการที่สอง มาตรการขยายความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจกับฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยรัฐบาลยังสนับสนุนให้ภาคธุรกิจนำมุมมองด้านการศึกษามาปรับใช้กับนโยบายการจ้างงานของตน โดยให้นายจ้างประกันความสมดุลของเวลาทำงานกับการใช้ชีวิต (Work-life

---

[129] *Ibid.*; Basic Direction 1: Strengthening partnership and cooperation among schools, families and local residents to improve society-wide educational abilities

Balance) ของลูกจ้างโดยกำหนดสภาพการจ้างที่ทำให้ลูกจ้างสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเลี้ยงดูบุตร การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมอาสาสมัครในชุมชน เป็นต้น[130]

ประการที่สาม มาตรการพัฒนาความสามารถในการให้การศึกษาในครอบครัวและส่งเสริมความช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตร เช่น การจัดให้ทุกครอบครัวมีโอกาสในการเรียนรู้และเข้าถึงข้อมูลด้านการเลี้ยงดูบุตร รวมทั้งส่งเสริมบุคลากรและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียนอนุบาล ศูนย์ดูแลเด็กเล็ก และศูนย์การศึกษาปฐมวัยเข้ามาช่วยเหลือครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตร[131] เป็นต้น

ประการที่สี่ มาตรการช่วยเหลือทางการศึกษานักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนได้ เช่น จะเป็นเด็กที่ขาดเรียน เด็กที่ถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียนและเด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เด็กที่จำต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เป็นต้น โดยปัญหาต่างๆเด็กควรจะได้รับการช่วยเหลือและการแก้ไข เช่น การปรับปรุงระบบการให้คำปรึกษา และร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก[132] เป็นต้น

ดังนั้น เมื่อศึกษาแผนการขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการศึกษา ค.ศ. 2008 จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตสอดแทรกไปในบริบทต่างๆ โดยพิจารณาได้เป็น 3 ประการ ได้แก่ การสอดแทรกไปในทุกช่วงของอายุ การสอดแทรกไปในกิจกรรมต่างๆรวมถึงกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และการสอดแทรกไปในสถานที่ต่าง ๆ รวมถึงสถานที่ที่ไม่ใช่สถานศึกษา ซึ่งบริบทต่างๆเหล่านี้สามารถนำไปพัฒนาเป็นมาตรการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ทั้งสิ้น การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กับอายุ กิจกรรมการเรียน หรือสถานที่เพื่อศึกษา แต่สามารถมีได้ในทุกขั้นตอนของการดำเนินชีวิต โดยผู้เรียนไม่จำเป็นต้องรับรู้ว่าตนเองกำลังเรียนรู้อยู่ แต่ทักษะจะถูกแทรกซึมไปสู่การเรียน และนำไปสู่การพัฒนาตนเองโดยอัตโนมัติ

4) กฎหมายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ค.ศ. 1990

กฎหมายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ค.ศ. 1990 กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะมนตรีการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในระดับชาติและระดับจังหวัด การส่งเสริมส่วนท้องถิ่นในการเรียนรู้ตลอด

---

[130] *Ibid.*; Basic Direction 1: Strengthening partnership and cooperation among schools, families and local residents to improve society-wide educational abilities

[131] *Ibid.*; Basic Direction 1: Seeking the improvement of educational abilities of families

[132] *Ibid.*; Basic Direction 2: Fostering social awareness, richness in mind and physical health

ชีวิต การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชมที่กำหนด รวมทั้งการจัดทำแบบสำรวจประเมินความต้องการในการเรียนรู้ของผู้พักอาศัยในชุมชน กฎหมายฉบับนี้เป็นหนึ่งในการปฏิรูปศึกษาของญี่ปุ่นในช่วงปี ค.ศ. 1990 การปฏิรูปดังกล่าวเป็นการปรับใช้คำแนะนำในรายงานทั้ง 4 ฉบับของคณะมนตรีเฉพาะกิจเพื่อปฏิรูปการศึกษา ซึ่งหนึ่งในคำแนะนำคือ การดำเนินมาตรการเพื่อสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ กฎหมายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ค.ศ. 1990 ได้มีการเปลี่ยนความรับผิดชอบเกี่ยวการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่บางส่วนจากองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นมายังองค์กรบริหารส่วนจังหวัดทำให้การกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่นลดลง และทำให้รัฐบาลเข้ามามีบทบาทมากขึ้นให้การควบคุมกิจกรรมที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเช่น งานอดิเรก กิจกรรมอาสาสมัคร การกีฬาและกิจกรรมด้านวัฒนธรรม เป็นต้น จึงมีความเห็นบางส่วนเห็นว่าเป็นเรื่องส่วนบุคคลที่รัฐไม่ควรเข้ามามีบทบาทมากเกินไป ซึ่งกฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) วัตถุประสงค์

กฎหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของประเทศญี่ปุ่นจัดทำขึ้นเนื่องจากวัตถุประสงค์จากสถานการณ์ที่ประชาชนมีความต้องการโอกาสเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างกว้างขวาง พระราชบัญญัตินี้จึงตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดระบบการผลักดัน และอื่นๆ ที่จำเป็นต่อหน่วยงานที่ก่อตั้งขึ้นโดยองค์กรระดับจังหวัดเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การกำหนดมาตรการสนับสนุนการสร้างโอกาสเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่น และการกำหนดมาตรการในการกำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการการเรียนรู้ตลอดชีวิตระดับจังหวัด เพื่อการกำหนดระบบการผลักดันนโยบายในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จะนำไปสู่การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป[133]

จะเห็นได้ว่า การกระจายการเรียนรู้สู่จังหวัด และท้องถิ่นเป็นเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศญี่ปุ่น

(2) นโยบาย และแนวคิดพื้นฐาน

หลักการ และนโยบายตามกฎหมาย the Promotion of Lifelong Learning Act นั้น ปรากฏในมาตรา 2 การดำเนินการตามนโยบายเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รัฐบาลและองค์กรระดับท้องถิ่นจะต้องคำนึงถึงความต้องการการเรียนรู้อันเกิดจากประชาชนและดำเนินการให้เกิดผลสัมฤทธิ์โดยการประสานกับนโยบายเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอื่น ๆ ที่ต้องการเพื่อการ

---

[133] The Promotion of Lifelong Learning Act, Article 1

พัฒนา และยกระดับความสามารถในการประกอบวิชาชีพ หรือคุณภาพสังคม (หน่วยงานที่ก่อตั้งขึ้นโดยองค์กรระดับจังหวัดเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต)

พระราชบัญญัติกำหนดแนวคิดพื้นฐาน เรื่องดังต่อไปนี้

(2.1) เรื่องที่เกี่ยวกับนโยบายการเสนอโอกาสที่หลากหลายตามที่กำหนดในวรรคต้นอย่างครบวงจร (ซึ่งต่อจากนี้จะเรียกว่า “โอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต”)

(2.2) เรื่องที่เกี่ยวกับการกำหนดเขตพื้นที่ชุมชน ตามที่กำหนดในวรรคต้น

(2.3) เรื่องพื้นฐานที่เกี่ยวกับประเภท และเนื้อหาของโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นต้องมีการเสนออย่างครบวงจร (รวมถึงที่มีการเสนอโดยภาคเอกชน)

(2.4) เรื่องที่เกี่ยวกับผู้บริหาร และการบริหารที่จำเป็นต่อการสร้างโอกาสอย่างครบวงจรในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในชุมชนที่ได้กำหนดไว้ในวรรคต้น ซึ่งได้กำหนดไว้ในประกาศคณะรัฐมนตรี เช่น การอำนวยความสะดวกแก่การสนับสนุนทางการเงิน และอื่น ๆ ต่อภาคเอกชนที่กำหนดไว้ (3) และอื่นๆ เป็นต้น

(2.5) เรื่องอื่น ๆ ที่สำคัญต่อการเสนอโอกาสอย่างครบวงจรในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(3) หน่วยงาน และบุคคลผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีทั้งในส่วนจังหวัด เทศบาล และรัฐบาลส่วนกลาง ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน และอำนาจหน้าที่ของบุคคลในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีรายละเอียดดังนี้

(3.1) อำนาจหน้าที่ของสภาจังหวัด

กฎหมายมีการจัดตั้งสภาการเรียนรู้ตลอดชีวิตจังหวัด และมีหน่วยงานที่รับผิดชอบตามมาตรา 10 บัญญัติว่า องค์กรบริหารส่วนจังหวัด สามารถจัดตั้งสภาการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “สภาจังหวัด”) ขึ้นได้

สภาจังหวัด มีหน้าที่ตรวจสอบ ตัดสิน เกี่ยวกับการดำเนินการของจังหวัดนั้นๆ ในเรื่องที่จำเป็นเกี่ยวกับการดำเนินการส่งเสริมนโยบายเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เมื่อมีการยื่นคำร้องขอคำปรึกษาจากคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด หรือผู้ว่าราชการจังหวัด โดยสภาจังหวัดสามารถให้ข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการการศึกษาจังหวัด หรือผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น ในประเด็นที่เห็นว่าจำเป็นเกี่ยวกับเรื่องที่กำหนดไว้ในวรรคต้นได้

เรื่องจำเป็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับองค์กรและการดำเนินงานของสภาจังหวัด นอกจากที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง ถึงวรรคสาม ให้กำหนดไว้ในเทศบัญญัติ และมีระบบความร่วมมือกับเทศบาลตามมาตรา 11 องค์กรปกครองระดับเทศบาล (รวมทั้งเขตพิเศษ) จะต้องกำหนดระบบการประสาน และให้ความร่วมมือแก่องค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(3.2) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด

คณะกรรมการการศึกษาจังหวัด ต้องกำหนดระบบที่จำเป็นสำหรับการส่งเสริมประสานความร่วมมือ และดูแลให้มีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (มาตรา 3) ดังนี้

1. การรวบรวม จัดเก็บ และถ่ายทอดข้อมูลที่เกี่ยวกับโอกาสในการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการศึกษาในโรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียน รวมไปถึงพลศึกษา (ซึ่งในวรรคนี้จะเรียกว่า “การเรียนรู้”)

2. การตรวจสอบ วิจัย ความต้องการในการเรียนรู้ และการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของประชาชน

3. การพัฒนาวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงในท้องถิ่น

4. การฝึกอบรมผู้นำ และที่ปรึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของประชาชน

5. ให้ข้อมูล คำปรึกษา และความช่วยเหลืออื่นๆ แก่หน่วยงาน หรือองค์กรเกี่ยวกับการศึกษาในโรงเรียน และศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ในเรื่องที่เกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และองค์กรดังกล่าว

6. การดำเนินการอื่นที่จำเป็น เพื่อเปิดโอกาสในการเรียนรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เช่น การเปิดหลักสูตรสำหรับการศึกษานอกโรงเรียน หรืออื่นๆ นอกเหนือจากที่ระบุไว้ข้างต้น

การที่จะดำเนินการในวรรคต้น คณะกรรมการการศึกษาจังหวัดจะต้องดำเนินการประสานกับองค์กรที่เกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นๆ ในชุมชน เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(3.3) อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนจังหวัด

องค์กรปกครองส่วนจังหวัด สามารถกำหนดแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการสร้างโอกาสการเรียนรู้เกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน (รวมไปถึง การพลศึกษา) และกิจกรรมที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และกิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่หลากหลายอย่างครบวงจร

โดยใช้ประโยชน์จากศักยภาพของภาคเอกชนร่วมด้วย (แนวคิดพื้นฐาน) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในชุมชนในเขตเฉพาะ และชุมชนใกล้เคียง (มาตรา 5)

ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนจังหวัดจะกำหนดแนวคิดพื้นฐานกำหนดให้ต้องมีการประชุมกับเขตเทศบาลที่เกี่ยวข้องก่อนดำเนินการ

ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนจังหวัดจะกำหนดแนวคิดพื้นฐาน หลังจากได้ประชุมกับเขตเทศบาลที่เกี่ยวข้องตามวรรคต้นแล้ว จึงจะสามารถเข้าประชุมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี รวมทั้ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจการค้าและอุตสาหกรรมได้

เมื่อได้มีการประชุมตามที่กำหนดไว้ในวรรคสี่แล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจการค้าและอุตสาหกรรมพิจารณาแนวคิดพื้นฐานที่กำหนดโดยองค์กรปกครองส่วนจังหวัดนั้นๆ ว่าตรงกับข้อต่อไปนี้หรือไม่

1. ชุมชนที่ระบุในแนวคิดพื้นฐานนั้นๆ เป็นชุมชนที่เหมาะสมกับการเสนอโอกาสอย่างครบวงจรในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งมุมมองจากสภาพสังคม ธรรมชาติ และการคมนาคม และไม่เป็นชุมชนที่มีโอกาสสูงอย่างยิ่งในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งได้กำหนดไว้ในประกาศคณะรัฐมนตรี

2. การสร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างครบวงจรที่ระบุในแนวคิดพื้นฐานนั้นๆ ต้องตอบสนองต่อความต้องการโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในชุมชนนั้นๆ และชุมชนโดยรอบ

3. กรณีอื่น ๆ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม พิจารณาเห็นว่าเป็นไปตามเกณฑ์เพื่อการตัดสิน ดังเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในวรรคต่อไป (ต่อไปนี้เรียกว่า “เกณฑ์การตัดสิน”)

ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจการค้าและอุตสาหกรรมจะพิจารณาตัดสินแนวคิดพื้นฐานตามวรรคต้น จะต้องประชุมกับหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และต้องรับฟังความคิดเห็นจากสภาหรืออื่นๆ ตามมาตรา 4 วรรคสอง ในกรณีที่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ต้องขอความเห็นจากสภาโครงสร้างอุตสาหกรรม และเมื่อพิจารณาตัดสินว่า

ตรงกับข้อที่กำหนดไว้ในวรรคต้น จะต้องแจ้งต่อองค์กรปกครองส่วนจังหวัดโดยเร็ว และเมื่อองค์กรปกครองส่วนจังหวัดได้จัดทำแนวคิดพื้นฐานแล้ว ต้องจัดทำการประกาศโดยทันที

ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐาน (นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย ที่มีการระบุไว้ในกฎกระทรวงวิทยาศาสตร์และการศึกษา และกฎกระทรวงเศรษฐกิจการค้าและอุตสาหกรรม) ให้ใช้ข้อความตามวรรคสาม ถึงวรรคเจ็ด บังคับโดยอนุโลม

(3.4) อำนาจหน้าที่ของรัฐบาล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นผู้กำหนดมาตรฐานที่พึงประสงค์เกี่ยวกับการดำเนินการของคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด เพื่อกำหนดระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามที่ตราไว้ในมาตรา 3 วรรคหนึ่ง (มาตรา 4)

การกำหนดมาตรฐานตามวรรคต้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี จะต้องถามความเห็นจากผู้ที่ได้รับแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรีหรือที่ได้รับแต่งตั้งจากสภา หรืออื่นๆ และในกรณีที่จะเปลี่ยนแปลงมาตรฐานก็ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกัน

สำหรับการจัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นเพื่อเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนทุกระดับ แบ่งออกเป็นส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้[134]

1. ส่วนกลาง

1) กระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะเป็นองค์กร หลักของหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบงานการศึกษามีอำนาจพัฒนากำหนดนโยบายดำเนินงานร่วมกับองค์กรท้องถิ่นในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านศูนย์การเรียนรูชุมชนตลอดชีวิต ศูนย์การเรียนชุมชน แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ห้องสมุด ฯลฯ

2) กระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะดำเนินโครงการ ต่างๆ ตามที่นีโยบายกำหนดไว้โดยร่วมกับกระทรวงต่างๆ เช่น ด้านแรงงานร่วมกับกระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม ดำเนินโครงการฝึกอบรมทักษะให้เจ้าของสถานประกอบการธุรกิจขนาดย่อย ระบบสนับสนุนการศึกษาและการฝึกอบรม อันเป็นส่วนหนึ่งของการประกันการจ้างงานแก่คนงานให้ คนงานมีโอกาสพัฒนาทักษะและศักยภาพการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ด้านสาธารณสุขกำหนดนโยบาย ส่งเสริมการรณรงค์การสร้างสุขภาพแห่งชาติสำหรับศตวรรษที่ 21 (The

---

[134] ธนู ขวัญเดช, *เรื่องเดิม.*

National Health Building Campaign for the 21st Century) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศได้ดำเนินการจัดระบบเครือข่ายข่าวสารทาง การศึกษาและการสื่อสาร (Educational Information and Communication Network System “el-Net”) เพื่อขยายโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดวิธีการที่ง่ายแก่ประชาชนให้สามารถเข้าถึงข้อมูลทางการศึกษาได้ทุกเวลาทุกไหนก็ได้

3) รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายตามนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4) สภาการศึกษาส่วนกลาง (Central Council for Education) จะเป็นหน่วยงานกำหนดมาตรฐานการจัดสาขาการเรียนรู้ที่จะจัดกลุ่มเป้าหมาย ต้นทุน แหล่งเงิน ทั้งนี้ ให้มีกลไกเพื่อมั่นใจใน ประสิทธิภาพการดำเนินงานการประเมินสัมฤทธิผลของผู้เรียนให้ได้มาตรฐานแห่งชาติ โดยมีการกำกับ ประเมิน และการประกันคุณภาพการศึกษาที่หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน

5) สำนักนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีหน้าที่ตรวจสอบทิศทางการศึกษา โดยวางแผน และกำหนดนโยบาย โดยทำงานร่วมกับสถานศึกษา ครอบครัว ชุมชน ตลอดจนการนำเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการศึกษา

6) สถาบันวิจัยทางการศึกษาเป็นหน่วยงานสนับสนุนให้จัดทำวิจัย แสวงหานวัตกรรมใหม่ๆ และผลงานดีเด่น ด้านการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยศึกษาแนวโน้มการจัดการ เรียนรู้ผู้ใหญ่เพื่อสามารถตัดสินใจด้านนโยบายทางการศึกษาสำหรับอนาคตได้ถูกต้อง

2. ส่วนท้องถิ่น

1) ศูนย์การเรียนชุมชน (โคมินกัง) จะทำหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่คน ในชุมชนตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ และกำลังพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต[135]

2) แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น สนามกีฬา พิพิธภัณฑ์ห้องสมุด ฯลฯ จะเป็นหน่วยงานเครือข่ายของศูนย์การเรียนชุมชน ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเชื่อมโยงกันและหลากหลาย สามารถ สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ ซึ่งพบว่าประชาชนส่วนใหญ่จะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และประชาชนเองก็สามารถรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมในศูนย์การเรียนชุมชนได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ[136]

---

[135] *เรื่องเดียวกัน.*

[136] *เรื่องเดียวกัน.*

(4) มาตรการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กฎหมายกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตาม**มาตรา 8** ที่บัญญัติว่า องค์กรปกครองส่วนจังหวัดจะต้องสร้างโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างครบวงจร โดยใช้ประโยชน์จากศักยภาพของเอกชนร่วมด้วยโดยดำเนินการอย่างเป็นระบบตามแนวคิดพื้นฐาน

เพื่อการส่งเสริมให้การดำเนินการตามแนวคิดพื้นฐานเป็นไป โดยสะดวกเรียบร้อย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีจะต้องขอความร่วมมือจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษานอกโรงเรียน และองค์กรที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และพิพิธภัณฑ์ เพื่อการบริการให้ยืมข้อมูลแก่องค์กรท้องถิ่นหรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องเมื่อมีการร้องขอ

เพื่อการส่งเสริมให้การดำเนินการตามแนวคิดพื้นฐานเป็นไป โดยสะดวกเรียบร้อย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจการค้าและอุตสาหกรรมจะต้องขอความร่วมมือเพื่อการสร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต และความร่วมมือที่จำเป็นอื่น ๆ จากสภาหอการค้าและอุตสาหกรรมหอการค้า และสมาชิก

เพื่อเป็นการส่งเสริมให้การจัด และการดำเนินการตามแนวคิดพื้นฐานเป็นไปโดยเรียบร้อย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจการค้าและอุตสาหกรรม จะต้องให้คำแนะนำ ชี้แนะ หรือการช่วยเหลืออื่นๆ แก่องค์กรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

นอกจากที่กำหนดไว้ในวรรคสอง ถึงวรรคสี่แล้ว จะต้องมีการประสานและร่วมมือระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจการค้าและอุตสาหกรรม หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง องค์กรท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้การดำเนินการตามแนวคิดพื้นฐานเป็นไปโดยสะดวกเรียบร้อย

(5) การประเมินผล

การประเมินผลปรากฏในบทบัญญัติ**มาตรา 6** ที่บัญญัติเกณฑ์การตัดสินให้กำหนดหัวข้อดังต่อไปนี้

(5.1) เรื่องพื้นฐานเกี่ยวกับการเสนอโอกาสอย่างครบวงจรในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(5.2) เรื่องพื้นฐานเกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่ชุมชน ตามที่ระบุไว้ใน (1) ในมาตราข้างต้น

(5.3) เรื่องพื้นฐานที่เกี่ยวกับประเภท และเนื้อหาของโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่จำเป็นต้องมีการเสนออย่างครบวงจร (รวมถึงที่มีการเสนอโดยภาคเอกชน)

(5.4) เรื่องพื้นฐานที่เกี่ยวกับหน่วยงานที่จำเป็นต่อการเสนอโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างครบวงจร

(5.5) เรื่องสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างครบวงจร

กรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจการค้า และอุตสาหกรรมจะกำหนดเกณฑ์ตัดสินจะต้องประชุมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และต้องขอความคิดเห็นจากสภาหรืออื่น ๆ ตามมาตรา 4 วรรคสอง ในกรณีที่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และต้องขอความเห็นจากสภาโครงสร้างอุตสาหกรรม ในกรณีที่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจการค้าและอุตสาหกรรม

เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี รวมทั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจการค้าและอุตสาหกรรม กำหนดเกณฑ์ตัดสินแล้วจะต้องทำการประกาศโดยทันที

ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงเกณฑ์ตัดสิน อนุโลมให้ใช้ข้อกำหนดในวรรคสอง และวรรคสามบังคับได้

3.2.1.4 ผลของกฎหมายต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน

ภาพรวมกฎหมายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตปี ค.ศ.1990 ประสบความสำเร็จในแง่ของเพิ่มการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการให้กับประชาชนทุกช่วงวัยในญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1995 อย่างน้อย 33 จังหวัดจาก 47 จังหวัดทั่วประเทศที่มีการดำเนินการจัดตั้งคณะมนตรีการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกเหนือจากศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต โคมินกัง ซึ่งสามารถพบได้ทั่วไปแล้ว ยังมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยของประชาชนและโครงการการเรียนรู้ของเอกชนเป็นจำนวนไม่น้อยทั่วประเทศ ทำให้แหล่งชุมชนมีการศึกษาหลากหลายรูปแบบให้เลือก[137]

---

[137] Center for Public Impact a BCG Foundation, **Japan's Lifelong Learning Promotion Law,** Retrieved December 12, 2021 from https://www.centreforpublicimpact.org/case-study/lifelong-learning-japan/

สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากแนวคิดทางการศึกษาดั้งเดิมของญี่ปุ่นที่มุ่งเน้นการศึกษาอย่างเป็นทางการมาเป็นการศึกษาในรูปแบบที่เป็นทางการน้อยลง และเน้นที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้ความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุดีขึ้นด้วย จากการจัดกิจกรรมที่หลากหลายผ่านนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตพบว่า ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนและประเด็นทางสังคมที่กว้างขวาง รวมทั้งช่วยให้พวกเขาได้ออกกำลังกาย และกำลังความคิดอย่างสม่ำเสมอผ่านวิถีชีวิตที่ดีและกิจกรรมกีฬาต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของสังคมด้วย เนื่องจากประชาชนสูงวัยมีสุขภาพที่แข็งแรงขึ้นก็ช่วยให้ความจำเป็นที่จะต้องลงทุนทรัพยากรกับสาธารณสุขและสวัสดิการน้อยลง[138]

ความสำเร็จปรากฏตัวอย่างจากแบบสำรวจในปี ค.ศ. 1999 ห้องเรียนและการบรรยายความรู้ส่วนใหญ่ภายใต้การเรียนรู้ตลอดชีวิตมักเกี่ยวข้องกับศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา และกิจกรรมสันทนาการ ห้องเรียนที่องค์กรปกครองส่วนจังหวัดและเทศบาลมักจัดให้มุ่งเน้นการเรียนรู้เรื่อง “การศึกษาและการใช้ชีวิตในบ้าน” (ร้อยละ 38.9) ในปี ค.ศ. 2008 มงบุโช ได้แจ้งว่าจำนวนผู้เข้าร่วมในหลักสูตรสังคมศึกษาซึ่งจัดโดยหน่วยงานของรัฐและออกแบบควบคุมดูแลโดยองค์กรปกครองส่วนจังหวัด มีจำนวนทั้งสิ้น 34,172,338 คน เพิ่มจากจำนวน 29,377,896 คนของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมเมื่อ 10 ปีที่แล้ว หมายความว่าร้อยละหนึ่งในสามของจำนวนประชากรชาวญี่ปุ่นทั้งหมดได้เข้าร่วมกิจกรรมสังคมศึกษาไม่กิจกรรมใดก็กิจกรรมหนึ่ง[139]

นอกจากนี้ กระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรมเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะการจัดตั้งสำนักงานพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้สำนักนโยบายอุตสาหกรรมของกระทรวง สำนักงานดังกล่าวมีงบประมาณของตนเองและจัดให้มีโครงการภาคอุตสาหกรรมเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของประชาชนส่งผลให้ภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการจัดอบรมภายในองค์กรและในรูปแบบของมหาวิทยาลัยเอกชน และองค์กรแสวงหากำไรด้านการศึกษาอื่น ๆ เมื่อศึกษาแบบสำรวจปี[140] ค.ศ. 1995 ของกระทรวงแรงงานในเรื่องการศึกษาภาคเอกชนและการฝึกอบรมของปี ค.ศ. 1994 ร้อยละ 73.4 ของบริษัทได้มีการจัดอบรมทั้งในและนอกเวลาการทำงาน จากแบบสำรวจพบว่า การฝึกอบรมนอกเวลาการ

---

[138] *Ibid.*

[139] *Ibid.*

[140] *Ibid.*

ทำงานเพิ่มขึ้นเนื่องจากมีจำนวนสถาบันการฝึกอบรมเฉพาะด้านมากขึ้น โรงเรียนเอกชนมีการร่วมทุนกับบริษัทต่าง ๆ แสวงหาผลกำไรจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต[141]

ในขณะเดียวกันมีการเปลี่ยนแปลงจากการศึกษาซึ่งจัดสรรงบประมาณโดยรัฐไปเป็นการลงทุนโดยภาคเอกชน มหาวิทยาลัยชุมชนและองค์กรไม่แสวงหากำไรก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องการตัดงบประมาณ รายงานฉบับหนึ่งในปี ค.ศ. 2009 เรื่องสังคมศึกษาและการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่พบว่า การตัดงบประมาณดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูประบบบริหารและการเงินให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นมากกว่าเพื่อวัตถุประสงค์หรือผลสำเร็จของการศึกษา[142]

กรณีศึกษาผลของกฎหมายต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน

ตัวอย่าง เมืองคิมิสึ (Kimitsu City) ได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตลอดชีวิตเมืองคิมิสึ (Kimitsu City Lifelong Learning Community Centre) ขึ้นตรงกับกระทรวงศึกษาธิการประเทศญี่ปุ่น มีหน้าที่กำกับดูแล ตรวจสอบ ติดตาม ให้คำแนะนำด้านวิชาการแก่ศูนย์การเรียนชุมชน (โคมินกัง) 7 แห่ง ห้องสมุด ประชาชน 1 แห่ง และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น 2 แห่งที่อยู่ในเมืองคิมิสึซึ่งเป็นหน่วยงานท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตลอดชีวิตแห่งนี้ ตั้งอยู่ใจกลางเมืองเป็นอาคารทันสมัยมีห้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตประเภทต่าง ๆ เช่น กิจกรรมฝึกร้องเพลงของผู้สูงอายุ การฝึกเล่นไพ่โบราณของญี่ปุ่น ห้องฝึกเล่นเกมสำหรับเด็กเล็ก ห้องฝึกวาดภาพศิลปะ ฯลฯ ศูนย์การเรียนชุมชนขนาดต่างๆ จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ศูนย์การเรียนชุมชนเก่าแก่ Yaehara Kominkan มีอาคาร 8 เหลี่ยม มีห้องว่างสำหรับจัดกิจกรรมตามความต้องการของผู้เรียน เช่น กีฬาป้องกันตัวของญีปุ่น การฝึกต่อกลอนด้วยบัตรคล้ายไพ่นกกระจอกของสาธารณรัฐประชาชนจีน ศูนย์การเรียนชุมชนขนาดเล็ก Koito Kominkan ใกล้เขตภูเขาจัดกิจกรรมสำหรับ กลุ่มเป้าหมายประเภทต่าง ๆ เช่น เด็กประถมศึกษาฝึกทำอาหารขนมประเภทต่าง ๆ โดยศูนย์การเรียนชุมชนแห่งนี้ทำข้อตกลงกับโรงเรียนในการจัดส่งเด็กมาฝึกทำอาหารขนมเดือนละครั้ง ในวันอาทิตย์ เวลา 9.00-12.00 น. บางครั้งผู้ถือครองภูมิปัญญาท้องถิ่น อาสาสมัครเป็นวิทยากรด้วย เรียก Challenged School ทำให้เด็กรู้จักผู้อาวุโสในชุมชน เด็ก ๆ ต่างโรงเรียนได้รู้จักกันเองมากขึ้น สำหรับผู้ใหญ่ฝึกทำอาหารเพื่อเป็นอาชีพเสริมเด็ก และผู้ใหญ่ในท้องถิ่นสามารถเล่นกีฬาในสนามใกล้ศูนย์การเรียนชุมชน

---

[141] *Ibid.*

[142] *Ibid.*

3.2.2 สาธารณรัฐเกาหลี

สาธารณรัฐเกาหลีได้ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วเป็นอันดับหนึ่งของโลก โดยภายในปี 2050 จำนวนผู้สูงอายุจะสูงถึงร้อยละ 38.2 กล่าวคือ จากประชากร 100 คนจะมีผู้สูงอายุซึ่งอายุมากกว่า 65 ปี ถึง 38 คน สาธารณรัฐเกาหลีจึงเป็นประเทศที่เรียกได้ว่าเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด หรือ Super-Aged Society[143] เช่นเดียวกับสถานการณ์ของสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยสาธารณรัฐเกาลหีจึงเป็นประเทศที่มีความน่าสนใจในการศึกษา ประกอบกับเพื่อให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของศตวรรษที่ 21 และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่าง ๆ การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยให้ประชาชนปรับตัวและสามารถทำตามสิ่งที่ตนเองต้องการได้[144]

3.2.2.1 ความเป็นมาของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสาธารณรัฐเกาหลี

แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่ควบคู่กับสังคมเกาหลีมาตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง หลังจากที่ประกาศอิสรภาพจากประเทศญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1945 รัฐบาลของสาธารณรัฐเกาหลีดำเนินนโยบายผลักดันสังคมศึกษาเพื่อให้ประชาชนมีการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

ในปี ค.ศ. 1951 ระหว่างเกิดสงครามเกาหลี สาธารณรัฐเกาหลีมีรายงานวิทยุที่เผยแพร่เนื้อหาทางวิชาการชื่อว่า “วิทยุโรงเรียน (Radio School)” โดยกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้นเชื่อว่าการศึกษาไม่ควรหยุดชะงักลงท่ามกลางความวุ่นวายของสงครามจึงจัดการเรียนการสอนผ่านรายการวิทยุไปทั่วประเทศ ในปี ค.ศ. 1966 มีการถ่ายทอดรายงาน “โทรทัศน์โรงเรียนภาคฤดูร้อน (TV Summer School)” และตั้งแต่ปี ค.ศ. 1969 ออกอากาศรายการ “โทรทัศน์โรงเรียน (TV School)” ทุกวันวันละ 1 ชั่วโมงผ่านโทรทัศน์ช่องสาธารณะ KBS-TV กระทั่งต่อมาในปี ค.ศ. 1973 มีการออกพระราชบัญญัติการส่งเสริมสถาบันพัฒนาการศึกษาแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (Act on the Support of the Korean

---

[143] Kee Whan Kim and Oh Seok Kim, “Super Aging in South Korea Unstoppable but Mitigatable: A Sub-National Scale Population Projection for Best Policy Planning,” **Spat Demogr** 8 (2020): 155–173, Retrieved December 12, 2021 from https://link.springer.com/article/10.1007/s40980-020-00061-8

[144] 국가평생교육진흥원 NILE, **Introduction of National Institute for Lifelong Education, KOREA** (Video File), December 12, 2021 from https://www.youtube.com/watch?v=ohdXA0MsjuY

Educational Development Institution) เกิดเป็นระบบการถ่ายทอดการศึกษาแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (Korea Educational Broadcasting System: EBS) ซึ่งเป็นวิธีการที่เพื่อให้การศึกษากับประชาชนทุกระดับชั้นอันจะช่วยลดช่องว่างทางการศึกษาในแต่ละภูมิภาคโดยใช้งบประมาณไม่สูงนักในการจัดสรรอุปกรณ์และโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ระบบดังกล่าวทำให้การศึกษาก้าวข้ามข้อกำจัดที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนในโรงเรียนและที่บ้านเป็นการส่งเสริมให้เกิดระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต และในปัจจุบันเนื้อหาทางการศึกษาที่ได้รับการถ่ายทอดมีทั้งเนื้อหาในโรงเรียน อาชีวศึกษา และสังคมศึกษา[145]

ในปี ค.ศ. 1972 ได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเปิดแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (Korea National Open University) ตามแผนการขยายโอกาสทางการศึกษาของรัฐบาล ซึ่งมีคำขวัญประจำสถาบันว่า “เสริมสร้างการศึกษาตลอดชีวิตให้เกิดขึ้นในสังคมผ่านการขยายโอกาสทางการศึกษาที่เกิดขึ้นได้ทุกช่วงชีวิต และในที่ห่างไกล” โดยเริ่มแรกมหาวิทยาลัยดังกล่าวจัดหลักสูตรเบื้องต้น 2 ปีร่วมกับ Seoul National University ในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยเปิดแห่งสาธารณรัฐเกาหลีได้แยกตัวออกจาก Seoul National University และจัดหลักสูตรการศึกษา 4 ปีในระดับปริญญาตรี[146] มีการจัดการเรียนการสอนระยะไกลผ่านสื่อการสอน เช่น โทรทัศน์ อินเตอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ เป็นการให้อิสระแก่ผู้เรียนในการริเริ่มและจัดสรรการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาได้ด้วยตนเอง[147] ในปี 2564 มีผู้ลงทะเบียนเรียนจำนวน 105,668 คน และมีความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยจากหลายประเทศทั่วโลก หลักสูตรการศึกษาในระดับปริญญาตรี 26 หลักสูตร ปริญญาโท 29 หลักสูตรและหลักสูตรประกาศนียบัตร 90-100 หลักสูตร[148]

ในปี ค.ศ. 1974 ได้มีการจัดตั้ง Air and Correspondence High School ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น Open High School ภายหลังมีการจัดตั้ง Open Middle Schools ในปี ค.ศ. 2013 ใน

---

[145] Jeong Mee-Ryang and Lee Woojin, **Korean Education: Educational Thought, System and Content,** pp. 102-103, Retrieved December 12, 2021 from https://www.aks.ac.kr/ikorea/upload/intl/korean/UserFiles/UKS9_Korean%20Education_eng.pdf

[146] *Ibid.*

[147] Korea, Ministry of Education, **Lifelong Education**, Retrieved December 12, 2021 from http://english.moe.go.kr/sub/info.do?m=020107&s=english

[148] Korea National Open University, **Academic Program**, Retrieved December 12, 2021 from https://engknou.knou.ac.kr/engknou/5712/subview.do?epTicket=LOG

ปัจจุบันทั้ง Open High School และ Open Middle Schools เป็นส่วนหนึ่งของ Open Secondary Schools นักเรียนที่เข้าศึกษาในโรงเรียนเหล่านี้มักเป็นผู้ที่ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนมัธยมเนื่องจากภูมิหลัง และอุปสรรคที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการศึกษา เช่น ผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย และผู้ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์[149] เป็นต้น

ทั้งนี้ แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ปรากฏอย่างเป็นทางการครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีฉบับแก้ไขปี ค.ศ. 1980 โดยมีประเด็นประการหนึ่งในการแก้ไข คือ การเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 31 ซึ่งกล่าวว่า “รัฐมีหน้าที่ต้องส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต”[150] ภายใต้มาตราดังกล่าว การศึกษาตลอดชีวิตจะช่วยประกันว่า ประชาชนทุกคนมีสิทธิได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันตามความสามารถของตน[151]

ในปี ค.ศ. 1990 รัฐบาลได้เริ่มใช้ระบบควบรวมวุฒิทางวิชาการ (Academic Degree Acquisition System) สำหรับผู้ที่ทำการศึกษาด้วยตัวเอง ภายใต้ระบบนี้ ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมปลายสามารถได้รับวุฒิปริญญาตรีที่ออกโดยกระทรวงศึกษาธิการหากผ่านการทดสอบที่รัฐจัดให้ ระบบดังกล่าวเป็นหัวใจสำคัญในการขยายโอกาสทางทางการศึกษาต่อในระดับสูง เนื่องจากเป็นการยอมรับความสามารถทางวิชาการของบุคคลหนึ่ง ๆ โดยไม่สนใจว่าผู้นั้นจะมีการศึกษาระดับใดหรือมีภูมิหลังอย่างไร[152]

ในปี ค.ศ. 1999 ได้มีการออกกฎหมายที่มีความสำคัญอย่างต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ฉบับแรก ได้แก่ พระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Act 1999) ซึ่งออกมาเพื่อสนองรับมาตรา 31 แห่งรัฐธรรมนูญและมาแทนที่พระราชบัญญัติสังคมศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าโอกาสทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมได้ทุกเวลาและทุกสถานที่อันจะส่งผลเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและ

---

[149] *Ibid.*

[150] Jin Yang and Rika Yorozu, **Building a Learning Society in Japan, the Republic of Korea and Singapore,** p. 17, Retrieved December 12, 2021 from https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000232547/PDF/232547eng.pdf.multi

[151] Korea, National Institute for Lifelong Education, **2018 Lifelong Learning in Korea Vol. 1,** p. 2, para. 4, Retrieved December 12, 2021 from https://uil.unesco.org/system/files/2018_lifelong_learning_in_korea_vol.1.pdf

[152] The Academy of Korean Studies, *op. cit.,* p. 102.

สังคมของชาวเกาหลี กฎหมายฉบับนี้จึงสะท้อนถึงแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความเข้าใจของสากลโลก ผลที่สำคัญของการออกพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ การจัดตั้งโครงสร้างบริหารที่จะทำให้ประชาชนเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต[153] เช่น การจัดตั้งศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต การพัฒนาครูผู้สอนสำหรับดำเนินโครงการการศึกษาตลอดชีวิตโดยเฉพาะ และการ ให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณแก่สถาบันต่างๆที่จัดการศึกษาตลอดชีวิต[154] เป็นต้น

เหตุการณ์หนึ่งที่สำคัญในปี ค.ศ. 1999 คือ การที่รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐเกาหลีได้พัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตทางการศึกษา (Academic Credit Bank System: ACBS) ตามพระราชบัญญัติการรับรองหน่วยกิต (Act on Credit Recognition 1997) เพื่อรับรองกิจกรรมการเรียนรู้ทุกรูปแบบ ตั้งแต่การเรียนรู้อย่างเป็นทางการกับสถาบันทางการศึกษาจนถึงการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ เช่น การฝึกงานและประกาศนียบัตรจะได้รับการรับรองว่าเป็นหน่วยกิตทางการศึกษา เมื่อสะสมหน่วยกิตได้ตามที่กำหนดก็จะได้รับวุฒิการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือปริญญาตรี[155] เป็นต้น (ในหัวข้อ Credit Bank System มีวิทยานิพนธ์ปี 2561 http://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Arunee.Tra.pdf)

นอกจากนี้ นับแต่ปี ค.ศ. 2001 รัฐบาลได้จัดเทศกาลการเรียนรู้ตลอดชีวิตประจำปี (Annual Lifelong Learning Festival/EXPO) ซึ่งเข้าร่วมโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของท้องถิ่นต่าง ๆ ผู้เรียนได้จัดแสดงผลสำเร็จจากการเรียนรู้ของตน และระหว่างเทศกาลมีการมอบรางวัลให้กับองค์กรและผู้เรียนซึ่งได้อุทิศตนและผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างสม่ำเสมอ ในปัจจุบันหลายเทศบาลได้จัดเทศกาลการเรียนรู้ตลอดชีวิตในท้องถิ่นของตน

---

[153] Jung Eun Lee, **Implementation of Lifelong Learning Policies in South Korea: A World Society Perspective 4,** p. 276 para 2, Retrieved December 12, 2021 from https://newprairiepress.org/cgi/viewcontent.cgi?article=3706&context=aerc,

[154] The Academy of Korean Studies, *op. cit.,* p. 103.

[155] Jung Eun Lee, *op. cit.,* pp. 276-277.

นอกเหนือจากการเข้าร่วมเทศกาลระดับชาติ[156] ตัวอย่างเช่น[157] ในปี 2015 เทศกาลการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจัดขึ้นที่ย่านกังนัม กรุงโซล มีผู้คนมากกว่าหนึ่งล้านมาเข้าร่วมในกิจกรรม เป็นต้น

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ออกแผนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Lifelong Learning Promotion Plan) ครั้งแรกในปี ค.ศ. 2002 แผนดังกล่าวเป็นนโยบายที่ออกตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งระบุให้รัฐบาลจัดทำแผนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับชาติทุก ๆ 5 ปี โดยมีเป้าหมายตั้งนโยบายระยะกลางและระยะยาวรวมทั้งแนวทางพื้นฐานในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นแผนดังกล่าวจะอธิบายว่าจะสร้างรากฐานและจัดสรรงบประมาณกับทรัพยากรอื่นๆอย่างไรให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลของการดำเนินการตามนโยบายจะได้รับการวิเคราะห์และประเมิน

ในปี ค.ศ. 2007 มีการแก้ไขพระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสนับสนุนนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา เช่น ผู้สูงอายุ ผู้มีความบกพร่องทางร่างกาย แรงงานอพยพและผู้หลบหนีมาจากประเทศเกาหลีเหนือ เป็นต้น ในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการเรียนรู้ในที่ทำงานและอาชีวศึกษา โดยกฎหมายฉบับแก้ไขนี้กำหนดให้ลูกจ้างมีวันหยุดวันลาเพื่อการศึกษาทั้งโดยได้รับหรือไม่ได้รับค่าจ้างหรือช่วยออกค่าใช้จ่ายทางการศึกษา[158] ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ต้องการให้สาธารณรัฐเกาหลีเป็นผู้นำด้านการศึกษาตลอดชีวิตของโลก ในปี ค.ศ. 2008 ได้มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Institution for Lifelong Education: NILE) ซึ่งเกิดจากการรวมมหาวิทยาลัยเปิดแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตและระบบธนาคารหน่วยกิตทางการศึกษาเข้าเป็นระบบเดียวกันภายใต้การดูแลของ NILE

ดังนั้น NILE จึงเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินนโยบายให้เป็นไปตามแผนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ นอกจากนี้ บทบาทภายในประเทศนั้น NILE ร่วมมือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Cities: LLC) ในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วสาธารณรัฐเกาหลี ในปี 2015 มีจำนวน 136 จากทั้งหมด 226 เมือง/มณฑล/อำเภอ ได้ขึ้นทะเบียนเป็น

---

[156] *Ibid.,* p. 277 para. 2

[157] In Tak Kwon, Junghwan Kim and Doo Hun Lim, **Becoming a Lifelong Learning City: Lessons from a Provincial City in South Korea,** p. 84 para 1, Retrieved December 12, 2021 from https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED570514.pdf

[158] Jung Eun Lee, *op. cit.,* p. 276 para 2.

เมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต[159] สำหรับบทบาทในระดับสากล NILE ได้เป็นเจ้าภาพจัดการสัมมนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตระดับโลกและผสานความร่วมมือกับองค์กรด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั่วโลก[160] โดยในปัจจุบันมีการออกแผนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ ฉบับที่ 4 อันเป็นนโยบายสำหรับ ค.ศ. 2018-2022[161]

3.2.2.2 ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทของสาธารณรัฐเกาหลี

พระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิต มาตรา 2(1) ได้นิยามคำว่า “การศึกษาตลอดชีวิต” หมายถึง กิจกรรมการศึกษาอย่างเป็นระบบทุกรูปแบบนอกเหนือจากหลักสูตรในโรงเรียนทั่วไป รวมถึงการศึกษาเพิ่มเติม การศึกษาเพื่อให้อ่านออกเขียนได้ขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ใหญ่ การศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถทางอาชีพ การศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และวิชาอิสระ การศึกษาวัฒนธรรมและศิลปะศาสตร์ และการมีส่วนร่วมทางการศึกษาของประชาชน

ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตดังกล่าวข้างต้นครอบคลุมถึงการเรียนรู้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ[162] ซึ่งเป็นการนิยามการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบร่วมสมัย กล่าวคือ ไม่เน้นเฉพาะการศึกษาอย่างเป็นทางการเพื่อผลสำเร็จทางการประกอบอาชีพและพัฒนาเศรษฐกิจของชาติแตกต่างจากพื้นฐานนโยบายชาตินิยมสมัยก่อน แต่เน้นการพัฒนาปัจเจกอันเป็นการศึกษาบนพื้นฐานนโยบายเสริมสร้างประชาธิปไตย นอกจากนี้ การเรียนรู้ตลอดชีวิตยัง เป็นหลักประกันว่าการศึกษาเป็นสิทธิของประชาชนและสร้างความพึงใจในการใช้ชีวิตอีกด้วย[163]

---

[159] In Tak Kwon, Junghwan Kim and Doo Hun Lim, *op. cit.*, p. 84 para. 1.

[160] 국가평생교육진흥원 NILE, *op. cit.*

[161] UNESCO Institute for Lifelong Learning, **Republic of Korea: The 3rd National Lifelong Learning Promotion Plan: 2017, Issued in 2013**, Retrieved December 12, 2021 from https://uil.unesco.org/document/republic-korea-3rd-national-lifelong-learning-promotion-plan-2017-issued-2013

[162] OECD iLibrary, **Strengthening the Governance of Skills Systems: Lessons from Six OEDC Countries**, p. 85, Retrieved December 12, 2021 from https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/cd2 b4 8 6 a-en.pdf?expires=1 6 1 2 8 8 4 2 7 4 &id=id&accname=guest&checksum= 59A67E77E7A114FABFE1C3ECB4BE5629

[163] National Institute for Lifelong Education, *op. cit.,* p. 2.

3.2.2.3 สาระสำคัญของกฎหมาย และแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สาระสำคัญของกฎหมาย และแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรากฏ ดังนี้

1) พระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิต

พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายหลักในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยกำหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญ ประกอบด้วย

(1) บทบัญญัติทั่วไป

กฎหมายบัญญัติบทบัญญัติทั่วไป ได้แก่ วัตถุประสงค์ คำนิยาม แนวคิดเรื่องการศึกษาตลอดชีวิต อำนาจและหน้าที่ของรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลักสูตรและอื่น ๆ การใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดิน และวันหยุดเพื่อการศึกษาและความช่วยเหลือสำหรับค่าใช้จ่ายในการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1.1) วัตถุประสงค์ (มาตรา 1)

วัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ คือ การอธิบายประเด็นพื้นฐานซึ่งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของรัฐบาล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตดังที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี และพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการทำงานในด้านการศึกษาในเรื่องระบบการศึกษาตลอดชีวิตและการดำเนินการในระบบดังกล่าว

(1.2) คำนิยาม (มาตรา 2)

พระราชบัญญัตินี้กำหนดคำนิยามในคำไว้หลายถ้อยคำ ได้แก่

(1.2.1) “การศึกษาตลอดชีวิต” หมายถึง กิจกรรมการศึกษาอย่างเป็นระบบทุกรูปแบบนอกเหนือจากหลักสูตรในโรงเรียนทั่วไป รวมถึง การศึกษาเพิ่มเติม การศึกษาเพื่อให้อ่านออกเขียนได้ขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ใหญ่ การศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถทางอาชีพ การศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และวิชาอิสระ การศึกษาวัฒนธรรมและศิลปะศาสตร์ และการมีส่วนร่วมทางการศึกษาของประชาชน

(1.2.2) “สถาบันการศึกษาตลอดชีวิต” หมายถึง ศูนย์ บริษัท หรือ องค์กร ตามกรณีที่บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

(a) ศูนย์ บริษัท หรือ องค์กร ซึ่งได้รับอนุญาต จดทะเบียนหรือรายงานตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

(b) สถาบันการศึกษาเอกชนซึ่งจัดให้มีการฝึกอบรมอาชีพตลอดชีวิตนอกเหนือจากสถาบันซึ่งจัดให้มีการศึกษาเพิ่มเติมสำหรับหลักสูตรในโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการจัดตั้งและการดำเนินการของสถาบันการศึกษาเอกชนและบทเรียนนอกหลักสูตร

(c) หน่วยงาน บริษัท หรือ องค์กร ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตตามพระราชบัญญัติอื่น และกฎหมายลำดับรอง

(1.2.3) “การศึกษาเพื่อให้อ่านออกเขียนได้” หมายถึงแผนการศึกษาอย่างเป็นระบบสำหรับผู้ที่มีประสบความลำบากด้านครอบครัว สังคม และการประกอบอาชีพเนื่องจากขาดความความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นในการใช้ชีวิตให้มีทักษะในการอ่าน

(1.3) แนวคิดเรื่องการศึกษาตลอดชีวิต (มาตรา 4)

พระราชบัญญัติมีแนวคิดพื้นฐานเบื้องหลัง ดังต่อไปนี้

(1.3.1) ประชาชนทุกคนต้องได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับการศึกษาตลอดชีวิต

(1.3.2) การศึกษาตลอดชีวิตต้องเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความเจตนารมณ์ที่จะเข้าร่วมและการศึกษาด้วยตนเองของผู้เรียน

(1.3.3) การศึกษาตลอดชีวิตต้องไม่ถูกใช้เป็นเครื่องมือสำหรับโฆษณาชวนเชื่อทางการเมืองหรืออคติส่วนตัว

(1.3.4) ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในการศึกษาตลอดชีวิตหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งจะได้รับรางวัลทางสังคม เช่น การรับรองคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องและการรับรองว่าสำเร็จการศึกษา

(1.4) อำนาจและหน้าที่ของรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 5)

พระราชบัญญัติกำหนดอำนาจและหน้าที่ของรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

(1.4.1) รัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีและส่งเสริมนโยบายส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสที่จะเข้าร่วมในการศึกษาตลอดชีวิต

(1.4.2) รัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสนับสนุนในการจัดตั้งองค์กรและธุรกิจ เป็นต้น ภายในอำนาจหน้าที่ของตนให้ดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

(1.5) หลักสูตรและอื่น ๆ (มาตรา 6)

ผู้ดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิตต้องจัดให้มีหลักสูตร วิธีการ เวลาและสิ่งอื่นๆสำหรับการศึกษาตลอดชีวิต เว้นแต่กรณีที่มีการกำหนดไว้เป็นการเฉพาะตามพระราชบัญญัตินี้หรือพระราชบัญญัติอื่นและกฎหมายลำดับรอง รวมทั้งจำต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษตามความต้องการและความจำเป็นตามความเป็นจริงของผู้เรียน

(1.6) การใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดิน (มาตรา 7)

พระราชบัญญัติกำหนดเรื่องการใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินแสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญและให้สิทธิในการใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินได้ภายในเงื่อนไข ดังนี้

(1.6.1) ผู้ที่ดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสามารถใช้สาธรณสมบัติของแผ่นดินในการดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ภายในขอบเขตที่ว่าต้องไม่ขัดต่อวัตถุประสงค์เดิมของการใช้สาธรณสมบัตินั้นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติอื่นและกฎหมายลำดับรอง

(1.6.2) ในกรณีตาม 1. ผู้มีอำนาจหน้าที่จัดการสาธาณสมบัติของแผ่นดิน ต้องอนุญาตให้ใช้สาธารณสมบัติ เว้นแต่ มีเหตุผลพิเศษในการไม่อนุญาต

(1.7) วันหยุดเพื่อการศึกษาและความช่วยเหลือสำหรับค่าใช้จ่ายในการศึกษา (มาตรา 8)

รัฐบาลในฐานะผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำของสถาบันของรัฐหรือผู้บริหารของบริษัทต่าง ๆ ต้องจัดให้ลูกจ้างมีวันหยุดเพื่อการศึกษาโดยได้รับค่าจ้างหรือไม่ได้รับค่าจ้างเพื่อขยายโอกาสในการศึกษาตลอดชีวิตให้กับลูกจ้าง หรือให้ความช่วยเหลือลูกจ้างสำหรับค่าใช้จ่ายในการศึกษา เช่น ค่าหนังสือ ค่าเรียน ค่าทำวิจัย เป็นต้น

(2) แผนส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต

พระราชบัญญัติมีแผนการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ได้แก่ การจัดทำแผนส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต การจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต การจัดทำและดำเนินการตามแผนดำเนินการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตประจำปี คณะมนตรีการศึกษาตลอดชีวิตประจำเทศบาลและจังหวัด ความร่วมมือกับหัวหน้าหน่วยงานบริหารที่เกี่ยวข้อง คณะมนตรีการศึกษาตลอดชีวิตประจำเมือง มณฑล และอำเภอ เมืองแห่งการศึกษาตลอดชีวิต การแนะแนวและการสนับสนุนและการสืบค้นทางสถิติของการศึกษาตลอดชีวิต โดยมีรายละเอียดดังนี้

(2.1) การจัดทำแผนส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต (มาตรา 9)

(2.1.1) กระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต้องจัดทำแผนส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต (แผนการ) ทุก 5 ปี

(2.1.2) แผนการต้องมีสาระสำคัญตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง วัตถุประสงค์ของนโยบายระยะกลางและระยะยาวและแนวทางพื้นฐานในการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต

ประการที่สอง การเสริมสร้างรากฐานและริเริ่มการศึกษาตลอดชีวิต

ประการที่สาม การขยายการลงทุนสำหรับส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตและแหล่งที่มาของเงินทุนที่จำเป็น

ประการที่สี่ การวิเคราะห์และประเมินผลของนโยบายส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต

ประการที่ห้า เรื่องอื่นที่จำเป็นแก่การส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต

กระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต้องแจ้งหัวหน้าของหน่วยงานบริหารส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง นายกเทศมนตรีเขตการปกครองพิเศษ นายกเทศมนตรี ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ว่าราชการเขตปกครองตนเอง (นายกเทศมนตรี/ผู้ว่าราชการจังหวัด) หัวหน้าสำงานการศึกษาของเทศบาลและจังหวัด หัวหน้าผู้บริหารของเมือง มณฑลและอำเภอ[164] ให้ทราบถึงแผนการ

(2.2) การจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต (มาตรา 10)

(2.2.1) การจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต (คณะกรรมการส่งเสริม) ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อดำเนินการตัดสินใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต

(2.2.2) คณะกรรมการส่งเสริมต้องดำเนินการตัดสินใจในประเด็นใดๆที่กำหนดไว้ ดังนี้

---

[164] cities (si 시/市), counties (gun 군/郡), districts (gu 구/區)

ประการที่หนึ่ง ประเด็นเกี่ยวข้องกับแผน

ประการที่สอง การประเมินผลนโยบายส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนาระบบ

ประการที่สาม ความร่วมมือและปรับเปลี่ยนหน้าที่ตามนโยบายส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต

ประการที่สี่ ประเด็นอื่น ๆ ตามที่กำหนดโดยคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีตามนโยบายส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต

คณะกรรมการส่งเสริมต้องมีสมาชิกจำนวนไม่เกิน 20 คนรวมหัวหน้าคณะกรรมการ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะกรรมการส่งเสริมและหัวหน้าคณะกรรมการส่งเสริมจะเป็นผู้กำหนดสมาชิกซึ่ง ได้แก่ รองรัฐมนตรีว่าการของกระทรวงต่าง ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการศึกษาตลอดชีวิต เช่น ผู้เชียวชาญซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิต เป็นต้น โครงสร้าง และการดำเนินงานของคณะกรรมการส่งเสริมให้กำหนดโดยคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

(2.3) การจัดทำและดำเนินการตามแผนดำเนินการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตประจำปี (มาตรา 11)

นายกเทศมนตรี/ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องจัดทำและดำเนินการตามแผนดำเนินการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตประจำปี (แผนดำเนินการ) ตามแผนการ ในการนี้นายกเทศมนตรี/ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องปรึกษาหัวหน้าสำงานการศึกษาของเทศบาลและจังหวัด

(2.4) คณะมนตรีการศึกษาตลอดชีวิตประจำเทศบาลและจังหวัด (มาตรา 12)

(2.4.1) การจัดตั้งคณะมนตรีการศึกษาตลอดชีวิตประจำเทศบาลและจังหวัด (คณะมนตรีเทศบาล/จังหวัด) ภายใต้การกำกับดูแลของนายกเทศมนตรี/ผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อดำเนินการตัดสินใจในประเด็นที่จำเป็นต่อการจัดตั้งและดำเนินการตามแผนดำเนินการ

(2.4.2) คณะมนตรีเทศบาล/จังหวัดต้องมีจำนวนสมาชิกไม่เกิน 20 คนรวมหัวหน้าและรองคณะมนตรี

(2.4.3) นายกเทศมนตรี/ผู้ว่าราชการจังหวัดทำหน้าที่เป็นหัวหน้าของคณะมนตรีเทศบาล/จังหวัด และรองหัวหน้าสำงานการศึกษาของเทศบาลและจังหวัดทำหน้าที่เป็นรองหัวหน้าคณะมนตรีเทศบาล/จังหวัด

(2.4.4) หัวหน้าของคณะมนตรีเทศบาล/จังหวัด เป็นผู้กำหนดสมาชิกผ่านการปรึกษากับหัวหน้าสำงานการศึกษาของเทศบาลและจังหวัดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้ด้านวิชาชีพและประสบการณ์ด้านการศึกษาตลอดชีวิต เช่น ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิต และผู้ดำเนินการในหน่วยงานการศึกษาตลอดชีวิตที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

(2.4.5) โครงสร้างและการดำเนินงานของคณะมนตรีเทศบาล/จังหวัดให้กำหนดโดยเทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

(2.5) ความร่วมมือกับหัวหน้าหน่วยงานบริหารที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 13)

(2.5.1) หากเห็นว่าจำเป็นต่อการจัดทำแผนการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาจขอให้หัวหน้าหน่วยงานบริหารต่าง ๆ หรือสถาบันหรือศูนย์ที่เกี่ยวข้องให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

(2.5.2) หากเห็นว่าจำเป็นต่อการจัดทำแผนการ นายกเทศมนตรี/ผู้ว่าราชการจังหวัด อาจขอให้หัวหน้าหน่วยงานบริหารต่าง ๆ หรือสถาบันหรือศูนย์ที่เกี่ยวข้องให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

(2.5.3) หัวหน้าของสถาบันหรือศูนย์ซึ่งได้รับการขอให้ส่งมอบข้อมูลตาม 1) และ 2) ต้องให้ความร่วมมือกับคำขอดังกล่าว เว้นแต่ มีเหตุผลพิเศษให้ไม่ส่งมอบข้อมูล

(2.6) คณะมนตรีการศึกษาตลอดชีวิตประจำเมือง มณฑล และอำเภอ (มาตรา 14)

(2.6.1) จัดตั้งคณะมนตรีการศึกษาตลอดชีวิตประจำเมือง มณฑลและอำเภอ (คณะมนตรีเมือง/มณฑล/อำเภอ) เพื่อปรับการดำเนินการการศึกษาตลอดชีวิตในโครงการต่างๆให้เข้ากับผู้อยู่อาศัยในท้องที่และเพิ่มความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ

(2.6.2) คณะมนตรีเมือง/มณฑล/อำเภอต้องมีจำนวนสมาชิกไม่เกิน 12 คนรวมหัวหน้าและรองหัวหน้าคณะมนตรี 1 คนตามลำดับ

(2.6.3) หัวหน้าคณะบริหารของเมือง/มณฑล/อำเภอทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะมนตรีเมือง/มณฑล/อำเภอ และหัวหน้าคณะมนตรีเมือง/มณฑล/อำเภอเป็นผู้กำหนดสมาชิก ได้แก่ ข้าราชการที่เกี่ยวข้องของเมือง/มณฑล/อำเภอ สำนักงานการศึกษาส่วนภูมิภาค ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาตลอดชีวิตและหน่วยงานผู้ดำเนินการด้านการศึกษาตลอดชีวิตที่เกี่ยวข้องภายในเขตพื้นที่ที่มีอำนาจหน้าที่

(2.6.4) โครงสร้างและการดำเนินงานของคณะมนตรีเมือง/มณฑล/อำเภอให้เป็นไปตามที่เทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกำหนด

(2.7) เมืองแห่งการศึกษาตลอดชีวิต (มาตรา 15)

(2.7.1) รัฐอาจกำหนดและสนับสนุนให้เมือง/มณฑล/อำเภอหนึ่งๆเป็นเมืองแห่งการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อริเริ่มการศึกษาตลอดชีวิตในท้องที่

(2.7.2) จัดตั้งคณะกรรมการเมืองแห่งการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือ รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างเมืองแห่งการศึกษาตลอดชีวิตตาม (1)

(2.7.3) โครงสร้างและการดำเนินงานของคณะกรรมการเมืองแห่งการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติตาม (2) ให้เป็นไปตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด

(2.7.4) ประเด็นที่จำเป็นเกี่ยวเนื่องกับการกำหนดและสนับสนุนคณะกรรมการเมืองแห่งการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติตาม (1) ให้เป็นไปตามที่ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(2.8) ความช่วยเหลือและสนับสนุนทางการเงิน (มาตรา 16)

(2.8.1) รัฐบาลและองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นอาจดำเนินการหรือสนับสนุนโครงการการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ดังต่อไปนี้ ตามที่กำหนดโดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ พระราชบัญญัติฉบับอื่นและกฎหมายลำดับรอง

(2.8.2) การจัดตั้งและการดำเนินงานของสถาบันการศึกษาตลอดชีวิต

(2.8.3) การอบรมและการแต่งตั้งคณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรองตามมาตรา 24

(2.8.4) การพัฒนาโครงการการศึกษาตลอดชีวิต

(2.8.5) โครงการอื่นซึ่งดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษาตลอดชีวิต

โดยผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจดำเนินการหรือสนับสนุนโครงการการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อผู้ที่อาศัยในท้องที่ตามที่เทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นกำหนด ในกรณีนี้ ให้ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปรึกษากับหัวหน้าสำนักงานการศึกษาหรือหัวหน้าสำนักงานการศึกษาเขต

(2.9) การแนะแนวและการสนับสนุน (มาตรา 17)

(2.9.1) รัฐบาลและองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นอาจช่วยแนะแนวหรือสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต ตามที่สถาบันการศึกษาตลอดชีวิตร้องขอ

(2.9.2) รัฐบาลและองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นอาจดำเนินการจัดกาตามที่สถาบันการศึกษาตลอดชีวิตร้องขอ

(2.10) การสืบค้นทางสถิติของการศึกษาตลอดชีวิต (มาตรา 18)

(2.10.1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและนายกเทศมนตรี/ผู้ว่าราชการจังหวัด ต้องตรวจสอบข้อมูลพื้นฐาน เช่น สถานะปัจจุบันของการดำเนินการและสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิตและเปิดเผยสถิติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบดังกล่าว

(2.10.2) ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิตและผู้ดำเนินการในสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตต้องให้ความร่วมมือในการตรวจสอบตาม (1)

(3) สถาบันเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติ

พระราชบัญญัติมีการจัดตั้งสถาบันเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(3.1) สถาบันเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติ (มาตรา 19)

(3.1.1) รัฐบาลต้องจัดตั้งสถาบันเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติ (NILE) เพื่อให้การสนับสนุนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต

(3.1.2) NILE มีสถานะเป็นนิติบุคคล

(3.1.2) NILE ต้องได้รับการจดทะเบียน ณ ท้องที่ที่เป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่

(3.2) NILE มีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(3.2.1) สนับสนุนและตรวจสอบการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต

(3.2.2) สนับสนุนการจัดทำแผนการตามการตัดสินใจของคณะกรรมการส่งเสริม

(3.2.3) สนับสนุนการพัฒนาโครงการการศึกษาตลอดชีวิต

(3.2.4) เสริมสร้างและฝึกอบรมของบุคลากรซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิต รวมถึง รับรองคณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตตามมาตรา 24

(3.2.5) สร้างระบบที่เชื่อมโยงกันระหว่างสถานบันการศึกษาตลอดชีวิต

(3.2.6) สนับสนุน NILE ประจำเทศบาล/จังหวัดตามมาตรา 20

(3.2.7) สร้างและดำเนินการเครือข่ายข้อมูลที่ครอบคลุมสำหรับการศึกษาตลอดชีวิต

(3.2.8) ประเด็นเกี่ยวกับการรับรองหน่วยกิตหรือการรับรองการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการรับรองหน่วยกิตและพระราชบัญญัติการได้มาซึ่งปริญญาทางวิชาการผ่านการศึกษาด้วยตนเอง

(3.2.9) สร้างความเข้มแข็งของการจัดการและการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลทางการศึกษาตามมาตรา 23

(3.2.10) เรื่องอื่นที่มีความจำเป็นต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของ NILE

(3.3) ข้อบังคับนิติบุคคล NILE ต้องระบุเรื่องดังต่อไปนี้

(3.3.1) วัตถุประสงค์

(3.3.2) ชื่อ

(3.3.3) สถานที่ตั้งสำนักงานใหญ่

(3.3.4) ประเด็นเกี่ยวกับหน้าที่ของ NILE

(3.3.5) ประเด็นเกี่ยวกับผู้บริหารและกรรมการ

(3.3.6) ประเด็นเกี่ยวกับคณะผู้บริหาร

(3.3.7) ประเด็นเกี่ยวกับทรัพย์สินและการบัญชี

(3.3.8) ประเด็นเกี่ยวกับการแก้ไขข้อบังคับนิติบุคคล

หาก NILE ต้องการแก้ไขเนื้อหาของข้อบังคับนิติบุคคลต้องได้รับการอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้รัฐบาลเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งและการดำเนินการ NILE ภายในงบประมาณ เว้นแต่ ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้เกี่ยวกับ NILE ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดตั้งนิติบุคคลตามประมวลแพ่งมาปรับใช้กับ NILE โดยอนุโลม

(3.4) การดำเนินการ NILE ประจำเทศบาล/จังหวัด (มาตรา 20)

(3.4.1) ให้นายกเทศมนตรี/ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดตั้งหรือกำหนดและดำเนินการเกี่ยวกับ NILE ประจำเทศบาล/จังหวัดตามที่กำหนดในคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

(3.4.2) NILE ประจำเทศบาล/จังหวัดมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง จัดสรรให้มีโอกาสและข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตกับท้องที่ที่เกี่ยวข้อง

ประการที่สอง ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิต

ประการที่สาม ดำเนินโครงการการศึกษาตลอดชีวิต

ประการที่สี่ สร้างระบบที่เชื่องโยงกันระหว่างสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตในท้องที่ที่เกี่ยวข้อง

ประการที่ห้า ดำเนินการในเรื่องอื่นซึ่งนายกเทศมนตรี/ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าจำเป็นต่อการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต

(3.5) การจัดตั้งและการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตในเมือง/มณฑล/อำเภอ (มาตรา 21)

พระราชบัญญัติมีการจัดตั้งและการดำเนินการในศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตในเมือง มณฑล และอำเภอ โดยมีรายละอัยดดังนี้

(3.5.1) ให้นายกเทศมนตรี/หัวหน้าสำนักงานการศึกษาจังหวัดจัดตั้งหรือกำหนดและดำเนินการจัดศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อดำเนินกิจกรรมและให้โอกาสทางการศึกษาตลอดชีวิตกับผู้ที่พักอาศัยอยู่ในท้องที่ที่ตนมีเขตอำนาจ

(3.5.2) การให้หัวหน้าคณะบริหารของเมือง/มณฑล/อำเภอดำเนินการตามที่จำเป็นเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือให้ความช่วยเหลือทางการเงิน เป็นต้น

(3.5.3) ประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดตั้งและการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตตาม (3.5.1) และ (3.5.2) ให้เป็นไปตามที่เทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกำหนด

(3.6) การส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตที่เกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูล (มาตรา 22)

ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตคือการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

(3.6.1) ให้รัฐบาลและองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นเก็บข้อมูลทางการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการเก็บข้อมูล โดยสร้างความเชื่อมโยงกับโรงเรียนในหลายระดับ องค์กรเอกชนและบริษัท เป็นต้น

(3.6.2) ให้รัฐบาลและองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินระบบจัดเก็บและให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ทำการสอนที่เกี่ยวข้องตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด เพื่อให้โรงเรียนในหลายระดับ องค์กรเอกชนและบริษัท ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรบุคคล

(3.7) การจัดเก็บข้อมูลทางการศึกษา (มาตรา 23)

(3.7.1) ให้รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสร้างและดำเนินระบบการจัดเก็บข้อมูลทางการศึกษา (กล่าวคือ ระบบซึ่งดูแลประสบการณ์ทางการศึกษาของผู้เรียนอย่างครอบคลุมและเข้มข้น) เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตและพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคล

(3.7.2) ให้รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำการประเมินและรับรองหลักสูตรทางการศึกษาซึ่งจะได้รับการดูแลโดยระบบการจัดเก็บข้อมูลทางการศึกษาตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด

สถาบันการศึกษาตลอดชีวิตใดซึ่งจัดทำและดำเนินหลักสูตรทางการศึกษาที่ได้รับการประเมินและรับรองตาม (3.7.2) และเข้าหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีอำนาจยกเลิกการประเมินและการรับรองหลักสูตรดังกล่าวได้

1. หลักสูตรซึ่งได้รับการประเมินและรับรองโดยวิธีการที่ไม่ถูกต้องหรือขัดต่อกฎหมาย
2. การดำเนินหลักสูตรเป็นไปโดยฝ่าฝืนต่อเนื้อหาที่ได้รับการประเมินและรับรองตาม (3.7.2)
3. หลักสูตรไม่มีมาตรฐานเพียงพอที่จะได้รับการประเมินและรับรองตาม (3.7.2)

หากรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประสงค์ต้องการจะทำการยกเลิกการประเมินและการรับรองก็ชอบที่จะมีคำสั่งให้แก้ไขไปยังหัวหน้าของสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตภายในระยะเวลาและตามวิธีการที่กำหนดโดยคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

(4) คณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรอง

บุคลากรที่ดำเนินการถ่ายทอดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญกฎหมายจึงกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ถ่ายทอด ดังนี้

(4.1) คณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรอง

(4.1.1) ให้รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรับรองคุณสมบัติการเป็นคณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตให้แก่ผู้ที่เข้าหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ เพื่อให้การอบรมผู้เชี่ยวชาญในการศึกษาตลอดชีวิต

ประการที่หนึ่ง ผู้ที่เก็บจำนวนหน่วยกิตในวิชาที่เกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตตามที่กำหนดโดยประกาศกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากสถาบันการศึกษาซึ่งจัดตั้งขึ้นตามมาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาระดับอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัย) หรือจากสถาบันที่ได้รับการรับรองว่าให้การศึกษาในระดับเทียบเท่าหรือสูงกว่ามหาวิทยาลัย และได้รับวุฒิปริญญา

ประการที่สอง ผู้ที่เก็บจำนวนหน่วยกิตในวิชาที่เกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตตามที่กำหนดโดยประกาศกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากสถาบันการศึกษาการศึกษาและฝึกอบรมที่ดำเนินหลักสูตรซึ่งผ่านการประเมินและรับรองตามมาตรา 3(1) แห่งพระราชบัญญัติการรับรองหน่วยกิต (สถาบันธนาคารหน่วยกิต) และได้รับวุฒิปริญญา

ประการที่สาม ผู้ที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยหรือได้รับการรับรองว่ามีวุฒิการศึกษาที่เทียบเท่าหรือสูงกว่ามหาวิทยาลัย และเก็บจำนวนหน่วยกิตในวิชาที่เกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตตามที่กำหนดโดยประกาศกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากมหาวิทยาลัย หรือจากสถาบันที่ได้รับการรับรองว่าให้การศึกษาในระดับเทียบเท่าหรือสูงกว่ามหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษาสำหรับคณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรองตามมาตรา 25 และสถาบันธนาคารหน่วยกิต

ประการที่สี่ ผู้ที่มีคุณสมบัติอื่นตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด

1. ให้คณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรองมีหน้าที่วางแผน ดำเนินการ วิเคราะห์และประเมินผลการสอนและการศึกษาตลอดชีวิต

2. ห้ามมิให้บุคคลตามมาตรา 28(2) ได้รับการรับรองเป็นคณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิต

3. การวัดผลจากการศึกษา กรอบหน้าที่ หลักสูตร การฝึกอบรมและวิธีการในการออกประกาศนียบัตรให้กับคณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรองให้เป็นไปตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด

4. ให้รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ประสงค์จะได้รับประกาศนียบัตรหรือออกใบรับรองหรือต่ออายุการเป็นคณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรองตามที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงศึกษาธิการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(4.2) การฝึกอบรมสำหรับคณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรอง (มาตรา 25)

กฎหมายมีการกำหนดให้ผู้ถ่ายทอดได้รับการอบรมอย่างสม่ำเสมอ ดังนี้

(4.2.1) รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาจกำหนดให้สถาบันการศึกษาตลอดชีวิตเป็นศูนย์ฝึกอบรมสำหรับคณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรอง โดยพิจารณาจากสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น หลักสูตรและครูผู้สอน เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างและให้การอบรมคณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรอง ตามที่ได้กำหนดไว้ในคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

(4.2.2) ให้รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมอบอำนาจหน้าที่ในการเสริมสร้างและให้การอบรมคณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรองให้กับ NILE

(4.3) การเข้าประจำตำแหน่งและการจ้างคณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรอง (มาตรา 26)

การเข้าประจำตำแหน่งและการจ้างคณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรองมีข้อกำหนด ได้แก่

(4.3.1) ให้คณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรองตามมาตรา 24(1) ประจำตำแหน่งที่สถาบันการศึกษาตลอดชีวิตต่าง ๆ

(4.3.2) ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลและโรงเรียนอื่น ๆ ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาปฐมวัย พระราชบัญญัติการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษาระดับอุดมศึกษา อาจจ้างคณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรองในการดำเนินโครงการการศึกษาตลอดชีวิต

(4.3.3) NILE ประจำเทศบาล/จังหวัดตามมาตรา 20 อาจให้คณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรองประจำตำแหน่งที่ศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามมาตรา 21 ประจำเมือง/มณฑล/อำเภอของตน

(4.3.4) สถาบันที่คณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรองต้องเข้าประจำตำแหน่งตาม (1) และ (3) และมาตรฐานในการเข้าประจำตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด

(4.4) ความช่วยเหลือจากการเงินสำหรับการจ้างคณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรอง (มาตรา 27)

รัฐบาลและองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินสำหรับค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการดำเนินโครงการการศึกษาตลอดชีวิตและการจ้างคณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรองตามมาตรา 26(2)

(5) สถาบันการศึกษาตลอดชีวิต

กฎหมายกำหนดข้อกำหนดของสถาบันการศึกษาตลอดชีวิต ได้แก่

(5.1) ผู้ก่อตั้งสถาบันการศึกษาตลอดชีวิต (มาตรา 28)

(5.1.1) ผู้ก่อตั้งสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตต้องมีช่วยเสริมสร้างการศึกษาตลอดชีวิตโดยการดำเนินโครงการการศึกษาตลอดชีวิตที่หลากหลายให้กับประชาชนในท้องที่

(5.1.2) ห้ามมิให้บุคคลดังต่อไปนี้ เป็นผู้ก่อตั้งสถาบันการศึกษาตลอดชีวิต

1. บุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

2. บุคคลผู้ซึ่งได้รับการลงโทษจำคุก โดยไม่ได้รับแรงงานภาคทัณฑ์หรือการลงโทษที่รุนแรงกว่า และผู้นั้นล่วงพ้นจากการลงโทษมาเป็นเวลาไม่เกิน 3 ปี (รวมถึงกรณีที่การลงโทษกำลังจะสิ้นสุดลง) หรือได้รับการยกเว้นโทษดังกล่าว

3. บุคคลผู้ซึ่งอยู่ระหว่างการรอลงอาญา โดยไม่ได้รับแรงงานภาคทัณฑ์หรือการลงโทษที่รุนแรงกว่า

4. บุคคลผู้ที่คุณสมบัติถูกระงับหรือถอดถอนโดยคำพิพากษาของศาลหรือพระราชบัญญัติอื่น

5. บุคคลผู้ซึ่งล่วงพ้นจากการได้รับอนุญาตหรือทะเบียนถูกระงับเป็นเวลาไม่เกิน 3 ปี หรือหลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิตถูกปิดลงตามมาตรา 42

6. บริษัทซึ่งผู้บริหารคนหนึ่งคนใดขาดคุณสมบัติตามวรรคหนึ่งถึงห้า

(5.1.3) ในการดำเนินการจัดตั้งการศึกษาตลอดชีวิต ผู้ก่อตั้งสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตตามมาตรา 42 วรรคสอง(a) ต้องดำเนินมาตรการความปลอดภัยที่จำเป็น เช่น ทำประกันหรือเข้าร่วมประกันกลุ่มซึ่งจ่ายเงินชดเชยกรณีเสียชีวิตหรือบาดเจ็บทางร่างกายของผู้ใช้บริการการศึกษาตลอดชีวิต ตามที่กำหนดไว้ในเทศบัญญัติของเขตการปกครองพิเศษ เทศบาล จังหวัดและเขตปกครองตนเอง (เทศบาล/จังหวัด)

(5.1.4) ในกรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถทำการศึกษาต่อได้ หรือไม่สามารถจัดการศึกษาต่อได้เพราะสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตปิดตัวลง ผู้ก่อตั้งของสถาบันดังกล่าวต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อช่วยเหลือผู้เรียน เช่น คืนค่าเรียนที่ได้รับจากผู้เรียน เป็นต้น ตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด

(5.1.5) ให้ผู้ก่อตั้งสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งจัดให้มีวุฒิการศึกษาที่ได้รับการรับรองตามมาตรา 31(2) เป็นนิติบุคคลประเภทโรงเรียนตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนหรือนิติบุคคลประเภทองค์กรตามพระราชบัญญัติการจัดตั้งและการดำเนินการบริษัทจำกัดซึ่งจัดทำบริการสาธารณะ

(5.2) การศึกษาตลอดชีวิตในโรงเรียน (มาตรา 29)

ในส่วนของการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตในโรงเรียนมีการส่งเสริมคือ

(5.2.1) ในการดำเนินการศึกษาตลอดชีวิต ผู้อำนวยการโรงเรียนในหลายระดับตามพระราชบัญญัติการศึกษาระดับประถมและมัธยมและพระราชบัญญัติการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต้องพัฒนาและจัดทำหลักสูตรรวมทั้งวิธีการบนพื้นฐานแนวคิดของการศึกษาตลอดชีวิตจากมุมมองของผู้เรียนและมุ่งพัฒนาชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง

(5.2.2) ผู้อำนวยการโรงเรียนในหลายระดับอาจดำเนินการศึกษาตลอดชีวิตโดยตรงเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน โดยพิจารณาถึงสภาวะทางการศึกษาของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องหรือโดยมอบอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการศึกษาตลอดชีวิตให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอิสระ โดยมีเงื่อนไขว่า บริษัทหรือองค์กรนั้นต้องไม่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหาผลกำไร

(5.2.3) ให้ใช้ประโยชน์จากห้องเรียน ห้องสมุด โรงพละและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆของโรงเรียนในระดับต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตโดยโรงเรียนตาม (2)

(5.2.4) ในกรณีที่ผู้อำนวยการโรงเรียนเปิดใช้โรงเรียนเพื่อการตาม (2) และ (3) ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการดูแลและดำเนินการอาคารสถานที่ที่เกี่ยวข้องในเวลาเปิดทำการให้เป็นไปตามที่เทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกำหนด

(5.3) ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตที่จัดตั้งโดยโรงเรียน (มาตรา 30)

(5.3.1) ผู้อำนวยการโรงเรียนในหลายระดับอาจจัดตั้งและดำเนินกิจการศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อจัดจัดการศึกษาวัฒนธรรมและอาชีวศึกษาสำหรับนักเรียน ผู้ปกครองและผู้อยู่อาศัยในชุมชนที่ตนมีเขตอำนาจหน้าที่ เมื่อมีการจัดตั้งศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต ผู้อำนวยการโรงเรียนอาจรายงานผลการจัดตั้งตามเขตอำนาจหน้าที่ของตน

(5.3.2) อธิการบดีมหาวิทยาลัยอาจจัดให้มีหลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิต เช่น หลักสูตรอาชีวศึกษา เป็นต้น เพื่อช่วยให้นักศึกษาปริญญาตรีและผู้อื่นได้มาซึ่งคุณสมบัติ

(5.3.3) ผู้อำนวยการโรงเรียนในหลายระดับต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและเครื่องมือซึ่งมีประเภทและโครงสร้างเอื้ออำนวยต่อการดำเนินโครงการการศึกษาตลอดชีวิต

(5.4) ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตซึ่งจัดตั้งโดยหน่วยงานที่ไม่ใช่โรงเรียนแต่ดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิตคล้ายโรงเรียน (มาตรา 31)

ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตซึ่งจัดตั้งโดยหน่วยงานที่ไม่ใช่โรงเรียน แต่ดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิตคล้ายโรงเรียนมีข้อกำหนด คือ

(5.4.1) บุคคลผู้ที่ประสงค์จะจัดตั้งและดำเนินกิจการศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต ผู้นั้นต้องยื่นคำร้องขอเพื่อจดทะเบียนกับหัวหน้าสำนักงานการศึกษาภายหลังจากสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและเครื่องมือต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีเสร็จสิ้นแล้ว

(5.4.2) หัวหน้าสำนักงานการศึกษาอาจอนุมัติให้จดทะเบียนศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต เมื่อเป็นที่พอใจว่า ศูนย์นั้นมีคุณสมบัติในระดับที่สูงกว่ามาตรฐานและผู้จบการซึ่งจากที่นั้นได้รับการรับรองมามีวุฒิการศึกษาเทียบเท่ากับระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือต่ำกว่า

(5.4.3) ครูตามมาตรา 19(1) แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาระดับประถมและมัธยมอาจเข้าประจำตำแหน่ง ณ ศูนย์ซึ่งให้วุฒิการศึกษาที่ได้รับการรับรองตาม (2) ในกรณีดังกล่าว ให้นำระเบียบของครูโรงเรียนรัฐและเอกชนมาปรับใช้แก่การทำการสอนและฝึกอบรมครูโดยอนุโลม

(5.4.4) โรงเรียนอาชีวศึกษาซึ่งจัดตั้งและดำเนินการสอนภาควิชาตามมาตรา 54(4) แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาระดับประถมและมัธยม อาจเปลี่ยนเป็นและดำเนินการในฐานะศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต ที่ซึ่งผู้จบการศึกษาได้รับการรับรองมามีวุฒิการศึกษาและปริญญาเทียบเท่ากับอนุปริญญา หลังจากได้รับการอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในกรณีดังกล่าว อาจเรียกชื่อวิทยาลัยตามภาควิชาที่ดำเนินการสอน

(5.4.5) ประเด็นเกี่ยวกับมาตรฐานการอนุมัติ ขั้นตอนคุณสมบัติของการเข้าศึกษา คุณสมบัติของครู ของศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตซึ่งให้วุฒิการศึกษาที่ได้รับการรับรองตาม (2) และวิธีดำเนินการของฝ่ายวิชาการของศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตให้เป็นไปตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด

(5.4.6) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจให้ความช่วยเหลือทางการเงินที่จำเป็นแก่ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตซึ่งให้วุฒิการศึกษาที่ได้รับการรับรองตาม (2) ภายในงบประมาณที่กำหนด ตามที่กำหนดไว้โดยเทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

(5.4.7) ผู้ที่ประสงค์ปิดทำการศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตซึ่งให้วุฒิการศึกษาที่ได้รับการรับรองตาม (2) ต้องได้รับการอนุมัติจากหัวหน้าสำนักงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยการดำเนินการ เช่น มาตรการจัดการกับนักเรียนซึ่งทำการศึกษาอยู่ ให้เป็นเป็นไปตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด

(5.5) ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตประเภทวิทยาลัยในสถานประกอบการ (มาตรา 32)

ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตประเภทวิทยาลัยในสถานประกอบการมีข้อกำหนด คือ

(5.5.1) ผู้ดำเนินสถานประกอบกิจการ (Including the Place of Business in Which Joint Participation is Permitted) ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด อาจจัดตั้งและดำเนินกิจการศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตซึ่งให้วุฒิการศึกษาที่ได้รับการรับรองหรือปริญญาเทียบเท่ากับผู้ที่จบการศึกษาจากวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ภายหลังได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(5.5.2) ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตประเภทวิทยาลัยในสถานประกอบการตาม (1) ต้องมุ่งจัดการศึกษาสำหรับลูกจ้างซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานประกอบการดังกล่าว (กล่าวคือ ลูกจ้างของสถานประกอบการและลูกจ้างของบริษัทอื่นซึ่งทำงาน ณ ที่สถานประกอบการนั้น) และค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการจัดการศึกษานั้นให้ตกแก่นายจ้างของลูกจ้างเหล่านั้น

(5.5.3) การดำเนินการ เช่น มาตรฐานการจัดตั้งและระบบหน่วยกิตของศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตประเภทวิทยาลัยในสถานประกอบการตาม (1) ให้เป็นไปตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด

(5.5.4) ผู้ที่ประสงค์จะปิดทำการศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตประเภทวิทยาลัยในสถานประกอบการตาม ต้องยื่นรายงานต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(5.6) ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตประเภทวิทยาลัยทางไกล (มาตรา 33)

ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตประเภทวิทยาลัยทางไกลมีข้อกำหนด คือ

(5.6.1) บุคคลอาจจัดการศึกษาตลอดชีวิตทางไกลให้กับบุคคลอื่นผู้ซึ่งระบุตัวตนได้และไม่ได้ หรือให้ข้อมูลที่หลากหลายผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ

(5.6.2) บุคคลผู้จัดการศึกษาตลอดชีวิตทางไกลให้กับบุคคลอื่นผู้ซึ่งระบุตัวตนไม่ได้โดยมีค่าสอน บุคคลนั้นต้องยื่นรายงานต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด และหากประสงค์จะหยุดดำเนินผู้จัดการศึกษาตลอดชีวิตทางไกลดังกล่าว ให้แจ้งไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(5.6.3) บุคคลผู้ประสงค์จะจัดตั้งศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตประเภทวิทยาลัยทางไกลตาม (1) ซึ่งให้วุฒิการศึกษาที่ได้รับการรับรองหรือปริญญาเทียบเท่ากับผู้ที่จบการศึกษาจากวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ภายหลังได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้ที่ประสงค์จะปิดทำการศูนย์ดังกล่าว ต้องยื่นรายงานต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(5.6.4) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำการประเมินผลศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตประเภทวิทยาลัยทางไกลซึ่งได้รับอนุญาตตาม (3) และแถลงผลการประเมินนั้น

(5.6.5) ประเด็นเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดตั้งศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตประเภทวิทยาลัยทางไกลซึ่งได้รับอนุญาตตาม (3) วิธีการดำเนินการ เช่น การดูแลจัดการของฝ่ายวิชาการ และการประเมินผลตาม (4) ให้เป็นไปตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด

(5.6.6) ห้ามมิให้บุคคลตามมาตรา 28(2) เป็นผู้ก่อต้องศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตประเภทวิทยาลัยทางไกล

(5.7) ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตซึ่งเป็นพันธมิตรกับบริษัท (มาตรา 35)

ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตซึ่งเป็นพันธมิตรกับบริษัทมีข้อกำหนด คือ

(5.7.1) ผู้ดำเนินกิจการบริษัทซึ่งมีขนาดเกินกว่าที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนดอาจจัดตั้งและดำเนินกิจการศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตสำหรับลูกค้าของกิจการนั้นๆ

(5.7.2) บุคคลที่ประสงค์จะจัดตั้งศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตซึ่งเป็นพันธมิตรกับบริษัทอันเป็นกิจการตาม (1) ต้องยื่นรายงานต่อหัวหน้าสำนักงานการศึกษาตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด หากประสงค์จะปิดทำการศูนย์ดังกล่าวต้องแจ้งแก่หัวหน้าสำนักงานการศึกษา

(5.8) ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตซึ่งเป็นพันธมิตรกับมูลนิธิและสมาคม (มาตรา 36)

ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตซึ่งเป็นพันธมิตรกับมูลนิธิและสมาคมมีข้อกำหนด คือ

(5.8.1) มูลนิธิและสมาคมต้องมุ่งสร้างระบบความร่วมมือระหว่างกันและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งที่เป็นสาธารณะสมบัติและของเอกชน เพื่อดำเนินหลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งมีวัตถุประสงค์ตรงกับมูลนิธิและสมาคมนั้น ๆ

(5.8.2) มูลนิธิและสมาคมตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนดอาจจัดตั้งและดำเนินกิจการศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนทั่วไป

(5.8.3) บุคคลที่ประสงค์จะจัดตั้งศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตซึ่งเป็นพันธมิตรกับมูลนิธิและสมาคมตาม (2) ต้องยื่นรายงานต่อหัวหน้าสำนักงานการศึกษาตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด หากประสงค์จะปิดทำการศูนย์ดังกล่าวต้องแจ้งแก่หัวหน้าสำนักงานการศึกษา

(5.9) ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตซึ่งเป็นพันธมิตรกับสื่อ (มาตรา 37)

ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตซึ่งเป็นพันธมิตรกับสื่อมีข้อกำหนด คือ

(5.9.1) ผู้ดำเนินกิจการสื่อ รวมถึงสำนักหนังสือพิมพ์และสถานีโทรทัศน์ ต้องให้ความช่วยเหลือในการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนโดยถ่ายทอดรายการการศึกษาตลอดชีวิตที่หลากหลายผ่านสื่อ

(5.9.2) ผู้ดำเนินกิจการสื่อตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนดอาจจัดตั้งและดำเนินกิจการศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมและเพิ่มความสามารถของประชาชน

(5.9.3) บุคคลที่ประสงค์จะจัดตั้งศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตซึ่งเป็นพันธมิตรกับสื่อตาม (2) ต้องยื่นรายงานต่อหัวหน้าสำนักงานการศึกษาตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด หากประสงค์จะปิดทำการศูนย์ดังกล่าวต้องแจ้งแก่หัวหน้าสำนักงานการศึกษา

(5.10) ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตซึ่งเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาความรู้และทรัพยากรบุคคล (มาตรา 38)

ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตซึ่งเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาความรู้และทรัพยากรบุคคลมีข้อกำหนด คือ

(5.10.1) รัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมโครงการพัฒนาความรู้และทรัพยากรบุคคล โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาทรัพยากรบุคคลผ่านการปรับใช้ความรู้และข้อมูล รวมทั้งการศึกษาและการฝึกอบรม

(5.10.2) บุคคลตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด ผู้ซึ่งมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาความรู้และทรัพยากรบุคคลตาม (1) อาจจัดตั้งและดำเนินกิจการศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต

(5.10.3) บุคคลที่ประสงค์จะจัดตั้งศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาความรู้และทรัพยากรบุคคลตาม (2) ต้องยื่นรายงานต่อหัวหน้าสำนักงานการศึกษาตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด หากประสงค์จะปิดทำการศูนย์ดังกล่าวต้องแจ้งแก่หัวหน้าสำนักงานการศึกษา

(6) การดูแลจัดการและการรับรองผลการศึกษาตลอดชีวิต

การดูแลจัดการและการรับรองผลการศึกษาตลอดชีวิตมีการรับรองหน่วยกิจและวุฒิการศึกษา (มาตรา 41) รายละเอียด ดังนี้

(6.1) บุคคลสำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิตตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือพระราชบัญญัติฉบับอื่นและกฎหมายลำดับรอง หลักสูตรนอกเหนือจากการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งวุฒิการศึกษาได้รับการรับรองภายใต้พระราชบัญญัตินี้ จะได้รับหน่วยกิตหรือวุฒิการศึกษาตามที่รับรองโดยพระราชบัญญัติการรับรองหน่วยกิต

(6.2) บุคคลดังต่อไปนี้ จะได้รับหน่วยกิตหรือวุฒิการศึกษาตามที่รับรองโดยพระราชบัญญัติการรับรองหน่วยกิต

(6.2.1) บุคคลผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาวัฒนธรรมหรือหลักสูตรการศึกษาซึ่งจำเป็นต่อการได้มาซึ่งวุฒิการศึกษาจากโรงเรียนหรือศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต

(6.2.2) บุคคลผู้ได้รับวุฒิการศึกษาซึ่งสถานประกอบการรับรองภายหลังผ่านการอบรมที่องค์กรอุตสาหกรรม เป็นต้น

(6.2.3) บุคคลผู้มีคุณสมบัติซึ่งได้รับการรับรองผ่านการทดสอบวัดระดับความสามารถของรัฐบาลและองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนในหลายระดับ องค์กรอุตสาหกรรม องค์กรเอกชน เป็นต้น

(6.2.4) บุคคลผู้ครอบครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมอันจับต้องไม่ได้ซึ่งได้รับการรับรองโดยพระราชบัญญัติการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม หรือบุคคลผู้ผ่านการอบรมจากผู้ครอบครองเพื่อการสืบทอดทรัพย์สินทางวัฒนธรรมอันจับต้องไม่ได้นั้น

(6.2.5) บุคคลผู้สอบผ่านการทดสอบตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด

(6.3) ผู้อำนวยการของโรงเรียนหลายระดับและหัวหน้าศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตอาจรับรองการโอนหน่วยกิต วุฒิการศึกษาหรือปริญญาที่ผู้เรียนได้รับจากโรงเรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตและสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตตามมาตรา 31

(7) บทบัญญัติเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติกำหนดการดำเนินงานอื่น ๆ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(7.1) การจัดการของฝ่ายบริหาร (มาตรา 42)

ในกรณีที่ผู้ก่อตั้งศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือหัวหน้าสำนักงานการศึกษามีอำนาจถอดถอนการอนุญาตหรือทะเบียนในการจัดตั้งศูนย์ดังกล่าว หรือการปิดทำการหลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิตนั้นและสั่งให้ยุติการดำเนินหลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิตอื่นๆ แต่ทั้งหมดหรือบางส่วน เป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี โดยในกรณีของข้อ 1 และ 4 ให้มีการถอดถอนการอนุญาตหรือทะเบียน

(7.1.1) กรณีที่ผู้ก่อตั้งศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตได้รับอนุญาตหรือการขึ้นทะเบียนหรือยื่นรายงานโดยฉ้อฉลหรือวิธีการอื่นอันขัดต่อกฎหมาย

(7.1.2) กรณีที่ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตนั้นไม่ได้มาตรฐานเพียงพอที่จะได้รับอนุญาตหรือขึ้นทะเบียน

(7.1.3) กรณีที่มีการบริหารจัดการและดำเนินกิจการศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตด้วยวิธีการที่ขัดต่อกฎหมาย

(7.1.4) กรณีที่ผู้ก่อตั้งศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตเป็นบุคคลต้องห้ามตามมาตรา 28(2)

(7.2) การดำเนินกระบวนพิจารณา (มาตรา 43)

ในกรณีที่ต้องการถอดถอนการอนุญาตหรือทะเบียนตามมาตรา 42 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือหัวหน้าสำนักงานการศึกษาดำเนินกระบวนพิจารณา

(7.3) การมอบอำนาจ (มาตรา 44)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือหัวหน้าสำนักงานการศึกษาอาจมอบอำนาจบางส่วนตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กับอธิการบดีของมหาวิทยาลัย หัวหน้าสำนักงานการศึกษาหรือหัวหน้าสำนักงานการศึกษาประจำท้องถิ่น

(7.4) การห้ามใช้ชื่อที่คล้ายกัน (มาตรา 45)

ห้ามมิให้ผู้อื่น นอกเหนือจากคณะกรรมการส่งเสริม NILE คณะมนตรีการศึกษาตลอดชีวิตและศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้ ใช้ชื่อใดที่คล้ายคลึงกับหน่วยงานเหล่านี้

(7.5) บทลงโทษปรับกรณีฝ่าฝืน (มาตรา 46)

(7.5.1) บุคคลซึ่งกระทำการดังต่อไปนี้ ต้องได้รับโทษปรับกรณีฝ่าฝืนเป็นเงินไม่เกิน 5 ล้านวอน

(7.5.1.1) บุคคลผู้ซึ่งมิได้ให้ข้อมูลหรือให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 18(2)

(7.5.1.2) บุคคลผู้ซึ่งละเลยมิได้ยื่นรายงานตามมาตรา 32 (4), 33 (2) และ (3), 35 (2), 36 (3), 37 (3) และ 38 (3)

(7.5.1.3) บุคคลผู้ซึ่งฝ่าฝืนมาตรา 45

(7.5.2) ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเป็นผู้กำหนดและเก็บโทษปรับกรณีฝ่าฝืนตาม (1) ตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด

(7.5.3) ผู้ใดมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการกำหนดโทษปรับกรณีฝ่าฝืนตาม (1) ให้อุทธรณ์ต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งโทษปรับ

(7.5.4) เมื่อบุคคลซึ่งได้รับโทษปรับกรณีฝ่าฝืนตาม (1) ได้อุทธรณ์ตาม (2) ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจแจ้งต่อศาลที่มีเขตอำนาจในทันใด และเมื่อได้รับการแจ้งนั้น ให่ศาลที่มีเขตอำนาจดำเนินกระบวนพิจารณาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีไม่มีข้อพิพาท

(7.5.5) บุคคลซึ่งได้รับโทษปรับกรณีฝ่าฝืนตามมิได้อุทธรณ์ภายในระยะเวลาตาม (3) หรือมิได้ชำระค่าโทษปรับกรณีฝ่าฝืน ให้การบังคับโทษปรับกรณีฝ่าฝืนนั้นเป็นไปตามขั้นตอนการจัดเก็บภาษีค้างชำระ

2) แผนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2018 – 2022)

ระหว่างการดำเนินนโยบายตามแผนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ ฉบับที่ 1-3 ได้มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Institution for Lifelong Education: NILE) และสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตประจำท้องถิ่น 17 แห่ง นำไปสู่การจัดตั้งระบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งรวมถึงการกำหนดและสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นอกจากนี้ มีการเสริมคุณสมบัติการทางศึกษาให้กับประชาชนผ่านระบบธนาคารหน่วยกิตทางการศึกษา ระบบการสอบวัดระดับปริญญาตรีสำหรับผู้ทำการศึกษาด้วยตนเอง และการศึกษาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ซึ่งได้รับการรับรอง ระบบการศึกษาเหล่านี้ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาตลอดชีวิตได้ดีขึ้นเป็นอย่างมาก และประชนชายังสามารถลงทะเบียนเรียนในวิชาของมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพแพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ K-MOOC (Korean Massive Open Online Course) และระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Lifelong Learning Portal) ซึ่งเชื่อมโยงกับห้องเรียนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับท้องถิ่น[165]

สำหรับการจัดทำแผนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ ฉบับที่ 4 นั้นมีปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1. การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 อันได้แก่ ความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและมหาศาลของเทคโนโลยี การพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และ Big Data ไม่เพียงจะทำให้เทคโนโลยีเข้ามาบทบาทมากขึ้นในชีวิต แต่เข้ามาแทนที่แรงงานมนุษย์โดยเฉพาะงานที่อาศัยการผลิตซ้ำและไม่ยุ่งยาก ทำให้มีความต้องการแรงงานมากขึ้นในงานประเภทที่อาศัยทักษะที่หลากหลายโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีและการแก้ปัญหาโดยอาศัยความคิดสร้างสรรค์ จึงต้องมีการปรับปรุงระบบการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อให้ประชาชนได้มาซึ่งทักษะที่จำเป็นได้อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าเวลาใดหรือที่ใด[166]

2. การเปลี่ยนทางโครงสร้างประชากรมีช่วงอายุที่ยืนยาวขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุมีจำนวนมากขึ้นและอัตราการเกิดที่ลดลง ภายหลังเกษียณอายุ ประชาชนยังมีความคาดหวังว่าจะได้ทำงานไปจนถึงอายุ 72 ปี จึงมีความต้องการมากขึ้นในการศึกษาตลอดชีวิตโดยเฉพาะอาชีวศึกษา[167]

ปัจจัยทั้ง 2 ประการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งทางวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจและการเมือง แผนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติฉบับปัจจุบันจึงมุ่งพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีความยืดหยุ่นและคุณภาพสูงเพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยมีแนวทางพื้นฐานและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตอันประกอบไปด้วย 4 P ซึ่ง 4P ย่อมาจาก People Participation Prosperity และ Partnership มีองค์ประกอบ ดังนี้

---

[165] National Institute for Lifelong Education, *op. cit.,* p. 1.

[166] *Ibid.,* p. 3.

[167] *Ibid.*, pp. 3-4.

ประการที่หนึ่ง People หมายถึง การดำเนินนโยบายโดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ประการที่สอง Participation หมายถึง การดำเนินนโยบายที่ช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างสม่ำเสมอและโดยสมัครใจ

ประการที่สาม Prosperity หมายถึง การสนับสนุนความเจริญของทั้งตัวปัจเจกและสังคม และ

ประการที่สี่ Partnership หมายถึง การดำเนินนโยบายบนความร่วมมืออันแข็งขันของสถาบันต่าง ๆ[168]

ภายใต้ยุทธศาสตร์ข้างต้น แผนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ ฉบับที่ 4 มีเป้าหมาย และมาตรการ ดังนี้[169]

1. การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนทุกคน

1) สร้างหลักประกันสิทธิในการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับลูกจ้าง เช่น การให้วันหยุดวันลาเพื่อการศึกษา และสนับสนุนการฝึกอบรมครูผู้สอนหรือผู้ให้คำแนะนะด้านการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่โดยเฉพาะ

2) ให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นบันไดสำหรับผู้ด้อยโอกาส (Lifelong Learning Ladder) โดยขยายโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนทุกคนซึ่งประสงค์จะพัฒนาทักษะการอ่านออกเขียนได้ของตน และส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้ด้อยโอกาสและบกพร่องทางร่างกายผ่านระบบคูปองส่วนลดค่าใช้จ่ายทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน

2. เพิ่มโอกาสสำหรับผู้ใหญ่วัยทำงาน

1) พัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ K-MOOC (Korean Massive Open Online Course) และระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Lifelong Learning Portal)

2) ขยายการศึกษาตลอดชีวิตให้เหมาะสมกับอุตสาหกรรมผ่านโปรแกรม Match Up ซึ่งช่วยให้นักศึกษา ผู้ที่กำลังหางาน หรือลูกจ้างได้รับการรับรองทักษะจากบริษัทต่างๆตามสาขาที่พวกเขาเกี่ยวข้อง รวมทั้งจัดทำแผนการส่งเสริมอาชีวศึกษา

---

[168] *Ibid.,* p. 4

[169] UNESCO Institute for Lifelong Learning, *op. cit.*

3) ขยายโอกาสทางการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ในสถาบันระดับอุดมศึกษา พร้อมทั้งจัดตั้งวิทยาลัยเป็นศูนย์สำหรับอาชีวศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาระดับมัธยมและอาชีวศึกษา

3. ความสามารถในการเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้จากทุกที่

1) ขยายเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพิจารณาสภาพของแต่ละท้องถิ่นและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่แล้วในท้องที่นั้น เพื่อเกิดระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายในชุมชนที่เป็นอิสระจากส่วนกลาง

2) การสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งมีพื้นฐานจากชุมชนผ่านการเสริมความเข้มแข็งของความสามารถของประชาชนในระดับภูมิภาค โดยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ตลอดชีวิตและอาชีวศึกษา สร้างหลักสูตรสาขาเฉพาะซึ่งไม่ใช่วุฒิปริญญาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและเสริมสร้างความสามารถเฉพาะท้องถิ่น รวมทั้ง พัฒนาหลักสูตรทั้งออนไลน์และในห้องเรียนเพื่อเพิ่มความเข้าใจด้านคุณค่าของสิ่งแวดล้อม สร้างความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยและการรับมือต่อภัยพิบัติ

4. การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพสูงพร้อมรากฐานที่แข็งแรง

1) ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น สนับสนุนการพัฒนาระบบการประเมินสถาบันทางการศึกษาและรับรองวุฒิการศึกษา ปรับปรุงคุณภาพและการปรับใช้สถิติของการศึกษาตลอดชีวิต ขยายการมีส่วนร่วมของผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่นในคณะมนตรีส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต รวมทั้งสนับสนุนการขยายความร่วมมือระหว่างประเทศในการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษาภาษาต่างประเทศ

2) จัดทำแผนยุทธศาสตร์และแนวทางในการขยายการลงทุนและทรัพยากรสำหรับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจัดทำ National Lifelong Education Investment Alert เพื่อดูแลจัดการการลงทุนของกระทรวงและเทศบาลต่างๆให้เป็นไปอย่างเป็นระบบ

3.2.2.4 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสาธารณรัฐเกาหลีมีหน่วยงานที่สำคัญดังกล่าวข้างต้น ซึ่งโดยสรุปสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท และแต่ละหน่วยงานมีหน่วยที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

ประแภทที่หนึ่ง คือ ระบบที่ดูแลโดยกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งมุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการนันทนาการ การเรียนรู้ตลอดชีวิตประเภทนี้ไม่เน้นการฝึกฝนทักษะที่จำเป็นต่อการจ้างงาน แต่เน้นการพัฒนาปัจเจกและความเพลิดเพลินของประชาชนเป็นสำคัญ เช่น

ศิลปะการคัดลายมือ ภาษา การทำขนมหรืองานประดิษฐ์ด้วยมือ กฎหมายที่หลักของการเรียนรู้ตลอดชีวิตประเภทนี้คือ พระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิต

พระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้กำหนดให้จัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการศึกษาตลอดชีวิต อันได้แก่ การจัดตั้งคณะมนตรีการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งมีหน้าที่ต้องหารือกันในเรื่องการจัดทำแผนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ การประเมินผลและปฏิรูประบบนโยบายการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และผสานความร่วมมือตามนโยบายนั้น การหารือของคณะมนตรีจะนำไปสู่แนวความคิดและข้อแนะนำซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต้องนำมาพิจารณาเพื่อจัดทำร่างแผนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ อย่างไรก็ตามคำแนะนำของคณะมนตรีไม่มีผลผูกผักตามกฎหมายให้ต้องปฏิบัติตาม

นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Institution for Lifelong Education: NILE) ตามพระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิต NILE มีบทบาทสำคัญในการดูแลจัดการการศึกษาตลอดชีวิตในสาธารณรัฐเกาหลี โดยหน้าที่หลักคือ การพัฒนาและปรับใช้แผนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ NILE ให้การสนับสนุนกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการร่างแผนยุทธศาสตร์และโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ NILE ยังพัฒนาและดำเนินการโครงการ ผู้ให้การศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Learning Educators) ซึ่งจัดอบรมให้ความรู้ด้านการบริหารการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเพิ่มทักษะการดูแลจัดการยุทธศาสตร์ นโยบาย และโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตัวอย่างเช่น ข้าราชการสามารถเข้ารับการอบรมเพื่อจะเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตในต้นสังกัดของต้น วุฒิการศึกษาซึ่งได้รับการรับรองโดย NILE เป็นมาตรฐานระดับชาติและ NILE เป็นผู้กำหนดคุณสมบัติเพื่อให้มาซึ่งวุฒิการศึกษานั้น ภายหลังเข้ารับการอบรม ผู้ให้การศึกษาตลอดชีวิตสามารถทำงานในสถาบันของรัฐและออกแบบนโยบาย โครงการและงบประมาณสำหรับจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการดำเนินกิจการศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต และยังสามารถทำงานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเมืองต่างๆในการเสริมสร้างและพัฒนายุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต

นอกจากนี้ NILE ยังเป็นผู้จัดเทศกาลการเรียนรู้ตลอดชีวิตประจำปี (Annual Lifelong Learning Festival/EXPO) ทุก ๆ 2 ปี เมืองต่าง ๆ จะแข่งขันกันเพื่อเป็นเจ้าภาพในการจัดงานเทศกาล โดย NILE จะเป็นผู้คัดเลือกเมืองที่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ตลอดชีวิต สถาบันการศึกษา ท้องถิ่นและเมืองต่างๆใช้เทศกาลเป็นที่แสดงผลงานด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตของตน โดยความสำคัญของเทศกาลนั้น นอกจากจะจัดแสดงวิธีการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่แตกต่างกันของแต่ละภูมิภาคยังเป็นพื้นที่สำหรับ

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการแลกเปลี่ยนข้อมูล เปรียบเทียบความสำเร็จและนำแนวคิดใหม่ๆไปปรับใช้กับภูมิภาคของตนอีกกด้วย

ความสำเร็จในการบริหารจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสาธารณรัฐเกาหลีจะเกิดขึ้นได้โดยการดำเนินนโยบายในระดับท้องถิ่น อันได้แก่ การจัดตั้งคณะมนตรีการศึกษาตลอดชีวิตประจำท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิตคณะมนตรีมีหน้าที่ดำเนินโครงการการศึกษาตลอดชีวิตให้กับประชาชนในท้องที่และอำนวยความสะดวกให้กับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้กำหนดให้ 17 จังหวัดจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในปี ค.ศ. 2019 ทุกจังหวัดก็ได้จัดตั้งศูนย์ดังกล่าวสำเร็จ โดยศูนย์เหล่านี้ได้รับการช่วยเหลือทางการเงินจากกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และดำเนินการจัดหลักสูตร ทำวิจัยและพัฒนาโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในจังหวัดของตน หัวหน้าศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่าง ๆ จะประชุมกัน 3 ครั้งต่อปี เพื่อแลกเปลี่ยนและหารือกัน และหัวหน้าศูนย์ต่างๆยังเดินทางไปต่างประเทศเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับท้องถิ่นประกอบด้วย

โดยสรุป พระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้กำหนดให้จัดตั้งโครงสร้างบริหารในหลายระดับสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการนันทนาการ โดยให้หน่วยงานระดับท้องถิ่นเป็นมีบทบาทหลัก ดังแผนภาพโครงสร้าง 2 ภาพ ดังนี้

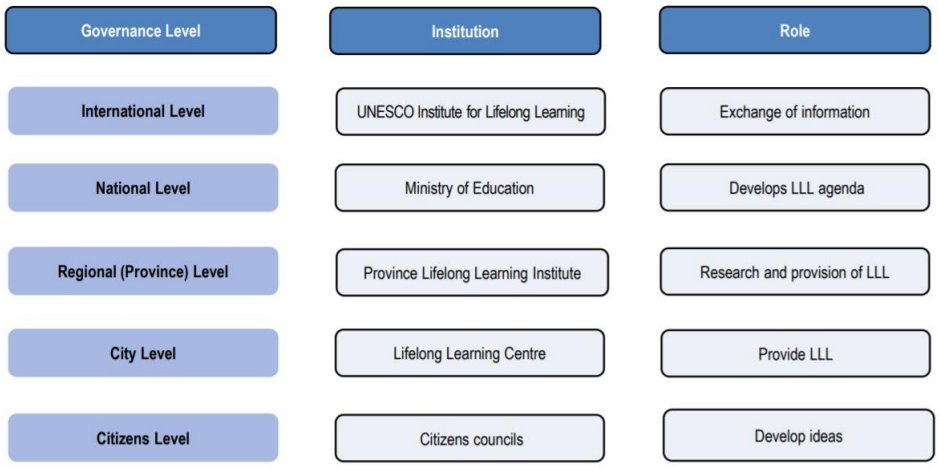

ภาพที่ 3.2 โครงสร้างการกำกับดูแลในมิติต่าง ๆ ของการนันทนาการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศเกาหลี[170]

[170] OECD iLibrary, *op. cit.,* p. 87.

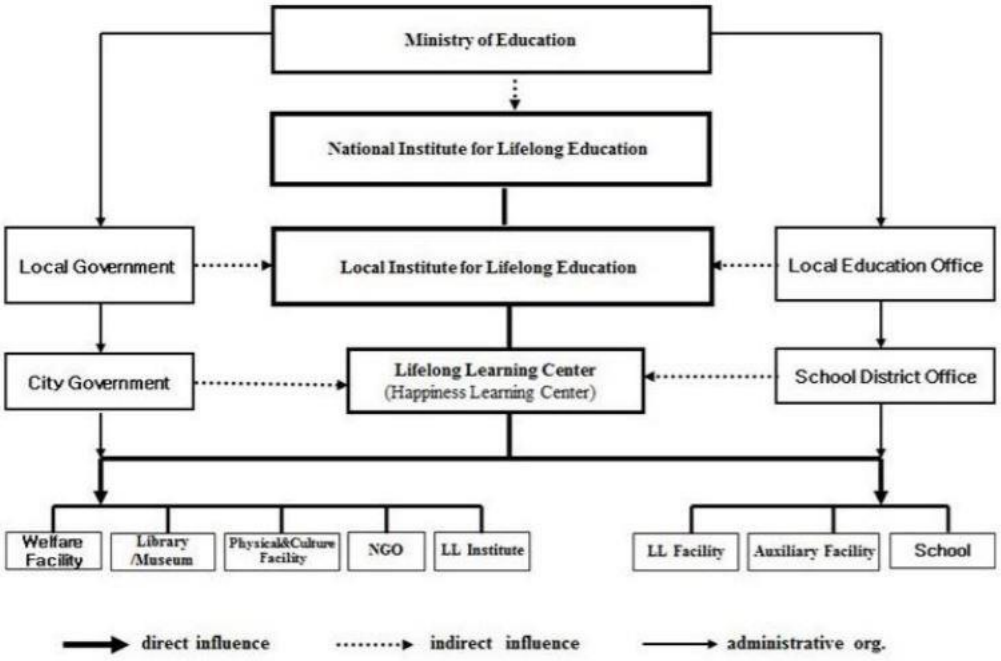

ภาพที่ 3.3 โครงสร้างขององค์กรในภาพรวมสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศเกาหลี[171]

ประแภทที่สอง คือ ระบบที่ดูแลโดยกระทรวงแรงงานและการจ้างงาน ซึ่งมุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับการจ้างงาน ตัวอย่างเช่นการจัดการเรียนการสอนโดยวิทยาลัยเทคนิค[172] โดยมีเป้าหมายหลักคือ การประกันการจ้างงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประกันสังคมภาคบังคับของสาธารณรัฐเกาหลี

การประกันการจ้างงานเริ่มต้นในปี ค.ศ. 1995 โดยให้นายจ้างและลูกจ้างจ่ายเงินเข้ากองทุนประกัน ฝ่ายนายจ้างต้องจ่ายร้อยละ 0.9-1.5 ของค่าจ้างขึ้นอยู่กับขนาดของบริษัท และลูกจ้างต้องจ่ายร้อยละ 0.65 ของค่าจ้าง หนึ่งในวัตถุประสงค์ของการประกันการจ้างงานคือการพัฒนาทักษะในการทำงานของแรงงาน ตามมาตรา 1 แห่งพระราชบัญญัติการประกันการจ้างงาน โดยกองทุนเงินประกันจะให้ทุนแก่โครงการฝึกอบรมอาชีพสำหรับลูกจ้างที่อยู่ในการคุ้มครองของประกันดังกล่าว หรือผู้ที่ตกงานแต่เคยได้รับความคุ้มครองตามประกัน รวมทั้งให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่นายจ้างซึ่งลูกจ้างใช้

---

[171] In Tak Kwon, Junghwan Kim and Doo Hun Lim, *op. cit.*, p. 86

[172] OECD iLibrary, *op. cit.,* p. 85.

วันหยุดหรือวันลาเพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมอาชีพ โดยประกันการจ้างงานจะช่วยเหลือทางการเงินเฉพาะสถาบันฝึกอบรมที่ขึ้นทะเบียนกับ Human Resource Development Service of Korea (HRD) เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริง ลูกจ้างจำนวนน้อยเท่านั้นที่ใช้สิทธิดังกล่าวเนื่องด้วยวัฒนธรรมการทำงานของสังคมเกาหลีที่ลูกจ้างจะใช้วันหยุดหรือวันลาให้น้อยที่สุด

นอกจากนี้ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านหอการค้าแห่งาธารณรัฐเกาหลี (The Korean Chamber of Commerce หรือ KORCHAM) จัดให้มีการฝึกอบรมอาชีพในศูนย์ฝึกอบรมทั้ง 9 แห่ง โดยศูนย์ฝึกอบรมเหล่านี้จัดประสานงานกับบริษัทในท้องถิ่นเพื่อจัดอบรมทักษะเฉพาะทางซึ่งจำเป็นสำหรับนายจ้าง โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมทักษะในลูกจ้าง รวมถึงผู้ที่ยังไม่ได้รับการจ้างงานเพื่อเตรียมตัวสำหรับตลาดแรงงานในอนาคต

อย่างไรก็ตาม การฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตมักเป็นหน่วยงานเอกชนในท้องถิ่นขนาดเล็ก โดยการฝึกอบรมนี้ได้รับการสนับสนุนผ่าน Tomorrow Learning Card ซึ่งเป็นคูปองสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตมูลค่า 2 ล้านวอนต่อปีและ 3 ล้านวอนสำหรับ 3 ปี แรงงานทุกประเภททั้งที่เป็นและไม่เป็นลูกจ้างสามารถสมัครเพื่อรับคูปองนี้ได้ผ่านศูนย์จัดหางานในท้องถิ่นของตน

3.2.2.5 ผลของกฎหมายต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน

สาธารณรัฐเกาหลีได้มีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สำคัญหลายประการ โดยภาพรวมอัตราการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ จากร้อยละ 26.4 ของประชาชนในปี 2008 เพิ่มเป็นร้อยละ 35.8 ในปี 2017[173] ในระดับท้องถิ่น ผลของการดำเนินนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต เห็นได้ชัดการกรณีศึกษาเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning City) 2 แห่งอันได้แก่ เมืองซูว็อน (Suwon City) และเมืองช็อนจู (Jeonju City) โดยในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงผลสำเร็จของการดำเนินนโยบายของเมืองทั้งสองเพื่อเป็นกรณีศึกษา ดังนี้

ตัวอย่าง เมืองซูว็อน (Suwon City) มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเมืองซูว็อนเป็นตัวอย่างที่ดีในมุมมอง ดังต่อไปนี้[174]

1. การเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างกว้างขวางทำให้อัตราการมีส่วนร่วมสูงและเกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ชีวิต

---

[173] UNESCO Institute for Lifelong Learning, *op. cit.*

[174] OECD iLibrary, *op. cit.,* pp. 93-95.

หนึ่งในจุดเด่นที่สำคัญของเมืองซูว็อน คือ ระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนเมืองซูว็อน ซึ่งดำเนินควบคู่ไปกับอัตราการมีส่วนร่วมในโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สูง ความมุ่งมั่นของประชาชนที่จะพัฒนาตนเอง เช่น เข้าร่วมกิจกรรมเสวนาต่าง ๆ และความตั้งใจของประชาชนที่จะทำงานเป็นผู้ให้การศึกษาตลอดชีวิต เมืองสามารถดำเนินการให้จำนวนผู้เรียนจากจำนวน 376,000 คนในปี 2011 เพิ่มเป็นจำนวนมากกว่า 790,000 คนในปี 2015 และอัตราความสามารถอ่านออกเขียนได้ของประชาชนในเมืองเกือบจะ 100% กุญแจสำคัญของความสำเร็จคือ การเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างกว้างขวาง

เมืองซูว็อนพยายามลดอุปสรรคด้านค่าใช้จ่าย เช่น ค่าเรียน และจัดห้องเรียนการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เข้าถึงทางกายภาพได้ง่าย โดยเกือบร้อยละ 40 ของหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเมืองซูว็อนมีราคาต่ำกว่า 40,000 วอนและน้อยกว่าร้อยละ 20 ราคาสูงกว่า 50,000 วอน นอกจากนี้ เครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้มากกว่า 600 แห่งทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงศูนย์การเรียนได้ในระยะทางการเดินเพียง 10 นาที ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่จะส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับเมืองซูว็อนนั้นมีการช่วยลดค่าใช้จ่ายโดยการให้ใช้อาคารสถานที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดหาบุคคลากรที่สำคัญให้ โดยเฉพาะผู้เชี่ยวชาญในการให้การศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งได้รับการฝึกอบรมเป็นพิเศษเพื่อออกแบบงบประมาณสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งดูแลภาพรวมของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง การที่รัฐบาลได้เสนอให้มีการอบรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เฉพาะเจาะจงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่เพิ่มศักยภาพของเมือง จังหวัด และบริษัทต่าง ๆ ให้มามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. ความมีอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยในการออกแบบโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิต

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสาธารณรัฐเกาหลีมีความเป็นอิสระอย่างมากในระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต แผนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติเป็นเพียงแนวทางเบื้องต้นในการดำเนินนโยบาย แต่ไม่มีผลบังคับตามกฎหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ความร่วมมือกันของรัฐบาลในหลายระดับและอิสระในการดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนช่วยอย่างมากในการประกันว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะตอบสนองต่อความต้องการซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น

ในกรณีของเมืองซูว็อน ศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตประจำจังหวัดคย็องกีได้ทำการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาโครงการที่แนะนำโดยเฉพาะสำหรับจังหวัดคย็องกี เมืองซูว็อนมีอิสระที่จะออกแบบยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของตนเอง รวมถึงงบประมาณที่จะลงทุนในการสนับสนุนโครงการต่าง ๆ

หรือควรให้ความสนใจด้านใด เช่น เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ เป็นต้น จากความยืดหยุ่นนี้ทำให้เมืองซูว็อนสามารถออกแบบยุทธศาสตร์และโครงการให้ตรงกับความสนใจของประชาชนท้องที่ ในขณะเดียวกัน การดำเนินการของเมืองซูว็อนก็ได้รับความสนับสนุนจากกรอบการทำงานการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของรัฐบาลกลางและส่วนภูมิภาค

อย่างไรก็ตาม อุปสรรคของความมีอิสระในการดำเนินนโยบายคือ การเมืองท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับการให้ความสำคัญอย่างไม่เท่าเทียบของรัฐบาลท้องถิ่นแต่ละชุด ตัวอย่างเช่น แม้นายกเทศมนตรีคนปัจจุบันอาจให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ก็ไม่อาจรับประกันได้ว่านายกเทศมนตรีคนต่อไปจะให้ความสำคัญในเรื่องเดียวกัน และอาศัยความมีอิสระในการดำเนินนโยบายให้ความสำคัญกับอย่างอื่นแทน

3. คณะมนตรีการเรียนรู้ตลอดชีวิตประจำเมืองซูว็อนและจังหวัดคย็องกีส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้เสียมาเข้าร่วมในการกำหนดนโยบาย

คณะมนตรีการเรียนรู้ตลอดชีวิตประจำเมืองซูว็อนประกอบไปด้วยตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรไม่แสวงหากำไร หัวหน้าหน่วยงานสวัสดิการท้องถิ่น และตัวแทนจากฝ่ายวิชาการ ในขณะเดียวกันคณะมนตรีการเรียนรู้ตลอดชีวิตประจำจังหวัดคย็องกีก็ประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนจังหวัด ผู้ให้การอบรมและผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ คณะมนตรีเหล่านี้ทำให้เกิดความร่วมมืออย่างเป็นระบบของผู้มีส่วนได้เสียในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในแง่ของการควบคุมและขับเคลื่อน รวมทั้งพัฒนาเนื้อหาในการฝึกอบรม การที่สถาบันต่างๆซึ่งมีหน้าที่ดำเนินโครงการเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างนโยบาย ช่วยให้เกิดกลไกการประเมินนโยบายและประกันว่า การฝึกอบรมจะตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังเป็นการเสริมสร้างให้เกิดวัฒนธรรมการสร้างนโยบายร่วมกันอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงผู้ที่มีส่วนได้เสียในการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความหลากหลายกว่านั้นมาก และมีวิพากษ์วิจารณ์ว่า คณะมนตรีเหล่านี้ไม่มีตัวแทนของนายจ้าง ลูกจ้างและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

4. สถาบันเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตประจำจังหวัดคย็องกี (Gyeonggi Provincial Institute for Lifelong Learning: GILL) ทำให้เกิดการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลในระดับแนวราบ

GILL เป็นสถาบันกลางซึ่งกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนและส่งต่อข้อมูลภายในจังหวัดและเชื่องโยมข้อมูลระดับจังหวัดกับระดับชาติ สถาบันดังกล่าวทำงานเหมือนเป็นศูนย์กลางด้านข้อมูลและเป็นที่เข้าถึงได้ของทุกเมืองผ่านในจังหวัด รวมถึง การตอบปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นอกจากนี้ สถาบันยังเสริมสร้างความร่วมมือและเครือข่ายระดับแนวดิ่ง โดยให้ตัวแทนจากจังหวัดทั้ง 31 จังหวัดเข้ามาถกเถียงถึงปัญหาในปัจจุบันและหาทางออกร่วมกัน กระบวนการ

แลกเปลี่ยนทางความคิดนี้ได้รับการสนับสนุนโดยการศึกษาค้นคว้าของ GILL เนื่องจากข้อมูลที่ละเอียดและมีคุณภาพสูงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการสร้างนโยบายบนพื้นฐานของหลักฐาน ในสาธารณรัฐเกาหลีหลายสถาบันระดับชาติได้ทำการศึกษาค้นคว้าและเก็บข้อมูลการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ทรัพยากรของสถาบันเหล่านี้มีจำกัดและข้อมูลมักไม่คำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละภูมิภาค สถาบันระดับจังหวัดอย่างเช่น GILL จึงมีความสำคัญในการอุดช่องว่างด้านข้อมูลในส่วนภูมิภาค ในการนี้ GILL ได้ร่วมมือกับ KEDI เพื่อเสริมฐานข้อมูลระดับชาติด้วยข้อมูลท้องถิ่นซึ่งเกิดจากการศึกษาค้นคว้าของ GILL ในปัจจุบัน มี 6 จังหวัดจากทั้งหมด 17 จังหวัดดำเนินการตามแบบนี้

ตัวอย่าง เมืองช็อนจู (Jeonju City) สำหรับเมืองช็อนจูเป็นตัวอย่างของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ดี ดังนี้[175]

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิต

ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่พัฒนาขึ้นจากการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่

ประการที่หนึ่ง สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่าง ๆ ของเมืองช็อนจูเข้าร่วมในนิทรรศการการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกปี โดยจัดชุ้มงานและนิทรรศการภาพถ่ายเพื่อแสดงให้เห็นถึงตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้ชีวิต รวมทั้ง จำลองจัดกิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการพิเศษของภูมิภาค

ประการที่สอง มีการจัดและริเริ่มชมรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตใหม่ทุกปี เมืองช็อนจูให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ 38 ชมรมในปี 2014

ประการที่สาม เมืองช็อนจูสนับสนุนการการควบรวมและริเริ่มชมรมหนังสือและการอ่านโดยสนับสนุนกิจกรรมของชมรมการอ่าน 64 แห่งในท้องที่ รวมทั้งสนับสนุนการสื่อสารระหว่างชมรมและอำนวยความสะดวกให้ ตัวอย่างของกิจกรรมหลัก ๆ เช่น การจัดทำหนังสือพิมพ์ การสัมมนาและการโต้วาทีการศึกษาด้านมนุษยศาสตร์

ประการที่สี่ เมืองช็อนจูจัดให้มีหลักสูตรการศึกษาด้านมนุษยศาสตร์ให้กับประชาชนทั่วไป อย่างเช่น ประวัติศาตร์หรือวัฒนธรรม ในปี 2014 มีการจัด 35 หลักสูตรใน 5 สาขาวิชา

ประการที่ห้า เมืองช็อนจูจัดหลักสูตรการเรียนเพื่อลดช่องว่างระหว่างวัย ในปี 2014 มีจำนวนผู้ใหญ่ประมาณ 400 คนและเด็ก 200 คนเข้าศึกษาในหลักสูตรดังกล่าว

---

[175] In Tak Kwon, Junghwan Kim and Doo Hun Lim, *op. cit.*, pp. 89-90.

ประการที่หก มีการจัดโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างไม่เป็นทาการ เช่น เพื่อการนันทนาการและงานอดิเรกให้กับประชาชนที่ศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต ในปี 2014 มีโครงการกว่า 32 โครงการซึ่งเข้าร่วมโดยประชาชนประมาณ 2,000 คน

2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่วนภูมิภาค

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับภูมิภาคได้ ได้แก่

ประการที่หนึ่ง เมืองช็อนจูเปิดโครงการเสริงสร้างประสบการณ์ทางวัฒนธรรมเกาหลี เพื่อให้ผู้ที่กำลังศึกษาในโรงเรียนได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์และบุคคลสำคัญของเกาหลี เพื่อฝึกอบรมในเป็นผู้ที่รักชาติและท้องถิ่นของตน หลักสูตรการศึกษาวัฒนธรรมเกาหลีได้เปิดสำหรับเด็กชั้นประถมในท้องถิ่นที่ศูนย์ฝึกอบรมทางวัฒนธรรม

ประการที่สอง เมืองช็อนจูเป็นเจ้าภาพจัดงานและสนับสนุนเครือข่ายจังหวัดช็อกบุก (Jeonbuk Provincial Network) สำหรับลูกจ้างในสถาบันและกลุ่มการศึกษาตลอดชีวิต

ประการที่สาม เมืองช็อนจูดำเนินหลักสูตรสำหรับฝึกอบรมผู้ทำการสอนการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Educational Instructors) ซึ่งมีหลักสูตรหลายระดับ ทั้งระดับพื้นฐาน ระดับผู้มีวิชาชีพ และหลักสูตรพิเศษ

ประการที่สี่ เมืองช็อนจูได้ให้การศึกษาผู้นำสำหรับการจัดและดำเนินการชมรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Circle) ซึ่งมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ประสานงานและผู้จัดการชมรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตหลายแห่ง ระยะเวลาการฝึกอบรมคือ 6 เดือน ตัวอย่างเช่นในปี 2014 มีจำนวนนักเรียน 60 คนได้รับการฝึกอบรมและแต่งตั้งเป็นผู้นำทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. การฟื้นฟูเศรษฐกิจในท้องถิ่น

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยฟื้นฟูเสรษฐกิจด้วยเหตุผลสำคัญ ได้แก่

ประการที่หนึ่ง เมืองช็อนจูจัดเทศกาลการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งประกอบไปด้วยสถาบันและชมรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตกว่า 100 แห่ง เป้าหมายหลักคือ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถาบันและชมรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแต่ละแห่ง

ประการที่สอง เมืองช็อนจูจัดแสดงผลิตผลของการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดนิทรรศการเพื่อนำผลิตผลดังกล่าวมาขายเป็นสินค้า เช่น ภาชนะต่าง ๆ งานศิลปะจากกระดาษ งานศิลปะตะวันตก งานศิลปะตะวันออก เป็นต้น

4. การมีส่วนร่วมในสังคม

การมีส่วนร่วมในสังคมกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นปรากฏเป็นตัวอย่างที่ดีเพราะมีปัจจัยสนับสนุน ได้แก่

ประการที่หนึ่ง เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในสังคม มีการจัดหลักสูตรพิเศษสำหรับสร้างเสริมเครือข่ายระหว่างสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตในภูมิภาคเดียวกัน เช่น เมืองซ็อนจูให้การสนับสนุนในหลายพื้นที่ ในการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้เกษียณอายุแล้ว การให้แนวทางแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น ประกอบกับการแลกเปลี่ยนผลลัพธ์ของการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของแต่ละสถาบัน เป็นต้น

ประการที่สอง เมืองซ็อนจูให้ข้อมูลที่ครอบคลุมแก่ประชาชนในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น การแจ้งข่าวสารทางอิเล็กทรอนิกส์ หน้าเว็บเพจ กระดานข่าวสารและนิทรรศการการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านบริการทางโซเชียล เป็นต้น

ประการที่สาม เมืองซ็อนจูให้การสนับสนุนประชาชนซึ่งด้อยโอกาสเนื่องจากปัญหาในท้องที่ อุปสรรคทางการศึกษาและความแตกต่างทางอายุ ตัวอย่างเช่นในปี 2014 มีจำนวนกว่า 30 โครงการซึ่งได้รับการสนับสนุนเพื่อแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ดังกล่าว

ประการที่สี่ Hope School จัดการศึกษาเพื่อให้ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้และมอบการวุฒิศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ใหญ่ สถาบันและกลุ่มที่ให้การศึกษาด้านนี้ คือ โรงเรียนภาคค่ำ โครงการสวัสดิการผู้สูงอายุ โครงการสวัสดิการสังคมและโครงการสำหรับผู้ถูกคุมขัง

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าสาธารณรัฐเกาหลีมีนโยบาย การกำกับการ และการปฏิบัติตามกฎหมายที่ชัดเจน รวมถึงการมีหน่วยงาน และบุคลากรที่มีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตส่งผลให้การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสาธารณรัฐเกาหลีประสบความสำเร็จอันแสดงให้เห็นได้จากการเข้าร่วมของประชาชน และสถานที่เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ

3.2.3 ประเทศฟินแลนด์

ประเทศฟินแลนด์มีความแตกต่างจากประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐเกาหลี คือ ประเทศฟินแลนด์ไม่มีนโยบายด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เฉพาะเจาะจงเพื่อกำหนดแนวทางการศึกษา หากแต่แนวเรื่องการ

เรียนรู้ตลอดชีวิตได้แทรกซึมอยู่ในระบบการศึกษาของฟินแลนด์อยู่แล้ว[176] ดังนั้น ในเบื้องต้นจึงจำเป็นต้องศึกษาภาพรวมของการศึกษาในระบบของฟินแลนด์ รวมถึงหลักการที่อยู่เบื้องหลังการดำเนินการศึกษานั้น อันได้แก่ แนวคิดในเรื่องการกระจายอำนาจ (Decentralization)[177] แนวคิดเรื่องความเท่าเทียมทางการศึกษา (Equity) ความยืดหยุ่นทางการศึกษา (Flexibility) การเพิ่มระดับทางการศึกษาสำหรับทุกคน (High Level of Education for All)[178] และการศึกษาในฐานะหน้าที่หรือความรับผิดชอบของทุกคน (Accountability)[179] ประกอบกับศึกษาในหัวข้อการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ (Adult Education) และอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพ (Vocational and Training) ซึ่งเป็นจุดเด่นการศึกษาของฟินแลนด์ที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.2.3.1 ความเป็นมาของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศฟินแลนด์

ประเทศฟินแลนด์มนุษย์ถือว่าทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุด ดังที่สะท้อนให้เห็นจากการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสูง โดยให้โอกาสทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาตลอดเองเพื่อเพิ่มศักยภาพของประชาชนให้พวกเขาสามารถเป็นและทำในสิ่งที่ปรารถนาได้ ปรัชญาดังกล่าวช่วยยกระดับฟินแลนด์จากที่เป็นประเทศที่จนที่สุดในโลกมาเป็นหนึ่งประเทศที่ร่ำรวยที่สุดภายในระยะเวลา 100 ปีนับจากประกาศอิสรภาพจากสหพันธรัฐรัสเซียในปี 1917[180]

ประเทศฟินแลนด์ได้ตระหนักว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศในช่วงศตวรรษที่ 19 ส่งผลให้ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 มีการจัดตั้งโรงเรียนประถมจำนวนมากในแต่ละเทศบาลทั่วประเทศฟินแลนด์ กฎหมายการศึกษาภาคบังคับได้รับการบัญญัติขึ้นในปี ค.ศ. 1921 กำหนดให้เด็กต้องสำเร็จการศึกษาอย่างน้อยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปี ค.ศ. 1925 มีการวาง

---

[176] Hannele Niemi and Ulpukka Isopahkala-Bouret, **Lifelong Learning in Finish Society – An Analysis of National Policy Documents, November 2012,** p. 47, Retrieved December 12, 2021 from https://www.researchgate.net/publication/277017765_Lifelong_learning_in_Finnish_society_-_An_analysis_of_national_policy_documents

[177] Jari Lavonen, *op. cit.*

[178] *Ibid.*

[179] Hilla Auren, **Finland Country Case Study**, Retrieved December 12, 2021 from https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000259545/PDF/259545eng.pdf.multi

[180] *Ibid*., p. 4.

หลักสูตรการศึกษาแห่งชาติเป็นครั้งแรก สำหรับโรงเรียนระดับมัธยมนั้นมีการจัดตั้งมาตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 18 แต่จำนวนโรงเรียนระดับมัธยมเพิ่มขึ้นอย่างมากภายหลังช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2[181]

ช่วงทศวรรษที่ 1970 มีการปฏิรูประบบการศึกษาฟินแลนด์จากระบบเดิมที่เป็นระบบแบบคู่ขนานของเยอรมนี (Dual System) มาเป็นระบบการศึกษาในโรงเรียนที่ครอบคลุม (Comprehensive School) ซึ่งมีพื้นฐานจากแนวความคิดที่ว่า ประชาชนทุกคนต้องสามารถเข้าถึงและได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะมีภูมิหลังอย่างไร ระบบการศึกษาดังกล่าว ประกอบด้วยการศึกษาขั้นพื้นฐานและภาคบังคับ 9 ปี ซึ่งโดยทั่วไปดำเนินการให้การศึกษาโดยเทศบาลต่าง ๆ เป้าหมายในการปฏิรูปครั้งนี้คือ ประกันให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

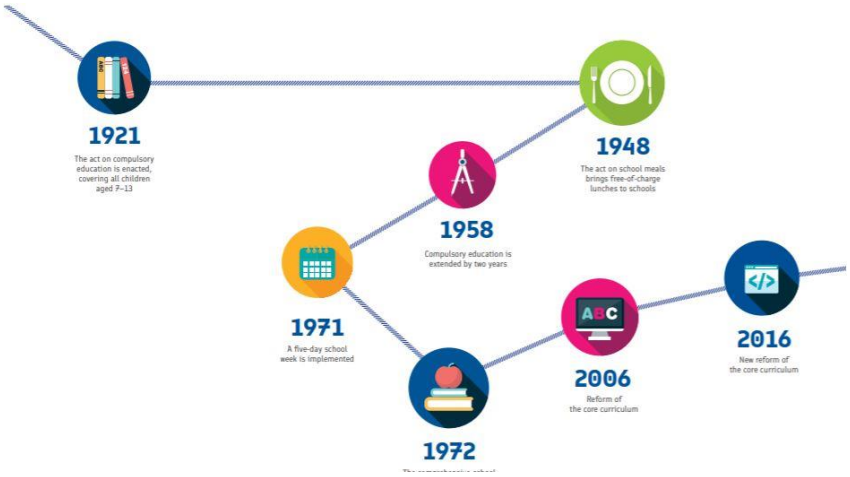

ภาพที่ 3.4 พัฒนาการของโครงสร้างระบบการศึกษาในฟินแลนด์[182]

ในทางปฏิบัติประเทศฟินแลนด์ไม่มีการศึกษาที่จัดทำโดยเอกชนซึ่งต้องจ่ายเงินเพื่อแลกกับการศึกษาที่ดีกว่า การศึกษาทุกรูปแบบได้รับงบประมาณมาจากภาษีที่รัฐจัดเก็บ สถาบันการศึกษา

---

[181] Salla Korpela, **Education in Finland: Key to the Nation's Success,** p. 27, Retrieved December 12, 2021 from https://www.educationfinland.fi/sites/default/files/2019-11/finfo_education_in_finland_en.pdf

[182] *Ibid.,* p. 72.

เอกชนที่มีอยู่ไม่มากก็มุ่งหมายในวัตถุประสงค์และมาตรฐานเดียวกับโรงเรียนรัฐ กล่าวคือ การดำเนินการศึกษาได้รับงบประมาณจากรัฐและเกณฑ์การรับนักเรียนเข้าศึกษาก็เป็นเกณฑ์เดียวกับโรงเรียนรัฐ งบประมาณสำหรับการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 11 ของงบประมาณทั้งหมด[183]

การศึกษาก่อนเข้าโรงเรียน (Preschool) เป็นการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 6 ขวบ ซึ่งโดยหลักผู้จัดการศึกจะเป็นเจ้าหน้าที่ทางสังคมในศูนย์ดูแลเด็ก ร้อย 96 ของเด็กในวัยดังกล่าวเข้ารับการศึกษาก่อนเข้าโรงเรียน หลังจากนั้น จึงเริ่มการศึกษาภาคบังคับเมื่ออายุ 7 ปี เป็นระยะเวลา 9 ปี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ผู้ทำการสอนคือ คุณครูประจำชั้นและระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ผู้ทำการสอนคือคุณครูประจำวิชา และโรงเรียนจะจัดหาอุปกรณ์การเรียนและมื้ออาหารกลางวันให้กับนักเรียน หลักสูตรการศึกษาภาคบังคับดำเนินแนวทางตามหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ บนหลักการที่ว่าทุกโรงเรียนต้องจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสูงและผลการศึกษาของนักเรียนในแต่ละโรงเรียนต้องไม่มีความแตกต่างกันมาก เทศบาลต่างๆมีหน้าที่ต้องจัดการศึกษาภาคบังคับให้เด็กทุกคนซึ่งอาศัยอยู่ในท้องที่ที่เขตอำนาจ รวมทั้งการเรียนเสริม และบริการความช่วยเหลือด้านสวัสดิการสำหรับเด็กที่ต้องการ[184]

เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับ เยาวชนสามารถเลือกศึกษาต่อได้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรืออาชีวศึกษา การศึกษาทั้งสองรูปแบบใช้ระยะเวลา 3 ปี และดำเนินการศึกษาในวิชาสามัญ รวมทั้งโอกาสในการศึกษาตามความสนใจและความถนัดของตนเองมากกว่าร้อยละ 76 ของเยาวชนซึ่งมีอายุ 20-24 ปี ผ่านการสอบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือได้รับวุฒิอาชีวศึกษา ซึ่งสามารถใช้ทั้งสองวุฒิการศึกษาสมัครเข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ในฟินแลนด์มีมหาวิทยาลัย 14 แห่งและมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์ 25 แห่ง ประมาณร้อยละ 41 ของชาวฟินแลนด์ในวัยทำงานจบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย[185] เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและชีวิตการทำงานจึงมีจัดสรรให้ผู้ใหญ่ศึกษาต่อและเข้ารับการฝึกอบรมซ้ำในทุกช่วงวัยของชีวิต โดยสถาบันการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่เปิดรับให้ทุกคนเข้าศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะ ทั้งการเรียนภาษาต่าง ๆ จนถึงงานฝีมือ หรือทักษะอื่น ๆ เช่น การทอผ้า การเรียนด้านเทคโนโลยี การเต้นรำ[186] เป็นต้น

---

[183] *Ibid.*

[184] Hilla Auren, *op. cit.,* p. 4.

[185] Salla Korpela, *op. cit.*

[186] *Ibid.*

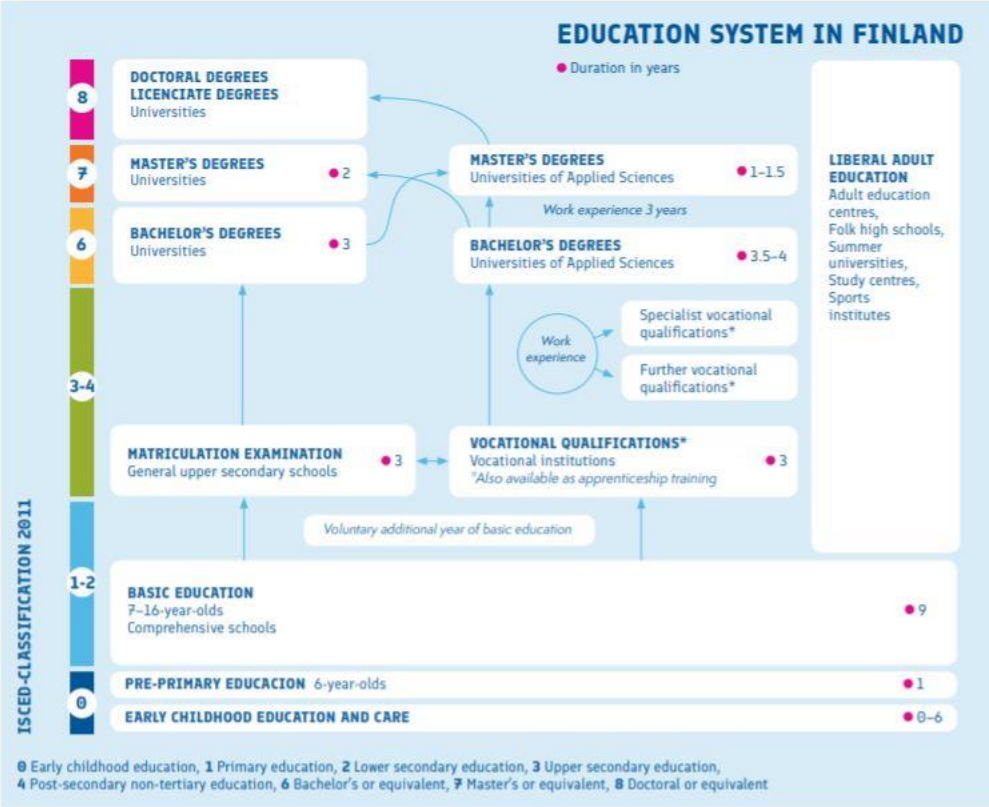

ภาพที่ 3.5 ระบบการจัดการศึกษาในประเทศฟินแลนด์[187]

3.2.3.2 ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทของประเทศฟินแลนด์

ประเทศฟินแลนด์ยอมรับเอาคำนิยามของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสหภาพยุโรปซึ่งระบุว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิต “ครอบคลุมถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ดำเนินการบนพื้นฐานโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะและความสามารถ”

[187] *Ibid.,* p. 5.

กล่าวคือ ครอบคลุมตั้งแต่เด็ก เยาวชนผู้ใหญ่จนถึงผู้สูงอายุ ดังที่บันทึกข้อตกลงกล่าวไว้ว่า ”การเรียนรู้ตลอดชีวิมองการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ดำเนินต่อเนื่องไร้รอยต่อ “ตั้งแต่ในเปลจนถึงโลงศพ”[188]

3.2.3.3 หลักการในการดำเนินการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

หลักการในการดำเนินการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศฟินแลนด์ มีสาระสำคัญดังนี้

1) การศึกษาในฐานะหน้าที่หรือความรับผิดชอบของทุกคน (Accountability)

“ความรับผิดชอบ” สำหรับชาวฟินแลนด์มักเชื่อมโยงกับคุณธรรมอันน่าเคารพนับถือ อันเป็นคุณสมบัติที่พึงปรารถนาซึ่งบุคคลควรมี ในมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Basic Education Act 628/1998) ใช้คำว่า การศึกษาภาคบังคับ เป็นภาษาฟินนิชว่า “oppivelvollisuus” ซึ่งหากแปลแบบตรงตัวจะได้ความว่า “ความรับผิดชอบในการเรียนรู้” ดังนั้นสำหรับชาวฟินแลนด์การศึกษาเป็นความรับผิดชอบ กล่าวคือเป็นคุณธรรมที่ทุกคนพึงมีมากกว่าเป็นสิ่งที่บังคับว่าทุกคนจะต้องทำ

นอกจากนี้ “ความรับผิดชอบ” สำหรับชาวฟินแลนด์ยังเชื่อมโยงกับความเชื่อใจซึ่งกันและกันว่าทุกภาคส่วนจะมีความซื่อสัตย์และทำตามความรับผิดชอบของตน ซึ่งความเชื่อใจดังกล่าวเป็นผลลัพธ์ที่ตั้งใจให้เกิดจากการดำเนินนโยบายในการบริหารการศึกษา ทั้งนี้ ความรับผิดชอบในการศึกษาของฟินแลนด์ไม่ได้จำกัดอยู่ที่รัฐบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบุคลากรทางการศึกษา แต่ยังขยายไปถึงตัวผู้เรียนและผู้ปกครอง รวมทั้งประชาคมโลกอันเป็นหลักการเดียวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ดังนั้น การพัฒนาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศฟินแลนด์จึงมีหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) รัฐบาล

หน่วยงานของฝ่ายบริหารส่วนกลางที่มีหน้าที่จัดทำนโยบายทางการศึกษา ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรม (Ministry of Education and Culture: MoEC) และหน่วยงานที่มีหน้าที่นำนโยบายดังกล่าวมาปรับใช้ ได้แก่ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (Finnish National Board of Education: FNBE) ทั้งสองหน่วยงานดำเนินการร่วมกันในการพัฒนาเป้าหมาย

---

[188] Jonas Sprogoe, **Comparative Analysis of Lifelong Learning Strategies and Their Finland, Iceland, Latvia, Lithuania, Norway, Sweden,** Retrieved December 12, 2021 from https://nvl.org/portals/0/_dokumenter/2013/comparative_analyses.pdf

ทั้งเนื้อหาและวิธีดำเนินการศึกษาในการระดับปฐมวัย การศึกษาภาคบังคับ และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายประกอบด้วยหลักสูตรทั่วไปและอาชีวศึกษา

โดยคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจะเป็นผู้ติดตามผลสำเร็จของการศึกษา จัดทำ และดูแลข้อมูลซึ่งจำเป็นต่อการศึกษา ข้อมูลต่าง ๆ เช่น ค่าใช้จ่าย จำนวนนักเรียน ผู้สมัครเข้าเรียน ผู้สำเร็จการศึกษา เป็นต้น รวมทั้งเผยแพร่แนวทางการอบรมและให้บริการสนับสนุนการศึกษา ทั้งนี้ ศูนย์การประเมินการศึกษา (Finnish Education Evaluation Centre: FINEEC) จะเป็นผู้ทำการประเมินและแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลรับผิดชอบต่อการตัดสินใจด้านการศึกษาอย่างไร เช่น ทำการศึกษาถึงผลกระทบของการตัดงบประมาณที่มีต่อความเท่าเทียมทางการศึกษา เป็นต้น โดยผลการศึกษาจะรายงานไปยังกระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรม และเผยแพร่ต่อประชาชนเพื่อให้ทราบถึงการทำงานของรัฐบาลอันเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยประกันความโปร่งใสในการดำเนินการจัดการศึกษา

(2) ผู้จัดทำการศึกษา อำนาจหน้าที่และความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หน้าที่ในการดำเนินการจัดการศึกษาของฟินแลนด์จะไม่มุ่งเน้นไปที่โรงเรียนแต่ละโรงเรียน แต่มุ่งไปยังผู้จัดทำการศึกษาซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยหน้าที่หลัก ได้แก่ การแบ่งงบประมาณจากส่วนกลางมาดำเนินการจัดการศึกษาอย่างไรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งการจัดทำหลักสูตรการศึกษาในท้องถิ่นภายใต้กรอบของหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ และการรับบุคลากรเข้าทำงาน

นอกจากนี้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายกำหนดว่า ห้องเรียนหนึ่งห้องควรมีนักเรียนจำนวนเท่าไหร่และควรจัดกลุ่มนักเรียนอย่างไร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นผู้กำหนดว่าโรงเรียนมีอิสระมากเพียงใดในการดำเนินการดังกล่าว มาตรการตรวจสอบการทำงานของผู้จัดทำการศึกษา ได้แก่ หน้าที่ตามกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องประเมินตนเองและเข้าร่วมการประเมินระดับชาติ ซึ่งผลการประเมินดังกล่าวจะได้รับการเผยแพร่ ตัวอย่าง การประเมินผลระดับชาติได้แก่ การวัดระดับผลการศึกษาของนักเรียน เช่น ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีการจัดการสอบไล่โดยหน่วยงานกลางโดยคณะกรรมการสอบไล่ (Matriculation Examination Board) ซึ่งแต่งตั้งโดยกระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรมตามคำแนะนำของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ[189]

---

[189] Hilla Auren, *op. cit.,* pp. 5-7.

หน่วยงานการบริหารงานส่วนภูมิภาค (The Regional State Administrative Agencies หรือ Aluehallintovirastot) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการตรวจตราดูแลการบริการสาธารณะ และการดำเนินการจัดการศึกษา และยังมีหน้าที่ในการจัดการข้อร้องทุกข์ของประชาชน การร้องขอให้แก้ไขและออกแถลงการณ์ด้านการศึกษาและวัฒนธรรม รวมถึงการแก้ไขผลการประเมินของนักเรียน

นอกจากนี้ ฝ่ายประเมินของคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านการเงินและการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Evaluation Section of the Advisory Committee on Local Government Finances and Administration) ทำการเผยแพร่รายงานการบริการสาธารณะรวมถึงการดำเนินการจัดการศึกษา ซึ่งจะแสดงถึงผลการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประชาชนได้รับทราบ

กรณีการประเมินคุณภาพของการศึกษานั้น กฎหมายได้ให้อิสระแก่ผู้จัดทำการศึกษา ผู้ซึ่งสามารถเลือกวิธีการประเมินได้เอง ในปีค.ศ. 2009 กระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรมได้เผยแพร่เกณฑ์วัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Quality Criteria for Basic Education) เพื่อเป็นข้อเสนอแนะและความช่วยเหลือในการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและเทศบาล ผ่านความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษา โดยเป็นเกณฑ์วัดที่เน้นประเมินคุณภาพทั้งด้านโครงสร้างบริหาร และการเรียนการสอน โดยเน้นมุมมองของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์การประเมินดังกล่าวไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายให้ต้องดำเนินตามในทางกลับกันการไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายนั้นกลับได้รับความนิยมอย่างมากจากโรงเรียนและเทศบาลต่างๆ เพราะแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลกลางจะทำหน้าที่สนับสนุนการขับเคลื่อนการศึกษามากกว่าเข้าไปควบคุม

(3) ประชาคมโลก

ประชาคมโลกมีบทบาทในฐานะต้นแบบในการดำเนินการจัดการศึกษาของฟินแลนด์ เช่น การปฏิรูปการศึกษาในช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ 20 มีต้นแบบมาจากประเทศเพื่อนบ้านกลุ่มนอร์ดิก โดยเฉพาะสวีเดน นอกจากนี้ สถาบันระหว่างประเทศ อย่างเช่น OECD และสหภาพยุโรปก็มีส่วนในการแนะแนวทางการจัดการศึกษาให้กับฟินแลนด์ ในด้านของบทบาทการตรวจสอบการจัดการศึกษาของประชาคมโลกนั้น ฟินแลนด์ได้เข้าร่วมการประเมินและสอบวัดระดับทางความสามารถในระดับนานาชาติหลายสนาม เช่น Programme for International Student Assessment (PISA) ของ OECD, Programme for the International Assessment of Adult Competencies (PIAAC), Teaching and Learning International Survey (TALIS), the Progress in International Reading

Literacy Study (PIRLS) และ Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS) เป็นต้น[190] ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทของประชาคมโลกกับการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศฟินแลนด์

(4) คุณครูผู้สอน

ความรับผิดชอบในวิชาชีพของคุณครูเป็นรากฐานที่สำคัญของความเชื่อใจในระบบการศึกษาของฟินแลนด์และคุณครูทุกคนต้องมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษ 1990 ไม่มีการตรวจสอบคุณครูมีเพียงมาตรฐานกว้างๆกำกับโรงเรียน คุณครูจึงมีโอกาส รวมทั้งดำเนินความรับผิดชอบตามวิชาชีพ ในการมุ่งทำการสอนนักเรียนมากกว่าจะมากังวลในเรื่องการทดสอบและผลการจัดอันดับโรงเรียนที่ตนสังกัด คุณครูยังสามารถเลือกวิธีการสอน หนังสือ และอุปกรณ์การสอนด้วยตนเอง และมีหน้าที่กำหนดนโยบายประเมินผล โทษทางวินัยของนักเรียน และสามารถกำหนดเนื้อหาการสอนแต่เพียงผู้เดียว ในปี ค.ศ. 1999 มีการจัดทำเกณฑ์วัดผลการเรียนของวิชาในการศึกษาภาคบังคับเพื่อบ่งชี้ถึงทักษะและความรู้ที่นักเรียนควรมีเมื่อจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 อย่างไรก็ตาม เกณฑ์วัดดังกล่าวไม่มีผลเป็นการบังคับ แต่เป็นเพียงแนวทางเพื่อสนับสนุนการทำงานของครูผู้สอนและโรงเรียน

สหภาพการศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการรักษาคุณภาพของวิชาชีพครู มีหลักการว่า จริยธรรมทางวิชาชีพของครูนั้นต้องไม่อยู่บนพื้นฐานของการบังคับหรือการควบคุมจากภายนอก แต่ต้องมาจากศีลธรรมภายในใจซึ่งเชื่อมโยงกับหน้าที่การงาน เพื่อสนับสนุนหลักการดังกล่าวจึงมีการตั้งคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับวิชาชีพครู ซึ่งมีหน้าที่จัดทำความเห็น และออกแถลงการณ์เกี่ยวกับจริยธรรมสำหรับวิชาชีพครู[191]

(5) สถาบันระดับอุดมศึกษา: อิสระทางการศึกษาและค้นคว้า

การศึกษาระดับอุดมศึกษาของฟินแลนด์ประกอบไปด้วยมหาวิทยาลัย 2 ประเภท ได้แก่ มหาวิทยาลัยซึ่งมีอยู่ 14 แห่งและมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์ซึ่งมีอยู่ 24 แห่ง มหาวิทยาลัยทุกแห่งเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ยกเว้น 2 แห่งซึ่งมีลักษณะเป็น foundation-based คือ มหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์เป็นบริษัทจำกัดซึ่งได้รับใบอนุญาตในการดำเนินการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรม

---

[190] *Ibid.*, p. 5.

[191] *Ibid.*, pp. 6-8.

งบประมาณของสถาบันระดับอุดมศึกษาทั้งสองประเภทเกือบทั้งหมดมาจากกระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรม โดยการจัดการศึกษาขับเคลื่อนโดยข้อตกลงการประเมินผลการศึกษาทุก 4 ปีที่ให้ไว้กับกระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรม ทั้งนี้ แผนพัฒนาการศึกษาและการวิจัยระดับมหาวิทยาลัยปี ค.ศ. 1999-2004 บรรจุการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหนึ่งในหลักการพื้นฐานในการพัฒนาการศึกษาของฟินแลนด์ เป้าหมายตามแผนดังกล่าวซึ่งสอดคล้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ การพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของเยาวชนในช่วงเปลี่ยนผ่านไปสู่การทำงาน การพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียนวัยกลางคน การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ในทุกช่วงวัย การพัฒนาโอกาสทางการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ การรับรองทักษะและความรู้ซึ่งได้รับจากที่อื่นนอกเหนือจากสถาบันทางการศึกษา การพัฒนาข้อมูลและการให้คำปรึกษาทางการศึกษา การปรับปรุงเงื่อนไขการจัดสรรงบประมาณให้กับสถาบันทางการศึกษา และการพัฒนาทักษะในการสอน[192]

(6) นักเรียน ผู้ปกครอง และสมาชิกในชุมชน

พระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน 628/1998 ได้กำหนดหน้าที่ของทั้งเด็กและผู้ปกครองเกี่ยวกับการศึกษาไว้ สำหรับเด็กซึ่งอาศัยอยู่ในฟินแลนด์นั้น มีหน้าที่ต้องเข้ารับการศึกษาภาคบังคับในโรงเรียน ผู้จัดทำการสอนมีหน้าที่ควบคุมดูแลการเข้าเรียนของนักเรียนละแจ้งต่อผู้ปกครองหากมีการขาดเรียนโดยไม่ชอบ ทั้งนี้ การควบคุมดูแลเป็นตามแผนสวัสดิภาพนักเรียนของแต่ละโรงเรียน ซึ่งจัดทำผ่านความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและตัวนักเรียนเอง โดยผ่านการตรวจสอบและอนุมัติจากเทศบาลในท้องถิ่น[193]

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน 628/1998 ยังกำหนดให้นักเรียนมีหน้าที่ทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างขยันขันแข็งและมีความประพฤติที่ดี หากละเลยต่องานที่ได้รับมอบหมายแล้ว จะได้รับโทษโดยการทำงานที่ได้รับมอบหมายภายใต้การกำกับอย่างมาก 1 ชั่วโมงต่อครั้งหลังเลิกเรียน โดยคุณครูสามารถลงโทษตามวิธีการดังกล่าวได้โดยไม่ต้องแจ้งผู้ปกครอง แต่หากเป็นการลงโทษโดยวิธีการอื่นจำเป็นต้องแจ้งให้ผู้ปกครองทราบก่อนเพื่อให้มีโอกาสในการโต้แย้ง[194]

---

[192] *Ibid.*, pp. 9-10.

[193] *Ibid.*, pp. 8-9.

[194] *Ibid.*, pp. 8-9.

หน้าที่ของผู้ปกครองคือ จัดให้เด็กได้รับและสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ หากละเลยต่อหน้าที่อาจได้รับโทษปรับ โดยตำรวจจะเป็นผู้จัดเก็บเงินจากโทษปรับดังกล่าว อย่างไรก็ตาม น้อยครั้งที่จะมีการบังคับโทษปรับ ทั้งนี้ สถิติจากคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ร้อยละ 99.7 ของจำนวนเด็กชาวฟินนิชทั้งหมดได้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน[195] สมาชิกในชุมชนและชุมชนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากช่วยปลูกฝังแนวคิดและความรับผิดชอบทางการศึกษาแล้ว ในปีค.ศ. 1997 กระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรมได้จัดทำ Joy of Learning ซึ่งหนึ่งในยุทธศาสตร์ของชาติเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดการเรียนรู้ชีวิตในยุทธศาสตร์นี้ครอบคลุมตั้งแต่ระดับปัจเจกจนถึงชุมชนที่ผู้นั้นอยู่อาศัยและทำงาน รวมทั้งเครือข่ายทางสังคมซึ่งจะบ่งบอกถึงสภาพแวดล้อมที่ผู้นั้นดำเนินชีวิตอยู่[196]

2) แนวคิดในเรื่องการกระจายอำนาจ (Decentralization)

ในรัฐธรรมนูญของฟินแลนด์ หมวด 2 มาตรา 16 ได้บัญญัติไว้ว่า

> “ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย บทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้เป็นไปที่พระราชบัญญัติกำหนด หน่วยงานรัฐต้องจัดให้มีโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมตามความสามารถและความจำเป็นของประชาชน รวมทั้ง โอกาสในการพัฒนาตนเองโดยไม่ถูกขัดขวางด้วยความลำบากทางเศรษฐกิจ และรับรองอิสระในการศึกษาวิทยาศาสตร์ ศิลปะและในระดับมหาวิทยาลัย”

รัฐธรรมนูญมาตรา 22 กำหนดให้รัฐบาลมีหน้าที่จัดทำบริการสาธารณะเพื่อให้ประชาชนได้รับสิทธิพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญอันรวมถึงการดำเนินการจัดการศึกษาตามมาตรา 16 และมาตรา 121 ได้บัญญัติเกี่ยวกับความมีอิสระในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การบริหารจัดการศึกษาจึงมีรูปแบบตามแผนภาพที่ปรากฏ ดังนี้

---

[195] *Ibid.*, pp. 8-9.

[196] *Ibid.*, pp. 9-10.

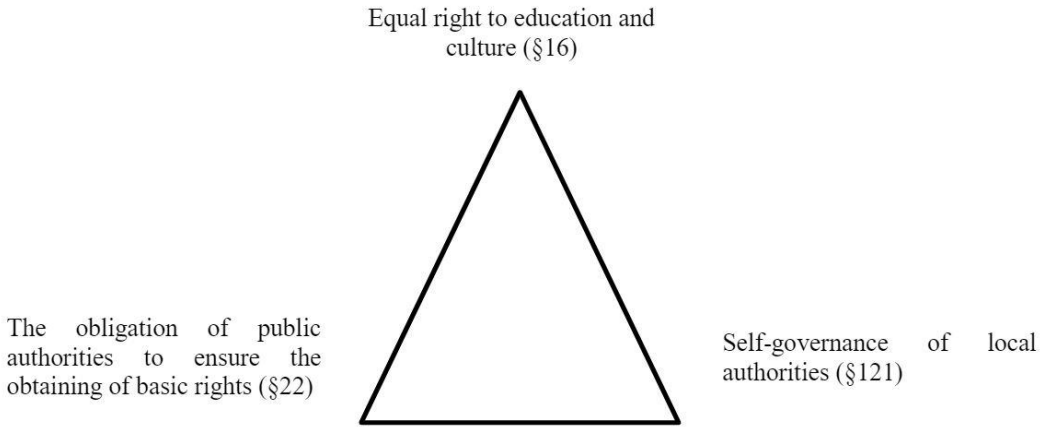

ภาพที 3.6 การถ่วงดุลอำนาจในการบริหารจัดการศึกษา[197]

จากแผนภาพจะเห็นได้ว่า ฟินแลนด์มีการถ่วงดุลอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาระหว่างรัฐบาลอันเป็นอำนาจบริหารส่วนกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในช่วงเริ่มต้นการศึกษาภาคบังคับอยู่ในอำนาจบริหารของรัฐบาลเป็นส่วนมาก จนกระทั้งปี ค.ศ. 1985 อำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เพิ่มขึ้น[198]

ในปัจจุบันรัฐบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งจะเป็นผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษาและส่งให้กับรัฐสภา กระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรมเป็นผู้ร่างกฎหมายและดูแลงบประมาณด้านการศึกษา ดังนั้น การศึกษาซึ่งได้รับงบประมาณกลางทั้งหมดจึงอยู่ภายใต้การขับเคลื่อนของกระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้จัดทำการศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับของกระทรวงการคลังในแง่การใช้จ่ายงบประมาณและประชาชนในท้องถิ่นในด้านการจัดทำบริการสาธารณะ[199]

---

[197] Hilla Auren, *op. cit.,* p. 4.

[198] Hannele Niemi and Ulpukka Isopahkala-Bouret, *op. cit.*, p. 46.

[199] Hilla Auren, *op. cit.,* p. 3.; Structure and responsibilities of the education system

เป้าหมายหลักของการกระจายอำนาจไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้การบริหารการศึกษาเป็นไปโดยคำนึงถึงลักษณะของแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชนที่แตกต่างกันไป ทำให้ครูผู้สอนสามารถจัดสรรทรัพยากรเพื่อวางแผนและปรับใช้ในการศึกษาได้จริงเป็นการเสริมสร้างพลังให้ครูผู้สอน และสนับสนุนความมุ่งมั่นในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต[200] สอดคล้องกับระบบการตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษาที่มุ่งเน้นการตรวจสอบและประเมินด้วยตนเอง โดยรัฐบาลกลางเพียงแนะนำแนวทางและให้การสนับสนุนอย่างกว้างๆเท่านั้น

3) แนวคิดในเรื่องความเท่าเทียมทางการศึกษา (Equity)[201]

ความเท่าเทียมเป็นหลักการสำคัญของนโยบายการศึกษาของฟินแลนด์ รวมทั้งเป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต การปฏิรูปการศึกษาในช่วงทศวรรษที่ 1970 ทำให้ประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม ไม่ว่าจะเพศอะไร มีฐานะทางสร้างสังคมอย่างไรหรือเชื้อชาติอย่างไร ดังที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญว่าการศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนซึ่งเป็นหลักการที่ขยายความได้ว่าประชาชนทุกคนต้องมีทักษะ และโอกาสในการเรียนรู้อย่างเพียงพอ และพัฒนาตนเองได้ในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายในทุกช่วงชีวิตหนึ่งตามนโยบายทางการศึกษาของฟินแลนด์ที่ว่า

“สวัสดิภาพของสังคมฟินแลนด์ต้องเสริมสร้างบนฐานของการศึกษา วัฒนธรรม และความรู้...ความยืดหยุ่นของระบบการศึกษาและหลักประกันการศึกษาขั้นพื้นฐานจะทำให้เกิดความเท่าเทียมและมั่นคงในผลลัพธ์”

โดยมีการดำเนินมาตรการเพื่อลดช่องว่างของผลลัพธ์ทางการศึกษา การมีส่วนร่วมในการศึกษาและการสำเร็จการศึกษาที่แตกต่างกัน หลักการความเท่าเทียมมักเกี่ยวเนื่องกับวัตถุประสงค์ทางสังคมและเศรษฐกิจ ในแผนการทำงานของรัฐบาล เป้าหมายของความเท่าเทียมไม่ใช่เพียงเพื่อสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ให้ประชาชนทุกช่วงวัย แต่เพื่อสร้างความเจริญทางสังคมและเศรษฐกิจของชาติสอดคล้องกับคณะมนตรีเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Council of Lifelong Learning) ที่ได้เน้นย้ำถึงคุณค่าของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในมุมมองของสังคมฟินแลนด์ว่า

---

[200] Jari Lavonen, *op. cit.,* p. 22.

[201] Hannele Niemi and Ulpukka Isopahkala-Bouret, *op. cit.,* pp. 49-50.

> “ประชาชนที่มีทักษะเป็นทรัพยากรหลักและรากฐานสำหรับการดำเนินการทางสังคมและเศรษฐกิจที่ประสบความสำเร็จ...ความสุขในการเรียนรู้ และความเป็นไปได้ที่จะปรับใช้ทักษะใหม่ ๆ ของตนชีวิตประจำวันเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจที่ดีที่สุด การเรียนรู้ทำให้ปัจเจกและชุมชนมีทักษะที่จะจัดการกับความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและป้องกันการถูกกีดกันทางสังคม”

นโยบายที่ไม่กีดกันคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดและการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษมีความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมสิทธิในการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน หลักการพื้นฐาน คือ การที่นักเรียนซึ่งมีอุปสรรคทางความสามารถในการเรียนรู้ต้องได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อก้าวข้ามอุปสรรคเหล่านั้น โดยสามารถเรียนพิเศษเพิ่มเติมและเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนภายในห้องเรียน และความช่วยเหลือเป็นการถาวรหรือชั่วคราวเป็นห้องเรียนหรือฉพาะนักเรียนกลุ่มพิเศษ โรงเรียนที่ดำเนินการศึกษาภาคบังคับแต่ละโรงเรียนต้องมีผู้อำนวยการ คุณครู นักสังคมสงเคราะห์ และพยาบาลซึ่งมีความเชี่ยวชาญที่หลากหลายดูแลนักเรียน และโรงเรียนทุกโรงเรียนมีหน้าที่ต้องเห็นถึงอุปสรรคทางความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ อันเป็นการเพิ่มความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะหาทางแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนมีความต้องการพิเศษ ในส่วนการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่นั้นดำเนินการโดยหน่วยบริการดูแลเด็กและผู้สูงอายุส่งผลให้เกิดหน้าที่ในการในการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งผลต่อการดำเนินการด้านอื่น ๆ เช่น การจ้างต้องมีการจัดให้ลูกจ้างมีเวลาสำหรับการศึกษาภาคค่ำหลังเวลาการทำงาน ในตัวเมืองต้องมีการขนส่งสาธารณะที่ดีเพื่อให้เดินทางไปยังสถาบันการศึกษาได้ง่าย เป็นต้น

4) ความยืดหยุ่นทางการศึกษา (Flexibility)[202]

ความยืดหยุ่นทางการศึกษาตามระบบการศึกษาของฟินแลนด์ได้รับการพัฒนาเพื่อไม่ให้เกิด “ทางตัน” ของการศึกษาเพื่อให้ประชาชนสามารถศึกษาต่อหรือเพิ่มเติมในระดับชั้นใดก็ได้ตามหลักการนี้ ผู้ที่เลือกสายอาชีวศึกษาสามารถศึกษาต่อในสายวิชาการได้ และผู้ที่เลือกสายวิชาการก็สามารถศึกษาต่อด้านอาชีวศึกษาได้ในทำนองเดียวกัน สำหรับผู้ใหญ่ซึ่งพักการศึกษาไปกลางคันก็สามารถกลับมาศึกษาต่อได้ นโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นทำให้การเปลี่ยนผ่านระหว่างการศึกษาระดับหนึ่งไปยังอีกระดับหนึ่งจนเข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นไปอย่างยืดหยุ่นที่สุดเท่าที่จะทำได้

---

[202] *Ibid.,* pp. 50-51.

การศึกษาภาคบังคับมีทั้งหมด 9 ปี แต่เป้าหมายของนโยบายการศึกษา คือ ให้เด็กทุกคนอยู่ระบบการศึกษาอย่างต่ำ 12 ปี หรือมากกว่าเพื่อที่จะได้มีทางเลือกที่มากขึ้นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต กล่าวคือ เพื่อให้บุคคลสามารถทำการศึกษาต่อได้ โดยเกือบร้อยละร้อยของเด็กสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ และร้อยละ 94 จากจำนวนดังกล่าวได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรืออาชีวศึกษา ทั้งนี้ จำนวนร้อยละ 6 ที่เหลือซึ่งไม่ได้ศึกษาต่อมีความเสี่ยงที่จะถูกกีดกันจากตลาดแรงงาน เทศบาลต่างๆจึงได้จัดโครงการต่างๆขึ้นเพื่อให้เยาวชนเหล่านี้มีส่วนร่วมในการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดไปเพื่อให้พวกเขาสามารถหาแนวทางในการศึกษาต่อได้ นอกจากนี้ ยังมีแผนสำหรับโครงการในการแนะแนว และให้คำปรึกษาสำหรับผู้ที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านทางการศึกษาอีกด้วย

นอกจากนี้ หลังจากจบการศึกษาระดับมัธยม ระบบได้จัดสรรให้มีแนวทางที่หลากหลายสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสามารถเลือกที่จะเพิ่มพูนประสบการณ์ในการทำงานก่อนแล้วจึงกลับมาศึกษาต่อได้ เป้าหมายที่สำคัญ คือ การสร้างระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นมากพอให้ประชาชนทุกคนสามารถค้นหามีแนวทางการศึกษาของตนเองได้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ การศึกษาสำหรับผู้ใหญ่เป็นกุญแจสำคัญสำหรับการปรับใช้หลักการความยืดหยุ่นนี้ ส่งผลให้วัตถุประสงค์ของการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ของฟินแลนด์ คือ การสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน การพัฒนาความเชื่อมโยงของสังคม การพัฒนาความเท่าเทียม การเพิ่มพูนความรู้และทักษะของผู้ใหญ่ และต้องยืดหยุ่นมากพอที่ผู้ใหญ่จะสามารถศึกษาต่อพร้อมกับทำงานไปด้วย

5) การเพิ่มระดับทางการศึกษาสำหรับทุกคน (High Level of Education for All)[203]

การส่งเสริมให้ประชาชนชาวฟินนิชศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกๆในการพัฒนาการศึกษา คือ เพื่อยกระดับการศึกษาของประชาชนและแรงงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการศึกษา เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนถูกกีดกัน และเพื่อเพิ่มโอกาสของผู้ใหญ่ในการศึกษาและฝึกอบรม ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ประชาชนเข้ารับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ผู้ที่จะประกอบอาชีพครูของฟินแลนด์ทุกคนต้องมีวุฒิปริญญาโทหลักสูตร 5 ปี ในสาขาศึกษาศาสตร์ ครูในสถาบันอาชีวศึกษาก็ต้องมีประสบการณ์ในอาชีพนั้นเพียงพอ โดยครูมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตดังที่ตัวแทนของกระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรม ได้กล่าวว่า

---

[203] *Ibid.,* p. 52.

> “ในฐานะผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพที่เกี่ยวกับความรู้ ครูต้องทำหน้าที่เป็นต้นแบบของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื้อหาหลักของวิชาชีพครู คือ การเรียนรู้และการสอน ในอนาคตครูต้องใช้ความเชี่ยวชาญของตนอย่างยืดหยุ่น ไม่ใช่เพียงในการศึกษาระดับต่าง ๆ แต่รวมถึงในผู้คนทุกช่วงอายุ และท้องที่ต่าง ๆ”

เอกสารซึ่งระบุแผนยุทธศาสตร์ได้เน้นว่า มีความคาดหวังว่าครูต้องมีความคุ้นเคยกับความรู้และงานค้นคว้าวิจัยซึ่งเกี่ยวกับวิชาที่ตนสอน รวมทั้งรู้ว่าเชื่อมโยงวิชานั้นเป็นประโยชน์กับผู้เรียนหลากหลายกลุ่มและช่วยสร้างรากฐานในการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้เรียนได้ ซึ่งหมายความว่า ครูต้องมีความรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอ และต้องมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ รวมถึงวิธีการและยุทธศาสตร์ในการสอนกลุ่มผู้เรียนที่หลากหลาย นอกจากนี้ครูยังต้องมีความคุ้นเคยกับหลักสูตรและสภาพแวดล้อมในสถาบันทางการศึกษา และการเรียนรู้ในสภาวะที่ไม่เป็นทางการ เช่น การเรียนรู้ในระบบเปิดและในสภาวะแวดล้อมของตลาดแรงงาน เป็นต้น

3.2.3.4 ระบบการศึกษาและฝึกอาชีพสำหรับผู้ใหญ่ กับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศฟินแลนด์

การศึกษาและฝึกอาชีพสำหรับผู้ใหญ่ครอบคลุมทั้งการศึกษาประเภทสามัญ อาชีวศึกษา รวมทั้งการศึกษาภายในระบบ ภายนอกระบบ และการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ ในทางปฏิบัติผู้เรียนซึ่งเป็นผู้ใหญ่ ได้แก่ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไปและอาจเป็นนักเรียนได้ในทุกระดับชั้น ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา[204] การเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ใช่แนวคิดที่เกิดขึ้นใหม่ เห็นได้จากสุภาษิตฟินแลนด์ที่มีมาตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 17 ว่า “ทุกช่วงวัย คือ การเรียนรู้”[205] อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามีความตระหนักถึงความจำเป็นทางการศึกษาของผู้ใหญ่มาเป็นเวลากว่าร้อยปี การศึกษาและฝึกอาชีพสำหรับผู้ใหญ่ไม่ได้เป็นเป้าหมายของนโยบายของการศึกษาอย่างเป็นระบบจนกระทั่งช่วงปี ค.ศ. 1970 เนื่องจากผลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรที่ตกงาน จึงได้มุ่งเน้นการฝึกอบรมด้าน

---

[204] European Commission, **Finland: Adult Education and Training,** Retrieved December 12, 2021 from https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-25_en

[205] Ari Antikainen, “Is Lifelong Learning Becoming a Reality? The Case of Finland from a Comparative Perspective,” **European Journal of Education** 36, 3 (2001).

อาชีพของผู้ใหญ่และการฝึกอบรมซ้ำมากขึ้น เพื่อตอบรับต่อความต้องการของกลุ่มคนชายขอบที่ต้องการยกระดับทักษะตน และการพัฒนาความสามารถใหม่ ๆ เพื่อเข้าหรือกลับเข้าสู่ตลาดแรงงาน[206]

การศึกษาสำหรับผู้ใหญ่มักเกี่ยวเนื่องกับสถาบันการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้ใหญ่ จนกระทั่งช่วงทศวรรษที่ 1980 ได้มีมาตรการที่มุ่งขยายการศึกษาที่มีวุฒิรองรับและการฝึกอบรมพิเศษเพิ่มเติม ระบบได้รับการพัฒนาในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำที่ทำให้จำนวนประชากรที่ตกงานเพิ่มขึ้น และนำไปสู่เพิ่มจำนวนการฝึกอบรมเพื่อตอบสนองตลาดแรงงานและระบบที่เสริมให้มีทักษะที่หลากหลาย (Polytechnic) โดยระบบดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อจัดสรรให้ผู้ใหญ่วัยทำงานมีโอกาสทางการเรียนที่หลากหลาย[207] ซึ่งตรงกับแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นอกจากจะหมายถึง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในทุกช่วงของชีวิต การเรียนรู้ตลอดชีวิตยังรวมถึงการเรียนรู้อย่างหลากหลายด้วย[208]

วัตถุประสงค์หลักของการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ คือ การเข้าฝึกอบรมต่อยอดและต่อเนื่อง ซึ่งออกแบบมาเพื่อยกระดับความสามารถให้ทันสมัย และเพื่อสนับสนุนความสุขในการเรียนรู้ เป้าหมายนี้อยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การศึกษาสำหรับผู้ใหญ่นั้นตอบรับต่อความต้องการพัฒนาตนเองของผู้ใหญ่ โดยหยิบยื่นโอกาสทางการเรียนรู้ที่สนองต่อความสนใจ ความชอบส่วนบุคคล และพัฒนาทักษะของประชาชน[209]

1) การศึกษาประเภทสามัญสำหรับผู้ใหญ่

การศึกษาประเภทสามัญสำหรับผู้ใหญ่ (General Adult Education) เป็นการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ที่มีลักษณะเป็นการศึกษาอย่างเป็นทางการ (Formal Education) สำหรับผู้ใหญ่ที่ทำงานแล้วและต้องการกลับเข้าเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือระดับอุดมศึกษา[210]

---

[206] Jonas Sprogoe, *op. cit.*

[207] European Association for the Education of Adults, **Country Report on Adult Education in Finland,** p. 4, Retrieved December 12, 2021 from https://eaea.org/wp-content/uploads/2018/01/finland_country-report-on-adult-education-in-finland.pdf

[208] Jonas Sprogoe, *op. cit.*

[209] European Association for the Education of Adults, *op. cit.,* p. 4.

[210] *Ibid.*

(1) โรงเรียนมัธยมศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งมีอยู่ 40 แห่งทั่วประเทศฟินแลนด์ เป็นสถานศึกษาซึ่งจัดหลักสูตรในระดับการศึกษาภาคบังคับและมัธยมศึกษาตอนปลายให้กับผู้ใหญ่[211]

(2) มหาวิทยาลัยเปิด การจะเข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยเปิดนั้น ไม่มีการสอบเข้าอย่างเป็นทางการ และไม่มีการสอบวัดผลแต่ผู้เรียนสามารถเก็บหน่วยกิตเพื่อศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยทั่วไป โดยหน่วยงานที่จัดการศึกษาแบบมหาวิทยาลัยเปิด ได้แก่ ศูนย์การศึกษาสำหรับผู้ใหญ่และมหาวิทยาลัยภาคฤดูร้อน[212] นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยเปิดยังมีระบบการเรียนออนไลน์ โดยเฉพาะ Finnish Virtual University (FVU) ซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 2001 ในฐานะความร่วมมือระหว่างทุกมหาวิทยาลัยในฟินแลนด์และมีการสร้างแฟลตฟอร์มให้ทุกมหาวิทยาลัยพัฒนาระบบการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของตนเอง Finnish Virtual University เปิดรับทั้งนักเรียนปกติ และบุคคลทั่วไป และมีเป้าหมายเป็นผู้ให้การศึกษา เครือข่ายทางวิชาการ ผู้ให้บริการทางเทคนิค และศูนย์วิจัยสำหรับการพัฒนาการศึกษาบนฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001 มีการพัฒนาโดยทีมวิจัยซึ่งมาจากหลายสาขาวิชาและหลายมหาวิทยาลัยที่ได้พัฒนาเครื่องมือและทรัพยากรในการที่จะยกระดับการเรียนการสอนในระบบออนไลน์[213]

(3) มหาวิทยาลัยภาคฤดูร้อน เป็นสถาบันการศึกษาส่วนท้องถิ่นซึ่งมีสำนักงาน 31 แห่งและจัดการศึกษาใน 110 ท้องที่ทั่วฟินแลนด์ โดยจัดการศึกษาทั้งหลักสูตรเพื่อพัฒนาตนเองและฝึกอบรมต่อยอดสำหรับวิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งเปิดรับทุกคนที่ต้องการเข้าศึกษาไม่ว่าจะมีอายุและพื้นฐานทางการศึกษาเป็นอย่างใด และมีการสอนเกิดขึ้นตลอดทั้งปีในลักษณะหลักสูตรระยะสั้น นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยภาคฤดูร้อนยังจัดโครงการมหาวิทยาลันสำหรับผู้สูงอายุ (University of the Third Age: U3A) อีกด้วย[214]

---

[211] Eero Pantzar, **Introduction to Lifelong Learning and Adult Education in Finland,** pp. 6-8, Retrieved December 12, 2021 from https://www.die-bonn.de/doks/pantzar 0701.pdf

[212] *Ibid.,* pp. 6-8.

[213] European Association for the Education of Adults, *op. cit.,* p. 8.

[214] *Ibid.*

นอกจากนี้ การศึกษาอย่างเป็นทางการฝ่ายบริหารการศึกษาได้ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่การศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ผ่านการจ่ายค่าเทอม ค่าฝึกอบรมของรัฐ และการจัดสรรงบประมาณให้โดยตรงสำหรับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และฝ่ายบริหารการศึกษาจัดสรรงบประมาณให้กับการศึกษาระดับประถมและมัธยม รวมทั้งอาชีวศึกษาและโรงเรียนสารพัดช่าง (Polytechnic) ตามกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณการศึกษาและวัฒนธรรม (635/1998) การจัดสรรงบประมาณสำหรับการศึกษาในรูปแบบดังกล่าวจะถูกกำหนดโดยการคำนวณมูลค่าต่อหน่วย (Calculatory Unit Price) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างมีหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายทางการศึกษา

2) การศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้ใหญ่

วัตถุประสงค์ของการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้ใหญ่คือ เพื่อทำให้เกิดการศึกษาซึ่งส่งเสริมความเชื่อมโยง ความเท่าเทียมและการมีส่วนร่วมของประชากรบนฐานของหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต กระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรมได้ริเริ่มโครงการพัฒนาด้านโครงสร้างปี 2009 – 2012 ซึ่งมุ่งเน้นพัฒนาศูนย์การศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ มีเป้าหมายคือสร้างเครือข่ายสถาบันที่มีคุณภาพสูงในแต่ละภูมิภาคและให้การบริการที่หลากหลาย โดยจะดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้การศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้ใหญ่ตอบรับต่อความต้องการของประชาชนและส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้ใหญ่ในแต่ละภูมิภาค[215]

การศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้ใหญ่ (Liberal Adult Education) เป็นการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ที่มีลักษณะเป็นการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Education) กล่าวคือเป็นการศึกษาที่ไม่มีประกาศนียบัตรรับรองหรือไม่รับรองวุฒิการศึกษา การศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้ใหญ่เป็นการศึกษาที่ให้โอกาสแก่ผู้ใหญ่ในการพัฒนาตนเองโดยไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ทางการประกอบอาชีพเท่านั้นแต่เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมความเท่าเทียม และการสนับสนุนการเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมทางสังคมบนหลักการการเรียนรู้ตลอดชีวิต[216] วัตถุประสงค์ทางการศึกษาจะได้รับการกำหนดโดย

---

[215] Finland, Ministry of Education and Culture, **Education and Research 2011-2016: A Development Plan,** p. 56, Retrieved December 12, 2021 from https://rritrends.res-gora.eu/uploads/22/Education%20and%20research%20development%20plan_Finland.pdf

[216] Finland, Ministry of Education and Culture, **Liberal Adult Education,** Retrieved December 12, 2021 from https://minedu.fi/en/liberal-adult-education

สถาบันผู้จัดการศึกษา ตามวัฒนธรรมท้องถิ่น และตามความจำเป็นทางการศึกษา โดยไม่มีนโยบายของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ สถาบันผู้จัดการศึกษายังรวมถึงสมาคมและมูลนิธิต่าง ๆ นอกจากนี้การศึกษายังสามารถสะท้อนถึงอุดมการณ์หรือแนวความคิดบางอย่าง[217] การศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้ใหญ่มีสถานที่ดำเนินการศึกษา ดังนี้

(1) ศูนย์การศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ (Adult Education Centres) มีอยู่มากกว่า 250 แห่งในฟินแลนด์ได้จัดสรรโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้ใหญ่ในทุกเทศบาลทั่วประเทศ ในหลายปีที่ผ่านมาศูนย์การศึกษานี้มีผู้เข้าร่วมซึ่งมาจากหลายช่วงอายุประมาณ 600,000 คนต่อปี การฝึกอาชีพ วิชาศิลปะและภาษาต่างประเทศ ศูนย์การศึกษาสำหรับผู้ใหญ่เป็นที่นิยมอย่างมากมาตลอดเกือบ 40 ปี และวิชาใหม่ที่เป็นที่นิยม เช่น ICT ซึ่งเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีด้านข้อมูลและการสื่อสาร[218] เป็นต้น

(2) โรงเรียนชุมชนประจำท้องถิ่น (Residential Folk High Schools) มีอยู่ 90 แห่ง โรงเรียนชุมชนประจำท้องถิ่นมักเน้นหลักสูตรด้านภาษา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปะ โรงเรียนชุมชนเป็นสถาบันทางการศึกษาซึ่งเป็นตัวแทนของประวัติอันยาวนานของการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้ใหญ่และเป็นตัวอย่างที่ดีของสถาบันการศึกษาที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนชุมชนเข้าไปอยู่ในระบบเดียวกับการศึกษาแบบสมัยใหม่ โรงเรียนชุมชนจึงได้ให้ทางเลือกแก่เยาวชนที่จะศึกษาเพิ่มเติมก่อนเริ่มศึกษาในมหาวิทยาลัย[219]

(3) ศูนย์การเรียนรู้ (Study Centers) องค์กรทางการศึกษาได้จัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ทั้งหมด 11 แห่งในการจัดกิจกรรมทางการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ ศูนย์การเรียนรู้มีลักษณะของสมาคนหรือมูลนิธิ[220]

(4) สถาบันการกีฬา (Sport Institutes) เป็นสถาบันที่ให้การศึกษาเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในกีฬาต่าง ๆ สวัสดิภาพและสุขภาพของประชาชน โดยมีทั้งสถาบันระดับชาติและระดับท้องถิ่นมีทั้งหลักสูตรระยะสั้นเกี่ยวกับการออกกำลังกายสำหรับผู้ใหญ่และค่ายกีฬาสำหรับเด็กเยาวชนและครอบครัว และมีหลักสูตรระยะยาวซึ่งเป็นพื้นฐานด้านสุขศึกษา กเพื่อเสริมสร้างความแข็งแรง

---

[217] European Association for the Education of Adults, *op. cit.*

[218] Eero Pantzar, *op. cit.,* pp. 6-8.

[219] *Ibid.,* pp. 6-8.

[220] *Ibid.,* pp. 6-8.

ของนักกีฬา ทักษะการสอน การสนับสนุนการออกกำลังกายในการใช้ชีวิตประจำวัน และพื้นฐานความรู้เพื่อการศึกษาต่อยอด นอกจากนี้ยังจัดชมรมและสมาคมกีฬาต่างๆอีกด้วย[221]

นอกจากนี้ รัฐยังออกค่าใช้จ่ายพื้นฐานในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาตามอัธยาศัยตามพระราชบัญญัติการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้ใหญ่ (632/1998) ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนถิ่นไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องจัดสรรงบประมาณให้กับการศึกษาตามอัธยาศัย สถาบันการศึกษาตามอัธยาศัยได้รับงบประมาณจากรัฐร้อยละ 57 หรือ 65 ของมูลค่าต่อหน่วยทุกปี โดยฝ่ายบริหารจะเป็นผู้กำหนด “เพดานการดำเนินการศึกษา” สำหรับค่าใช้จ่ายที่นอกเหนือจากนี้จะไม่ได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐ เพดานการดำเนินการศึกษาเป็นระบบในการกำหนดอุปทานเชิงปริมาณของการศึกษาซึ่งควบคุมปริมาณการศึกษา และการฝึกอบรมที่ดำเนินการโดยสถาบันการศึกษาตามอัธยาศัย

3.2.3.5 สาระสำคัญของกฎหมาย และแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการศึกษาผู้ใหญ่

สาระสำคัญของกฎหมาย และแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการศึกษาผู้ใหญ่มีสาระสำคัญ ดังนี้

1) กฎหมายกับการส่งเสริมการศึกษา

กฎหมายในการบริหารจัดการการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ส่วนมากได้รับการบัญญัติขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1960 และช่วง ค.ศ.ที่ 1970 สาระสำคัญของกฎหมายเหล่านี้คือ การกำหนดวัตถุประสงค์สำหรับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เงื่อนไข และสัดส่วนของการได้รับความช่วยเหลือจากทางเงินจากรัฐ[222] เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้ใหญ่ (632/1998) และพระราชกำหนดที่เกี่ยวข้อง (805/1998) บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับผู้จัดการศึกษา เงื่อนไข และการอนุญาตในการจัดการศึกษา บุคลากร อำนาจหน้าที่ และงบประมาณที่รัฐบาลมอบหมายให้ผู้จัดการศึกษา[223] ในช่วงทศวรรษที่ 1990 มีการปฏิรูปที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมกฎหมายด้านการศึกษาให้อยู่ภายใต้กรอบการทำงานของพระราชบัญญัติฉบับเดียวที่มุ่งเน้นการควบคุมดูแลการศึกษามากกว่าตัวสถาบันการศึกษา

---

[221] European Association for the Education of Adults, *op. cit.*

[222] Eero Pantzar, *op. cit.*

[223] European Association for the Education of Adults, *op. cit.*

รวมถึงการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ด้วย การปฏิรูปดังกล่าวทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดทำการศึกษาอื่น ๆ และโรงเรียนมีอำนาจในการตัดสินใจมากขึ้น[224]

กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ปรับใช้กับหน่วยงานและกิจกรรมที่ได้รับงบประมาณจากรัฐเท่านั้น แต่ในขณะเดียวกันกฎหมายเหล่านี้ก็ทำให้เกิดการดำเนินกิจกรรมสำหรับผู้ใหญ่มากมายในฟินแลนด์ ในทางปฏิบัติ หน่วยงานที่เกี่ยวของกับการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้ใหญ่ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็น Folk High School และมหาวิทยาลัยภาคฤดูร้อนก็ได้รับงบประมาณจากรัฐในจำนวนที่ลดหลั่นกันไปตามที่กฎหมายกำหนด สำหรับการศึกษาประเภทสามัญสำหรับผู้ใหญ่ เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทสามัญ (General upper secondary education Act (629/1998)) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Universities of Applied Sciences Act (932/2014)) และพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย (Universities Act (558/2009)) กฎหมายเหล่านี้ปรับใช้กับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษาของผู้ใหญ่ เช่น มหาวิทยาลัยเปิด การฝึกอบรมโดยบริษัทและหน่วยงานอื่นไม่อยู่ภายใต้กฎหมายดังกล่าว[225] เป็นต้น

2) มาตรการส่งเสริมและการสนับสนุนทางการเงินสำหรับการศึกษา

ในต้นปี ค.ศ. 1999 มีการปฏิรูปการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยหนึ่งในเป้าหมายของการปฏิรูปคือ สร้างกฎหมายทางการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นมากขึ้นเพื่อเอื้ออำนวยต่อการศึกษาของผู้ใหญ่ อย่างเช่น เวลาในการทำงานต้องไม่เป็นอุปสรรต่อการใช้อาคารสถานที่ในการเรียน หรือการใช้วิธีการสอนรูปแบบใหม่อย่างเต็มรูปแบบ การปฏิรูปดังกล่าวยังมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้เกิดการศึกษาขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน[226]

นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนา Opintoluotsi Project ซึ่งเป็นระบบการให้บริการด้านข้อมูลทางการศึกษาซึ่งครอบคลุมการศึกษาทั้งหมดที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ และในบางกรณีครอบคลุมการศึกษาของเอกชนด้วย โดยจะให้ข้อมูลตั้งแต่ภาพรวมของการศึกษา รูปแบบและวิธีการ

---

[224] Matti Kyro, **Vocational Education and Training in Finland: Short Description,** pp. 15-16, Retrieved December 12, 2021 from https://www.cedefop. europa.eu/files/5171_en.pdf; Act 630/1998 and Decree 811/1998 on Vocational Education

[225] Eero Pantzar, *op. cit*.

[226] OECD, **The Matic Review on Adult Learning**, pp. 95, Retrieved December 12, 2021 from http://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/2541579.pdf

ผู้ให้การศึกษา ความเป็นมา และการปฏิรูปทางการศึกษาที่เคยเกิดขึ้น รวมทั้งกฎระเบียบ และข้อยกเว้นต่าง ๆ ทางการศึกษา โดยวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ การให้ชาวฟินนิชสามารถตัดสินเกี่ยวกับการศึกษาได้ดีขึ้น ทั้งนี้ ระบบจะให้บริการเปรียบเทียบข้อมูลทางการศึกษาผ่านระบบฐานข้อมูลออนไลน์และเครือข่ายของผู้ให้คำปรึกษา และการแนะนำทางการศึกษา โดยสามารถสอบถามผ่านบริการทางโทรศัพท์ อีเมล์ หรือ SMS ก็ได้ ซึ่งการให้คำปรึกษาส่วนบุคคลจะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม โครงการนี้ยังมีคู่มือการเรียนผ่านระบบออนไลน์และฐานข้อมูล รวมทั้งหลักสูตรออนไลน์ซึ่งสอนทักษะที่จำเป็นสำหรับสังคมยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ[227] อีกด้วย

3.2.3.6 อาชีวศึกษา และการฝึกอาชีพสำหรับผู้ใหญ่

อาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพสำหรับผู้ใหญ่ (Vocational and Training for Adult) ของประเทศฟินแลนด์นั้นมีรายละเอียด ดังนี้

1) รูปแบบ และสถาบันจัดการศึกษา

อาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพสำหรับผู้ใหญ่แบ่งออกเป็นอาชีวศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพเพิ่มเติม โดยอาชีวศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะมีวุฒิการศึกษารับรอง แต่สำหรับอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพเพิ่มเติมอาจมีหรือไม่มีวุฒิการศึกษารับรองก็ได้[228] โดยรูปแบบของอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพมีดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง อาชีวศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ด้วยตนเอง การฝึกอาชีพประเภทนี้ประกอบด้วยโครงการริเริ่มของนักเรียน ผู้จัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่เกือบทุกแห่งจะจัดให้มีห้องเรียนเสริมและโอกาสในการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่ออกแบบโดจากหน่วยงานที่ดูแลอาชีวศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนอาชีวศึกษาด้วยตนเองผ่านการช่วยเหลือทางการเงินโดยเฉพาะผู้ที่ตกงาน

ประการที่สอง นโยบายแรงงานบนฐานของการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ คือ รูปแบบการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ซึ่งเจ้าหน้าที่แรงงานจะจ่ายเงินค่าเรียนให้กับผู้ที่ตกงานหรือมีความเสี่ยงจะตกงาน โดยการศึกษาที่เจ้าหน้าที่แรงงานจะออกค่าเรียนให้นั้นมีทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน การฝึกอบรมต่อยอดหรือการฝึกอบรมซ้ำ เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงทศวรรษที่ ค.ศ.ช่วง 1970 และ ค.ศ.ช่วง 1980 จำนวนขององค์กรที่จัดการศึกษาในรูปแบบนี้เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก

---

[227] *Ibid.,* p. 96

[228] European Commission, *op. cit.*

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาด้านธุรกิจและองค์กรให้คำปรึกษาด้านธุรกิจเข้าร่วมในการศึกษารูปแบบนี้ โดยผู้มีหน้าที่หลักในการให้การศึกษา คือ ศูนย์อาชีวศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ซึ่งได้รับการจัดตั้งมาเพื่อจัดการศึกษารูปแบบนี้มาตั้งแต่เริ่มแรก

ประการที่สาม การฝึกอบรมบุคลากร การฝึกอบรมบุคลากรเป็นส่วนหนึ่งของอาชีวศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ซึ่งมีจำนวนผู้เข้าร่วมมากที่สุด ในทางกลับกันก็เป็นรูปแบบการศึกษาที่ยากที่สุดในการให้คำนิยามสำหรับองค์กร

การศึกษารูปแบบนี้ คือ การศึกษาระยะสั้นและได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากนายจ้าง การเข้าร่วมการฝึกอบรมรูปแบบนี้มักเกี่ยวข้องกับตำแหน่งงานของลูกจ้างตามที่นายจ้างต้องการ โดยอาจจัดขึ้นในลักษณะการอบรมภายในบริษัทซึ่งจัดโดยนายจ้าง การฝึกอบรมรูปแบบนี้มักจัดขึ้นโดยบริษัทหรือองค์กรใหญ่ ในหลายปีที่ผ่านมาการฝึกอบรมบุคลากรจัดขึ้นโดยการจ้างแบบ Outsource ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญภายนอกองค์กรมากกว่าที่จะเป็นพนักงานภายในบริษัท

ประการที่สี่ การฝึกงาน คือการฝึกอาชีพในรูปแบบที่อยู่บนฐานของการทำงานภายใต้การดูแลของผู้สอนงานในสถานประกอบการและเป็นการฝึกอาชีพบนฐานของความจำเป็นตามความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกงาน[229]

2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกกับอาชีวศึกษา และการฝึกอาชีพ

กฎหมายซึ่งควบคุมดูแลอาชีวศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ฉบับแรกได้บัญญัติขึ้นในปี ค.ศ. 1966 ด้วยในช่วงทศวรรษค.ศ.ที่ 1960 สังคมฟินแลนด์ต้องรับมือกับความท้าทายของความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และผลจากการที่ผู้ใหญ่จำนวนมากไม่เคยได้รับการฝึกอาชีพส่งผลให้เกิดการขาดแรงงานที่มีคุณสมบัติต่าง ๆ การปฏิรูปอาชีวศึกษาครั้งต่อมาเกิดขึ้นในปี 1976 เป็นผลให้เกิดการเพิ่มอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่แรงงานในด้านการดำเนินนโยบายแรงงานบนฐานของการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ ทำให้ศูนย์อาชีวศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ โรงเรียนอาชีวศึกษาและวิทยาลัยกลายเป็นผู้ดำเนินการศึกษาที่สำคัญอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยก็มีบทบาทโดยเฉพาะการอบรมอาชีพด้านวิชาการเช่นเดียวกับการศึกษาประเภทสามัญ ทั้งนี้ อาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพก็ได้รับการปฏิรูป โดยการปฏิรูปดังกล่าวมีเป้าหมายหลักเพื่อขจัดความซ้ำซ้อนที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา โดยยกเลิกเงื่อนไขที่แตกต่างกันของอาชีวศึกษาสำหรับเด็กและผู้ใหญ่และงบประมาณและการขับเคลื่อนอาชีวศึกษา

---

[229] *Ibid.*

จะรวมเป็นระบบเดียวกันภายใต้กระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรม ตัวอย่างการปฏิรูปเช่น การบัญญัติกฎหมายใหม่โดยให้เนื้อหาของพระราชบัญญัติอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพและพระราชบัญญัติอาชีวศึกษาสำหรับผู้ใหญ่รวมอยู่ในกฎหมายฉบับเดียวกัน โดยเน้นเรื่องผลสำเร็จทางการศึกษาและอาชีวศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

พระราชบัญญัติอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ในการให้การศึกษา และการฝึกอบรม โดยผู้ให้การศึกษาต้องได้รับอนุญาตเพื่อที่จะจัดการศึกษาและฝึกอบรม และมีการควบคุมจำนวนนักเรียนสูงสุดและสาขาอาชีพที่จะมีการฝึกอบรมโดยโรงเรียน ทั้งนี้พระราชบัญญัติกำหนดเนื้อหาของการการเรียนการสอน สิทธิของนักเรียน และการประเมินผลการศึกษาไว้อย่างกว้างเท่านั้น อำนาจการตัดสินใจโดยหลักจะอยู่ที่ผู้ให้การศึกษาซึ่งสามารถตัดสินใจได้เอง เช่น หลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับท้องถิ่นนั้น ๆ งบประมาณ จุดเด่นของหลักสูตรฝึกอบรม หรือความร่วมมือกับบริษัทต่าง ๆ[230] เป็นต้น

3) มาตรการส่งเสริมและการสนับสนุนทางการเงินสำหรับอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพ

มาตรการที่สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ที่เด่นชัดที่สุดของฟินแลนด์ คือ การช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐด้านการศึกษาให้กับประชาชนทุกคน รวมทั้งการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่มีค่าใช้จ่าย แม้เป็นการเรียนเพื่อการนันทนาการก็ตาม ลูกจ้างซึ่งสมัครหลักสูตรการศึกษาและฝึกอบรมจาก Vocational Adult Education Centres (VAEC) รัฐก็จะช่วยออกค่าเรียนให้เป็นส่วนใหญ่ นอกจากการช่วยเหลือทางการเงินผ่านสถาบันการศึกษาแล้ว ในระดับบุคคลผู้ใหญ่จะได้รับการช่วยเหลือในรูปของกองทุนเงินชดเชย[231]

ในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเป็นเหตุให้เกิดการตกงานเป็นจำนวนมาก แม้แต่ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา รัฐจึงได้จัดตั้งโครงการ Relander เพื่อจัดการศึกษาต่อให้กับผู้ที่ตกงาน ผู้ที่เสี่ยงจะถูกเลิกจ้าง และผู้ที่ไม่ได้อยู่ในตลาดแรงงานเลย โดยมีมหาวิทยาลัยเปิดจัดตั้งขึ้นมากมายภายใต้โครงการนี้ ส่งผลให้ฟินแลนด์จึงมีระบบการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่เรื่อยมาเพื่อสร้างเสริมทักษะทางวิชาชีพให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองต่อสังคมและ

---

[230] Matti Kyro, *op. cit.,* pp. 15-16.

[231] European Commission, *op. cit.*

ตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี[232] เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ยิ่งขึ้น รัฐจึงสร้างระบบประกันการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อเป็นประกันว่า ในระหว่างการศึกษา ผู้ใหญ่จะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินบนพื้นฐานของประวัติการทำงานของผู้เรียน ในปี ค.ศ. 1997 ระบบประกันดังกล่าวเริ่มต้นจากผู้ที่ตกงานเป็นระยะเวลานานก่อนจะขยายไปยังผู้ที่ตกงานทุกคนในปี ค.ศ. 1998 และนับแต่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 2001 รวมถึงผู้ที่ไม่ได้ตกงานด้วย วัตถุประสงค์หลักของระบบประกันคือ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาตนเองผ่านการศึกษา โดยในทางทฤษฎีระบบนี้จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาสองประการ ได้แก่[233]

ประการที่หนึ่ง ปัญหาที่ว่าผู้ที่ทำการศึกษาต่อได้รับเงินช่วยเหลือน้อยกว่าเงินเดือนจากรัฐสำหรับผู้ที่ตกงาน (Unemployment Allowance)

ประการที่สอง ระบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความยืดหยุ่นในการตัดสินใจว่าจะศึกษาต่อด้านใดและระยะเวลาเท่าไหร่ รวมทั้งการป้องกันกรณีที่ผู้เรียนต้องพักการเรียนเมื่อได้รับการเสนองานให้ ระบบนี้ยังขยายถึงผู้สูงอายุที่เกษียณอายุและต้องการมองหาการจ้างงานต่อด้วย

สำหรับเพื่อการพัฒนาคุณภาพและป้องกันการขาดแรงงานมีการจัดการฝึกอบรมสำหรับตลาดแรงงาน (Labour Market Training) ที่ศูนย์พัฒนาการจ้างงานและเศรษฐกิจ (Employment and Economic Development Centres: ศูนย์ TE) ซึ่งบริหารดูแลโดยกระทรวงแรงงาน นอกจากให้การศึกษาอบรม ศูนย์ พัฒนาการจ้างงานและเศรษฐกิจยังให้บริการข้อมูลด้านการฝึกอบรม อาชีวศึกษา และการฟื้นฟูทางอาชีพ เพื่อให้ตอบรับกับตลาดแรงงานท้องถิ่น

ศูนย์พัฒนาการจ้างงานและเศรษฐกิจมีการรวบรวมข้อมูลและวางแผนการฝึกอบรมโดยอาศัยความช่วยเหลือจากภาคธุรกิจในท้องถิ่นนั้นๆ และข้อมูลของผู้ที่มองหาการจ้างงานและมีการติดตามผลผ่านแบบสำรวจ ในการเลือกแผนฝึกอบรมนั้นจะมีการพิจารณาถึงความเหมาะสม แรงจูงใจ และความจำเป็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม สำหรับผู้ที่มีทักษะด้านการทำงานต่ำ เช่น ผู้ที่ตกงานเป็นระยะเวลานาน ผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือมีปัญหาหลายด้าน เป็นต้น จะได้รับเลือกให้เข้ารับการฝึกอบรมซึ่งได้รับงบประมาณจาก Labour Administration ตัวอย่างในปีค.ศ. 2000 ร้อยละ 80 ของผู้ที่เข้ารับการอบรม คือ กลุ่มคนที่กล่าวมาข้างต้น โดยจำแนกเป็นผู้ที่ตกงานเป็นเวลากว่า 1 ปี ร้อยละ 14

---

[232] *Ibid.*

[233] OECD, **The Matic Review on Adult Learning**, pp. 9-20.

เป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า 50 ปีร้อยละ 14 ผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายร้อยละ 9 และผู้ที่ไม่มีวุฒิอาชีวศึกษาหรือได้รับการฝึกอบรมมาก่อนร้อยละ 43[234]

นอกจากนี้ยังมีการฝึกอบรมเพื่อการจ้างงาน โดยนายจ้างจะเข้าร่วมในการฝึกอบรมด้วย และคัดเลือกผู้ที่จะเป็นลูกจ้างในกับบริษัทของตนต่อไป ซึ่งการฝึกอบรมอาจเกิดขึ้นทั้งหมดหรือบางส่วนภายในอาคารสถานที่ของบริษัท ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจโดยทำให้เห็นผลว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีโอกาสได้รับการจ้างงานทันทีหลังจบการฝึกอบรม แต่โครงการนี้ก็ไม่ประสบผลสำเร็จกับคนทุกกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มผู้เข้ารับการอมรบที่มีอายุมากกว่า 50 ปี เพราะนายจ้างมักเลือกจ้างผู้เข้ารับการอบรมที่มีอายุน้อย[235]

โดยกลุ่มที่ตกงานเป็นระยะเวลานานและถูกกีดกันจากตลาดแรงงาน ซึ่งอาจไม่ประสบผลสำเร็จจากการศึกษาและฝึกอบรมข้างต้นและหมดแรงจูงใจเนื่องจากไม่ได้รับเลือกเป็นลูกจ้างซ้ำๆจนเกิดปัญหาอื่นตามมา เช่น การเสพติดแอลกอฮอล์หรือภาวะซึมเศร้า เป็นต้น ส่งผลให้มีการออกพระราชบัญญัติฟื้นฟูการจ้างงาน (Act on Rehabilitative Work) ในปีค.ศ. 2001 เพื่อสนับสนุนให้กลุ่มคนเหล่านี้ได้รับการดูแลและเกิดการจ้างงานในท้ายที่สุด นอกจากกระทรวงแรงงานแล้ว กระทรวงพัฒนาสังคมและสาธารณสุขควรเข้ามามีส่วนร่วมด้วยนอกจากนี้ สำหรับกลุ่มผู้อพยพจะมีการวางแผนการศึกษาพิเศษที่เฉพาะเจาะจงเป็นลำดับขั้นตอน เช่น เริ่มจากการปูพื้นฐานทางภาษา สังคมและวัฒนธรรมก่อนเริ่มการฝึกอาชีพ เป็นต้น[236]

4) การรับรองคุณสมบัติบนพื้นฐานของความสามารถ

การรับรองคุณสมบัติบนพื้นฐานของความสามารถ (Competence-based Qualifications) เป็นระบบที่ช่วยให้มีทางเลือกที่หลากหลายในการสาธิต การเสริมสร้าง และการฝึกฝนทักษะทางอาชีพ หรือการได้รับการรับรองทางคุณสมบัติสำหรับงานใหม่เมื่อมีความเปลี่ยนแปลงทางหน้าที่การงานของผู้ใหญ่

ประโยชน์ที่สำคัญของระบบนี้ คือ การที่ความสามารถทางอาชีพของบุคคลจะได้รับการรับรองคุณภาพโดยไม่คำนึงว่าผู้นั้นจะมีประสบการณ์ในสายงานนั้นมาก่อนผ่านการทำงาน การศึกษาหรือกิจกรรมต่าง ๆ หรือไม่ ระบบนี้รับรองความสามารถได้มาโดยหลากหลายวิธี ได้แก่ การ

---

[234] *Ibid.,* pp. 9-20.

[235] *Ibid.,* pp. 9-20.

[236] *Ibid.,* pp. 9-20.

รับรองวุฒิการศึกษาระดับอาชีวศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และอาชีวศึกษาระดับผู้เชี่ยวชาญ เช่น หลักการรับรองคุณสมบัติการศึกษาระดับอาชีวศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะต้องผ่านการศึกษาและฝึกอบรมอาชีวศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายก่อน แต่ระบบการรับรองคุณสมบัติบนฐานของความสามารถจะรับรองคุณสมบัติดังกล่าวให้ผ่านการสาธิตทักษะทางอาชีพที่กำหนดในการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ[237] เป็นต้น

ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรมจะเป็นผู้กำหนดรูปแบบ และขอบเขตของคุณสมบัติของแต่ละระดับ คณะกรรมการการประกอบอาชีพเป็นผู้มีหน้าที่ดำเนินการ และควบคุมดูแลการรับรองคุณสมบัติบนฐานของความสามารถ คณะกรรมการการประกอบอาชีพนี้ประกอบไปด้วยสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้งโดยหน่วยงานการศึกษาแห่งชาติอย่างมากจำนวน 9 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของนายจ้าง ลูกจ้าง ครูผู้ฝึกอบรมและผู้ทำงานอิสระในสายงานที่เกี่ยวข้อง โดยจะปฏิบัติหน้าที่เป็นระยะเวลา 3 ปี ปัจจุบันมีคณะกรรมการการประกอบอาชีพประมาณ 40 คณะกรรมการ แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายในอาชีพที่จะได้รับการรับรอง

---

[237] European Commission, *op. cit.*

บทที่ 4

ความเป็นมา กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตสาระสำคัญและข้อจำกัดของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้

ในบทนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทของประเทศไทย และสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อจำกัดของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4.1 ความเป็นมาของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย

ความเป็นมาของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย มีพัฒนามาอย่างต่อเนื่องเป็นไปตามบริบทของสังคม วัฒนธรรมและการเมือง และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในห้วงเวลาที่แตกต่าง นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลของโลก แนวโน้มการพัฒนาของประเทศต่าง ๆ อันส่งผลมายังการกำหนดกฎหมายและนโยบายในแต่ช่วงเวลา คณะวิจัยได้แบ่งออกเป็น 7 ช่วง ดังนี้

ช่วงแรก การส่งเสริมการศึกษาผู้ใหญ่ (พ.ศ. 2482 ถึง พ.ศ. 2502)

การจัดการศึกษาผู้ใหญ่เริ่มต้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2483 ซึ่งเป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยโดยยึดหลักนโยบายในการพัฒนาบ้านเมืองไว้ 6 ประการ ซึ่งนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบุไว้ว่า *“ให้จัดการศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎร”*

ต่อมารัฐบาลจัดให้มีการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ในปี 2483 โดยมีเหตุผลคือ 1) เพื่อให้ประชาชนรู้หนังสือ 2) เพื่อเกิดผลดีในการพัฒนาประเทศและ 3) เพื่อส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย[238] จนกระทั่งสงครามโลกที่ 2 สิ้นสุด การศึกษาผู้ใหญ่เริ่มไม่เป็นที่นิยมเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำไปทั่วโลก ทำให้รัฐบาลล้มเลิกมาตรการในการรณรงค์ให้คนอ่านออก เขียนได้และรู้หนังสือ

จนกระทั่งองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ได้ให้ความสำคัญและสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นสมาชิกองค์การโดยวัตถุประสงค์หนึ่งของยูเนสโกคือเพื่อให้เกิดแผนการศึกษาหรือการมีการศึกษาขั้นพื้นฐานและมุ่งให้ประชาชนทั่วโลกรู้หนังสือ ประกอบกับภาครัฐเล็งเห็นปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม จึงต้องการยกระดับการครองชีพความเป็นอยู่ในทุกด้านของประชาชนการศึกษาผู้ใหญ่ด้านสายอาชีพและการเผยแพร่ข้อมูล ทำให้ภาครัฐของไทยเล็งเห็นความสำคัญในการส่งเสริมนโยบายอีกครั้ง ส่งผลให้ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงประเทศไทยได้ฟื้นฟูการศึกษาผู้ใหญ่ มีการกำหนดวัตถุประสงค์เพิ่มเติมจากเดิมเป็น 5 ประการ ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมให้รู้หนังสือ
2. เพื่อส่งเสริมอาชีพของประชาชนให้ดีขึ้น
3. เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
4. เพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชน
5. เพื่อส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ช่วงที่สอง การพัฒนาสู่การศึกษานอกระบบ (พ.ศ. 2503 ถึง พ.ศ. 2519)

ในช่วงนี้การศึกษาผู้ใหญ่เริ่มมีความชัดเจนมากขึ้น โดยมีโครงการเดิมที่พัฒนาให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น มีการคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนและเริ่มมีแนวคิดเชิงปรัชญาและรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการศึกษานอกโรงเรียนมากขึ้น

ในปี พ.ศ. 2511 กองการศึกษาผู้ใหญ่ได้มีหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จตามข้อเสนอของยูเนสโกซึ่งจะมีผลดีคือทำให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้คิดเลขเป็นโดยคำนึงถึงการใช้ความรู้ในการ

---

[238] สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงใหม่, **สรุปจากประวัติและความเป็นมา**, ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://sites.google.com/site/chaigmainfe/aboutus/history; สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, กลุ่มเทคโนโลยีดิจิทัล, **ประวัติสำนักงาน กศน** (วิดีทัศน์), ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://www.youtube.com/watch?v=h0wyN8Otxyw

ประกอบอาชีพควบคู่ไปด้วยกัน มีการวางรากฐานในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนภายใต้ปรัชญาที่เป็นที่รู้จักกันว่าปรัชญาคิดเป็นโดยมีสาระสำคัญเพื่อมุ่งให้มนุษย์มีความสุขกับสิ่งแวดล้อมสามารถปรับตัวให้อยู่กับสิ่งแวดล้อมปรัชญานี้นำมาสู่โครงการต่าง ๆ เช่นโครงการประชากรศึกษาโครงการหนังสือฝาผนังการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้ใหญ่ ในช่วงท้ายของช่วงได้มีการแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่มคือการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริการข้อมูลข่าวสาร และการศึกษาด้านทักษะอาชีพ

ช่วงที่สาม การศึกษานอกโรงเรียนพ.ศ. 2520 ถึง พ.ศ.2532

ในช่วงนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับโครงสร้างในการบริหารและระบบการจัดการศึกษา รวมถึงเนื้อหาสาระและกระบวนการทางการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากโดยมีปัจจัยจากการเปลี่ยนแปลง เช่น มีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 นอกจากนี้กรมการศึกษานอกโรงเรียน มีการจัดโครงสร้างการบริหารงาน ได้แก่ หน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานส่วนภูมิภาค

การกล่าวถึง การศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) ปรากฏครั้งแรกในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520-2524 ซึ่งกล่าวว่า การศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตและได้ปฏิรูปการศึกษานอกโรงเรียนและจัดระบบการศึกษาผู้ใหญ่ให้สอดคล้องกับแนวทางการศึกษาตลอดชีวิต โดยเปลี่ยนคำว่า การศึกษาผู้ใหญ่ตามแผนการศึกษาฉบับก่อน เป็นคำว่า การศึกษานอกโรงเรียนและเป็นการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้กับคนทุกช่วงอายุ มีการจัดตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์วิจัยและพัฒนาฝึกอบรม และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดซึ่งทำหน้าที่ให้บริการการศึกษาตลอดชีวิต เช่น การจัดให้มีสถานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน การศึกษาตลอดชีวิตในระยะนี้มุ่งเน้นการให้การศึกษาขั้นพื้นฐานแก่บุคคลที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาเมื่อวัยเยาว์ ให้การศึกษาต่อเนื่องกับบุคคลที่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว และให้บริการข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา จากแผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวเป็นต้นมา ได้มีการกล่าวถึงการศึกษาตลอดชีวิตอย่างกว้างขวาง ทั้งในแผนพัฒนาการศึกษา ทั้งในนโยบายพัฒนาการศึกษา ในการประชุมสัมมนาต่าง ๆ และได้นำไปสู่การปฏิบัติ[239]

ในระหว่างแผนการศึกษาข้างต้น ในปี พ.ศ. 2522 รัฐบาลของนายกรัฐมนตรี พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันนท์ ได้จัดตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียน อันเกิดจากการรวมกองการศึกษาผู้ใหญ่ สำนักงานโครงการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน และศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษากับศูนย์บริภัณฑ์เพื่อการศึกษา

---

[239] ชนันภรณ์ อารีกุล, *เรื่องเดิม,* หน้า 15-17.

(ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา ท้องฟ้าจำลอง ปัจจุบัน) เข้าไว้ด้วยกัน[240] ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตตามแผนการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงหันมาให้ความสำคัญแก่การส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) ด้วย

ต่อมาใน พ.ศ. 2533 ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการสัมมนาระดับโลกด้านการศึกษาเพื่อปวงชนหรือ The World Conference on Education for ALL (EFA) ร่วมกับยูเนสโก ณ อำเภอจอมเทียน เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี เป็นที่มาของปฏิญญาสากลว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration on Education for All) หรือ เรียกสั้นๆว่า ปฏิญญาจอมเทียน (Jomtien Declaration) ปฏิญญาดังกล่าว เน้นย้ำว่าการศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกเพศ ทุกวัย ทั่วโลกและตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาในการพัฒนามนุษย์ สังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นและมรดกทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในปฏิญญาข้อที่ 5 ได้กำหนดให้ต้องมีการขยายความหมายและขอบเขตของการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กว้างออกไปครอบคลุมถึงการศึกษาในปฐมวัย รัฐต้องให้ข้อมูลและโอกาสทางศึกษาแก่ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ให้เพียงพอเพื่อตอบรับความต้องการที่หลากหลายและแตกต่างกันไป ในวรรคท้ายของปฏิญญาข้อที่ 5 ยังได้ระบุไว้ชัดเจนว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจะ “ช่วยเสริมสร้างและพัฒนาโอกาสสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต”[241]

ชนันภรณ์ อารีกุล[242] ได้สรุปว่า “ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 หมวดที่ 2 ได้กล่าวถึงแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตว่า การจัดการศึกษาให้บุคคลได้รับการศึกษาต่อเนื่องไปตลอดชีวิตและระบบการศึกษาจะเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยอาศัยรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการเรียนที่จัดตามแนวระบบโรงเรียน และการศึกษาที่เกิดจากการเรียนรู้ในวิถีชีวิต การศึกษาตลอดชีวิตใน

---

[240] สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงใหม่, กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา, **ประวัติและความเป็นมา,** ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://sites.google.com/site/chaigmainfe/aboutus/history; สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, กลุ่มเทคโนโลยีดิจิทัล, *เรื่องเดิม.*

[241] UNESCO, **World Declaration on Education for All and Framework for Action to Meet the Basic Learning Needs,** Retrieved December 12, 2021 from https://www.right-to-education.org/sites/right-to-education.org/files/resource-attachments/UNESCO_World_Declaration_For_All_1990_En.pdf

[242] ชนันภรณ์ อารีกุล, *เรื่องเดิม,* หน้า 15-17.

ระยะนี้พัฒนาและขยายขึ้นเป็นการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งหมายถึง การจัดกระบวนการอันบังเกิดผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคลซึ่งอาจทำโดยวิธีการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาที่ไม่เป็นทางการหรือการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อมุ่งให้คนเราได้พัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เป็นอยู่ตลอดเวลาในปัจจุบัน และพัฒนาต่อไปให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล การศึกษาลักษณะนี้ผู้เรียนจะต้องมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะต้องวางแผนการเรียนของตนเอง การศึกษานอกระบบตามแนวทางการศึกษาตลอดชีวิตในระยะ พ.ศ. 2535-2541 ของประเทศไทยได้พัฒนาเป็นการศึกษาสายสามัญ การศึกษาอาชีพและการศึกษาตามอัธยาศัย เพิ่มหน่วยงานบริหารในระดับอำเภอทั่วทุกอำเภอ (ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในระดับอำเภอ)"

ช่วงที่สี่ การจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ 2542 และขยายการบริการการศึกษานอกโรงเรียน (2533-2543)

พ.ศ. 2533 มีการจัดประชุมระดับโลกเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชน "The World Conference on Education for All" โดยมีประเทศไทยเป็นเจ้าภาพการประชุมครั้งนี้ ประเทศสมาชิกยูเนสโกทั้งหมดในขณะนั้นมีจำนวน 155 ประเทศ และมีการตั้งเป้าหมายการศึกษาปวงชนที่กล่าวถึงการขยายการดูแลเด็กปฐมวัยและการพัฒนาด้านอื่น ๆ ให้เด็กด้อยโอกาสและคนพิการ มีการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วโลกการ ขยายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตลอดจนการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของเด็กและผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดนโยบายการลดอัตราการไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่โดยเน้นการเรียนรู้ของเด็กหญิงและสตรี และท้ายที่สุดมีการให้ความสำคัญในการเพิ่มพูนความรู้ทักษะค่านิยมที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและครอบครัวในวิธีการที่หลากหลาย

ต่อมา พ.ศ. 2540 มีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ซึ่งถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนเพราะมาจากผู้แทนส่วนต่าง ๆ ทุกสาขาอาชีพและรวมถึงการมีประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างกว้างขวางมากที่สุดฉบับหนึ่งโดยข้อสำคัญคือรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นสิทธิของประชาชน ตามมาตรา 43 โดยมีหลักว่า "*บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย*" รัฐธรรมนูญฉบับนี้ส่งผลให้มีการจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาและปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

การจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นับเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญมากเกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งระบุให้การจัดการศึกษาของประเทศให้ยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิตดังที่ระบุไว้ในมาตรา 8 ว่า

“การศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้

(1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

(2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

(3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง”

จะเห็นได้ว่า จุดเด่นของพระราชบัญญัตินี้คือมีการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตและมีการให้นิยามคำว่า “การศึกษาตลอดชีวิต” หมายความว่าการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

อีกทั้งยังให้มีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการจัดระบบประกันคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับ กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินี้ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันเช่นการศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขาการศึกษาประชาชนห้องสมุดประชาชนที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นต้น

ช่วงที่ห้า การศึกษาตลอดชีวิต (พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2558)

ในช่วงนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงจากการศึกษานอกระบบโรงเรียนเข้าสู่การศึกษาตลอดชีวิตซึ่งมีรากฐานมาจากการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกอบกับการให้ความสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทีมมุ่งเน้นการศึกษาตลอดชีวิตเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้และให้ความสำคัญกับการฝึกฝนทักษะของการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิตประกอบกับหลักการศึกษาเพื่อการพัฒนาของยูเนสโกได้ส่งอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษาของไทยอย่างมากเช่นเดียวกัน

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการปฏิรูประบบราชการและจัดระเบียบหน่วยงานภายในกระทรวงต่าง ๆ กรมการศึกษานอกโรงเรียนกลายเป็นสำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน และเปลี่ยนชื่อเป็นสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ดังในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เป็นเสาหลักในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของไทยและยังมีผลบังคับใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยพ. ศ. 2551 มีภารกิจที่มุ่งเน้นในการพัฒนาระบบและกลไกในการบริหารจัดการรวมถึงการจัดทำหลักสูตรการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานและมีระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามีการสำรวจรายชื่อประชากรวัยแรงงานมี

การจัดทำข้อตกลงร่วมกันจัดเงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยกศนมีบทบาทที่ชัดขึ้นคือ ทำหน้าที่เสมือนหน่วยงานกลางในการบริหารจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือและการลืมหนังสือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นต้น จะเห็นได้ว่าการศึกษาตลอดชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการศึกษาที่ทุกคนต้องการและส่งเสริมทุกช่วงชีวิตอีกทั้งมีการเพิ่มเป้าหมายด้านคุณภาพประสิทธิภาพและการเข้าถึงการศึกษาในทุกช่วงชีวิต

ศูนย์กลางสำคัญของการศึกษานอกระบบและกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยในส่วนท้องถิ่นได้แก่ ศูนย์การเรียนชุมชน (ศรช.) ซึ่งเป็นที่รู้จักทั่วไปว่า กศน. ตำบล ดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในตำบลต่าง ๆ ทั่วประเทศ กลุ่มเป้าหมายหลักคือ ประชากรที่ทำงานในประเทศไทยผู้มีช่วงอายุ 15 ถึง 59 ปี โดยเน้นบุคคลที่ขาดโอกาสในการเรียนรู้ทั้งก่อนหน้าและในปัจจุบัน ประเทศไทยมีศูนย์การเรียนชุมชนทั้งสิ้น 7,424 ศูนย์ โดยแบ่งเป็น 7,255 ศรช.ตำบล ใน 76 จังหวัด และ 169 ศรช. ในทุกแขวงของกรุงเทพมหานคร แต่ละ ศรช.แตกต่างกันตามสภาพทางภูมิศาสตร์และวัตถุประสงค์ของการก่อตั้ง สิ่งที่คล้ายคลึงกันคือ ศรช. ให้โอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่สมาชิกทุกคนของชุมชนขึ้นอยู่กับความต้องจำเป็นและบริบทของท้องถิ่น รวมถึงการเข้าถึงศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ การส่งเสริมและการพัฒนาประชาธิปไตย การเรียนรู้ดิจิทัล ฯลฯ[243]

เมื่อศึกษาโครงสร้างของสำนักงาน กศน. มีโครงสร้างองค์กร ดังนี้

---

[243] ยูเนสโก, **การปฏิรูปแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต: แนวปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้,** หน้า 38, ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366290

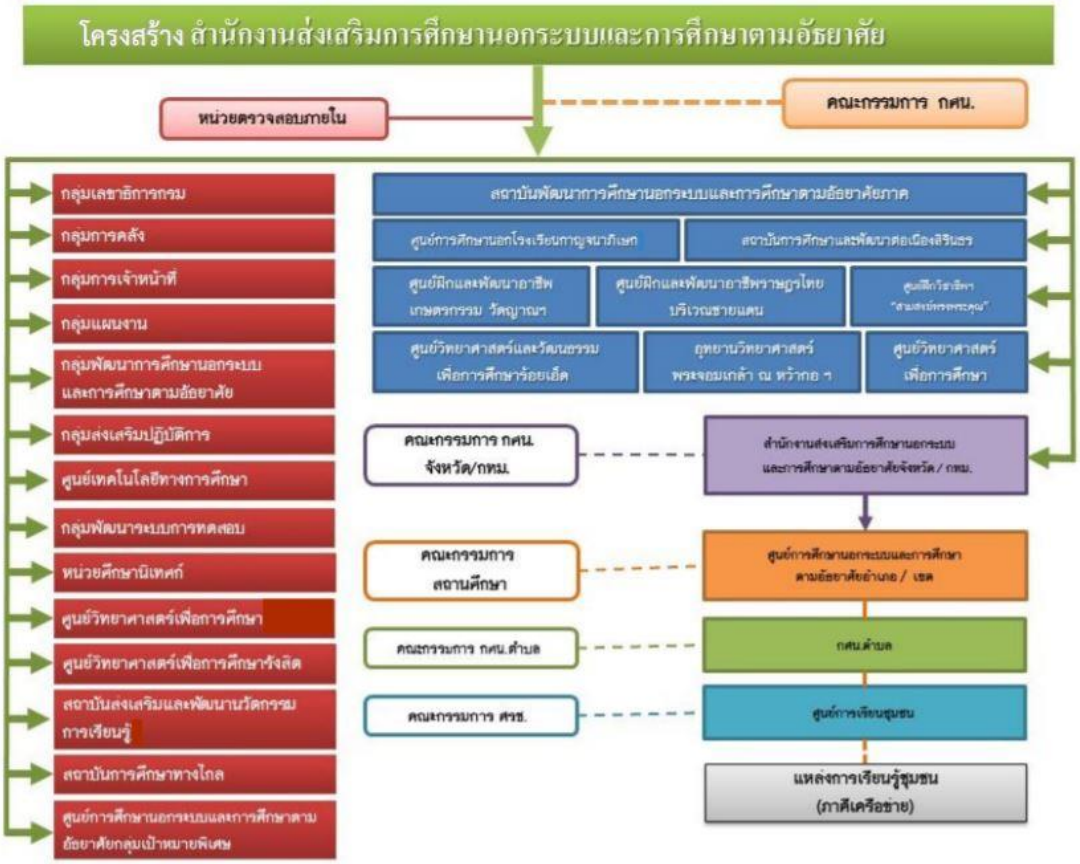

ภาพที่ 4.1 รายงานผลการดำเนินงาน สำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562[244]

ในปี พ.ศ. 2554 รัฐบาลได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาตลอดชีวิต ให้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศ โดยมีสาระสำคัญคือ การจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อให้เกิดความคล่องตัวและดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้เป็นระบบสามารถรองรับสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังเน้นการจัดและส่งเสริมสนับสนุนภาคีเครือข่ายการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งครอบคลุมตั้งแต่บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรในชุมชน

---

[244] สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, **รายงานผลการดำเนินงานสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณา พ.ศ. 2562,** ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก http://203.147.24.83/onieWeb/plann/files/report62.pdf

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ หน่วยงานของรัฐ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการรู้หนังสือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาอาชีพและทักษะชีวิต การจัดการแหล่งเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยี การฝึกอบรมระยะสั้น การกีฬาและนันทนาการให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลาย ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มชุมชนแออัด กลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่นอกโรงเรียน กลุ่มคนพิการ กลุ่มคนไทยในต่างประเทศ กลุ่มสตรี กลุ่มผู้ต้องขัง กลุ่มทหารกองประจำการ กลุ่มผู้ปฏิบัติศาสนกิจ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้นำท้องถิ่น กลุ่มประชากรวัยแรงงาน กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ กลุ่มผู้ทำงานระดับวิชาชีพ กลุ่มไร้สัญชาติหรือไร้รัฐ กลุ่มผู้หนีภัยจากการสู้รบ เป็นต้น[245] การมีส่วนร่วมจากล่างสู่บน (Bottom Up)

ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาตลอดชีวิตได้รับการแก้ไขและพัฒนาเรื่อยมาตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย จนกระทั่ง ณ ปัจจุบัน ได้รับการแทนที่ด้วยร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งกำหนดความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ในมาตรา 5 ดังนี้

> *“กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายความว่า ขั้นตอนในการพัฒนา ดูแล ฝึกฝนอบรมบ่มเพาะ และจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการระหว่างการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับในรูปแบบการศึกษานอกระบบ การศึกษาเพื่อการดำรงชีวิต และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองเพื่อประกอบอาชีพ หรือยกระดับคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต”*

โดยร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับการประกาศจะมีผลให้ยกเลิกพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 และโอนบรรดากิจการ หน้าที่และอำนาจของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) มายังสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต[246]

ช่วงที่หก การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. 2559-2563

ใน พ.ศ. 2558 การจัดการศึกษาของไทยได้รับอิทธิพลจากการจัดตั้งประชาคมอาเซียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งสร้างโอกาสในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจและต้องการ

---

[245] ชนันภรณ์ อารีกุล, *เรื่องเดิม,* หน้า 15-17.

[246] มาตรา 31 วรรคแรกแห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ให้สมาชิกในชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาระบบการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรของมนุษย์ในขณะเดียวกันองค์การสหประชาชาติซึ่งนำเสนอกระบวนทัศน์การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยเป้าหมายที่ 4 ได้กำหนดถึงการสร้างหลักประกันให้การศึกษามีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและครอบคลุมและส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน

จะเห็นได้ว่ามีการให้ความสำคัญโดยการใช้คำว่าการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนรวมทั้งผู้รับบริการการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายส่งผลไปยังการจัดทำกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561 ถึง พ.ศ. 2580 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 ถึง 2564 แผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2560 ถึง พ.ศ. 2579 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ถึง พ.ศ. 2579 ในภาพรวมได้ระบุนโยบายหลักในการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของประชาชนอีกทั้งมีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพให้สามารถดำรงชีวิตเหมาะสมกับวัยและมีทักษะที่จำเป็นในโลกศตวรรษที่ 21 ต่อไป

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580[247] ซึ่งออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 มีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์

> *"ประเทศมีความมั่นคงมั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหนึ่งในสาระสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งกำหนดว่า ต้องพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์/ปฐมวัย ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ช่วงวัยแรงงานและช่วงวัยผู้สูงอายุ และต้องมีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้น ผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา หนึ่งในแนวทางการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นการจัดระบบการศึกษาและ ระบบฝึกอบรมบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพสูงและยืดหยุ่นผ่านการพัฒนากลไกต่าง ๆ อาทิการพัฒนา การศึกษาออนไลน์แบบเปิด การ*

---

[247] ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561- 2580), **ราชกิจจานุเบกษา** 135, 82 ก (13 ตุลาคม 2561).

พัฒนาระบบการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการรู้ดิจิทัล การมีระบบเทียบโอน ประสบการณ์ ระบบธนาคารหน่วยกิต มาตรการจูงใจให้คนเข้าสู่การยกระดับทักษะ การให้ สถาน ประกอบการเพิ่มผลิตภาพแรงงานผ่านการพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพอย่าง ต่อเนื่องภายใต้ กรอบคุณวุฒิวิชาชีพ นอกจากนี้ต้องพัฒนาระบบการเรียนรู้ในชุมชนให้ เข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นพื้นที่เรียนรู้เชิง สร้างสรรค์และมีชีวิต รวมถึงการเรียนรู้และทบทวน ทักษะพื้นฐาน ได้แก่ การอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น โดยระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนและ ภาคประชาสังคม การ พัฒนาทัศนคติและแรงบันดาลใจที่อยากเรียนรู้การสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้และให้ ผู้เรียนได้ ตระหนักถึงสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัว รวมทั้งนำความรู้ไปพัฒนาต่อยอดหรือประยุกต์ใช้ใน การดำเนินชีวิตได้"

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579[248] มีวิสัยทัศน์ให้ "คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21" โดยกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ 6 ประการ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา

เป้าหมายของการจัดการศึกษา (Aspirations) ของยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ประการข้างต้น ได้แก่ การเข้าถึงการศึกษา (Access) อย่างเท่าเทียม (Equity) มีคุณภาพ (Quality) มีประสิทธิภาพ (Efficiency) และตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) เป้าหมายเหล่านี้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 4 ด้านการศึกษาของการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable Development Goals: SDGs) ของ

---

[248] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**.

สหประชาชาติ ซึ่งกำหนดว่า ประเทศสมาชิกต้อง “สร้างหลักประกันว่าทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมและสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต”

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ 10 ประการ ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

ยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 10 ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

ชนันภรณ์ อารีกุล[249] ได้สรุปว่า ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีแนวทางการพัฒนาที่กล่าวถึงการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไว้ดังนี้

1. พัฒนาศักยภาพคนให้มีทักษะและความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า ได้แก่ ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาทักษะทางสมองและทักษะทางสังคมที่เหมาะสม พัฒนาเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน ส่งเสริมแรงงานให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่เป็นไปตามความต้องการของตลาดงานและพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้นให้สามารถเข้าสู่ตลาดงานเพิ่มขึ้น

---

[249] ชนันภรณ์ อารีกุล, *เรื่องเดิม,* หน้า 15-17.

2. ยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยปรับระบบบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีขนาดและจำนวนผู้เรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานให้มีการจัดทรัพยากรร่วมกันให้มีขนาดและจำนวนที่เหมาะสมตามความจำเป็นของพื้นที่และโครงสร้างประชากรที่มีสัดส่วนวัยเด็กลดลงอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งการปรับหลักสูตรการผลิตครูที่เน้นสมรรถนะ มีจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นผู้แนะนำและสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน สร้างมาตรการจูงใจให้ผู้มีศักยภาพสูงเข้ามาเป็นครู ปรับระบบประเมินวิทยฐานะทางวิชาชีพให้เชื่อมโยงกับพัฒนาการและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นการพัฒนาสมรรถนะของครูอย่างต่อเนื่อง

3. พัฒนาระบบประเมินคุณภาพมาตรฐานที่สามารถวัดและประเมินคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละระดับการศึกษา รวมถึงส่งเสริมมาตรการสร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการขนาดกลางที่มีศักยภาพเข้าร่วมระบบทวิภาคีหรือสหกิจศึกษา สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ประกอบการ ครูฝึกหรือครูพี่เลี้ยงให้ร่วมวางแผนการจัดการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลผู้เรียน

4. ขยายความร่วมมือระหว่างสถาบันอาชีวศึกษา สถาบันอุดมศึกษา ภาคเอกชน และผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศ พัฒนาสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสู่ความเป็นเลิศ การพัฒนางานวิจัยไปสู่นวัตกรรม รวมทั้งขยายการจัดทำและการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะให้มากขึ้น ตลอดจนจัดทำสื่อการเรียนรู้ที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์และสามารถใช้งานผ่านอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ให้คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก ทั่วถึง ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ และใช้มาตรการทางภาษีจูงใจให้ภาคเอกชนผลิตหนังสือ สื่อการอ่านและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและราคาถูกและสุดท้ายการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต อาทิ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ โรงเรียนผู้สูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมให้มีระบบการจัดการความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ช่วงที่เจ็ด พ.ศ. 2564 ถึงปัจจุบัน

จากร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. .... มาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 สถานะของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ซึ่งมีฐานะเป็นกรมส่งเสริมการเรียนรู้ และแยกออกจากสำนักงานปลัด กระทรวงศึกษาธิการ ผู้บังคับบัญชาหลักโดยตรงคือปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่กำกับดูแลนโยบาย ส่งผลให้ชื่อกศน.เดิมเปลี่ยนเป็นกรมส่งเสริมการเรียนรู้อันจะมีบทบาทและภารกิจใหม่ โดยเฉพาะหน้าที่

จัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อเพิ่มคุณวุฒิตามระดับ รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้รูปแบบอื่นให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนซึ่งความสำคัญมากต่อการพัฒนาประเทศท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว จากการศึกษาร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตพบว่า มีการกำหนดหน่วยงานและผู้รับผิดชอบ สำนักงานและคณะกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีสถานะเป็นนิติบุคคล สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยจะมาแทนที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำนักงานดำเนินการบริหารราชการและมีอำนาจหน้าที่ในขณะนี้ยังอยู่ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ....

กล่าวโดยสรุปคือ การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตถูกกล่าวถึงหรือถูกกำหนดไว้ในกฎหมายและนโยบายของระดับต่างประเทศและประเทศใน ตลอดจนระดับยุทธศาสตร์และระดับของแนวทางการปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในประเทศเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ อันจะนำพาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในทุกๆด้านได้ต่อไป

4.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทของประเทศไทย

กฎหมายไทยที่ให้ความหมายเกี่ยวกับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีอยู่ 4 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ... ซึ่งพัฒนาเป็นร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... โดยร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... จะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัตินี้กำหนดว่าความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่[250]

คำว่า “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง

---

[250] มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ

คำว่า “การศึกษาตลอดชีวิต” หมายความว่า การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

โดยให้การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ ได้แก่[251] การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาอัธยาศัย โดยกำหนดความหมาย ดังนี้

รูปแบบที่หนึ่ง การศึกษาในระบบ

เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

รูปแบบที่สอง การศึกษานอกระบบ

เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

รูปแบบที่สาม การศึกษาตามอัธยาศัย

เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้และให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพหรือจากประสบการณ์การทำงาน ระบบรับรองคุณวุฒิการศึกษา

---

[251] มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

4.2.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มีการกำหนดคำที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่[252]

คำว่า “การศึกษานอกระบบ” หมายความว่า กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียน หรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้ และ

คำว่า “การศึกษาตามอัธยาศัย” หมายความว่า กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

4.2.3 ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีการกำหนดคำที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่[253]

คำว่า “การเรียนรู้” หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวรของบุคคลอันเป็นผลมาจากการได้รับความรู้และประสบการณ์ทั้งจากการฝึกฝนและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว

คำว่า “กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต” หมายความว่า ขั้นตอนในการพัฒนา ดูแล ฝึกฝนอบรมบ่มเพาะ และจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการระหว่างการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับในรูปแบบการศึกษานอกระบบ การศึกษาเพื่อการดำรงชีวิต และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองเพื่อประกอบอาชีพ หรือยกระดับคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

คำว่า “การศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับในรูปแบบการศึกษานอกระบบ” หมายความว่า การศึกษาที่ได้รับคุณวุฒิการศึกษา ซึ่งมีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการ

---

[252] มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551

[253] มาตรา 5 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ ....

ศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการ

คำว่า “การศึกษาเพื่อการดำรงชีวิต” หมายความว่า การศึกษาและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ พัฒนาทักษะชีวิต พัฒนาทักษะและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามความถนัดในการประกอบอาชีพและการมีรายได้ รวมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตหรือค้นหาความสุขในการดำรงชีวิตของผู้รับบริการ

คำว่า “การศึกษาตามอัธยาศัย” หมายความว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองในวิถีชีวิตประจำวัน สามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อมและศักยภาพในการเรียนรู้แต่ละบุคคล โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือช่องทางการเรียนรู้อื่น ทั้งนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์และเทียบโอนผลการเรียนได้

คำว่า “การศึกษาทางเลือก” หมายความว่า การศึกษาที่ออกแบบมาเพื่อรองรับความต้องการของผู้รับบริการที่สอดคล้องกับปรัชญาความเชื่อของบุคคล”

นอกจากความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว ดุษณี ดำมี[254] ได้มีรวบรวมความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตโดยนักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษาของไทยไว้ เช่น

สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้[255] ได้ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) ว่าหมายถึงการจัดกระบวนการทางการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบของการศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non - Formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self - Directed Learning) มุ่งพัฒนาบุคคลให้สามารถพัฒนาตนเองและปรับตนเองให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมการเมืองและเศรษฐกิจของโลก

---

[254] ดุษณี ดำมี, *เรื่องเดิม.*

[255] สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้, **การศึกษาตลอดชีวิต,** ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก http://dnfe5.nfe.go.th/ilp/liciti/longlife.html

สุนทร สุนันท์ชัย[256] กล่าวว่าการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาทั้งหมดของชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตายมุ่งพัฒนามนุษย์ให้ปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันและพัฒนาต่อเนื่องไปให้เต็มศักยภาพของบุคคลแต่ละคนเป็นการศึกษาที่เกิดจากแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งการเรียนรู้ทั้งในระบบนอกระบบและไม่เป็นทางการ

สุมาลี สังข์ศรี[257] กล่าวว่าการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาในภาพรวมทั้งหมดซึ่งครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่จัดให้แก่บุคคลทุกช่วงอายุตั้งแต่เกิดจนตายโดยในแต่ละช่วงชีวิตบุคคลอาจจะได้รับการศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบผสมผสานกันเป็นการศึกษาที่สัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตทั้งด้านสังคมสิ่งแวดล้อมศาสนาเศรษฐกิจการเมืองทั้งนี้เพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลอย่างเต็มศักยภาพให้มีความรู้ทักษะและประสบการณ์อย่างเพียงพอต่อการดำรงชีวิตการประกอบอาชีพและการปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสมในทุกช่วงชีวิต

อุดม เชยกีวงศ์[258] ได้ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตไว้เป็น 2 ลักษณะกล่าวคือการศึกษาตลอดชีวิตโดยทั่วไปเป็นแนวความคิดและแนวทางในการส่งเสริมให้มนุษย์ได้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่องอันจะส่งผลให้สังคมที่มนุษย์นั้นเป็นสมาชิกเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ส่วนลักษณะที่ 2 เป็นความหมายเชิงปฏิบัติการกล่าวคือเป็นกระบวนการขยายขอบเขตการจัดการศึกษาในระบบเป็นการเสริมสร้างบทบาทการศึกษาให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนามนุษย์เป็นการปรับปรุงรูปแบบการศึกษาให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของมนุษย์เป็นการส่งเสริมให้ภาครัฐเอกชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและเป็นการปรับจุดมุ่งหมายของการศึกษาให้มีความครอบคลุมกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

---

[256] สุนทร สุนันท์ชัย, ผู้แปล, **การเรียนรู้หนังสือ: บันไดสู่อิสรภาพ นิยามและการประเมินของนานาชาติ** (กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2549).

[257] สุมาลี สังข์ศรี, **ยุทธศาสตร์การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21** (กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ, 2543).

[258] อุดม เชยกีวงศ์, **การส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย** (กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2551).

เมื่อพิจารณาบทนิยามของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 เปรียบเทียบกับร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า มีการกำหนดบทนิยามของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้มีความละเอียดและครอบคลุมแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากกว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ที่เพียงกำหนดให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตมี 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีรายละเอียด ดังนี้

4.2.3.1 วัตถุประสงค์

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตกำหนดให้การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีเป้าหมาย ได้แก่[259]

1) เป็นการเรียนเพื่อรู้ การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันและการเรียนรู้เพื่อชีวิต โดยกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2) เป็นการพัฒนาผู้รับบริการให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดและรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

3) เป็นการระดมทรัพยากรเพื่อเสริมสร้าง พัฒนา และลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

4) เป็นการสร้างแรงจูงใจและพัฒนาภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5) เป็นความร่วมมือระหว่างสำนักงานกับภาคีเครือข่ายในการจัดหรือร่วมจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้มีคุณภาพและมาตรฐาน

4.2.3.2 แนวคิดพื้นฐาน

เมื่อศึกษาเอกสารสรุปสาระสำคัญประกอบการเสนอร่างพระราชบัญญัติ[260] ปรากฏแนวคิดพื้นฐานอันเป็นที่มาของวัตถุประสงค์ในการจัดทำกฎหมายตามมาตรา 7 โดยที่มาของมาตรา 7

---

[259] มาตรา 7 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

[260] สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, **เอกสารหมายเลข 4 สรุปสาระสำคัญประกอบการเสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ...** , หน้า 29-

(1) ที่รากฐานมาจากรายงาน “การเรียนรู้ ขุมทรัพย์ในตน” ขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ซึ่งกำหนด “สี่เสาหลักทางการศึกษา” เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยการเรียนรู้ 4 ลักษณะ ได้แก่ การเรียนเพื่อรู้ (Learning to Know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to Do) การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be)

สำหรับแนวคิดพื้นฐานของมาตรา 7 (2) มีที่มาจากมาตรา 54 วรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งกำหนดว่า “การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ” การศึกษาทั้งปวงย่อมหมายความรวมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยนั่นเอง

เมื่อศึกษามาตรา 7 (3) พบว่า แนวคิดพื้นฐานนั้นสอดคล้องกับตามยุทธศาสตร์ชาติ ฉบับแรก (พ.ศ. 2561-2580) ด้านที่ 4 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม รวมทั้งบทบัญญัติในมาตรา 54 วรรคหก ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งบัญญัติว่า

> *“ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุนหรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษีรวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นอิสระและกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว”*

ในส่วนของมาตรา 7 (4) – (5) แนวคิดพื้นญานมีการกำหนดขึ้นตามบทบัญญัติในมาตรา 54 วรรคสามของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งกำหนดว่า

30, ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก http://mukdahan.nfe.go.th/reform/index.php/2018-08-07-03-45-51

“รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย”

และนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันศุกร์ที่ 12 กันยายน 2557 ด้านที่ 4 การศึกษาและเรียนรู้ ข้อ 4.3

“ให้องค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไปมีโอกาสร่วมจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและทั่วถึง และร่วมในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้กระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามศักยภาพและความพร้อม โดยให้สถานศึกษาสามารถเป็นนิติบุคคล และบริหารจัดการได้อย่างอิสระและคล่องตัวขึ้น”

4.2.3.3 ประเภทของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามช่วงวัย

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีการจัดและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต แบ่งออกเป็นห้าช่วงวัย ดังต่อไปนี้[261]

1) ช่วงเด็กปฐมวัย อายุช่วงก่อนคลอดถึงก่อนอายุแปดปีบริบูรณ์ เพื่อการดูแลเตรียมความพร้อม ในการสร้างเด็กปฐมวัยให้เป็นพลเมืองรุ่นใหม่ ให้มีพัฒนาการสมวัย รวมทั้งการปลูกฝังจิตสำนึกให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติโดยการจัดกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจให้บิดามารดา หรือผู้ปกครอง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวัย จัดสภาพและสิ่งแวดล้อมให้แก่เด็กปฐมวัยในแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์การเรียนและสถานที่อื่นที่เกี่ยวข้องในชุมชน

---

[261] มาตรา 10 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

2) ช่วงวัยเด็ก อายุย่างเข้าปีที่เจ็ดถึงอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เพื่อปลูกฝังความเป็นคนดีมีวินัย ภูมิใจในชาติ สร้างและพัฒนาทักษะความสามารถการเรียนรู้ที่สอดรับกับทักษะในศตวรรษที่ 21 เตรียมพร้อมเข้าสู่การทำงาน เสริมสร้างและพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจ โดยผ่านกิจกรรม โปรแกรมการเรียนรู้และสื่อรูปแบบต่าง ๆ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

3) ช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น อายุสิบเจ็ดปีขึ้นไปถึงสามสิบห้าปีบริบูรณ์ เพื่อพัฒนาทักษะความรู้สมรรถนะในการทำงาน ทักษะอาชีพในการหารายได้ที่เหมาะสมกับศักยภาพและสามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัด รวมทั้งการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นและทำงานกับผู้อื่นได้ภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

4) ช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย อายุสามสิบห้าปีขึ้นไปถึงหกสิบปีบริบูรณ์ เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิต สมรรถนะในการทำงาน การเปลี่ยนอาชีพในการหารายได้ที่เหมาะสมกับศักยภาพ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีการให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการดำรงชีวิต และการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย

5) ช่วงวัยผู้สูงอายุ อายุหกสิบปีขึ้นไป เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ ส่งเสริมให้มีการทำงานหลังเกษียณ มีทักษะอาชีพในการมีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ มีทักษะการดำรงชีวิต มีความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค แนวทางการจัดกิจกรรมทุกช่วงวัยตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบของสำนักงาน ในการจัดกิจกรรมให้ผู้รับบริการซึ่งได้รับการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้วหรือไม่ก็ตามมีสิทธิได้รับบริการการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงรัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนค่าใช้จ่ายหรือทรัพยากรอื่นให้กลุ่มเป้าหมายผู้ที่อยู่นอกโรงเรียน กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มเป้าหมายอื่นที่ไม่มีหน่วยงานอื่นดำเนินการ ได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จะเห็นได้ว่ามีการกำหนดแนวทางและวัตถุประสงค์ของการจัดและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในแต่ละช่วงวัย “ตั้งแต่วัยที่อยู่ในครรภ์มารดาจนสิ้นอายุขัย” โดยแบ่งออกเป็น 5 ช่วงวัย ได้แก่ ช่วงเด็กปฐมวัย (ก่อนคลอด-8 ปี) ช่วงวัยเด็ก (7-16 ปี) ช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (17-35 ปี) ช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย (35-60 ปี) และช่วงวัยผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 วรรคสาม วรรคสี่ประกอบกับมาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา (4) พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. .... ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว เมื่อวันพุธที่ 24 ตุลาคม 2561 นอกจากนี้

ยังเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่กำหนดขอบข่ายการพัฒนาแต่ละช่วงวัยไว้อย่างชัดเจนอีกด้วย[262]

4.2.3.4 ระบบของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตกำหนดให้มีการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานและภาคีเครือข่าย มีสามระบบ ได้แก่ ระบบการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับในรูปแบบการศึกษานอกระบบ ระบบการศึกษาเพื่อการดำรงชีวิต และระบบการศึกษาตามอัธยาศัย[263]

โดยระบบการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามในรูปแบบการศึกษานอกระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาที่สูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน[264] ที่มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันโดย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นจัดให้กับผู้รับบริการที่อยู่นอกโรงเรียนให้ได้รับคุณวุฒิระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับระดับการศึกษาที่สูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นจัดให้กับผู้รับบริการให้ได้รับคุณวุฒิระดับอนุปริญญาและปริญญาสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารหรือหน่วยงานอื่นมิได้ดำเนินการ และให้มีหลักสูตรแกนกลางที่ใช้สำหรับการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับในรูปแบบการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับการศึกษาที่สูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยให้มีการดำเนินการให้มีการทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางตามวรรคสี่ทุกห้าปี เพื่อให้เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากลสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม[265]

สำหรับระบบการศึกษาเพื่อการดำรงชีวิต เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ผู้รับบริการได้รับการพัฒนาศักยภาพ สมรรถนะ ทักษะการดำรงชีวิต วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามความถนัด สร้างรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว สังคมหรือการค้นหาความสุขในการดำรงชีวิตได้ โดยอาจได้รับใบรับรองความรู้หรือใบรับรองสมรรถนะ[266]

---

[262] สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, **เอกสารหมายเลข 4 สรุปสาระสำคัญประกอบการเสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ...** , หน้า 34-35.

[263] มาตรา 11 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

[264] มาตรา 12 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

[265] มาตรา 12 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

[266] มาตรา 13 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

ในส่วนของระบบการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ผู้รับบริการได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ตามศักยภาพและโอกาสของผู้รับบริการโดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม ส่งเสริมการอ่านทุกครัวเรือน วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา พิพิธภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน โปรแกรมและช่องทางการเรียนรู้พื้นที่การเรียนรู้ สื่อดิจิทัลแพลตฟอร์มหรือแหล่งการเรียนรู้อื่น เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้ไปปรับใช้อย่างเหมาะสม[267]

4.2.3.5 หน่วยงาน และผู้รับผิดชอบ

ที่ผ่านมาหน่วยงานในกำกับของรัฐที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย ได้แก่ กศน โดยมีการจัดการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนในแหล่งชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศไทย ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มุ่งสู่วิสัยทัศน์ “คนไทยได้รับโอกาสการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับช่วงวัย สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีทักษะที่จำเป็นในโลกศตวรรษที่ 21” และกำหนดบทบาทหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน) เป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 กำหนดไว้ในมาตรา 14 มีรายละเอียด ดังนี้

1) เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ

2) จัดทำข้อเสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน และมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต่อคณะกรรมการ

3) ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ การวิจัยการพัฒนา หลักสูตรและนวัตกรรมทางการศึกษา บุคลากรและระบบข้อมูลข่าวสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

4) ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และการเทียบระดับการศึกษา

5) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ

---

[267] มาตรา 14 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

และองค์กรอื่นรวมตัวกันเป็นภาคีเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

6) จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุชุมชน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนชุมชน และแหล่งการเรียนรู้อื่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่องของประชาชน

7) ดำเนินการเกี่ยวกับการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

8) ปฏิบัติงานอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

จากการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่ากศนมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบมากนอกเหนือจากการจัดการเรียนรู้ที่เป็นหน้าที่หลักแล้วยังมีการดำเนินงานด้านอื่นๆด้วย และเมื่อพิจารณารายงานการดำเนินงานของ กศน. ในปี 2562 พบว่ามีผู้รับบริการที่ลงทะเบียนเรียนทุกระดับในปี 2562 มีจำนวน 1,909,950 คนผู้รับบริการที่ลงทะเบียนเรียนกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องจำนวน 2,016,991 คนและผู้รับบริการด้านการส่งเสริมการอ่าน จำนวน 13,373,933 คน[268] นอกจากนี้ กศนทุกแห่งต้องจัดการศึกษา อาชีพเพื่อการมีงานทำอย่างต่อเนื่องสำหรับประชาชนที่ดีรับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า ซึ่งสำนักงาน กศน.ทุกแห่งได้ดำเนินการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำกว่า 3,487 วิชา สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 จำนวน 42,625 คน ตามนโยบายเร่งด่วน (Quickwin) วาระที่ 5 พัฒนาทักษะทางอาชีพ โดยได้มอบหมายให้ สถานศึกษา กศน. ทุกแห่งดำเนินการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ได้รับผลกระทบด้วย[269] ดังนั้นจากการศึกษาจะพบว่านับว่าเป็นหน่วยงานที่มีภาระหน้าที่และความรับ ผิดชอบค่อนข้างมาก

---

[268] สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, *เรื่องเดิม,* หน้า 124-128.

[269] “คนตกงาน-คนรายได้ไม่พอ แห่เรียนทำอาหารเพื่อประกอบอาชีพ,” **ประชาชาติออนไลน์** (5 กรกฎาคม 2564), ค้นวันที่ 15 กันยายน 2564 จากhttps://www.prachachat.net/education/news-705241

ต่อมาร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. .... ในมาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ดังนั้นสถานะของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ซึ่งมีฐานะเป็นกรมส่งเสริมการเรียนรู้ และแยกออกจากสำนักงานปลัด ศธ. โดยมีปลัด ศธ.เป็นผู้บังคับบัญชาหลักโดยตรง และรมว.ศธ.กำกับดูแลนโยบายทำให้กศน.เดิมเปลี่ยนเป็นกรมส่งเสริมการเรียนรู้จะมีบทบาทและภาระกิจใหม่ โดยจะต้องมีหน้าที่จัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อเพิ่มคุณวุฒิตามระดับ รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้รูปแบบอื่นให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนซึ่งความสำคัญมากต่อการพัฒนาประเทศตามร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการกำหนดหน่วยงานและผู้รับผิดชอบ ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีสถานะเป็นนิติบุคคล สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยจะมาแทนที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำนักงานดำเนินการบริหารราชการและมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้[270]

1) จัดทำนโยบาย แผนการเรียนรู้ตลอดชีวิต แผนบริหารทรัพยากรบุคคลและแผนขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้รับบริการ

2) พิจารณาสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายประจำปีของส่วนราชการ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้รับบริการ หน่วยงาน สถานศึกษา และภาคีเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3) จัด ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้รับบริการได้รับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับในรูปแบบนอกระบบ ระบบการศึกษาเพื่อการดำรงชีวิต และการศึกษาตามอัธยาศัย

4) จัด ส่งเสริม พัฒนาหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ วิธีเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา การสื่อสารดิจิทัล และการสื่อสารรูปแบบอื่นในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิต

---

[270] มาตรา 23 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

5) จัดทำพัฒนา และให้บริการเทียบเคียงหรือเทียบโอนผลการเรียน เทียบโอนความรู้และประสบการณ์ การเทียบระดับการศึกษา ระบบสะสมความรู้และประสบการณ์ และกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

6) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาบุคลากร ในด้านวิชาการ การวิจัย การพัฒนาหลักสูตร การแนะแนวการศึกษา และการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา

7) จัด ส่งเสริม และสนับสนุนการใช้ประโยชนเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุชุมชน วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา หองสมุดประชาชน ห้องสมุดดิจิทัล พิพิธภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศูนย์การเรียนและแหล่งการเรียนรูอื่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้รับบริการ

8) จัด ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีรูปแบบหรือและช่องทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมในทุกพื้นที่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการศึกษาทางเลือก เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่หลากหลายให้ผู้รับบริการสู่การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน

9) เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินงาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิตของหน่วยงาน สถานศึกษา และภาคีเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ

10) ให้คำปรึกษา เสนอแนะ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และนโยบาย

11) สนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่หน่วยงานสถานศึกษาในสังกัดและภาคีเครือข่าย

12) ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้อง

13) ปฏิบัติงานอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นหน้าที่และอำนาจของสำนักงานหรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

2. คณะกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

คณะกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นจัดตั้งโดยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตประกอบไปด้วยสมาชิก ได้แก่ ประธานกรรมการ ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนเก้าคน ได้แก่ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือผู้แทน ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิจัยและนวัตกรรมหรือผู้แทน

ปลัดกระทรวงแรงงานหรือผู้แทนปลัดกระทรวงมหาดไทยหรือผู้แทน ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์หรือผู้แทน ปลัดกระทรวงสาธารณสุขหรือผู้แทน ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมหรือผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงบประมาณหรือผู้แทน เลขาธิการคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติหรือผู้แทน กรรมการผู้แทนเอกชนและภาคีเครือข่ายจำนวนไม่เกินสี่คน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินสี่คน และเลขาธิการ เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้[271]

1) พิจารณานโยบายด้านคุณภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะให้ครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา วิจัย หลักสูตร มาตรฐานและกรอบคุณวุฒิการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทรัพยากรและเทคโนโลยีทางการศึกษา

2) พิจารณาและจัดทำแผนการเรียนรู้ตลอดชีวิต แผนขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนปฏิรูปประเทศและสภาพภูมิสังคม

3) ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางดำเนินงานการส่งเสริมการประสานงานและการพัฒนาภาคีเครือข่าย รวมทั้งการระดมทรัพยากร

4) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานระหว่างสำนักงานและภาคีเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ เพื่อจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5) แต่งตั้งอนุกรรมการการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตระดับจังหวัดหรือคณะทำงานหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพื่อดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ

6) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

3. หน่วยงานส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภาค หน่วยงานระดับท้องถิ่นที่รับผิดชอบ

หน่วยงานส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภาคมีหน้าที่และอำนาจ จัด ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานด้านวิชาการการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยยึดสภาพภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่เป็นสำคัญให้หน่วยงานส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภาค มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้[272]

---

[271] มาตรา 22 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

[272] มาตรา 25 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

1) จัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนบูรณาการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตระดับภาค

2) สนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของหน่วยงานและสถานศึกษาในระดับภาค ทั้งด้านวิชาการ การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การวิจัย มาตรฐานและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของภูมิภาค รวมทั้งความต้องการ ความจำเป็นและความสนใจของผู้รับบริการ

3) จัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตระดับภาค ที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานและสถานศึกษาระดับภาค โดยบูรณาการการดำเนินการกับภาคีเครือข่าย

4) ให้มีการประสานการดำเนินการระหว่างสำนักงาน หน่วยงานในสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

5) นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ต่อสำนักงาน

6) สนับสนุนการตรวจราชการ การติดตามประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับสำนักงานศึกษาธิการภาค สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจังหวัด และสถานศึกษาภายในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

7) พัฒนาบุคลากรของหน่วยงานและสถานศึกษาในระดับภาค รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนความเป็นเลิศทางวิชาการ

8) ส่งเสริม สนับสนุน ขับเคลื่อนการดำเนินการด้านนโยบายและพัฒนาวิชาการภายในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

9) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

4. สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจังหวัด หน่วยงานระดับท้องถิ่นที่รับผิดชอบ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจังหวัด มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้[273]

1) จัดทำยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และแผนพัฒนาการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการเรียนรู้และแผนพัฒนาของชุมชนและสังคม

2) จัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศกลางของจังหวัดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

---

[273] มาตรา 26 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

3) วิเคราะห์ขอจัดตั้งและจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่หน่วยงานและสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของผู้รับบริการ

4) จัดทำแผนพัฒนาและแผนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตประจำปีของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจังหวัด

5) รับจดแจ้งการดำเนินการในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยภาคีเครือข่ายที่เป็นเอกชน

6) ระดมทรัพยากรมาใช้ในการจัด ส่งเสริม และสนับสนุน การศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับในรูปแบบการศึกษานอกระบบ การศึกษาเพื่อการดำรงชีวิต และการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาในสังกัดและภาคีเครือข่าย

7) ดำเนินงานเกี่ยวกับ ด้านวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านวินัยและนิติการ รวมทั้งด้านการบริหารงานทั่วไป

8) พัฒนาบุคลากรในสังกัดและภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

9) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษามีการประกันคุณภาพการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

10) ส่งเสริม สนับสนุนการเทียบเคียงหรือเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ การสะสมความรู้และประสบการณ์ผ่านบัตรประจำตัวประชาชน และการเทียบระดับการศึกษา

11) ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร สื่อ คลังข้อสอบ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาและดิจิทัล ที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตร่วมกับสถานศึกษาในสังกัดและภาคีเครือข่าย

12) ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยช่องทางที่หลากหลาย

13) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต

14) กำกับ ดูแล นิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสถานศึกษา และภาคีเครือข่าย

15) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

5. สถานศึกษา

สถานศึกษาที่จัด ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงาน และภาคีเครือข่าย[274] โดยให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล ทำหน้าที่ จัด ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระบบการจัดการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับในรูปแบบการศึกษานอกระบบ การศึกษาเพื่อการดำรงชีวิตและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่สอดคล้องและบูรณาการกับบริบทของชุมชน ความต้องการของผู้รับบริการ ในด้านอาชีพ ภูมิปัญญาไทย หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในพื้นที่ชายขอบ พื้นที่ชายแดน พื้นที่ห่างไกล และเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ[275] ทั้งนี้ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานมีความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตครอบคลุมด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป จัดให้มีแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต[276]

6. ภาคีเครือข่าย

ภาคีเครือข่าย คือ ส่วนราชการสังกัดอื่น องค์การมหาชน องค์กรในกำกับของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและประชาชนหรือที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่นที่จัดหรือร่วมจัด และส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต[277] นอกจากภาคีเครือข่ายมีอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะดังนี้[278]

1) ให้มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2) ให้มีแผนพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและทิศทางการพัฒนาประเทศ

3) ให้ผู้รับบริการมีบัตรส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเชื่อมโยงฐานข้อมูลประชาชนของส่วนราชการ มีการระดมทุนในการจัดสรรทรัพยากรและการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อจัดและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

---

[274] มาตรา 5 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

[275] มาตรา 28 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

[276] มาตรา 28 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

[277] มาตรา 5 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

[278] มาตรา 19 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

4) ให้มีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้และกระบวนการจัดการความรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ ศูนย์การเรียนชุมชน สื่อ เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้รับบริการได้มีโอกาส เข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้อย่างเท่าเทียม ทั่วถึง และเป็นธรรมอย่างมีคุณภาพ

5) ให้มีคลื่นความถี่เพื่อการกระจายเสียง สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ สื่อดิจิทัล สัญญาณภาพรวมทั้งสื่อประเภทอื่น สำหรับให้บริการโปรแกรมการเรียนรู้และวิธีเรียนทางไกลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

6) ให้มีการศึกษาวิจัย พัฒนาวิชาการ และการพัฒนาบุคลากรทั้งในสังกัดสำนักงาน และภาคีเครือข่าย

7) กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้มีคุณภาพและมาตรฐาน

7. ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ

ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำหน้าที่ จัดทำข้อมูลและประมวลผลเป็นสารสนเทศประชากรตามช่วงวัยและประเภทกลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดทำฐานข้อมูลภาคีเครือข่ายการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งจัดทำข้อมูลรายบุคคลของผู้รับบริการในทุกระบบเพื่อสนับสนุนการติดตาม การประเมินผลและการจัดสรรงบประมาณด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเผยแพร่สารสนเทศตามวรรคหนึ่ง ต้องมีความครอบคลุม ถูกต้อง เชื่อถือได้ ทันสมัยพร้อมใช้และเข้าถึงได้ง่าย[279] โดยการจัดให้มีศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและภาคีเครือข่ายหน่วยงานส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภาค และสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจังหวัด

4.2.3.6 มาตรการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การกำหนดแนวทางการจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3 ระบบ ได้แก่ การศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับในรูปแบบการศึกษานอกระบบ การศึกษาเพื่อการดำรงชีวิต และการศึกษาตามอัธยาศัย[280] ตามเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 วรรคสาม ประกอบกับมาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา (4) ประกอบกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และ

---

[279] มาตรา 17 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

[280] มาตรา 9 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

นโยบายรัฐบาล ด้านการศึกษาและเรียนรู้ ข้อ 4.4 และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ[281] โดยร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตการจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีแนวทาง ดังต่อไปนี้[282]

ประการที่หนึ่ง การศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับในรูปแบบการศึกษานอกระบบ ให้เน้นการจัดและส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้รับบริการ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับในรูปแบบการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ที่อยู่นอกโรงเรียน ผู้ด้อยโอกาส ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร วัยแรงงาน เด็กที่ต้องเข้ารับการศึกษาภาคบังคับในโรงเรียนแต่มีข้อจำกัดและได้รับการยกเว้นตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือหน่วยงานอื่นมิได้ดำเนินการ

2. การจัดการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับในรูปแบบการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาที่สูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ที่อยู่นอกโรงเรียน ผู้ด้อยโอกาส ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร วัยแรงงาน เด็กที่ต้องเข้ารับการศึกษาภาคบังคับในโรงเรียนแต่มีข้อจำกัดและได้รับการยกเว้นตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือหน่วยงานอื่นมิได้ดำเนินการ

3. การจัดทำพัฒนา หลักสูตรและโปรแกรมการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา การวัดและประเมินผลที่หลากหลายเพื่อเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่สอดคล้องกับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาสู่ความเป็นสากล

4. การจัดให้มีระบบสะสมความรู้และประสบการณ์เพื่อเทียบเคียงหรือเทียบโอนผลการเรียน ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์หรือสมรรถนะ โดยใช้เทคโนโลยี

5. การจัดให้มีการเทียบระดับการศึกษา โดยการประมวลประสบการณ์และความรู้ที่เป็นองค์รวมของบุคคลตามคุณลักษณะที่สำคัญในด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมเพื่อรับรองความรู้ความสามารถนั้น ให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้เท่ากับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6. การจัดการทดสอบความรู้และประสบการณ์ด้วยวิธีการที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้รับบริการเพื่อให้ได้รับคุณวุฒิทางการศึกษา

---

[281] สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, **เอกสารหมายเลข 4 สรุปสาระสำคัญประกอบการเสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ...** , หน้า 31-33.

[282] มาตรา 9 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

7. การบูรณาการการเรียนรู้ด้วยช่องทางที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุดประชาชน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา สถานีวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ศูนย์การเรียน แหล่งการเรียนรู้ทางดิจิทัลของชุมชนและที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น เป็นต้น ในการจัดการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับในรูปแบบการศึกษานอกระบบ

8. การให้ผู้รับบริการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาเพื่อการดำรงชีวิตและการศึกษาตามอัธยาศัยไปใช้ประโยชน์หรือเทียบโอนผลการเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้

ประการที่สอง การศึกษาเพื่อการดำรงชีวิต ให้เน้นการจัดและส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้รับบริการดังต่อไปนี้

1. จัดการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิต เกี่ยวกับทักษะการรู้หนังสือ ทักษะการเรียนรู้ เทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะอาชีพและการสร้างรายได้ ทักษะชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน การศึกษาตามความสนใจ การศึกษาเพื่ออนาคต การศึกษาและการเรียนรู้ที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น ด้วยวิธีการและช่องทางที่หลากหลาย โดยน้อมนำศาสตร์พระราชามาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการดำรงชีวิต

2. จัดทำพัฒนา หลักสูตรและโปรแกรมการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา การวัดและประเมินผลที่หลากหลายเพื่อการดำรงชีวิต

3. ส่งเสริมการพัฒนากำลังคนวัยแรงงาน ให้มีสมรรถนะในการทำงานตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติและความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

4. พัฒนาทักษะชีวิตให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

5. พัฒนาทักษะเพื่อคุณภาพชีวิต ทักษะอาชีพ ทักษะตามความสนใจ ทักษะทางเทคโนโลยีที่เหมาะสม ให้กับผู้รับบริการ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้

6. ส่งเสริมการเรียนรู้ความเป็นสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ศีลธรรม สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขบนพื้นฐานของวัฒนธรรมความเป็นไทย

7. ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ให้สามารถเทียบเคียงหรือการเทียบโอนผลการเรียน ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ และสมรรถนะ กับคุณวุฒิที่หลากหลาย

ประการที่สาม การศึกษาตามอัธยาศัย ให้เน้นการจัดและส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้รับบริการดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีพื้นที่ส่งเสริมการอ่านทุกครัวเรือน ห้องสมุดดิจิทัล เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

2. พัฒนา และจัดให้มีศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา พิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกจังหวัด

3. จัดทำและพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ ช่องทางการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนาเพื่อส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย

4. จัด ส่งเสริม สนับสนุน และระดมทรัพยากรทุกภาคส่วนเพื่อสร้างบรรยากาศและพื้นที่การเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ผู้รับบริการให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน

5. จัดและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ให้มีความทันสมัยโดยการนำเทคโนโลยีและดิจิทัลมาใช้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้รับบริการ

6. จัดและสนับสนุนการจัดการความรู้และแนวทางการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของผู้รับบริการ

7. ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านและภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

8. ส่งเสริมให้ผู้รับบริการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาตามอัธยาศัยไปใช้ประโยชน์และเทียบโอนผลการเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้

ทั้งนี้ ในการจัด ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา ให้สำนักงานจัดให้มีการเทียบระดับการศึกษา เทียบเคียงหรือเทียบโอนผลการเรียน ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ สมรรถนะ มีระบบสะสมความรู้ ประสบการณ์และคุณวุฒิ ในกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของหน่วยงานการศึกษาและสถานศึกษาและให้มีการเทียบระดับการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับในรูปแบบการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้กับผู้รับบริการภายในระบบการศึกษาหรือระหว่างระบบการศึกษาและระดับการศึกษาที่สูงกว่าระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ที่อยู่นอกโรงเรียน ผู้ด้อยโอกาส ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร วัยแรงงาน หรือที่หน่วยงานอื่นมิได้ดำเนินการ ประกอบกับให้มีระบบสะสมความรู้และประสบการณ์ มีโปรแกรมหรือหลักสูตร เพื่อจัด ส่งเสริม สนับสนุนการ

เรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้รับบริการ โดยเชื่อมโยงฐานข้อมูลประชาชนของส่วนราชการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง[283] จะเห็นได้ว่าเป็นการกำหนดให้มีการเทียบระดับการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับในรูปแบบการศึกษานอกระบบ และระบบสะสมความรู้และประสบการณ์ ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ[284]

ปัจจุบันสำนักงาน กศน. มีการดำเนินงานเทียบระดับการศึกษาและระบบสะสมความรู้และประสบการณ์ในการศึกษานอกระบบ (การศึกษาพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง) และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยสรุปตามรายงานผลการดำเนินงาน สำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562[285] ดังนี้

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงาน กศน. ได้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ให้กับประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่จบการศึกษาภาคบังคับและไม่อยู่ในระบบโรงเรียน เช่น ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ใช้แรงงาน แรงงานต่างด้าว ผู้ต้องขัง ชาวไทยภูเขา ทหารกองประจำการ และเด็กเร่ร่อน เป็นต้น ที่สอดคล้องกับความต้องการ ศักยภาพ และความพร้อมของผู้เรียน เพื่อให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยจัดการศึกษาใน 2 หลักสูตร คือ

1) หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการประกอบอาชีพและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ

2) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 เป็นการจัดการศึกษาให้กลุ่มเป้าหมายที่มีพื้นความรู้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และประกอบอาชีพอยู่ในสถานประกอบการหรือประกอบอาชีพอิสระ มีสมรรถนะตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติและการปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ”

---

[283] มาตรา 15 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

[284] สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, **เอกสารหมายเลข 4 สรุปสาระสำคัญประกอบการเสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ...** , หน้า 35-36.

[285] สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, *เรื่องเดิม,* หน้า 41-45.

โดยแต่ละหลักสูตรมีนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนและจบหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ในภาคเรียนที่ 2/2561 และภาคเรียนที่ 1/2562 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 รายงานผลการดำเนินงาน สำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562[286]

กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน (คน)	
	ผู้ลงทะเบียน	ผู้จบการศึกษา
ภาคเรียนที่ 2/2561	**985,011**	**98,669**
ระดับปฐมวัย	29	-
ระดับประถมศึกษา	72,392	4,133
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	381,360	35,063
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	522,325	59,287
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	8,905	186
ภาคเรียนที่ 1/2562	**951,939**	**112,110**
ระดับปฐมวัย	27	-
ระดับประถมศึกษา	70,247	6,222
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	370,434	42,794
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	503,669	62,638
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	7,562	456

2. การศึกษาต่อเนื่อง

การจัดการศึกษาต่อเนื่อง เป็นการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการ และความจำเป็นในชีวิตประจำวันให้กับผู้เรียน เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพ รวมทั้งมุ่งกระบวนการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคม และชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันประกอบด้วยกิจกรรม การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ

[286] *เรื่องเดียวกัน,* หน้า 42.

การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน โดยมีวิธีการจัดใน 2 รูปแบบ คือ

1) รูปแบบกลุ่มผู้สนใจ เป็นการจัดการศึกษาหลักสูตรไม่เกิน 30 ชั่วโมง โดยมีผู้เรียนจำนวนกลุ่มละ 6 คนขึ้นไป

2) รูปแบบชั้นเรียนวิชาชีพ เป็นการจัดการศึกษาหลักสูตร 31 ชั่วโมงขึ้นไป โดยมีผู้เรียนจำนวนกลุ่มละ 11 คนขึ้นไป ซึ่งแบ่งเป็นชั้นเรียนระยะสั้น เป็นการจัดการศึกษาหลักสูตร 31-100 ชั่วโมง และชั้นเรียนระยะยาว เป็นการจัดการศึกษาหลักสูตร 100 ชั่วโมงขึ้นไป

ตัวอย่าง ผลการดำเนินการจัดการศึกษาต่อเนื่องมีผู้เรียนที่ผ่านกิจกรรม จำนวนทั้งสิ้น 2,016,991 คน จำแนกตามกิจกรรม ได้แก่

(1) การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต จำนวน 381,175 คน

(2) การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ (โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน) จำนวน 942,178 คน

(3) การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน จำนวน 345,092 คน

(4) การเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 192,150 คน

(5) การจัดการศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศช.) จำนวน 77,444 คน

(6) การส่งเสริมการรู้หนังสือ จำนวน 78,952 คน

3. การศึกษาตามอัธยาศัย

การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันให้กับกลุ่มเป้าหมาย สามารถเลือกเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ซึ่งได้จัดบริการแหล่งการเรียนรู้ให้เกิดความหลากหลาย สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และมีทักษะพื้นฐาน ในการแสวงหาความรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ผ่านมาสำนักงาน กศน. ได้จัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยในหลายรูปแบบทั้งการให้บริการรายการวิทยุเพื่อการศึกษา รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา บริการสื่อเพื่อการศึกษา บริการนิทรรศการทางวิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา บริการกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา บริการกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ให้กับผู้รับบริการจำนวนทั้งสิ้น 27,558,463 คน ได้แก่

1) กิจกรรมด้านวิทยาศาสตร์ จำนวน 5,026,538 คน
   (1) การเรียนรู้ผ่านนิทรรศการ จำนวน 1,450,594 คน
   (2) ค่ายวิทยาศาสตร์ จำนวน 124,802 คน
   (3) กิจกรรมการศึกษา จำนวน 1,278,418 คน
   (4) บริการวิชาการ จำนวน 1,307,171 คน
   (5) พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ จำนวน 391,752 คน
   (6) ท้องฟ้าจำลอง จำนวน 473,801 คน
2) กิจกรรมด้านบริการส่งเสริมการอ่าน จำนวน 13,373,933 คน
   (1) ห้องสมุดประชาชนทุกประเภท จำนวน 7,041,635 คน
   (2) รถห้องสมุดเคลื่อนที่ขนาดใหญ่ จำนวน 428,525 คน
   (3) รถห้องสมุดเคลื่อนที่ Mini Mobile จำนวน 163,760 คน
   (4) ห้องสมุดสำหรับชาวตลาด จำนวน 973,355 คน
   (5) บ้านหนังสือชุมชน จำนวน 4,766,658 คน
3) กิจกรรมด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จำนวน 9,157,992 คน
   (1) ผู้รับบริการรายการโทรทัศน์ จำนวน 5,946,192 คน
   (2) ผู้รับบริการรายการวิทยุ จำนวน 1,303,656 คน
   (3) ผู้รับบริการสื่อเพื่อการศึกษา จำนวน 1,908,144 คน

4. การประเมินผล

ร่างพระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิตกำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาให้ครอบคลุมการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกระบบการศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในประกาศกระทรวง[287] จะเห็นได้ว่าเป็นการกำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาให้ครอบคลุมการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกระบบการศึกษา โดยให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิต เมื่อสถานศึกษาดำเนินการตามกระบวนการดังกล่าวตามที่กำหนดไว้แล้ว ให้ส่งให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

[287] มาตรา 16 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

ดำเนินการประเมินผล ติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสถานศึกษา ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป[288]

5. ประโยชน์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ร่างพระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิตทีการกำหนดประโยชน์ของการจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต[289] ดังต่อไปนี้

1) ประโยชน์ผู้รับบริการโดยรวม

(1) เป็นผู้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

(2) เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้รวมทั้งมีความเชี่ยวชาญตามความถนัดของตน

(3) เป็นคนดี มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม เคารพกฎหมายและสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งมีค่านิยมที่ดีงาม ภูมิใจในชาติ เป็นพลเมืองดีและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

(4) เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และมีจิตสาธารณะ

(5) เป็นผู้ที่ปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์

(6) เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และสามารถดำเนินชีวิตตามศาสตร์พระราชาได้

2) ประโยชน์ผู้รับบริการตามช่วงวัย

(1) ช่วงเด็กปฐมวัย บิดา มารดาหรือผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ให้เป็นพลเมืองรุ่นใหม่ มีพัฒนาการที่สมวัย รวมทั้งมีจิตสำนึกในการเป็นคนดี มีวินัย และภูมิใจในชาติ

(2) ช่วงวัยเด็ก เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ มีความสามารถเรียนรู้ได้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ ความสามารถที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจ พร้อมเข้าสู่การทำงานและสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม

---

[288] สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, **เอกสารหมายเลข 4 สรุปสาระสำคัญประกอบการเสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ...** , หน้า 36.

[289] มาตรา 18 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

(3) ช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น มีทักษะความรู้สมรรถนะในการทำงาน มีทักษะอาชีพในการหารายได้ที่เหมาะสมกับศักยภาพและมีความเชี่ยวชาญตามความถนัด สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นและทำงานกับผู้อื่นได้ภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

(4) ช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย มีความมั่นคงในชีวิต มีสมรรถนะในการททำงาน เลือกอาชีพในการหารายได้ที่เหมาะสมกับศักยภาพและมีความเชี่ยวชาญตามความถนัดของตน มีความรู้ในการดำรงชีวิต มีสุขภาพที่ดีตามวัยและพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัย

(5) ช่วงวัยผู้สูงอายุ มีศักยภาพในการถ่ายทอดภูมิปัญญาและความรู้ มีส่วนรวมในกิจกรรมทางสังคม มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ มีงานทำหลังเกษียณที่เหมาะสมกับศักยภาพ มีทักษะการดำรงชีวิต รวมทั้งมีความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค

กฎหมายกำหนดประโยชน์ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้รับบริการ กล่าวคือ ประโยชน์ที่ประชาชนทุกช่วงวัยจะได้รับเมื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตอันเป็นเป้าหมายของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จากเอกสารสรุปสาระสำคัญประกอบการเสนอร่างพระราชบัญญัติ[290] การกำหนดประโยชน์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตนี้มีที่มาโดยมาตรา 18(1)(ก) เป็นไปตามปรัชญา “คิดเป็น” และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

สำหรับมาตรา 18(1)(ข) – (ฉ) เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตามมาตรา 54 วรรคสี่ ประกอบกับมาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา (4) ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ นโยบายรัฐบาลที่แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วันศุกร์ที่ 12 กันยายน 2557 ด้านที่ 1 การปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ ด้านที่ 4 การศึกษาและเรียนรู้ ข้อ 4.1 และข้อ 4.4 ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้ ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตามมาตรา 54 วรรคสี่ที่มีหลักการว่า การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ” และมาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา (4) ที่กำหนดให้มีการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถ

---

[290] สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, **เอกสารหมายเลข 4 สรุปสาระสำคัญประกอบการเสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ...** , หน้า 37-38.

เรียนได้ตามความถนัดและปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่

4.3 สาระสำคัญและข้อจำกัดของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการตรวจร่างพระราชบัญญัติวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ 2562 คณะกรรมการกฤษฎีกาคณะพิเศษลงความเห็นว่าควรปรับชื่อร่างจาก “ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ..” เป็น “ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ....” เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี 2560 การปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ยุทธศาสตร์ชาติ (2561-2580) และเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ในการกำหนดชื่อร่างพระราชบัญญัตินี้ อีกทั้งการกำหนดชื่อร่างพระราชบัญญัตินี้เพื่อเปิดกว้างให้สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ได้ในรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง การเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามลำดับ และส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นที่เกิดขึ้นใหม่ได้ในอนาคตตาม นอกจากนี้คณะอนุกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวงศึกษาธิการได้มีการประชุมอนุกรรมการโดยมีมติสำคัญโดยเห็นชอบที่จะให้สำนักงาน กศน. เป็นส่วนราชการที่เป็นนิติบุคคลโดยให้ทบทวนอำนาจหน้าที่ของสำนักงานกศนให้ชัดเจน โดยเฉพาะหน้าที่และอำนาจที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมให้แสดงให้เห็นถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงาน และให้หารือกับสำนักงาน ก.พ. เกี่ยวกับเนื้อหาของข้อเสนอประกอบการขอจัดตั้งส่วนราชการให้สมบูรณ์ชัดเจนคณะกรรมการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการได้ประชุมมีมติสมควรให้สำนักงาน กศน. แยกออกจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นส่วนราชการและยกฐานะเป็นกรม[291] มีผลให้บรรดากิจการ อำนาจหน้าที่ ทรัพยสิน งบประมาณ สิทธิ หนี้ และภาระผูกพันทั้งปวง รวมถึงข้าราชการพนักงานราชการ ลูกจ้าง และอัตรากำลังของสำนักงาน ปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับสำนักงานสงเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้โอนไปเปนของกรมส่งเสริมการเรียนรู้[292]

---

[291] มาตรา 24 แห่งร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ....

[292] มาตรา 25 แห่งร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ....

4.3.1 วัตถุประสงค์

ร่างพระราชบัญญัติการสงเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... ได้มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ภายใต้พระราชบัญญัติ มีวัตถุประสงคเพื่อพัฒนา บุคคลใหมีความสมบูรณทั้งรางกาย จิตใจ และสติปญญา เปนคนดี มีวินัย รูจักสิทธิควบคูกับหนาที่ และความรับผิดชอบ ภูมิใจและตระหนักในความสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย และการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริยทรงเปนประมุข รูจักรักษาประโยชนสวนรวมและ ของประเทศชาติ รูจักความพอเพียง มีเหตุผล มีภูมิคุมกันในตัวที่ดี ใฝเรียนรู มีความรอบรู รอบคอบ ระมัดระวัง มีคุณธรรม และมีความซื่อสัตยสุจริต รวมทั้งมีสำนึกในความรับผิดชอบทั้งตอตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และสามารถอยูรวมกับผูอื่นไดอยางผาสุก กับเพื่อใหบุคคล มีทักษะการเรียนรู ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตที่สอดคลองและเทาทันพัฒนาการของโลกและมีโอกาสพัฒนาหรือเพิ่มพูนทักษะของตนใหสูงขึ้นหรือปรับเปลี่ยนทักษะของตนตามความถนัด หรือความจำเปน

4.3.2 แนวคิดพื้นฐาน

แนวคิดพื้นฐานของร่างพระราชบัญญัติการสงเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... มาจากรัฐธรรมนูญแหงราชอาณาจักรไทยพ.ศ 2560 มาตรา 54 วรรคสาม ประกอบกับมาตรา 258 จ. ดานการศึกษา (4) ของ จ. ด้านการศึกษาที่ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศ ดังนี้

รัฐธรรมนูญแหงราชอาณาจักรไทย พ.ศ 2560 มาตรา 54 วรรคสาม กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

2. ดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษา ตามวรรคหนึ่งเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจวินัยอารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยส่งเสริม และสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

3. ดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ

4. ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาในข้อ 1 ถึง 3 อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานสากลและเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแหงราชอาณาจักรไทย พ.ศ 2560 มาตรา 258 จ. ดานการศึกษา กำหนดให้มีการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษาให้มีการดำเนินการ ดังนี้

1. ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามมาตรา 54 วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

2. ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุน ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

3. ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู

4. ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัดและปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่

จะเห็นได้ว่าแนวคิดพื้นฐานของร่างพระราชบัญญัติการสงเสริมการเรียนรู พ.ศ... ซึ่งมาจากรัฐธรรมนูญแหงราชอาณาจักรไทยพ.ศ 2560 มาตรา 54 วรรคสาม ประกอบกับมาตรา 258 จ. ดานการศึกษา (4) ของ จ. ด้านการศึกษาที่ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศก็เป็นไปเพื่อให้รัฐต องดำเนินการให ประชาชนไดรับการศึกษา ตามความต องการในระบบตาง ๆ รวมทั้งสงเสริมใหมีการเรียนรูตลอดชีวิต และจัดใหมีการรวมมือกันระหวางรัฐ องคกรปกครองสวนทองถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษา โดยสรางโอกาสใหผูซึ่งอยูในวัยเรียนแตไมไดรับการศึกษาในโรงเรียน หรือผูซึ่งพนวัยที่จะศึกษาในโรงเรียน หรืออยูในพื้นที่ที่หางไกลหรือทุรกันดาร มีโอกาสเรียนรูและเขาถึงแหลงการเรียนรูไดอยางทั่วถึง และพัฒนาศักยภาพ ทักษะ ความเชี่ยวชาญได ตามความถนัด สมควรปรับปรุงการจัดการเรียนรู และปรับปรุงโครงสรางของหนวยจัดการเรียนรูเพื่อใหบรรลุเปาหมายของการเรียนรูตลอดชีวิต ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของร่างพระราชบัญญัติการสงเสริมการเรียนรู พ.ศ. .... นี้

4.3.3 ประเภทของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามช่วงวัย

ร่างพระราชบัญญัติการสงเสริมการเรียนรู พ.ศ. .... ไม่ปรากฏการกำหนดช่วงวัยในร่างฯ ฉบับนี้ ทั้งนี้ให้การจัดการเรียนรู้ตามที่กำหนดในกฎหมายว าดวยการศึกษาแหงชาติโดยให ปรับอายุและ

ระยะเวลาตามที่กำหนดไวในกฎหมายวาดวยการศึกษาแหงชาติ โดยประเภทของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามช่วงวัยสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดชีวิต อย่างไรก็ตามร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมนี้จะเน้นการพิจารณาตามช่วงวัยปรากฏในระบบของการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง โดยให้กรมดำเนินการโดยคำนึงถึงแนวทาง วิธีการใด ๆ เพื่อกระตุ้นให้บุคคลทุกช่วงวัยทุกอาชีพใฝเรียนรู้ หรือฝกฝนในเรื่องที่ตนถนัดหรือสนใจ เพื่อการพัฒนาศักยภาพ ทักษะ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สำหรับการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การดำเนินชีวิตอยางผาสุก หรือการรวมกันพัฒนา ชุมชนของตน นอกจากนี้การพิจารณาตามช่วงวัยเห็นได้จากระบบการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ซึ่งเน้นไปยัง ผู้อยู่ในวัยเรียนแตไมไดรับการศึกษาในโรงเรียน หรือผู้ซึ่งพนวัยที่จะศึกษาในโรงเรียน หรืออยู่ในพื้นที่ที่หางไกลหรือทุรกันดาร หรือไมมีหนวยงานอื่นใดไปดำเนินการ เพื่อให้ได้รับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยให้ปรับอายุและระยะเวลาตามที่กำหนด ไวในกฎหมายวาดวยการศึกษา แหงชาติให้สอดคล้องกับสภาพความจำเปนของผู้เรียน

4.3.4 ระบบของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... กำหนดให้มีการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานและภาคีเครือข่าย มีสามรูปแบบภายใต้การดูแลรับผิดชอบของกรมมีหน้าที่สงเสริมการเรียนรู้ดังนี้

1. การเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง
3. การเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ

นอกจากการสงเสริมการเรียนรู้ทั้งสามรูปแบบข้างต้น อาจจัดให้มีการสงเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นได้ เพื่อเกิดประโยชนแกประชาชนต่อไป

4.3.5 หน่วยงาน และผู้รับผิดชอบ

4.3.5.1 กรมส่งเสริมการเรียนรู้

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีบทบาทหน้าที่หลายประการ เช่น การจัด ส่งเสริมและสนับสนุนต่อการเรียนรู้ทั้งสามรูปแบบ การจัดให้มีสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ในส่วนกลางและภูมิภาค จัดการเรียนรู้ เชิญบุคลากรเพื่อถายทอดประสบการณ ความรู้หรือภูมิปญญาให้แกผู้เรียน ในส่วนของการจัดส่งเสริมและสนับสนุนต่อการเรียนรู้

แบ่งออกเป็นสามรูปแบบ คือการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองมีเปาหมาย และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ โดยแต่ละระบบมีแนวทางของการจัด ส่งเสริมและสนับสนุนแตกต่างกันดังนี้

ตารางที่ 4.2 รูปแบบของการจัด ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้

กรมส่งเสริมการเรียนรู้		
แนวทางการจัด ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต	**แนวทางการจัด ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองมีเปาหมาย**	**แนวทางการจัด ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ**
การจัด สงเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้กรมดำเนินการ โดยคำนึงถึงแนวทาง[293] ดังตอไปนี้ (1) ดำเนินการโดยวิธีการใด ๆ เพื่อกระตุนให้บุคคลใฝหาความรู้ในเรื่องที่ตนสนใจ และสร้างสมรรถนะในการเรียนรู้โดยผานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปนปจจุบันได้ด้วยตนเอง ในทุกเวลา อย่างรู้เท่าทัน และเขาถึงแหลงเรียนรู้ทุกประเภทได้โดยงายในเวลา	การจัด สงเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองให้กรมดำเนินการโดยคำนึงถึงแนวทาง[294] ดังตอไปนี้ (1) ดำเนินการโดยวิธีการใด ๆ เพื่อกระตุนให้บุคคลทุกชวงวัยทุกอาชีพใฝเรียนรู้ หรือฝกฝนในเรื่องที่ตนถนัดหรือสนใจ เพื่อการพัฒนาศักยภาพ ทักษะ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสำหรับการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การดำเนินชีวิตอย่างผาสุก หรือการร่วมกันพัฒนา ชุมชนของตน	การจัด สงเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับให้กรมดำเนินการโดยคำนึงถึงแนวทาง[295] ดังตอไปนี้ (1) เปนการจัดการเรียนรู้สำหรับกลุมเปาหมายที่เปนผู้ซึ่งมิได้ศึกษาอยู่ในโรงเรียน ไมว่าด้วยเหตุใด เพื่อให้ได้รับคุณวุฒิระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านสามัญศึกษาหรืออาชีวศึกษา (2) วิธีการจัดการเรียนรู้และการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรต้องสอดคลอง กับพัฒนาการของโลก และสอดคลองกับ

[293] มาตรา 8 แห่งร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ....

[294] มาตรา 10 แห่งร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ....

[295] มาตรา 12 แห่งร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ....

กรมส่งเสริมการเรียนรู้		
แนวทางการจัด ส่งเสริมและสนับสนุน การเรียนรูตลอดชีวิต	**แนวทางการจัด ส่งเสริมและ สนับสนุนการเรียนรูเพื่อการ พัฒนาตนเองมีเปาหมาย**	**แนวทางการจัด ส่งเสริมและ สนับสนุนการเรียนรูเพื่อ คุณวุฒิตามระดับ**
ที่ตนสะดวกโดยไมมี ภาระคาใชจายเกินสมควร (2) จัดใหมีและพัฒนาแหล่งเรียนรูเพื่อใหบุคคลสามารถเรียนรูตลอดชีวิตได โดยสะดวก โดยไมมีขอกำหนดหรือเงื่อนไขใด ๆ ที่อาจเปนอุปสรรค ต่อการเรียนรู หรือมีลักษณะเป็นการไมเกื้อหนุนใหมีการเรียนรูตลอดชีวิต (3) จัดหรือสงเสริมใหภาคีเครือขายจัดหรือรวมกันจัดใหบุคคลในครอบครัวและชุมชนมีนิสัยรักการอานหรือการเรียนรู รวมทั้งจัดใหมีแหลงส่งเสริมการอานและการเรียนรูในชุมชน (4) สงเสริมและสนับสนุนใหผูชำนาญการในภูมิปญญาท้องถิ่นและภาคีเครือขายมีสวนร่วมในการจัดการเรียนรูและเผยแพรภูมิปญญาทองถิ่นเพื่อใหเกิดการเรียนรูตลอดชีวิต	(2) สงเสริม สนับสนุน ชวยเหลือหรือรวมมือกับภาคีเครือขายในการดำเนินการตาม (1)	ความตองการของผูเรียน เพื่อใหผูเรียนสามารถเรียนรูได ตามความถนัดของตน ทั้งนี้ วิธีการและหลักสูตรดังกลาวใหเปนไปตามที่กรมและสถาบันพัฒนาหลักสูตร และการเรียนรูรวมกันกำหนด (3) การประเมินผลเพื่อใหได รับคุณวุฒิทางการศึกษา ใหใช วิธีการที่หลากหลาย เพื่อใชกับผูเรียนซึ่งมีความแตกตางกันไดอย่างเหมาะสม โดยตองไมใชวิธีการทดสอบความรูในทางวิชาการแตเพียงดานเดียว อีกทั้งกรมต้องจัดกระบวนการเรียนรู หลักสูตร และระยะเวลาการเรียนใหสอดคลอง กับความจำเปนและความตองการของผูเรียน โดยใหกรมและสถาบันพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู รวมกันออกแบบใหเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

นอกจากรูปแบบทั้งสามแล้วกรมยังมีหน่าที่รับผิดชอบการสงเสริมการเรียนรู่ตามที่มีกฎหมายอื่นกำหนดอีกด้วย[296]

4.3.5.2 หน่วยงานส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตกลาง

กรมมีหน้าที่จัดใหมีสำนักงานสงเสริมการเรียนรู้ในส่วนกลาง เพื่อกำกับ ดูแล ชวย เหลือ ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก และแนะนำการปฏิบัติหน่าที่ของเจ่าหน่าที่ระดับอำเภอ ศูนยการเรียนรู่ระดับตำบล และศูนยการเรียนรู่ ในพื้นที่ ทั้งในด่านวิชาการ เทคโนโลยีที่จำเปน การบริหารงาน และการปฏิบัติงานให่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมตลอดทั้งการจัดทำแผนการสงเสริมการเรียนรู่

กรมจะทำหน่าที่เปนสำนักงานสงเสริมการเรียนรู่ประจำจังหวัด สำหรับกรุงเทพมหานคร อาจมอบหมายให่กรุงเทพมหานครเปนผู่ดำเนินการภายใต่การกำกับดูแล สงเสริมและสนับสนุนของกรม ก็ได้

4.3.5.3 สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจังหวัด

กรมมีหน้าที่จัดใหมีสำนักงานสงเสริมการเรียนรู้ในส่วนภูมิภาค เพื่อกำกับ ดูแล ชวย เหลือ ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก และแนะนำการปฏิบัติหน่าที่ของเจ่าหน่าที่ระดับอำเภอ ศูนยการเรียนรู่ระดับตำบล และศูนยการเรียนรู่ ในพื้นที่ ทั้งในด่านวิชาการ เทคโนโลยีที่จำเปน การบริหารงาน และการปฏิบัติงานให่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมตลอดทั้งการจัดทำแผนการสงเสริมการเรียนรู่ ดังนี้

1) จัดใหมีสำนักงาน สงเสริมการเรียนรู้สำนักงาน สงเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด เพื่อกำกับ ดูแล ช่วยเหลือ สงเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก และแนะนำการปฏิบัติหน่าที่ของเจ่าหน่าที่ระดับอำเภอ ศูนยการเรียนรู่ระดับตำบล และศูนยการเรียนรูในพื้นที่[297]

2) จัดใหมีหนวยสงเสริมการเรียนรู่ระดับอำเภอ เพื่อกำกับ ดูแล ชวยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก และแนะนำ ในการปฏิบัติหน่าที่ของศูนยการเรียนรู่ระดับตำบล และศูนยการเรียนรูในพื้นที่[298]

---

[296] มาตรา 16 แห่งร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ....

[297] มาตรา 17 แห่งร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ....

[298] มาตรา 18 แห่งร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ....

3) อาจจัดให้มีศูนยการเรียนรู ระดับตำบล สำหรับพื้นที่ของตำบลหนึ่งหรือหลายตำบลตามความจำเป็นและเหมาะสมของแตละพื้นที่ก็ได ในกรณีที่เปนพื้นที่หางไกล ทุรกันดาร พื้นที่เสี่ยงภัย หรือพื้นที่ที่มีความยากลำบาก ในการปฏิบัติงาน กรมจะประกาศจัดตั้งศูนย การเรียนรูในพื้นที่นั้นก็ได้[299]

4) กรมมีอำนาจเชิญผู้มีความรู ความเชี่ยวชาญตามความถนัดหรือจากการประกอบอาชีพ ซึ่งไมมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูตามกฎหมายวาด้วยการศึกษาแหงชาติ มาให้ความรูแกผู้เรียนโดยการถายทอดประสบการณ ความรู หรือภูมิปญญาไดโดยไมต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู หรือกรมอาจจะมอบอำนาจให้หนวยจัดการเรียนรูกระทำแทนได้[300]

4.3.5.4 สถานศึกษาและสถาบันการเรียนรู้

ตามบทนิยามมาตรา4 ของคำว่า “สถานศึกษา”คือการกำหนดสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ มีหน้าที่ในการสงเสริม การเรียนรู การถายทอดประสบการณ ความรู หรือภูมิปญญาให้แกผู้เรียนหรือประชาชน

ส่วนคำว่า“สถาบันพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู” หมายความวา สถาบันพัฒนาหลักสูตร และการเรียนรูตามกฎหมายวาด้วยการศึกษาแหงชาติ ทำหน้าที่เป็นหนึ่งในหนวยจัดการเรียนรู้ มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

ในการจัด สงเสริม และสนับสนุนการเรียนรูเพื่อคุณวุฒิตามระดับ สถาบันการเรียนรู้มีหน้าที่กำหนดวิธีการจัดการเรียนรูและการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรต้องสอดคล้อง กับพัฒนาการของโลก และสอด คล้องกับความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรูได ตามความถนัดของตน รวมถึงรวมกันออกแบบหลักสูตรต่าง ๆ ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนจัดทำระบบการเทียบระดับการศึกษา เทียบเคียงหรือเทียบโอนผลการเรียน ทักษะ ความรู ประสบการณ สมรรถนะ เพื่อประโยชนในการเรียนรูจากรูปแบบหนึ่ง ไปสูอีกรูปแบบหนึ่ง หรือจากหนวยจัดการเรียนรูหนึ่งไปยังอีกหนวยจัดการเรียนรูหนึ่ง หรือจากหนวยจัดการเรียนรูหนึ่งไปยังสถานศึกษา หรือจากสถานศึกษามายังหนวยจัดการเรียนรู หรือเพื่อประโยชนในการสะสมความรู อีกทั้งทำระบบนำผลการเทียบเคียงไปสะสมเพื่อประโยชนในการไดรับ การรับรองคุณวุฒิ หรือเพื่อประโยชนในการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพด้วย และให้คำปรึกษาในการผลิตและพัฒนาหลักสูตรตามและจัดทำหลักเกณฑการประเมินผลสัมฤทธิ์

---

[299] มาตรา 19 แห่งร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ....

[300] มาตรา 22 แห่งร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ....

4.3.5.5 ภาคีเครือข่าย

“ภาคีเครือขาย” หมายความวา หนวยงานของรัฐ หนวยงานเอกชน ชุมชน ครอบครัว สถาบันทางศาสนา และบุคคลอื่นใด ที่ประสงคจะจัด รวมจัด สงเสริม หรือสนับสนุน การดำเนินงานของกรมสงเสริมการเรียนรูหรือหนวยจัดการเรียนรู้[301] จากคำนิยามศัพท์ข้างต้น จะเห็นได้ว่าภาคีเครือข่ายเป็นผู้บทบาทสำคัญอย่างมากต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ การจัดทำแผนการสงเสริมการเรียนรู้ การเข้ามีสวนรวมในการเผยแพรภูมิปญญาทองถิ่น การจัด สงเสริม และสนับสนุนการเรียนรูเพื่อการพัฒนาตนเอง การจัดใหมีสิ่งอำนวยความสะดวกและแหลงการเรียนรูเพื่อใหผูเรียนสามารถ เขาถึงการเรียนรูไดทุกรูปแบบ ทุกที่ และทุกเวลา การจัดประชาสัมพันธ ใหประชาชนทราบถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและแหลง การเรียนรู ตลอดจนการจัดทำหลักเกณฑการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนรู เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของหนวยจัดการเรียนรู้

4.3.5.6 ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ

ร่างพระราชบัญญัติการสงเสริมการเรียนรู พ.ศ. .... มิปรากฏมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเฉพาะ อย่างไรก็ตามร่างฉบับนี้กำหนดให้กรมมีหน้าที่รับผิดชอบการส่งเสริมการเรียนรู้ รวมทั้งให้มีหนาที่และอำนาจจัดให้ส่งเสริม และสนับสนุนให้มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้[302] รวมถึงดำเนินการโดยวิธีการใด ๆ เพื่อกระตุนใหบุคคลใฝหาความรูในเรื่องที่ตนสนใจ และสรางสมรรถนะในการเรียนรูโดยผานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปนปจจุบันไดดวยตนเอง ในทุกเวลา อยางรูเทาทัน และเข้าถึงแหลงเรียนรูทุกประเภทไดโดยงายในเวลาที่ตนสะดวกโดยไมมี ภาระคาใชจายเกินสมควร[303]

4.3.6 มาตรการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... มาตรา 7 ได้กำหนดเป้าหมายการเรียนรูตลอดชีวิตและการไดรับการรับรองคุณวุฒิตามความเหมาะสมดวย นอกจากนี้ในมาตรา 8 กำหนดให้กรมส่งเสริมการเรียนรู้มีหน้าที่และอำนาจจัด สงเสริม และสนับสนุนการเรียนรูตลอดชีวิต โดย

---

[301] มาตรา 4 แห่งร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ....

[302] มาตรา 16 แห่งร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ....

[303] มาตรา 8 แห่งร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ....

ดำเนินการโดยวิธีการใด ๆ เพื่อกระตุ้นให้บุคคลใฝหาความรูในเรื่องที่ตนสนใจ และสรางสมรรถนะในการเรียนรูโดยผานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปนปจจุบันไดดวยตนเอง ในทุกเวลา อยางรูเทาทันและเขาถึงแหลงเรียนรูทุกประเภทไดโดยงายในเวลาที่ตนสะดวกโดยไมมี ภาระคาใชจายเกินสมควรตลอดจน จัดใหมีและพัฒนาแหล่งเรียนรูเพื่อให้บุคคลสามารถเรียนรูตลอดชีวิตได โดยสะดวก โดยไมมีขอกำหนดหรือเงื่อนไขใด ๆ ที่อาจเปนอุปสรรคตอการเรียนรูหรือมีลักษณะ เปนการไมเกื้อหนุนใหมีการเรียนรูตลอดชีวิต อีกทั้งจัดหรือสงเสริมใหภาคีเครือขายจัดหรือรวมกันจัดให้บุคคลในครอบครัวและชุมชน มีนิสัยรักการอานหรือการเรียนรู รวมทั้งจัดใหมีแหลงสงเสริมการอานและการเรียนรูในชุมชน และ สงเสริมและสนับสนุนใหผูชำนาญการในภูมิปญญาทองถิ่นและภาคีเครือขาย มีสวนรวมในการจัดการเรียนรูและเผยแพรภูมิปญญาทองถิ่น เพื่อให้เกิดการเรียนรูตลอดชีวิต

4.3.7 การประเมินผล

การประเมินผลตามร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... นี้ ได้กำหนดการประเมินผลของการเรียนรู้ทั้งสามรูปแบบ และการประเมินผลของการผลิตและพัฒนาหลักสูตรตามที่มีกฎหมายอื่นกำหนด ดังนี้

1. การประเมินผลของการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรูเพื่อการพัฒนาตนเอง และ การเรียนรูเพื่อคุณวุฒิตามระดับ ให้กรมมีหนาที่และอำนาจจัดทำหลักเกณฑการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนรู เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของหนวยจัดการเรียนรูหรือภาคีเครือขาย ทั้งนี้ให้หารือกับสถาบันพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรูกอน ทั้งนี้การประเมินผลของการเรียนรูเพื่อคุณวุฒิตามระดับ การประเมินผลเพื่อให้ไดรับคุณวุฒิทางการศึกษา ให้ใชวิธีการที่หลากหลาย เพื่อใชกับผูเรียนซึ่งมีความแตกตางกันไดอยางเหมาะสม โดยตองไมใชวิธีการทดสอบความรู ในทางวิชาการแตเพียงดานเดียว

2. การประเมินผลของการผลิตและพัฒนาหลักสูตรตามที่มีกฎหมายอื่นกำหนด กรมหนาที่และอำนาจจัดให้มี สงเสริม และสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาหลักสูตร โปรแกรม การเรียนรู สื่อการเรียนรู และวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู บรรดาที่เกี่ยวกับการสงเสริมการเรียนรู ที่อยูในความรับผิดชอบของกรม รวมทั้งนำหลักสูตร โปรแกรมการเรียนรู สื่อการเรียนรู และวิธีการ จัดกระบวนการเรียนรูที่หนวยงานอื่นจัดทำไวมาใชประโยชนได การประเมินผลของการผลิตและพัฒนาหลักสูตรให้หารือกับสถาบันพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรูกอน

4.3.8 ประโยชน์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... ปรากฏประโยชน์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรากฏในเหตุผลขอลการร่างกฎหมายฉบับนี้ กล่าวคือเพื่อประชาชนได้รับการศึกษา ตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการรวมมือกัน ระหวางรัฐ องคกรปกครองสวนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษา พัฒนาศักยภาพ ทักษะ ความเชี่ยวชาญได้ตามความถนัด เพื่อให้บรรลุ เปาหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

บทที่ 5

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยใน การกำกับดูแลและส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ...

ในบทนี้คณะวิจัยบูรณาการข้อมูลจากการศึกษาเอกสารประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึกนำมาสู่การวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... เพื่อการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยได้ผลการวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

5.1 ปรัชญา แนวคิดและทฤษฎีของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการศึกษาพัฒนาการของการเรียนรู้ตลอดชีวิตตั้งแต่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2542 การศึกษาพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 และปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญนั้น จะเห็นได้ว่า การวางโครงสร้างจากอดีตจนถึงปัจจุบันและจากการศึกษาร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... ซึ่งเป็นแนวโน้มของกฎหมายที่จะนำมาใช้ในอนาคตอันใกล้ จะเห็นว่าเป็นการวางเฉพาะโครงสร้างของกฎหมายในรูปแบบเดิมดังที่เคยมีการบังคับใช้มาตลอด ซึ่งโครงสร้างของการศึกษาพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. .... และพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... อันประกอบไปด้วยนิยามศัพท์ เป้าหมาย ผู้รับผิดชอบและโครงสร้างอำนาจ แต่ขาดปรัชญา แนวคิดและทฤษฎีที่เป็นกรอบรากฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้เจตนารมณ์ของกฎหมายแต่ละฉบับไม่ตรงกับกรอบวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริงส่งผลให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนต่อผู้ปฏิบัติงานและคุณภาพของการศึกษาไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นคณะวิจัยเห็นว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากทั้งเชิงโครงสร้าง ระบบรวมถึงผู้ปฏิบัติงานทั้งองคาพยพ จึงควรมีการกำหนดปรัชญาและแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ถูกต้องและชัดเจน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนตลอดจนในการจัดการการเรียนรู้ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการของแต่ละบุคคลอย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต นอกจากนี้ในการเรียนรู้ของมนุษย์จำเป็นต้องมีนักส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ กระตุ้น ส่งเสริม เพื่อให้บุคคลพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นเมื่อพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ทำหน้าที่กำหนดกรอบการทำงานให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและผู้จัดการศึกษา รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงควรสอดแทรกเชิงปรัชญา แนวคิดและทฤษฎีเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้มีความเข้าใจในเชิงลึกและการนำไปใช้ภายใต้เจตนารมณ์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง

ข้อเสนอ จากการสัมภาษณ์และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปรัชญา แนวคิด และทฤษฎีของการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรเป็นการเรียนรู้อย่างมีผลลัพธ์ กล่าวคือเมื่อมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคน ทุกช่วงวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้จัดการศึกษาควรมีรูปแบบการประเมินเพื่อให้ทราบว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ นำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข ดังนั้น การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีผลลัพธ์ควรมีการวางแผน ดำเนินการ ติดตาม ประเมินผล แก้ไขปรับปรุง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5.2 วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาคนและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลให้ประชาคมโลกเห็นความสำคัญเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเฉพาะการพัฒนาบุคคล ชุมชน และสังคมที่มีใช่เพียงแต่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในประเทศแต่ยังรวมถึงการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์คนหนึ่งในฐานะพลเมืองโลกด้วย จะเห็นได้จากการกำหนดกฎหมายและนโยบายเช่น แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 รวมถึงนโยบายและแผนการปฏิบัติงานของหน่วยงานและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเน้นไปที่การพัฒนาคนให้ได้รับการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อการพัฒนาประเทศชาติรวมถึงการแข่งขันในเวทีโลกที่เน้นคน โดยเชื่อว่าเมื่อคนมี

คุณภาพก็จะสามารถนำพาประเทศให้พัฒนาในทิศทางที่ถูกต้อง วัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ในประเทศไทยจึงควรคำนึงถึงการเรียนรู้ของบุคคลเพื่อพัฒนาตนเองเป็นหัวใจสำคัญ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับบุคคลจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาแบบองค์รวมประกอบไปด้วยการพัฒนาทางด้านร่างกายจิตใจสติปัญญาและสังคม ตลอดจนการมีระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างแท้จริง

เมื่อศึกษาในมุมมองขององค์การเพื่อความรวมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) เห็นว่านอกจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการทำให้ประชาชนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ แต่ยังต้องคำนึงถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมสมรรถนะของแรงงานมนุษย์ ดังนั้นการศึกษาควรทำให้มนุษย์เป็นแรงงานที่มีทักษะ ประกอบกับในมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์[304]เห็นว่าเมื่อมนุษย์เป็นประชากรที่มีทักษะจากการให้การศึกษาโดยมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศจะกลายเป็นฐานความรู้ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ดังนั้นเป้าประสงค์การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงควรเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วย

นอกจากนี้การทบทวนวรรณกรรมยังพบว่าในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสาธารณรัฐเกาหลี หลังจากการปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 เกิดการเปลี่ยนแปลงของความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและมหาศาลของเทคโนโลยี การพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ และข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ทำให้เทคโนโลยีเข้ามาบทบาทมากขึ้นส่งผลให้มีความต้องการแรงงานที่อาศัยทักษะที่หลากหลาย จึงต้องมีการปรับปรุงระบบการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อให้ประชาชนได้มาซึ่งทักษะที่จำเป็นได้อย่างรวดเร็ว แผนของกฎหมายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติฉบับปัจจุบันจึงมุ่งเน้นพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีความยืดหยุ่นและคุณภาพสูง โดยมีแนวทางพื้นฐานและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตอันประกอบไปด้วย 4P ได้แก่ 1) การดำเนินนโยบายโดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (People) 2) การดำเนินนโยบายที่ช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชน (Participate) 3) การสนับสนุนความเจริญของทั้งตัวปัจเจกและสังคม (Prosperity) และ 4) การดำเนินนโยบายเพื่อเกิดความร่วมมืออันแข็งขันของสถาบันต่างๆ (Partnership) นอกจากนี้การกำหนดวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรประกอบไปด้วย 1) เพื่อการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ 2) เพื่อการพัฒนาคน 3) เพื่อการอยู่ร่วมกันได้ 4) เพื่อการมีความเป็นอยู่ที่ดีสามารถปรับตัวได้กับสภาพแวดล้อมแล้ว จากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 3 ทำ

---

[304] ยงยุทธ์ แฉล้มวงษ์, **การผลิตแลพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0**, ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://tdri.or.th/2018/10/ human-resourc-th-4-0/

ให้เห็นว่าวัตถุประสงค์ที่ควรให้ความสำคัญที่สุดคือเพื่อการพัฒนาคน เนื่องจากการพัฒนาคนโดยสนับสนุนให้เป็นพลเมืองโลกให้เป็นคนที่มีสมรรถนะจะนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน ดังนั้นคนต้องมีทักษะที่จำเป็นซึ่งทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ในศตวรรษที่21 ประกอบไปด้วย 13 ข้อที่เรียกว่าหลัก 3Rs + 8Cs + 2Ls[305]

หากพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... ในมาตรา 5 บัญญัติว่า

> *“เพื่อพัฒนา บุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย รู้จักสิทธิควบคู่กับหน้าที่ และความรับผิดชอบ ภูมิใจและตระหนักในความสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รู้จักความพอเพียง มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ใฝ่เรียนรู้ มีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง มีคุณธรรมและมีความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งมีสำนึกในความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างผาสุกกับเพื่อให้บุคคลมีทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพและทักษะชีวิตที่สอดคล้องและเท่าทันพัฒนาการของโลก และมีโอกาสพัฒนาหรือเพิ่มพูนทักษะของตนให้สูงขึ้นหรือปรับเปลี่ยนทักษะของตนตามความถนัดหรือความจำเป็น”*

---

[305] หลัก 3Rs + 8Cs + 2Ls ประกอบไปด้วย 1. ทักษะด้านการอ่าน (Reading) 2. ทักษะด้านการเขียน (Riting) 3. ทักษะด้านการคิดคำนวณ (Rithmetics) 4. ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหา (Critical Thinking & Problem Solving) 5. ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity & Innovation) 6. ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork & Leadership) 7. ทักษะด้านความเข้าใจทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (Cross-cultural Understanding) 8. ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communication, Information & Media Literacy) 9. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ(Computing & Media Literacy)10. ทักษะทางด้านอาชีพ และทักษะทางด้านการเรียนรู้ (Career & Learning Self-reliance) 11. ทักษะการเปลี่ยนแปลง (Change) 12. ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) 13. ทักษะด้านภาวะผู้นำ (Leadership)

จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... ฉบับนี้ให้สำคัญในภาพรวมไปที่การทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Human Fulfillment) ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเป้าประสงค์การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมิได้เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนขาดเอกลักษณ์เฉพาะที่ควรนำมากำหนดกรอบให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยและความต้องการของประเทศที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะ คณะวิจัยเห็นว่าวัตถุประสงค์ข้อ 5 ของร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... ที่เน้นการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวทางขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโกนั้น ไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นวัตถุประสงค์ของร่างดังกล่าวควรมีการเน้นไปที่การพัฒนาทุนมนุษย์คนหนึ่งในฐานะเป็นพลเมืองชาติและพลเมืองโลก จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับตามหลักของวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5.3 ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เหตุผลของการตราร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... คือ *“เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”*

คณะวิจัยเห็นว่าเพื่อการให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควรทำความเข้าใจความหมายของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเสียก่อน จากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาตลอดชีวิตพบว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการเรียนรู้ 3 รูปแบบคือ การเรียนรู้ในระบบ การเรียนรู้นอกระบบและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ซึ่งคลอบคลุมทุกช่วงวัยของมนุษย์โดย คำว่า “การศึกษา”กับคำว่า “การเรียนรู้” มีความหมายที่แตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อการนำไปสู่การจัดการศึกษาและการเรียนรู้จึงต้องทำความเข้าใจที่ถูกต้อง กล่าวคือ การศึกษา (Education) คือการพัฒนาคน ส่วนคำว่า การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การปรับทัศนคติแนวคิดและพฤติกรรมอันเนื่องมาจากได้รับประสบการณ์[306] การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลและเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต จากความแตกต่างของคำทั้งสองนี้นำไปสู่การตระหนักถึงผู้ถ่ายทอดความรู้ว่าเป็นผู้ให้

---

[306] สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, **นิทัศน์แนวคิดและแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย**, หน้า 15.

บริการการศึกษาและถ่ายทอดความรู้ไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนเองหรืออีกความหมายหนึ่งคือ การศึกษาเพื่อการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นจากตัวบุคคลเองโดยทั้งสองคำนี้มีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการพัฒนาคน เพียงบทบาทของการพัฒนาแตกต่างกัน

หากพิจารณาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) มาตรา 4 กำหนดนิยามคำว่า “การศึกษาตลอดชีวิต” หมายความว่า *“การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย” เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต”* และ

รูปแบบของการจัดการการศึกษาถูกกำหนดในมาตรา 15 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) ไว้ว่า

> *“การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนี้*
>
> *(1) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน*
>
> *(2) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม*
>
> *(3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อมสื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ*
>
> *สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้”*

ดังนี้หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) พบว่าใช้คำว่า “การศึกษา” ซึ่งคณะวิจัยเห็นว่า ในบริบทของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรมี 3 รูปแบบดังปรากฏตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้ ทั้งนี้แต่เนื่องจากความหมายของการศึกษาและการเรียนรู้แตกต่างกัน จึงควรเปลี่ยนจากคำว่า “การศึกษา” เป็น“การเรียนรู้” จะทำให้เกิด

การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยตนเอง ได้แก่ การเรียนรู้ในระบบ การเรียนรู้นอกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย[307]

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... ในมาตรา 6 วรรคหนึ่ง พบว่ามีการยกสถานะสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน) เป็นกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งมีหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 3 ด้าน ได้แก่

1. การเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง
3. การเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามลำดับ

คณะวิจัยเห็นว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การเรียนรู้ในระบบ การเรียนรู้นอกระบบและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ซึ่งคลอบคลุมทุกช่วงวัยของมนุษย์ หากพิจารณา “การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิ” จะพบว่ามีความซ้ำซ้อนอยู่ในความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตเนื่องจาก การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง อาจเป็นการเรียนรู้ทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย ซึ่งอยู่ภายใต้การเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิจะเป็นได้ทั้งในระบบและนอกระบบซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ตลอดชีวิตเช่นกัน จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองหรือการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิก็ล้วนอยู่ภายใต้ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต คณะวิจัยจึงเห็นว่าการส่งเสริมการเรียนรู้ตามร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้านนั้นไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงทั้งในเชิงการปฏิบัติงานและการใช้ในระดับสากล อาจทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสับสนนำไปสู่การนำไปปฏิบัติที่ผิดไปจากวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้

นอกจากนี้ในวรรคสองของมาตรา 6 บัญญัติว่า *“นอกจากการส่งเสริมการเรียนรู้ตามวรรคหนึ่ง กรมอาจจัดให้มีการส่งเสริมการเรียนรู้ ในรูปแบบอื่นที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนได้”*

หากพิจารณาในวรรคสองพบว่า รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การเรียนรู้ในระบบ การเรียนรู้นอกระบบและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ซึ่งคลอบคลุมทุกช่วงวัยของมนุษย์อยู่แล้วจึงไม่มีความจำเป็นต้องขยายความดังที่ปรากฏในมาตรา 6 วรรคสอง ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาความซ้ำซ้อนและการตีความได้

---

[307] ในขณะทำวิจัยนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำลังอยู่ในระหว่างการเสนอร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ....

ดังนั้นจึงควรแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... ในมาตรา 6 ดังนี้

มาตรา 6 บัญญัติว่า

“ให้กรมมีหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

(1) การเรียนรู้ในระบบ

(2) การเรียนรู้นอกระบบ

(3) การเรียนรู้ตามอัธยาศัย”

โดยการแบ่งลักษณะการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ในระบบ การเรียนรู้นอกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัยดังกล่าวเป็นไปตามความเห็นของผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ซึ่งมีความเห็นว่า การแบ่งรูปแบบของการเรียนรู้ดังกล่าว คือ ลักษณะการแบ่งประเภทที่นักการศึกษาใช้เช่นเดียวกับผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาเอกสารซึ่งส่วนใหญ่มีการแบ่งประเภทการเรียนรู้ในสามลักษณะ ได้แก่ การเรียนรู้ในระบบ การเรียนรู้นอกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

5.4 ช่วงวัยของการเรียนรู้

การเรียนรู้ตลอดชีวิตในแต่ละช่วงวัยมีความสำคัญต่อการพัฒนาการของร่างกายและจิตใจ โดยแต่ละช่วงวัยมีความแตกต่างที่ต้องอาศัยความเข้าใจในพัฒนาการ ความสนใจหรือตามความถนัดในแต่ละช่วงของมนุษย์ การกำหนดช่วงวัยจึงมีความจำเป็นเพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการของโลก การรู้เท่าทันเทคโนโลยี และความต้องการของประเทศ

ข้อเสนอ คณะวิจัยจึงเสนอเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... มาตรา.... ให้มีการกำหนดช่วงวัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัยโดยสอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. .... มาตรา 8[308] มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ช่วงวัยที่หนึ่ง ตั้งแต่แรกเกิดจนมีอายุครบหนึ่งปี ต้องได้รับการเลี้ยงดูให้มีสุขภาพที่สมบูรณ์ การพัฒนาทางอารมณ์ และการกระตุ้นการรับรู้ทางประสาทสัมผัส ให้สามารถเรียนรู้ในการช่วยเหลือตนเองและสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ตามวัย

---

[308] มาตรา 8 แห่งร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ....

2. ช่วงวัยที่สอง เมื่อมีอายุเกินหนึ่งปีจนถึงสามปี นอกจากต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตาม (1) แล้วต้องฝึกฝนให้ช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น เรียนรู้ผ่านการเล่น การสังเกตและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสภาพแวดล้อม เรียนรู้การพูดและการสื่อสารที่ดี เรียนรู้การสร้างวินัย เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เริ่มรู้จักเผื่อแผ่ และเริ่มซึมซับวัฒนธรรมไทยพื้นฐาน

3. ช่วงวัยที่สาม เมื่อมีอายุเกินสามปีจนถึงหกปี นอกจากต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตาม (2) แล้ว ต้องฝึกฝนให้เกิดสมาธิอย่างต่อเนื่อง ควบคุมอารมณ์ได้ สามารถใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และมัดเล็ก เริ่มรู้จักรับผิดชอบต่อตนเอง รู้จักระมัดระวังภยันตราย ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย เคารพกฎกติกา เห็นคุณค่าและมั่นใจในตนเอง รับรู้ความเห็นต่าง เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น ช่วยเหลือบิดามารดาหรือผู้ปกครองและผู้อื่นตามกำลังความสามารถ รู้จักความสำคัญของอาชีพที่สุจริตเริ่มรู้จักริเริ่มสร้างสรรค์ รับรู้ถึงความงามทางศิลปะ เข้าใจในสิ่งรอบตัว มีทักษะการคิดพื้นฐาน สามารถสังเกต จัดกลุ่ม เปรียบเทียบ และแยกแยะได้ตามวัย รู้จักใช้เหตุผล เข้าใจการนับจำนวน และอักษรภาษาไทย รู้จักสังคมไทย วัฒนธรรมวิถีชีวิต และความเป็นไทย และเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับโลกซึ่งรวมถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

4. ช่วงวัยที่สี่ เมื่อมีอายุเกินหกปีจนถึงสิบสองปี นอกจากต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตาม (3) อย่างต่อเนื่องและในระดับที่สูงขึ้นแล้วต้องฝึกฝนให้มีทักษะบริหารจัดการตนเอง ดูแลสุขภาพทั้งกายและจิตของตนเอง เรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ภูมิใจและตระหนักในความสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตอาสา ภาคภูมิใจในความเป็นไทย ซึมซับในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รับรู้ถึงความงามของธรรมชาติ มีนิสัยในการสังเกต และใฝ่รู้ มีทักษะในการเรียนรู้ รู้จักและรู้เท่าทันในการใช้เทคโนโลยีหาความรู้ รู้จักคิด และกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล รู้จักการวางแผนล่วงหน้า รู้จักวิเคราะห์ และแก้ไขปัญหา รักการทำงานเป็นหมู่คณะ มีทักษะในการอ่าน เขียนและใช้ภาษาไทยมีความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และวิทยาการคำนวณ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศในชีวิตประจำวัน มีความรู้เกี่ยวกับประเทศไทย ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมตลอดจนวิถีชีวิตของชนชาติไทยและประเทศเพื่อนบ้าน มีความรู้ในภาพกว้างของโลกและพัฒนาการของเทคโนโลยี รักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเริ่มหาลู่ทางในการประกอบอาชีพ

5. ช่วงวัยที่ห้า เมื่อมีอายุเกินสิบสองปีจนถึงสิบห้าปี นอกจากต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตาม (4) อย่างต่อเนื่องและในระดับที่สูงขึ้นแล้วต้องฝึกฝนให้รู้จักพัฒนา สุขภาพกาย ควบคุมอารมณ์ เข้าใจในพัฒนาการของสมองวัยรุ่น รับผิดชอบที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้ความถนัดและเชื่อมั่นในความสามารถของตน เรียนรู้ที่จะตัดสินใจและวางแผนชีวิต ปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงยอมรับ

ความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลาย สามารถแก้ไขปัญหาชีวิตที่ซับซ้อนขึ้น ยึดมั่นในจริยธรรม เชื่อมั่นและเข้าใจการธำรงความเป็นไทย สามารถสื่อสารภาษาไทยที่สมบูรณ์ รู้และเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้ซาบซึ้งในความงามของศิลปะและธรรมชาติ เรียนรู้การดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ใฝ่รู้และมีทักษะในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของโลก ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์สามารถคิดในเชิงสังเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพมีทักษะในการรู้เท่าทันข้อมูล ข่าวสารที่เผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นสื่อในการเรียนรู้ เข้าใจในพื้นฐาน เกี่ยวกับเศรษฐกิจและการเงิน มีความรู้ในศาสตร์และมีสมรรถนะสามารถเลือกเส้นทางการศึกษาต่อ หรือเส้นทางอาชีพและการทำงานได้

6. ช่วงวัยที่หก เมื่อมีอายุเกินสิบห้าปีจนถึงสิบแปดปี นอกจากต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตาม (5) อย่างต่อเนื่องและในระดับที่สูงขึ้นแล้ว ต้องฝึกฝนให้ดูแลตนเองได้อย่างสมบูรณ์ แสวงหาความรู้และข้อมูลให้ทันการณ์ รู้วิธีตรวจสอบข้อมูลและสถานการณ์ที่ถูกต้อง ยึดมั่นในหลักคุณธรรม ขยัน อดทน และไม่ท้อถอย พร้อมปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและแก้ไขปัญหา เข้าใจบทบาทของประเทศไทยในสังคมโลก และรู้ภาษาต่างประเทศในระดับที่สามารถเจรจาต่อรองและแสวงหาความรู้ได้อย่างคล่องแคล้ว โดยให้แยกเป้าหมายออกเป็นสองด้าน แต่ละด้านต้องบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

7. (ก) เป้าหมายด้านการประกอบอาชีพ มีความพร้อม ความรู้ หรือฝีมือในการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านที่ตนเองถนัด หรือริเริ่มประกอบกิจการของตนเอง รู้หลักต้นทุนและการตลาดเบื้องต้น รู้จักใช้เทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ ในการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพของตน

8. เป้าหมายด้านการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา มีทักษะและความรู้ในวิชาพื้นฐานในสาขาที่ตนถนัดและประสงค์จะศึกษาต่อ

9. ช่วงวัยที่เจ็ด การศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรือทักษะอาชีพชั้นสูง นอกจากต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตาม (6) อย่างต่อเนื่องและในระดับที่สูงขึ้นแล้ว ต้องฝึกฝนให้รู้จักแสวงหาความสุขสงบทางจิตใจ เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เคารพกฎกติกาอย่างเคร่งครัด เป็นปฏิปักษ์ต่อการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ มีความกล้าหาญที่จะแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อปัญหาของบ้านเมืองและสังคม มีทักษะในการค้นคว้าและแสวงหาความรู้ เพิ่มเติม แก้ไขอุปสรรคหรือสถานการณ์ที่เลวร้ายได้ มีความรู้ในภาษาต่างประเทศในระดับที่ใช้ประกอบอาชีพได้ และเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ตนศึกษาสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ หรือสร้างความรู้ใหม่ขึ้นได้

5.5 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการเรียนรู้สามารถกำหนดการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่[309] การมีส่วนร่วมคิดริเริ่มและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมดำเนินการ การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผล และการมีส่วนร่วมรับประโยชน์จากการจัดการศึกษาของโรงเรียน และด้วยแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนนี้ส่งผลให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตควรมีการเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกรูปแบบ กล่าวคือ ทั้งรูปแบบในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ดังนั้น หลักการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up) จึงส่งผลให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และองค์กรอื่น รวมทั้งสถานศึกษาอื่นมีส่วนร่วมเป็นผู้คิดและมีส่วนร่วมในการทำงานสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ยั่งยืนตั้งแต่เริ่มกำหนดนโยบายจนสิ้นสุดขั้นตอนสุดท้าย รวมถึงการติดตามประเมินผล การร่วมรับประโยชน์จากการปฏิบัติร่วมกัน มีความเป็นมิตร และทุกภาคส่วนจะเชื่อมโยงและประสานกันเป็นเครือข่าย[310]

เมื่อศึกษาประเทศญี่ปุ่น พบว่า พระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกฎหมายที่ถือว่าเป็นการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญของญี่ปุ่นและเนื่องจากเป็นการวางรากฐานการศึกษาแบบตะวันตกที่มุ่งเน้นการพัฒนาปัจเจกบุคคลมากกว่าการศึกษาที่มุ่งเน้นประโยชน์ของรัฐเป็นที่ตั้ง ตัวอย่างเช่นการดำเนินการของการมีส่วนร่วม เช่น การจัดทำแบบสำรวจประเมินความต้องการในการเรียนรู้ของผู้พักอาศัยในชุมชนเป็นต้น

ในส่วนของสาธารณรัฐเกาหลีตามพระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิต มาตรา 2(1) ได้นิยามคำว่า “การศึกษาตลอดชีวิต” หมายถึง กิจกรรมการศึกษาอย่างเป็นระบบทุกรูปแบบนอกเหนือจากหลักสูตรในโรงเรียนทั่วไป รวมถึง การศึกษาเพิ่มเติม การศึกษาเพื่อให้อ่านออกเขียนได้ขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ใหญ่ การศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถทางอาชีพ การศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และวิชาอิสระ การศึกษา

---

[309] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, *เรื่องเดิม,* หน้า 11.

[310] สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, “แนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ในบริบทสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย (Guides for Lifelong Education Management to Mobilize Learning Community in the Social-Cultural Context of Thailand),” **วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, หน้า 221-222.

วัฒนธรรมและศิลปะศาสตร์ และการมีส่วนร่วมทางการศึกษาของประชาชน ดังนั้น แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงได้รับการตระหนักถึงในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสาธารณรัฐเกาหลีเช่นกัน สำหรับประเทศฟินแลนด์ การศึกษาสำหรับผู้ใหญ่มีการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดทำการศึกษาอื่น ๆ และโรงเรียนมีอำนาจในการตัดสินใจมากขึ้น[311] อันเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน

อย่างไรก็ตามร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... เมื่อศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนพบว่า ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... ปรากฏหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามร่างพระราชบัญญัติเป็นหน่วยงานกลางเกือบทั้งสิ้น สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาคเอกชนและประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของ “ภาคีเครือข่าย” เท่านั้น ซึ่งแม้จะมีอำนาจหน้าที่ทั่วไปเช่นเดียวกับหน่วยงานกลาง แต่การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องเป็นไปตามหน่วยงานส่วนกลางจึงยังไม่สอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากล่างขึ้นสู่บนและไม่เป็นการพิทักษ์สิทธิของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายยังไม่ได้เข้าถึงกระบวนการมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากมีข้อมูลการศึกษาการดำเนินงานที่ประสานระหว่างกศน.กับภาคีเครือข่าย ที่พบว่าการดำเนินงานของสำนักงาน กศน. จากงานวิจัยเรื่อง “การประเมินผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยของสำนักงาน กศน. ตามแนวพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551”[312] ชี้ให้เห็นว่า ที่ผ่านมาการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภายใต้สำนักงานกศน.มีภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานยังไม่มาก อันเนื่องจากปัจจัยด้านกระบวนการบริหารนโยบายด้านการบริหารงบประมาณและความพร้อมของงบประมาณ ทำให้ผลการดำเนินงานของสำนักงานกศน.ที่ผ่านมายังไม่สามารถทำให้คนทุกคนในประเทศสามารถเข้าถึงการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

---

[311] Matti Kyro, *op. cit.,* pp. 15-16.; Act 630/1998 and Decree 811/1998 on Vocational Education

[312] สุรพล พิมพ์สอน และคณะ, “การประเมินผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยของสำนักงาน กศน. ตามแนวพระราชบัญญัติส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551,” **วารสารครุศาสตร์** 42, 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2557): 74-92.

ได้ทั่วถึง อีกทั้งยังสอดคล้องกับบทความเรื่อง “กลไกในการสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอในเขตภาคกลางของประเทศไทย”[313] ที่พบว่าปัญหาของภาคีเครือข่ายสำนักงาน กศน. ในเขตภาคกลางประเทศไทย ส่วนมากยังไม่มีการวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันอย่างชัดเจน การประสานงานกับเครือข่ายน้อยและไม่ต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องการเรียนการสอน การประชาสัมพันธ์ ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ขาดงบประมาณการในการดำเนินงานไม่มีติดตามประเมินผล การศึกษาปัจจัยกลไกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบปัญหาการขาดความเคารพในการตัดสินใจและข้อคิดเห็นของภาคีเครือข่ายในการมีส่วนร่วมการจัดและส่งเสริมการศึกษา

ในด้านภาคีเครือข่ายที่ผ่านมา พบว่า กศน. เป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด โดยเฉพาะกศน.ระดับตำบลซึ่งโครงสร้างการบริหารงานมีระบบแต่ปัญหาที่ผ่านมาคือการขาดบุคลากร ทำให้การประสานภาคีเครือข่ายไม่ได้คลอบคลุม อีกทั้งการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายยังขาดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เพราะหลักเกณฑ์มีเพียงการกำหนดกรอบกว้าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างกศน.กับภาคีเครือข่ายเท่านั้น ได้แก่

1. การประสานงาน หมายถึง การสร้างวิธีการทำงาน เพื่อให้บุคคลหลายฝ่ายร่วมมือปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้งานหรือกิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

2. ความร่วมมือ หมายถึง การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อไปสู่เป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่งตามวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตกลงกันไว้

3. การทำงานร่วมกัน หมายถึง การที่บุคคลมาทำงานร่วมกันและเข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกมาร่วมกันดำเนินกิจกรรมหนึ่งที่มีกระบวนการมุ่งหมายจะให้เกิดการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง มีเพื่อสร้างความยั่งยืนในความสัมพันธ์ของทุกฝ่ายที่เข้าร่วมดำเนินการ

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าภาคีเครือข่ายส่วนใหญ่มีความพร้อมในการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลังเพียง แต่ควรมีการ

---

[313] กลอยใจ พุฒนาค, “กลไกในการสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย ศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอในเขตภาคกลางของประเทศไทย,” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี** 12, 2 (กรกฎาคม–ธันวาคม 2563): 291.

กำหนดภารกิจหน้าที่ของภาคีเครือข่ายให้ชัดเจน ตลอดจนผลตอบแทนที่ภาคีเครือข่ายควรได้รับจากการสนับสนุนเป็นไปตามกฎหมาย และควรกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับภาคีเครือข่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เอื้อให้ได้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น การลดอัตราภาษี รวมถึงการสร้างความภาคภูมิใจของภาคีเครือข่ายในการมีส่วนร่วมนำไปสู่การเกิดผลดีต่อการขับเคลื่อนกิจกรรม ชุมชนที่พร้อมและมีผู้นำที่มีความสามารถ รัฐจึงควรมีนโยบายและระบุให้ชัดในรายละเอียด กระบวนการตลอดถึงผลประโยชน์ที่ภาคีเครือข่ายควรได้รับ

จากการศึกษาปัญหาดังกล่าวประกอบกับข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากการสัมภาษณ์เชิงลึก คณะวิจัยจึงเห็นว่าภาระงานการจัดการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัยและการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมักถูกกำหนดมาจากหน่วยงานส่วนกลาง ซึ่งไม่ตอบสนองกับความต้องการต่อบริบทที่ในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ส่งผลให้กิจกรรมในการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อชุมชนย่อมแตกต่างกัน ดังนั้นหน่วยงานส่วนกลางควรระบุสัดส่วนในการทำงานของตนให้ชัดเจนและกำหนดหน้าที่ของตนโดยเน้นการให้เชิงนโยบาย สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรจัดการ ส่วนกิจกรรมควรเกิดจากการส่วนร่วมของประชาชนที่ต้องร่วมกับภาคีเครือข่าย เมื่อภาครัฐส่วนกลางไม่อาจเข้ามาดำเนินการเองได้ทั้งหมดจึงควรเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีบทบาทโดยกระบวนการควรสร้างภาคีเครือข่ายควรเลือกรูปแบบของการมีส่วนร่วมเชิงรุก (Active Participate) และภาคีเครือข่ายสามารถเข้าร่วมได้หลายรูปแบบซึ่งแต่ละรูปแบบควรมีการกำหนดรายละเอียดที่ชัดเจน ทั้งนี้รูปแบบการมีส่วนร่วมจากการวิเคราะห์ ได้แก่

1. การเข้าร่วม
2. การให้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
3. ให้คำปรึกษา
4. การเป็นหุ้นส่วน
5. การร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ
6. การตัดสินในกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จกิจกรรม
7. การได้รับประโยชน์ร่วมกันในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

จะเห็นได้ว่าภาคีเครือข่ายควรมีการร่วมกันในรูปแบบของการมีส่วนร่วมเชิงรุก โดยเริ่มมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกล่าวคือตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบ จึงควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ของการเข้ามีส่วนร่วมภายใต้พระราชบัญญัติว่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... ที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งเป็นประโยชน์ให้กับประชาชนในชุมชนในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

5.6 หน่วยงานกลางที่รับผิดชอบ

ตามแนวคิดสิทธิมนุษยชนประกอบกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศกำหนดพันธกรณีให้รัฐต้องรับผิดชอบ และมีหน้าที่ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศในการเคารพปกป้อง และปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชน รัฐจึงมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาโดยตรง รวมทั้งมีหน้าที่อนุวัติการณ์กฎหมายภายในให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษาสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญของไทยที่รัฐมีภารกิจตามหลักการภารกิจของรัฐในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เมื่อศึกษาแนวทางขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีพันธกิจส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า มีการจัดตั้งสถาบันด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตของยูเนสโก (UIE) โดยประเทศไทยมีการประสานงานผ่านทางสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ประเทศญี่ปุ่นมีการจัดตั้งสำนักงานนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบสำหรับการประสานงานด้านนโยบายการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำนักงานมีหน้าที่วางแผนและร่างนโยบาย ทำการค้นคว้าและวิเคราะห์ว่าการศึกษาในประเทศ และต่างประเทศว่าเป็นอย่างไร โดยมีความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมนโยบายต่างๆเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมสังคมศึกษา และเสริมสร้างความหลากหลายทางโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้สำนักงานยังมีความรับผิดชอบในการดูแลรักษาและพัฒนา University of the Air มหาวิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนทางไกลซึ่งในปัจจุบันเป็นที่รู้จักในฐานะมหาวิทยาลัยเปิด หรือ The Open University of Japan รวมทั้งพัฒนาโรงเรียนอาชีวศึกษา แสดงให้เห็นได้ว่า ประเทศญี่ปุ่นมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเฉพาะ และหน่วยงานเดียวกันนี้ยังมีหน้าที่รับผิดชอบมหาวิทยาลัยเปิดเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตอีกด้วย

สาธารณรัฐเกาหลีมีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Institution for Lifelong Education: NILE) ซึ่งเกิดจากการรวมมหาวิทยาลัยเปิดแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตและระบบธนาคารหน่วยกิตทางการศึกษาเข้าเป็นระบบเดียวกันภายใต้การดูแลของสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติ และมีการห้ามหน่วยงานอื่นใช้ชื่อที่คล้ายกับชื่อของ NILE เพื่อป้องกันความสับสนที่อาจเกิดขึ้น โดยสถาบันเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (หน่วยงานกลางที่รับผิดชอบ)

ประการที่หนึ่ง สนับสนุนและตรวจสอบการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต

ประการที่สอง สนับสนุนการจัดทำแผนการตามการตัดสินใจของคณะกรรมการส่งเสริม

ประการที่สาม สนับสนุนการพัฒนาโครงการการศึกษาตลอดชีวิต

ประการที่สี่ เสริมสร้างและฝึกอบรมของบุคลากรซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิต รวมถึงการรับรองคณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิต

ประการที่ห้า สร้างระบบที่เชื่อมโยงกันระหว่างสถานบันการศึกษาตลอดชีวิต

ประการที่หก สนับสนุน NILE ประจำเทศบาล/จังหวัด

ประการที่เจ็ด สร้างและดำเนินการเครือข่ายข้อมูลที่ครอบคลุมสำหรับการศึกษาตลอดชีวิต

ประการที่แปด ประเด็นเกี่ยวกับการรับรองหน่วยกิตหรือการรับรองการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการรับรองหน่วยกิตและพระราชบัญญัติการได้มาซึ่งปริญญาทางวิชาการผ่านการศึกษาด้วยตนเอง

ประการที่เก้า สร้างความเข้มแข็งของการจัดการและการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลทางการศึกษา

ประการที่สิบ เรื่องอื่นที่มีความจำเป็นต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของสถาบันเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติ

เมื่อศึกษาร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... พบว่าร่างฉบับนี้ได้ยกสถานะของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) มีฐานะเป็นกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นการปรับบทบาทและภาระกิจใหม่ของกศน. ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ โดยกรมส่งเสริมการเรียนรู้ จะต้องมีหน้าที่จัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อเพิ่มคุณวุฒิตามระดับ รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้รูปแบบอื่นให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนซึ่งอยู่ภายใต้การเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งสิ้น ในมาตรา 17 ถึงมาตรา 19 กำหนดให้มีสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด อำเภอและตำบลจะเห็นได้ว่าเป็นโครงสร้างเดียวกันกับกศน. และมีอำนาจหน้าที่โดยรวม คือ ดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก การประสาน สนับสนุน และ ร่วมมือ หรือมอบหมายให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมหรือเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้

จะเห็นได้ว่าร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... มีการกำหนดเป้าหมายที่ให้ความสำคัญการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้เห็นได้ว่ากรมส่งเสริมการเรียนรู้มีภาระหน้าที่เกี่ยวกับส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นบทบาทสำคัญนอกเหนือจากภาระงานเดิมที่รับมาจากกศน. เดิมผนวกกับเพิ่มเติมส่วนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่คลอบคลุมมากกว่าเดิม ทั้งนี้เมื่อเทียบกับการดำเนินงานที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าแม้มีการเปลี่ยนบทบาทของกศน.เป็นกรมส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งมีบทบาทหน้าที่และภาระงาน

เพิ่มขึ้นจากเดิมมากอาจส่งผลให้เกิดข้อจำกัดและการปรับตัวในการเปลี่ยนถ่ายอำนาจ บทบาท การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากเหตุผลสำคัญดังต่อไปนี้

1. ข้อจำกัดด้านการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตระหว่างประเทศ

กศน. ยังไม่มีพันธกิจเชื่อมโยงกับต่างประเทศหรือองค์การต่างประเทศด้านการศึกษา เช่น องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) หรือองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD)

2. ข้อจำกัดด้านการประสานงานร่วมกับมหาวิทยาลัยเปิดในการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เช่น ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี

3. ข้อจำกัดด้านการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศ

กศน. ที่ทำหน้าที่หลักในการประสานภาคีเครือข่ายตลอดจนในการช่วยเหลือภาระงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศที่ผ่านมาภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 พบว่า หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตประเทศไทยคือ กศน. เห็นได้จากการตั้งของกศน.เพื่อจัดการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนในแหล่งชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวมถึงพื้นที่ทุรกันดารและพื้นที่สูง หมู่เกาะซึ่งกระจายตัวทั่วทุกแห่งในประเทศไทย ซึ่งบทบาทหน้าที่ของ กศน. มีดังนี้

1. เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ

2. จัดทำข้อเสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน และมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต่อคณะกรรมการ

3. ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ การวิจัย การพัฒนา หลักสูตรและนวัตกรรมทางการศึกษา บุคลากรและระบบข้อมูลข่าวสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

4. ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และการเทียบระดับการศึกษา

5. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และองค์กรอื่นรวมตัวกันเป็นภาคีเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

6. จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุชุมชน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนชุมชน และแหล่งการเรียนรู้อื่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่องของประชาชน

7. ดำเนินการเกี่ยวกับการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

8. ปฏิบัติงานอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

จากบทบาทหน้าที่ของกศน.และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า กศน.ทำหน้าที่จัดการศึกษาเป็นหลัก อย่างไรก็ตามด้วยบทบาทหน้าที่ที่หลากหลายตามกฎหมายกำหนดข้างต้นแล้วยังพบว่ากศน.ยังทำหน้าที่มากกว่าจัดการศึกษาโดยรับผิดชอบด้านส่งเสริมการเรียนรู้คลอบคลุมอาชีพ ติดต่อประสานเครือข่ายต่าง ๆ ตลอดจนการควบคุมคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ ส่วนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดในประเทศไทย คือ กศน. ตำบลโดยกิจกรรมหลัก 4 ประการของกศน.ตำบล ได้แก่

1. เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน (Information Center)
2. เป็นศูนย์สร้างโอกาสการเรียนรู้ (Opportunity Center)
3. เป็นศูนย์การเรียนชุมชน(Learning Center)
4. เป็นศูนย์ชุมชน (Community Center)

สำหรับบทบาทหน้าที่หลักในการปฏิบัติงานของครู กศน. ตำบล 5 ประการ ได้แก่

1. การวางแผนจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกศน. ตำบล
3. การให้การบริการเรียนรู้ใน กศน. ตำบล
4. การสนับสนุนกิจกรรมชุมชน ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และ
5. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน

จากบทบาทหน้าที่ของกศน.และหน้าที่ในการปฏิบัติงานของครู กศน. ตำบล มีพันธกิจจำนวนมากและบุคลากรไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน ตัวอย่างเช่น ในการปฏิบัติงานของ กศน. ตำบลที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญให้กับประชาชน แต่ในทางปฏิบัติกศนตำบลมีบุคลากรครูเพียง 1 คนต่อหนึ่งตำบลเท่านั้น ครูแต่ละคนในแต่ละตำบลต้องรับผิดชอบสอนในหลายรายวิชาตามที่หลักสูตรกำหนดและสอนในหลายระดับชั้นทั้งประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย นอกจากนี้ ครูหนึ่งคนอาจไม่มี

ความชำนาญหรือไม่มีความความรู้ที่หลากหลายพอที่จะสอนเองได้ทั้งหมดในทุกวิชาและทุกระดับชั้นหากเทียบกับครูจากการศึกษาในระบบ ผลที่ตามมาทำให้การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้เรียนไม่บรรลุตามเป้าประสงค์ของหลักสูตรขาดประสิทธิภาพ ภาพในปัจจุบันคือ กศน. ตำบล จึงไม่สามารถเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อคนที่ขาดโอกาสทางการศึกษาได้อย่างแท้จริง อีกทั้งเครือข่ายการศึกษาที่ต่าง ๆ ในพื้นที่ยังไม่มีการเชื่อมโยงกันเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของ กศน. ด้วย

จากการศึกษาเอกสารข้างต้นประกอบกับข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ที่มีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า คณะวิจัยจึงมีความเห็นว่า กศน. มีข้อจำกัดที่สำคัญในด้านการประสานงานกับองค์การระหว่างประเทศ การประสานงานกับมหาวิทยาลัยเปิด และข้อจำกัดด้านพันธกิจที่มีเป็นจำนวนมากแต่บุคลากรและงบประมาณมีเป็นจำนวนน้อยและบุคลากรยังขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ คณะวิจัยจึงมีความเห็นว่า การดำเนินงานของ กศน. ภายใต้ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... ยังไม่สามารถทำให้ทุกคนในประเทศเข้าถึงเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตไปยังทุกคนทุกกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรมจึงควรเพิ่มหน่วยงานเพื่อรับดูแลและรับผิดชอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่นสาธารณรัฐเกาหลีซึ่งมีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติที่เป็นหน่วยกลางเฉพาะเพื่อส่งเสริมด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยหน่วยงานเพื่อรับดูแลและรับผิดชอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีการดำเนินการประสาน งานกับองค์การระหว่างประเทศและมหาวิทยาลัยเปิดของไทย รวมทั้งให้จัดสรรงบประมาณและอัตรากำลังเพิ่มเติม ทั้งนี้ในระยะยาวควรมีพิจารณาการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ บริหารงานโดยคณะผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา การบริหาร และการเงินเพื่อลดงบประมาณภาครัฐ

5.7 หน่วยงานระดับท้องถิ่นที่รับผิดชอบ

ตามหลักการกระจายอำนาจเพื่อการจัดทำบริการสาธารณะกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารการจัดการศึกษาให้ตรงต่อความต้องการของระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และความต้องการที่หลากหลายในแต่ละภูมิภาค[314] ประกอบกับเหตุผลด้านการพัฒนา

---

[314] สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, *เรื่องเดิม,* หน้า 6-7.

เศรษฐกิจที่มีรูปแบบเปลี่ยนไปทำให้ระบบการศึกษาแบบรวมศูนย์ในศตวรรษที่ 20 ยากที่จะสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ที่แสดงให้เห็นว่าในบรรดามาตรการเพื่อการปฏิรูประบบการศึกษาที่แต่ละประเทศดำเนินการนั้น มาตรการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาจากรัฐส่วนกลางลงสู่ส่วนภูมิภาค ท้องถิ่นและโรงเรียนเป็นมาตรการที่จะมีประสิทธิภาพมากกว่าการจัดการศึกษาแบบรวมศูนย์ที่อดีตเคยปฏิบัติมา

เมื่อศึกษาประเทศญี่ปุ่น พบว่า การจัดการศึกษาภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของญี่ปุ่นที่บัญญัติขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการออกพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 1947 ซึ่งมีเจตนารมณ์ว่า การศึกษาของประเทศญี่ปุ่นมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเคารพ การส่งเสริมเสรีภาพ และความเป็นอิสระของปัจเจกชน และเพื่อการนี้การศึกษาจะต้องเป็นอิสระจากอิทธิพลทางการเมืองโดยภายใต้หลักการดังกล่าวจึงกำหนดให้การจัดการด้านการศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานส่วนท้องถิ่น[315]

ดังนั้น การกระจายการเรียนรู้สู่จังหวัด และท้องถิ่นเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของกฎหมายการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศญี่ปุ่นเห็นได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีทั้งในส่วนจังหวัด เทศบาล และรัฐบาลส่วนกลาง ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน และอำนาจหน้าที่ของบุคคลในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ สภาจังหวัด คณะกรรมการการศึกษาจังหวัด อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนจังหวัด อำนาจหน้าที่ของรัฐบาลส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสนับสนุนการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้โดยจัดตั้งห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ อาคารอเนกประสงค์ประจำชุมชนและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ การเปิดให้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกภายในโรงเรียน การจัดสรรโอกาสทางการเรียนรู้ การให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และวิธีการอื่น ๆ ที่เหมาะสม

ตัวอย่างการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศญี่ปุ่นที่เป็นรูปธรรม เช่น ในเมืองคิมิสึ (Kimitsu City) ซึ่งได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตลอดชีวิตเมืองคิมิสึ (Kimitsu City Lifelong Learning Community Centre) ขึ้นตรงกับกระทรวงศึกษาธิการประเทศญี่ปุ่น มีหน้าที่กำกับดูแล ตรวจสอบ ติดตาม ให้คำแนะนำด้านวิชาการแก่ศูนย์การเรียนชุมชน (โคมินกัง) 7 แห่ง ห้องสมุดประชาชน 1 แห่ง และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น 2 แห่งที่อยู่ในเมืองคิมิสึซึ่งเป็นหน่วยงานท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้

---

[315] Japanese Civil Society Organizations (CSOs), *op. cit.,* p. 18.

ชุมชนตลอดชีวิตแห่งนี้ตั้งอยู่ใจกลางเมืองเป็นอาคารทันสมัยมีห้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตประเภทต่าง ๆ เช่น กิจกรรมฝึกร้องเพลงของผู้สูงอายุ การฝึกเล่นไพ่โบราณของญี่ปุ่น ห้องฝึกเล่นเกมสำหรับเด็กเล็ก ห้องฝึกวาดภาพศิลปะ ฯลฯ หรือ

ตัวอย่างศูนย์การเรียนชุมชนอื่น ๆ เช่น ศูนย์การเรียนชุมชนเก่าแก่ Yaehara Kominkan มีอาคาร 8 เหลี่ยม มีห้องว่างสำหรับจัดกิจกรรมตามความต้องการของผู้เรียน เช่น กีฬาป้องกันตัวของญี่ปุ่น การฝึกต่อกลอนด้วยบัตรคล้ายไพ่นกกระจอกของสาธารณรัฐประชาชนจีน ศูนย์การเรียนชุมชนขนาดเล็ก Koito Kominkan ใกล้เขตภูเขาจัดกิจกรรมสำหรับกลุ่มเป้าหมายประเภทต่าง ๆ เช่น เด็กประถมศึกษาฝึกทำอาหารขนมประเภทต่าง ๆ โดยศูนย์การเรียนชุมชนแห่งนี้ทำข้อตกลงกับโรงเรียนในการจัดส่งเด็กมาฝึกทำอาหารขนมเดือนละครั้ง ในวันอาทิตย์ เวลา 9.00–12.00 น. บางครั้งผู้ถือครองภูมิปัญญาท้องถิ่นอาสาสมัครเป็นวิทยากรด้วย เรียก Challenged School ทำให้เด็กรู้จักผู้อาวุโสในชุมชน เด็กๆ ต่างโรงเรียนได้รู้จักกันเองมากขึ้น สำหรับผู้ใหญ่ฝึกทำอาหารเพื่อเป็นอาชีพเสริมเด็ก และผู้ใหญ่ในท้องถิ่นสามารถเล่นกีฬาในสนามใกล้ศูนย์การเรียนชุมชน เป็นต้น

แสดงให้เห็นว่า ประเทศญี่ปุ่นมีการดำเนินการจัดการเรียนรู้ในระดับย่อย คือ ระดับชุมชนมากกว่าที่จะดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้เป็นรูปแบบเดียวกัน หรือควบรวมอำนาจในการจัดการเรียนรู้ไว้ที่ส่วนกลาง

สำหรับสาธารณรัฐเกาหลี เมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่คือ การอธิบายประเด็นพื้นฐานซึ่งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของรัฐบาล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติร่วมมือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Cities: LLC) ในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วสาธารณรัฐเกาหลี[316]

เมื่อศึกษาตามพระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสาธารณรัฐเกาหลีมีการจัดตั้งและการดำเนินการในศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตในเมือง มณฑล และอำเภอ โดยมีรายละเอียด ได้แก่

1. ให้นายกเทศมนตรี/หัวหน้าสำนักงานการศึกษาจังหวัดจัดตั้งหรือกำหนดและดำเนินการจัดศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อดำเนินกิจกรรมและให้โอกาสทางการศึกษาตลอดชีวิตกับผู้ที่พักอาศัยอยู่ในท้องที่ที่ตนมีเขตอำนาจ

---

[316] In Tak Kwon, Junghwan Kim and Doo Hun Lim, *op. cit.*, p. 84 para. 1.

2. การให้หัวหน้าคณะบริหารของเมือง/มณฑล/อำเภอดำเนินการตามที่จำเป็นเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือให้ความช่วยเหลือทางการเงิน เป็นต้น

3. ประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดตั้งและการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิ ให้เป็นไปตามที่เทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกำหนด

นอกจากนี้ รัฐบาล (NILE) จะจัดเทศกาลการเรียนรู้ตลอดชีวิตประจำปี (Annual Lifelong Learning Festival/EXPO) ซึ่งเข้าร่วมโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของท้องถิ่นต่าง ๆ และพระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้กำหนดให้ 17 จังหวัดจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในปี ค.ศ. 2019 ทุกจังหวัดก็ได้จัดตั้งศูนย์ดังกล่าวสำเร็จ โดยศูนย์เหล่านี้ ได้รับการช่วยเหลือทางการเงินจากกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และดำเนินการจัดหลักสูตร ทำวิจัยและพัฒนาโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิตในจังหวัดของตน โดยหัวหน้าศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่างๆจะประชุมกัน 3 ครั้งต่อปี เพื่อแลกเปลี่ยนและหารือกัน และหัวหน้าศูนย์ต่างๆยังเดินทางไปต่างประเทศเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับท้องถิ่นด้วยเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการกระจายอำนาจในสาธารณรัฐเกาหลี

เมื่อพิจารณาการจัดการศึกษาของประเทศฟินแลนด์ ประเทศฟินแลนด์มีเป้าหมายหลักของการกระจายอำนาจไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้การบริหารการศึกษาเป็นไปโดยคำนึงถึงลักษณะของแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชนที่แตกต่างกันไปทำให้ครูผู้สอนสามารถจัดสรรทรัพยากรเพื่อวางแผนและปรับใช้ในการศึกษาได้จริงเป็นการเสริมสร้างพลังให้ครูผู้สอน และสนับสนุนความมุ่งมั่นในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยเทศบาลต่าง ๆ มีหน้าที่ต้องจัดการศึกษาภาคบังคับให้เด็กทุกคนซึ่งอาศัยอยู่ในท้องที่ที่เขตอำนาจรวมทั้งการเรียนเสริม และบริการความช่วยเหลือด้านสวัสดิการสำหรับเด็กที่ต้องการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่หลัก คือ การแบ่งงบประมาณจากส่วนกลางมาดำเนินการจัดการศึกษาอย่างไรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งการจัดทำหลักสูตรการศึกษาในท้องถิ่นภายใต้กรอบของหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ และการรับบุคลากรเข้าทำงาน จะเห็นได้ว่าแต่ละประเทศต่างให้ความสำคัญของการกระจายอำนาจเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับประชาชน

ด้วยแนวคิดการกระจายอำนาจดังกล่าวนำมาสู่การพิจารณาการกระจายอำนาจตามร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมายังจังหวัดและอำเภอ อย่างไรก็ตามอำนาจและหน้าที่ของส่วนท้องถิ่นไม่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีประสิทธิภาพจึงควรมีการ

ประสานงานกับท้องถิ่นต่าง ๆ โดยส่วนกลางควรมีหน้าที่ในการให้นโยบายเป็นหลักเพื่อการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันโดยเปิดโอกาสให้ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นมีสามารถแสดงความคิดเห็นในการดำเนินการต่างๆให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ของตนการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเพื่อให้สามารถประเมินผลการกระจายอำนาจได้จึงควรมีการกำหนด ดัชนีชี้วัดผลงานหรือความสำเร็จของงาน (Key Performance Indicator: KPI) ของหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในการประสานงานกับส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย สอดคล้องกับการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างไรก็ตามเนื่องด้วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทยจึงจำเป็นต้องมีการประสานงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงานสามารถช่วยชี้วัดอัตราของการประสานงานได้ นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... สอดคล้องกับแนวคิดการกระจายอำนาจการกระจายอำนาจเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับประเทศไทยควรมีการลักษณะ 3 แนวคิด

1. ครอบครัว เริ่มต้นจากการการเรียนรู้สังคมในครอบครัว ตามมาตรา 5
2. ชุมชน ประกอบด้วยองค์กรต่าง ๆ สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา และศูนย์เรียนรู้ภาคเอกชน และบุคคลทั่วไป
3. ประเทศชาติ ประกอบด้วย กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กรมส่งเสริมการเรียนรู้

เมื่อพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... ขั้นตอนต่อไปมีการวางแผน ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรม สามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่นำเสนอ 3 แนวคิด ให้เชื่อมโยงส่งเสริมการเรียนรู้อย่างยั่งยืนได้

5.8 การจัดตั้งสถานศึกษาตลอดชีวิต

เมื่อศึกษาสาธารณรัฐเกาหลี พบว่า ตามพระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีการกำหนด “สถาบันการศึกษาตลอดชีวิต” ซึ่งหมายถึง ศูนย์ บริษัท หรือ องค์กร ตามกรณีที่บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

(ก) ศูนย์ บริษัท หรือ องค์กร ซึ่งได้รับอนุญาต จดทะเบียนหรือรายงานตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

(ข) สถาบันการศึกษาเอกชนซึ่งจัดให้มีการฝึกอบรมอาชีพตลอดชีวิตนอกเหนือจากสถาบันซึ่งจัดให้มีการศึกษาเพิ่มเติมสำหรับหลักสูตรในโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการจัดตั้งและการดำเนินการของสถาบันการศึกษาเอกชนและบทเรียนนอกหลักสูตร

(ค) หน่วยงาน บริษัท หรือ องค์กร ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตตามพระราชบัญญัติอื่น และกฎหมายลำดับรอง

โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์และประเภทของสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตไว้ในพระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จะเห็นได้ว่า สถาบันการศึกษาตลอดชีวิตของสาธารณรัฐไม่จำเป็นต้องมีฐานะเป็นหน่วยงานภาครัฐ แต่สามารถเป็นภาคเอกชนก็ได้ อันเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านกลไกทางการตลาด แต่ยังคงถูกกำกับมาตรฐานผ่านภาครัฐ คณะวิจัยมีความเห็นว่า หากร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... เปิดโอกาสให้เอกชนหรือองค์การที่ไม่แสวงหากำไรอื่นๆสามารถจัดตั้งสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตได้ย่อมส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของประชาชนมากยิ่งขึ้นและควรมีการรับรองมาตรฐานเพื่อการนำไปเทียบคุณวุฒิประกอบด้วย

5.9 การมีส่วนร่วมกับผู้จ้างงาน

ตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาตนเองตลอดชีวิตเพื่อเสริมทักษะด้านต่าง ๆ รวมถึงการนำมาปฏิบัติได้จริงตามสภาวะของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปทุกวันส่งผลให้ส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ควรตอบสนองต่ออาชีพหรือการปฏิบัติงาน ประกอบกับตามแนวทางขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติมีแนวทางให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกบริบทของชีวิต รวมถึงครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน ที่ทำงาน ดังนั้น การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยการมีส่วนร่วมกับนายจ้างจึงเป็นสิ่งสำคัญ

เมื่อศึกษาประเทศญี่ปุ่นมีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหนึ่งในนโยบายการศึกษาที่สำคัญที่สุดของระบบการศึกษาญี่ปุ่นทั้งรัฐบาลกลางและหน่วยงานของรัฐบาลในระดับท้องถิ่นต่างให้การสนับสนุนโดยการเอื้ออำนวยความสะดวก ไม่ว่าจะเป็นสื่อการเรียนรู้ กิจกรรมต่าง ๆ ฯลฯ ขณะที่กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่ โรงเรียน โรงเรียนในระดับ

ปฐมศึกษาและมัธยมศึกษาจะส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้สามารถเรียนได้ด้วยตนเอง ขณะที่ระดับสถาบันการศึกษาที่สูงขึ้นนั้นจะมีการจัดสรรโอกาสในการเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อตอบสนองในการทำงาน[317] นอกจากนี้การมีส่วนร่วมกับผู้จ้างงานในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศญี่ปุ่นนั้นยังแสดงให้เห็นจากรายงานของ the American Council on Education (ACE) ชื่อว่า What Japan Can Teach the United States: Lifelong Learning in an Era of Change มีความเปลี่ยนแปลงใหญ่ ๆ ด้านสังคม 2 ประการในญี่ปุ่น ได้แก่ วัยรุ่นซึ่งตัดขาดจากสังคมและแรงงานในระหว่างช่วงเปลี่ยนผ่าน โดยรายงานระบุว่า

> "...เนื่องจากมีความกดดันในการศึกษาอย่างมาก การให้ความสำคัญกับการรับรองผลทางการศึกษาที่มากเกินไปและการกลั่นแกล้งหลากหลายรูปแบบภายในสถานศึกษา วัยรุ่นจำนวนมากปฏิเสธที่จะเข้าเรียนหรือพักการเรียน จึงมีความพยายามทำให้วัยรุ่นเหล่านี้กลับมามีส่วนร่วมทางการศึกษาโดยจับคู่มหาวิทยาลัยกับผู้ประกอบธุรกิจในส่วนภูมิภาคเพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต"

สำหรับสาธารณรัฐเกาหลีพระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีการกำหนดวันหยุดเพื่อการศึกษาและความช่วยเหลือสำหรับค่าใช้จ่ายในการศึกษา โดยรัฐบาลในฐานะผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำของสถาบันของรัฐหรือผู้บริหารของบริษัทต่าง ๆ ต้องจัดให้ลูกจ้างมีวันหยุดเพื่อการศึกษาโดยได้รับค่าจ้างหรือไม่ได้รับค่าจ้างเพื่อขยายโอกาสในการศึกษาตลอดชีวิตให้กับลูกจ้าง หรือให้ความช่วยเหลือลูกจ้างสำหรับค่าใช้จ่ายในการศึกษา เช่น ค่าหนังสือ ค่าเรียน ค่าทำวิจัย เป็นต้น นอกจากนี้ การเรียนรู้ตลอดชีวิตระบบมีระบบที่กำกับดูแลโดยกระทรวงแรงงานและการจ้างงานที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับการจ้างงาน เช่น การจัดการเรียนการสอนโดยวิทยาลัยเทคนิค[318] โดยมีเป้าหมายหลักคือ การประกันการจ้างงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประกันสังคมภาคบังคับของสาธารณรัฐเกาหลี

สาธารณรัฐเกาหลีมีการประกันการจ้างงานเริ่มต้นใน ค.ศ. 1995 โดยให้นายจ้างและลูกจ้างจ่ายเงินเข้ากองทุนประกัน ฝ่ายนายจ้างต้องจ่ายร้อยละ 0.9-1.5 ของค่าจ้างขึ้นอยู่กับขนาดของบริษัทและลูกจ้างต้องจ่ายร้อยละ 0.65 ของค่าจ้าง โดยวัตถุประสงค์สำคัญของการประกันการจ้างงาน คือ การ

---

[317] Yutaka Shiraishi, *op. cit.,* p. 2.

[318] OECD iLibrary, *op. cit.,* p. 85.

พัฒนาทักษะในการทำงานของแรงงาน ซึ่งกองทุนเงินประกันจะให้ทุนแก่โครงการฝึกอบรมอาชีพสำหรับลูกจ้างที่อยู่ในการคุ้มครองของประกันดังกล่าว หรือผู้ที่ตกงานแต่เคยได้รับความคุ้มครองตามประกัน รวมทั้งให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่นายจ้างซึ่งลูกจ้างใช้วันหยุดหรือวันลาเพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมอาชีพ ทั้งนี้ การประกันการจ้างงานจะช่วยเหลือทางการเงินเฉพาะสถาบันฝึกอบรมที่ขึ้นทะเบียนกับ Human Resource Development Service of Korea (HRD) เท่านั้น

ประเทศฟินแลนด์มีนโยบายแรงงานบนฐานของการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ คือ รูปแบบการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ซึ่งเจ้าหน้าที่แรงงานจะจ่ายเงินค่าเรียนให้กับผู้ที่ตกงานหรือมีความเสี่ยงจะตกงาน โดยการศึกษาที่เจ้าหน้าที่แรงงานจะออกค่าเรียนให้นั้นมีทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน การฝึกอบรมต่อยอด หรือการฝึกอบรมซ้ำ และเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ยิ่งขึ้น รัฐจึงสร้างระบบประกันการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อเป็นประกันว่า ในระหว่างการศึกษา ผู้ใหญ่จะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินบนพื้นฐานของประวัติการทำงานของผู้เรียน ในปี ค.ศ. 1997 ระบบประกันดังกล่าวเริ่มต้นจากผู้ที่ตกงานเป็นระยะเวลานานก่อนจะขยายไปยังผู้ที่ตกงานทุกคนในปี ค.ศ. 1998 และนับแต่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 2001 รวมถึงผู้ที่ไม่ได้ตกงานด้วย วัตถุประสงค์หลักของระบบประกันคือ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาตนเองผ่านการศึกษา โดยในทางหลักการระบบนี้จะสามารถแก้ไขปัญหาสองประการ ได้แก่[319]

ประการที่หนึ่ง ปัญหาที่ว่าผู้ที่ทำการศึกษาต่อได้รับเงินช่วยเหลือน้อยกว่าเงินเดือนจากรัฐสำหรับผู้ที่ตกงาน (Unemployment Allowance)

ประการที่สอง ระบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความยืดหยุ่นในการตัดสินใจว่าจะศึกษาต่อด้านใดและระยะเวลาเท่าไหร่ รวมทั้งการป้องกันกรณีที่ผู้เรียนต้องพักการเรียนเมื่อได้รับการเสนองานให้ ระบบนี้ยังขยายถึงผู้สูงอายุที่เกษียณอายุและต้องการมองหาการจ้างงานต่อด้วย

สำหรับเพื่อการพัฒนาคุณภาพและป้องกันการขาดแรงงานประเทศฟินแลนด์มีการจัดการฝึกอบรมสำหรับตลาดแรงงาน (Labour Market Training) ที่ศูนย์พัฒนาการจ้างงานและเศรษฐกิจ (Employment and Economic Development Centres: ศูนย์ TE) ซึ่งบริหารดูแลโดยกระทรวงแรงงาน นอกจากให้การศึกษาอบรม ศูนย์ พัฒนาการจ้างงานและเศรษฐกิจยังให้บริการข้อมูลด้านการฝึกอบรม อาชีวศึกษา และการฟื้นฟูทางอาชีพ เพื่อให้ตอบรับกับตลาดแรงงานท้องถิ่น นอกจากนี้ ศูนย์พัฒนาการจ้างงานและเศรษฐกิจมีการรวบรวมข้อมูลและวางแผนการฝึกอบรมโดยอาศัยความช่วยเหลือจากภาคธุรกิจในท้องถิ่นนั้น ๆ และข้อมูลของผู้ที่มองหาการจ้างงาน และมีการติดตามผลผ่านแบบสำรวจ

---

[319] OECD, **The Matic Review on Adult Learning**, pp. 9-20.

ในการเลือกแผนฝึกอบรมนั้นจะมีการพิจารณาถึงความเหมาะสม แรงจูงใจ และความจำเป็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม สำหรับผู้ที่มีทักษะด้านการทำงานต่ำ เช่น ผู้ที่ตกงานเป็นระยะเวลานาน ผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือมีปัญหาหลายด้าน เป็นต้น จะได้รับเลือกให้เข้ารับการฝึกอบรมซึ่งได้รับงบประมาณจากการบริการดูแลโดยกระทรวงแรงงาน ตัวอย่างในปีค.ศ. 2000 ร้อยละ 80 ของผู้ที่เข้ารับการอบรม คือ กลุ่มคนที่กล่าวมาข้างต้น โดยจำแนกเป็นผู้ที่ตกงานเป็นเวลากว่า 1 ปี ร้อยละ 14 เป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า 50 ปีร้อยละ 14 ผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายร้อยละ 9 และผู้ที่ไม่มีวุฒิอาชีวศึกษาหรือได้รับการฝึกอบรมมาก่อนร้อยละ 43 และมีการฝึกอบรมเพื่อการจ้างงาน โดยนายจ้างจะเข้าร่วมในการฝึกอบรมด้วย และคัดเลือกผู้ที่จะเป็นลูกจ้างในกับบริษัทของตนต่อไป ซึ่งการฝึกอบรมอาจเกิดขึ้นทั้งหมด หรือบางส่วนภายในอาคารสถานที่ของบริษัท ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจโดยทำให้เห็นผลว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีโอกาสได้รับการจ้างงานทันทีหลังจบการฝึกอบรม

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... ไม่ปรากฏบทบัญญัติในการสร้างแรงจูงใจให้กับนายจ้างในการเปิดโอกาสการเรียนรู้ให้กับลูกจ้างตามความต้องการของลูกจ้าง และการเรียนรู้ของลูกจ้างไม่ได้เป็นหนึ่งในหลักประกันการจ้างงาน รวมถึงยังไม่มีแนวทางที่เอื้ออำนวยต่อการศึกษาของลูกจ้าง เช่น การลาหยุดเพื่อการศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ สำหรับการให้ภาคเอกชนมาดำรงตำแหน่งในร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... มีสัดส่วนที่น้อยยังไม่สามารถถือเป็นตัวแทนของกลุ่มธุรกิจหรือกลุ่มธุรกิจที่มีแนวโน้มการจ้างแรงงานในอัตราที่สูงของประเทศ

ทั้งนี้ คณะวิจัยมีความเห็นว่าการจับคู่มหาวิทยาลัยกับผู้ประกอบธุรกิจในส่วนภูมิภาคของประเทศญี่ปุ่นมีความสนใจในการพัฒนาคุณภาพแรงงานให้เหมาะสมกับพื้นที่ ประกอบกับแนวทางของสาธารณรัฐเกาหลีในการประกันการจ้างงาน และแนวทางของประเทศฟินแลนด์ในการอบรมผู้ตกงาน หรือการร่วมกับนายจ้างที่จะดำเนินการจ้างผู้ตกงานทันทีหลังจากได้รับการฝึกอบรมเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์สำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของผู้จ้างงาน

เมื่อวิเคราะห์ถึงแนวทางที่เป็นประโยชน์ของประเทศต่าง ๆ พบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านหลักประกันของแรงงานเป็นแนวทางที่มีความน่าสนใจ เช่น การกำหนดวันลาเพื่อการศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้อาจมีโครงการสนับสนุนการอบรมผู้ตกงานที่มีกระบวนการให้นายจ้างสามารถคัดเลือกลูกจ้างเข้าทำงานได้โดยทันทีหลังจากสิ้นสุดการอบรมสอดคล้องกับการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นว่าการสร้างบริบทของกฎหมายอื่น ๆ เช่น กฎหมายแรงงาน กฎหมายประกันสังคม เป็นต้น จะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้

5.10 หลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล

ตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้วิเคราะห์กำหนดความต้องการ กำหนดจุดมุ่งหมาย วางแผนการเรียน เลือกหาแหล่งข้อมูล เลือกวิธีการเรียนและกิจกรรมการเรียน รวมถึงประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง[320] ด้วยแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองสนับสนุนให้การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้นำตนเองท่ามกลางสังคมการเรียนรู้ (Learning Society) สามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตจริงได้ ประกอบกับโลกในปัจจุบันและในอนาคตต้องการผู้เรียนที่มีความตระหนักรู้ในเรื่องการเรียนของตน รู้จักเลือกวิธีการเรียนที่เหมาะสมกับตนเองเพื่อใช้ในการค้นหาความรู้ และมีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนอยู่เสมอ ดังนั้นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงควรมีบริบทของการสนับสนุนความต้องการของแต่ละบุคคล

เมื่อศึกษาองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติให้ความหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างกว้างว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเปรียบเสมือนรากลึกในการบูรณาการของการเรียนรู้และการดำรงชีวิต โดยครอบคลุมกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับประชาชนทุกช่วงวัย ไม่ว่าจะเป็นเด็ก คนหนุ่มสาว ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ เด็กหญิงและเด็กชาย ผู้หญิงและผู้ชาย รวมถึงในทุกบริบทของชีวิต ได้แก่ ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน สถานที่ทำงานด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความครอบคลุมทุกช่วงของชีวิต และทุกรูปแบบของการเรียนรู้ อาทิ การเรียนรู้ในระบบ การเรียนรู้นอกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย รวมถึงในทุกสถานที่ นอกจากนี้ การเรียนรู้ต้องสามารถขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศในการศึกษา และสร้างหลักประกันว่ากลุ่มที่เปราะบางซึ่งรวมถึงชนพื้นเมือง ผู้พิการ และเด็ก ให้เข้าถึงการศึกษาและการฝึกอาชีพทุกระดับอย่างเท่าเทียมกัน โดยการสร้างและยกระดับอุปกรณ์และเครื่องมือทางการศึกษาที่อ่อนไหวต่อเด็ก ผู้พิการ และเพศสภาวะ และให้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัย ปราศจากความรุนแรง ครอบคลุมและมีประสิทธิผลสำหรับทุกคนด้วย

เมื่อพิจารณาประเทศญี่ปุ่น ตั้งแต่การกำหนดแผนการขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการศึกษา ค.ศ. 2008 ของประเทศญี่ปุ่นที่เป็นการออกมาตรการสืบเนื่องจากมาตรา 17 (1) ของพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐานปี ค.ศ. 2006 ซึ่งเป็นการวางแผนมาตรการที่มุ่งเน้นการพัฒนาปัจเจกเป็นหลัก และเมื่อศึกษา

---

[320] อมรรักษ์ สวนชูผล, *เรื่องเดิม,* หน้า 220.

ต่อไป พบว่า ประเทศญี่ปุ่นมีการกำหนดบทบาทของหน่วยงานท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นอำเถอ เทศบาล และหน่วยงานระดับชาติให้มีการจัดการศึกษา ส่งเสริม ให้ความรู้โดยมีการจัดการศึกษาโดยสถาบันต่างๆเช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และในทุกเทศบาลกำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ (Kominkan) เพื่อส่งเสริมสิทธิการศึกษาให้กับคนท้องที่นั้น ประกอบกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตรวมถึงกิจกรรมสังคมศึกษาในทุกรูปแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอาจจัดขึ้นได้ที่บริษัท โรงเรียน ศูนย์ต่าง ๆ ของชุมชน ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และสถานที่อื่น ๆ ได้อีกมากมาย การเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการนั้นรวมถึง “ความรู้ซึ่งได้รับจากการเข้าร่วมในกิจกรรม เช่น กีฬา กิจกรรมด้านวัฒนธรรม กิจกรรมสันทนาการ กิจกรรมอาสาสมัครและงานอดิเรกต่าง ๆ” ดังนั้น การเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศญี่ปุ่นเป็นการมุ่งเน้นการตอบสนองต่อแต่ละบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกันไปไม่เฉพาะแต่การศึกษาที่เป็นที่ต้องการของคนส่วนใหญ่เท่านั้น

ในส่วนของสาธารณรัฐเกาหลีนั้นการศึกษาตลอดชีวิตต้องไม่ถูกใช้เป็นเครื่องมือสำหรับโฆษณาชวนเชื่อทางการเมืองหรืออคติส่วนตัวประกอบกับเมื่อศึกษาความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตตามพระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิต ครอบคลุมถึงการเรียนรู้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ[321] ซึ่งเป็นการนิยามการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบร่วมสมัย กล่าวคือ ไม่เน้นเฉพาะการศึกษาอย่างเป็นทางการเพื่อผลสำเร็จทางการประกอบอาชีพและพัฒนาเศรษฐกิจของชาติแตกต่างจากพื้นฐานนโยบายชาตินิยมสมัยก่อน แต่เน้นการพัฒนาปัจเจก โดยผู้ดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิตต้องจัดให้มีหลักสูตร วิธีการ เวลา และสิ่งอื่นๆสำหรับการศึกษาตลอดชีวิต และต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษตามความต้องการและความจำเป็นตามความเป็นจริงของผู้เรียนอีกด้วย นอกจากนี้ สาธารณรัฐเกาหลีมีการจัดตั้ง Open High School และ Open Middle Schools ที่เป็นส่วนหนึ่งของ Open Secondary Schools นักเรียนที่เข้าศึกษาในโรงเรียนเหล่านี้มักเป็นผู้ที่ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนมัธยมเนื่องจากภูมิหลัง และอุปสรรคที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการศึกษา เช่น ผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย และผู้ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ เป็นต้น

ประเทศฟินแลนด์ นโยบายที่ไม่กีดกันคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดและการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษมีความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมสิทธิในการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน หลักการพื้นฐานคือ การที่นักเรียนซึ่งมีอุปสรรคทางความสามารถในการเรียนรู้ต้องได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อก้าวข้ามอุปสรรคเหล่านั้น โดยสามารถเรียนพิเศษเพิ่มเติมและเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนภายในห้องเรียน และความช่วยเหลือเป็นการถาวรหรือชั่วคราวเป็นห้องเรียนหรือเฉพาะนักเรียนกลุ่มพิเศษ โรงเรียนที่ดำเนินการศึกษาภาคบังคับแต่ละโรงเรียนต้องมีผู้อำนวยการ คุณครู นักสังคมสงเคราะห์

---

[321] OECD iLibrary, *op. cit.,* p. 85.

และพยาบาลซึ่งมีความเชี่ยวชาญที่หลากหลายดูแลนักเรียน และโรงเรียนทุกโรงเรียนมีหน้าที่ต้องเห็นถึงอุปสรรคทางความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ซึ่งเป็นการเพิ่มความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะหาทางแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนมีความต้องการพิเศษ นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่เปิดรับให้ทุกคนเข้าศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะ ทั้งการเรียนภาษาต่าง ๆ จนถึงงานฝีมือ หรือทักษะอื่น ๆ เช่น การทอผ้า การเรียนด้านเทคโนโลยี การเต้นรำ[322] เป็นต้น

ทั้งนี้ ประเทศฟินแลนด์มีมหาวิทยาลัยภาคฤดูร้อนซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาส่วนท้องถิ่นที่มีสำนักงาน 31 แห่งและจัดการศึกษาใน 110 ท้องที่ทั่วฟินแลนด์ โดยจัดการศึกษาทั้งหลักสูตรเพื่อพัฒนาตนเองและฝึกอบรมต่อยอดสำหรับวิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งเปิดรับทุกคนที่ต้องการเข้าศึกษาไม่ว่าจะมีอายุและพื้นฐานทางการศึกษาเป็นอย่างใด และมีการสอนเกิดขึ้นตลอดทั้งปีในลักษณะหลักสูตรระยะสั้น และมหาวิทยาลัยภาคฤดูร้อนยังจัดโครงการมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ (University of the Third Age: U3A) ด้วย[323]

สำหรับการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้ใหญ่ (Liberal Adult Education) ของประเทศฟินแลนด์เป็นการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ที่มีลักษณะเป็นการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Education) กล่าวคือ เป็นการศึกษาที่ไม่มีประกาศนียบัตรรับรองหรือไม่รับรองวุฒิการศึกษา การศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้ใหญ่เป็นการศึกษาที่ให้โอกาสแก่ผู้ใหญ่ในการพัฒนาตนเอง โดยไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ทางการประกอบอาชีพเท่านั้นแต่เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมความเท่าเทียม และการสนับสนุนการเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมทางสังคมบนหลักการการเรียนรู้ตลอดชีวิต[324] วัตถุประสงค์ทางการศึกษาจะได้รับการกำหนดโดยสถาบันผู้จัดการศึกษา ตามวัฒนธรรมท้องถิ่น และตามความจำเป็นทางการศึกษา โดยไม่มีนโยบายของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ สถาบันผู้จัดการศึกษายังรวมถึงสมาคมและมูลนิธิต่าง ๆ นอกจากนี้ การศึกษายังสามารถสะท้อนถึงอุดมการณ์หรือแนวความคิดบางอย่างอีกด้วย[325] และรัฐจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายพื้นฐานในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนถิ่นไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องจัดสรรงบประมาณให้กับการศึกษาตามอัธยาศัย สถาบันการศึกษา

---

[322] *Ibid.*

[323] European Commission, *op. cit.*

[324] Finland, Ministry of Education and Culture, *op. cit.*

[325] European Commission, *op. cit.*

ตามอัธยาศัยได้รับงบประมาณจากรัฐร้อยละ 57 หรือ 65 ของมูลค่าต่อหน่วยทุกปี โดยฝ่ายบริหารจะเป็นผู้กำหนด “เพดานการดำเนินการศึกษา” สำหรับค่าใช้จ่ายที่นอกเหนือจากนี้จะไม่ได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐ เพดานการดำเนินการศึกษาเป็นระบบในการกำหนดอุปทานเชิงปริมาณของการศึกษา ซึ่งควบคุมปริมาณการศึกษา และการฝึกอบรมที่ดำเนินการโดยสถาบันการศึกษาตามอัธยาศัย

จะเห็นได้ว่า หลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลประเทศต่างๆมุ่งเน้นในด้านการศึกษาตามอัธยาศัยเช่นเดียวกับประเทศไทยที่มีการจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... ยังไม่มีการกล่าวถึงบริบทของผู้ที่บกพร่อง หรือมีความต้องการด้านการศึกษาเป็นพิเศษ เช่น ผู้พิการ หรือผู้บกพร่องทางการเรียนรู้ต่างๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีความเห็นว่าควรมีบทบัญญัติที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับคนทุกกลุ่ม ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าไม่จำเป็นต้องระบุเพราะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสิทธิของทุกคนอยู่แล้ว ซึ่งคณะวิจัยมีความเห็นจากการศึกษาพื้นฐานของสิทธิในการเรียนรู้ว่าไม่มีความจำเป็นต้องระบุเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลุ่มผู้ที่มีความบกพร่องหรือความต้องการพิเศษเพราะเป็นสิทธิของทุกคนในการเรียนรู้ แต่ต้องให้มุ่งเน้นในการปฏิบัติเพิ่มส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างเท่าเทียม เช่น การมีโครงการอบรมสำหรับที่บกพร่อง หรือมีความต้องการด้านการศึกษาเป็นพิเศษ เป็นต้น

5.11 หลักสูตรเพื่อพัฒนาให้แรงงานมีทักษะสูง

จากการวิเคราะห์แผนนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่ต้องการเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจจาก “ขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม” จากแนวคิดนี้คณะวิจัยเห็นว่า กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องสอดรับกับกรอบและแนวทางการพัฒนาประเทศที่ให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องทำตาม เช่น ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและแผนนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เป็นต้น ดังนั้น ด้านการพัฒนาทักษะของแรงงานจึงควรกำหนดนโยบายและมีกฎหมายส่งเสริมไปในทิศทางเดียวกัน การพัฒนาหลักสูตรควรปรับให้แรงงานทักษะต่ำสามารถพัฒนาตนเองไปเป็นแรงงานทักษะสูง ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญตามไปด้วย ทำให้แรงงานไทยสามารถแข่งขันกับแรงงานในตลาดอาเซียนได้

จากการศึกษาพบว่า แรงงานที่มีทักษะสูงยังเป็นที่ต้องการอย่างมากและเป็นปัจจัยหนึ่งเพื่อจูงใจนักลงทุนจากต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในประเทศมากขึ้น อีกทั้งที่ผ่านมาในภาคเอกชนได้สร้างโครงการร่วมมือระหว่างภาคการศึกษาและบริษัทภาคเอกชน และพยายามกำหนดแผนให้เกิดการสร้างแรงงานที่มีทักษะขั้นสูงสำหรับกลุ่มอุตสาหกรรมโดยพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เพื่อตอบสนองการสร้างระบบนิเวศนวัตกรรมด้านอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ อิเล็กทรอนิกส์ สมาร์ท เกษตรกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ ปัญญาประดิษฐ์ ตลอดจนกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายอื่น ๆ ในการช่วยขับเคลื่อนประเทศไปข้างหน้าตามแผนนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และตอบสนองความต้องการเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ผลดีของการมีแรงงานมีทักษะที่สูงในประเทศมีผลต่อแรงงานซึ่งจะได้รับค่าตอบแทนสูงทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่งผลโดยรวมถึงอัตราการขยายตัวของผลผลิตมวลรวม ภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) อีกทั้งการจ้างแรงงานที่มีทักษะสูงทำให้เกิดสมรรถภาพต่อผลผลิตเป็นสินค้าและบริการที่มีมูลค่าและมีคุณภาพและมีนวัตกรรมสูง นำไปสู่การมีขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจสูงได้

ข้อเสนอแนะ จากความต้องการแรงงานที่มีทักษะสูงเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดที่ต้องการขับเคลื่อนประเทศให้เติบโตยั่งยืน และการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ส่งผลโดยตรงให้เกิดความต้องการแรงงานที่มีฝีมือตามความต้องการของอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นร่าง พรบ การส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... ต้องชี้ให้เห็นถึงแนวทางและความสำคัญที่ชัดเจนในการส่งเสริมแรงงานให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรตามสาขาที่เป็นความต้องการแท้จริง เช่นหลักสูตรที่รองรับภาคปฏิบัติควบคู่ไปกับการเรียนภาคทฤษฎีในสถาบันการศึกษาส่งผลให้การดำเนินงานของกรมส่งเสริม (ซึ่งแต่เดิมคือ กศน.) ทำหน้าที่เน้นการส่งเสริมอาชีพของประชนในชุมชน ทั้งนี้เมื่อมีการยกระดับเป็นกรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงควรมีกรอบกฎหมายที่ชัดเจนต่อการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของภาคเศรษฐกิจเพื่อความเติบโตอย่างยั่งยืน มั่งคั่ง และมั่งคงอย่างแท้จริง

ทั้งนี้ จากการศึกษาและการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างเป็นที่สอดคล้องกันว่าการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานให้มีคุณภาพสูงเป็นสิ่งที่ยังขาดและมีความจำเป็น อย่างไรก็ตามการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานนี้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชน จากการวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างแนวทางที่จะสามารถสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาฝีมือแรงงานทักษะสูงอาจทำได้โดยความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายโดยเฉพาะภาคเอกชนประกอบกับการสนับสนุนงบประมาณบางส่วนจากภาครัฐเมื่อพิจารณาการส่งเสริมผ่านหลักเกณฑ์ภายใต้ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... อาจมีการกำหนดให้การ

พัฒนาแรงงานทักษะสูงผนวกเข้ากับความร่วมมือของภาคเอกชนประกอบกับการอบรมที่ให้ผู้ประกอบธุรกิจรับผู้อบรมเข้าทำงานทันที

5.12 ระบบรับรองคุณวุฒิการศึกษา

สาธารณรัฐเกาหลี มีการสร้างระบบควบรวมวุฒิทางวิชาการ (Academic Degree Acquisition System) สำหรับผู้ที่ทำการศึกษาด้วยตัวเอง ภายใต้ระบบนี้ ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมปลายสามารถได้รับวุฒิปริญญาตรีที่ออกโดยกระทรวงศึกษาธิการหากผ่านการทดสอบที่รัฐจัดให้ ระบบดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญในการขยายโอกาสทางทางการศึกษาต่อในระดับสูง เนื่องจากเป็นการยอมรับความสามารถทางวิชาการของบุคคลหนึ่ง ๆ โดยไม่สนใจว่าผู้นั้นจะมีการศึกษาระดับใดหรือมีภูมิหลังอย่างไร[326]

นอกจากนี้ สาธารณรัฐเกาหลียังได้พัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตทางการศึกษา (Academic Credit Bank System: ACBS) ตามพระราชบัญญัติการรับรองหน่วยกิต (Act on Credit Recognition 1997) เพื่อรับรองกิจกรรมการเรียนรู้ทุกรูปแบบตั้งแต่การเรียนรู้อย่างเป็นทางการกับสถาบันทางการศึกษาจนถึงการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ เช่น การฝึกงานและประกาศนียบัตรจะได้รับการรับรองว่าเป็นหน่วยกิตทางการศึกษา เมื่อสะสมหน่วยกิตได้ตามที่กำหนดก็จะได้รับวุฒิการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือปริญญาตรี[327] เป็นต้น

พระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสาธารณรัฐเกาหลีมีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับรองคุณวุฒิไว้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. บุคคลสำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิตตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ หรือพระราชบัญญัติฉบับอื่นและกฎหมายลำดับรอง หลักสูตรนอกเหนือจากการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งวุฒิการศึกษาได้รับการรับรองภายใต้พระราชบัญญัตินี้ จะได้รับหน่วยกิตหรือวุฒิการศึกษาตามที่รับรองโดยพระราชบัญญัติการรับรองหน่วยกิต

2. บุคคลดังต่อไปนี้ จะได้รับหน่วยกิตหรือวุฒิการศึกษาตามที่รับรองโดยพระราชบัญญัติการรับรองหน่วยกิต

---

[326] Jeong Mee-Ryang and Lee Woojin, *op. cit.,* p. 102.

[327] Jung Eun Lee, *op. cit.,* pp. 276-277.

1) บุคคลผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาวัฒนธรรมหรือหลักสูตรการศึกษาซึ่งจำเป็นต่อการได้มาซึ่งวุฒิการศึกษาจากโรงเรียนหรือศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต

2) บุคคลผู้ได้รับวุฒิการศึกษาซึ่งสถานประกอบการรับรองภายหลังผ่านการอบรมที่องค์กรอุตสาหกรรม เป็นต้น

3) บุคคลผู้มีคุณสมบัติซึ่งได้รับการรับรองผ่านการทดสอบวัดระดับความสามารถของรัฐบาลและองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนในหลายระดับ องค์กรอุตสาหกรรม องค์กรเอกชน เป็นต้น

4) บุคคลผู้ครอบครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมอันจับต้องไม่ได้ซึ่งได้รับการรับรองโดยพระราชบัญญัติการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม หรือบุคคลผู้ผ่านการอบรมจากผู้ครอบครองเพื่อการสืบทอดทรัพย์สินทางวัฒนธรรมอันจับต้องไม่ได้นั้น

5) บุคคลผู้สอบผ่านการทดสอบตามที่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด ผู้อำนวยการของโรงเรียนหลายระดับและหัวหน้าศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตอาจรับรองการโอนหน่วยกิต วุฒิการศึกษาหรือปริญญาที่ผู้เรียนได้รับจากโรงเรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตและสถาบันการศึกษาตลอดชีวิต

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิตกำหนดให้มีการจัดเก็บข้อมูลทางการศึกษา โดยให้รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสร้างและดำเนินระบบการจัดเก็บข้อมูลทางการศึกษา กล่าวคือ ระบบซึ่งดูแลประสบการณ์ทางการศึกษาของผู้เรียนอย่างครอบคลุมและเข้มข้น เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตและพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคล และให้รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำการประเมินและรับรองหลักสูตรทางการศึกษาซึ่งจะได้รับการดูแลโดยระบบการจัดเก็บข้อมูลทางการศึกษา

นอกจากนี้ มีการเสริมคุณสมบัติการทางศึกษาให้กับประชาชนผ่านระบบธนาคารหน่วยกิตทางการศึกษา ระบบการสอบวัดระดับปริญญาตรีสำหรับผู้ทำการศึกษาด้วยตนเอง และการศึกษาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ซึ่งได้รับการรับรอง ระบบการศึกษาเหล่านี้ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาตลอดชีวิตได้ดีขึ้นเป็นอย่างมาก และประชนชายังสามารถลงทะเบียนเรียนในวิชาของมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพแพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ K-MOOC (Korean Massive Open Online

Course) และระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Lifelong Learning Portal) ซึ่งเชื่อมโยงกับห้องเรียนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับท้องถิ่น[328]

สำหรับการกำกับดูแลโดยภาครัฐกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น สถาบันการศึกษาตลอดชีวิตใดซึ่งจัดทำและดำเนินหลักสูตรทางการศึกษาที่ได้รับการประเมินและรับรอง และเข้าหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีอำนาจยกเลิกการประเมินและการรับรองหลักสูตรดังกล่าวได้

1. หลักสูตรซึ่งได้รับการประเมินและรับรองโดยวิธีการที่ไม่ถูกต้องหรือขัดต่อกฎหมาย
2. การดำเนินหลักสูตรเป็นไปโดยฝ่าฝืนต่อเนื้อหาที่ได้รับการประเมินและรับรอง
3. หลักสูตรไม่มีมาตรฐานเพียงพอที่จะได้รับการประเมินและรับรอง

หากรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประสงค์ต้องการจะทำการยกเลิกการประเมินและการรับรองก็ชอบที่จะมีคำสั่งให้แก้ไขไปยังหัวหน้าของสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตภายในระยะเวลาและตามวิธีการที่กำหนดโดยคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

การจัดการศึกษาของประเทศฟินแลนด์มีความยืดหยุ่นทางการศึกษาตามระบบการศึกษาของฟินแลนด์ได้รับการพัฒนาเพื่อไม่ให้เกิดทางตันของการศึกษาเพื่อให้ประชาชนสามารถศึกษาต่อหรือเพิ่มเติมในระดับชั้นใดก็ได้ ตามหลักการนี้ ผู้ที่เลือกสายอาชีวศึกษาสามารถศึกษาต่อในสายวิชาการได้ และผู้ที่เลือกสายวิชาการก็สามารถศึกษาต่อด้านอาชีวศึกษาได้ในทำนองเดียวกัน สำหรับผู้ใหญ่ซึ่งพักการศึกษาไปกลางคันก็สามารถกลับมาศึกษาต่อได้ นโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นทำให้การเปลี่ยนผ่านระหว่างการศึกษาระดับหนึ่งไปยังอีกระดับหนึ่งจนเข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นไปอย่างยืดหยุ่นที่สุดเท่าที่จะทำได้[329]

ประเทศฟินแลนด์มีระบบการรับรองคุณสมบัติบนพื้นฐานของความสามารถ (Competence-Based Qualifications) เป็นระบบที่ช่วยให้มีทางเลือกที่หลากหลายในการสาธิต การเสริมสร้าง และการฝึกฝนทักษะทางอาชีพ หรือการได้รับการรับรองทางคุณสมบัติสำหรับงานใหม่เมื่อมีความเปลี่ยนแปลงทางหน้าที่การงานของผู้ใหญ่ โดยประโยชน์ที่สำคัญของระบบนี้ คือ การที่ความสามารถทางอาชีพของบุคคลจะได้รับการรับรองคุณภาพโดยไม่คำนึงว่าผู้นั้นจะมีประสบการณ์ในสายงานนั้นมาก่อนผ่านการทำงาน การศึกษาหรือกิจกรรมต่าง ๆ หรือไม่ ระบบนี้รับรองความสามารถได้มาโดยหลากหลายวิธี ได้แก่ การ

---

[328] Korea, National Institute for Lifelong Education, *op. cit.,* p. 1.

[329] Hannele Niemi and Ulpukka Isopahkala-Bouret, *op. cit.,* pp. 50-51.

รับรองวุฒิการศึกษาระดับอาชีวศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และอาชีวศึกษาระดับผู้เชี่ยวชาญ เช่น หลักการรับรองคุณสมบัติการศึกษาระดับอาชีวศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะต้องผ่านการศึกษาและฝึกอบรมอาชีวศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายก่อน แต่ระบบการรับรองคุณสมบัติบนฐานของความสามารถจะรับรองคุณสมบัติดังกล่าวให้ผ่านการสาธิตทักษะทางอาชีพที่กำหนดในการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการณ์[330] เป็นต้น

จากรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงาน กศน. จะเห็นว่า มีการเทียบระดับการศึกษาและระบบสะสมความรู้และประสบการณ์ที่ชัดเจนสำหรับการศึกษานอกระบบที่เป็นการศึกษาพื้นฐาน แต่สำหรับการศึกษานอกระบบที่เป็นการศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาตามอัธยาศัยยังขาดการดำเนินงานที่เป็นระบบและชัดเจน เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... ที่มีวัตถุประสงค์ให้มีการเทียบระดับการศึกษา เทียบเคียงหรือเทียบโอนผลการเรียน ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ สมรรถนะ มีระบบสะสมความรู้ ประสบการณ์และคุณวุฒิ ระบบรับรองคุณวุฒิการศึกษา ดังนั้น เพื่อให้การรับรองคุณวุฒิการศึกษาเป็นรูปธรรมจึงควรมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนที่รวมถึงการรับรองคุณวุฒิการศึกษาในรูปแบบของการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การรับรองคุณสมบัติบนฐานของความสามารถจะรับรองคุณสมบัติดังกล่าวให้ผ่านการสาธิตทักษะทางอาชีพที่กำหนดในการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการณ์ของประเทศฟินแลนด์ เป็นต้น นอกจากนี้ ควรมีการกำกับดูแลสถานศึกษาที่มีการให้การศึกษาตามอัธยาศัยอย่างเป็นรูปธรรมในการรับรองวุฒิการศึกษาตัวอย่างของสาธารณรัฐเกาหลีที่มีการกำกับดูแลสถานศึกษาตลอดชีวิตโดยรัฐ

5.13 มาตรการสนับสนุนทางการเงินจากภาครัฐและการสร้างจูงใจให้กับภาคเอกชนในการสนับสนุนงบประมาณ

ตามแนวคิดสิทธิมนุษยชนและหลักภารกิจของรัฐ สิทธิในการเรียนรู้เป็นสิทธิมนุษยชนและรัฐมีหน้าที่จะประกันความสามารถในการเข้าถึงสิทธิดังกล่าวของประชาชน การสนับสนุนทางการเงินจึงเป็นสิ่งสำคัญ

เมื่อศึกษาประเทศญี่ปุ่น พบว่า มีการสนับสนุนทางการเงินในพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยการอุดหนุนงบประมาณสำหรับมหาวิทยาลัยเปิดอันเป็นการตอบสนองต่อความต้องการศึกษาของประชาชน

---

[330] European Commission, *op. cit.*

โดยปราศจากอุปสรรคด้านการเงิน ทั้งนี้ จากการศึกษา พบว่า ประเทศญี่ปุ่นมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจากการศึกษาซึ่งจัดสรรงบประมาณโดยรัฐไปเป็นการลงทุนโดยภาคเอกชน มหาวิทยาลัยชุมชนและองค์กรไม่แสวงหากำไรมากขึ้น[331]

เมื่อศึกษาสาธารณรัฐเกาหลีมีการให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณแก่สถาบันต่าง ๆ ที่จัดการศึกษาตลอดชีวิต และรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสนับสนุนในการจัดตั้งองค์กรและธุรกิจ

ประเทศฟินแลนด์มีมาตรการที่สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ที่เด่นชัดที่สุดของฟินแลนด์ คือ การช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐด้านการศึกษาให้กับประชาชนทุกคน รวมทั้งการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่มีค่าใช้จ่าย แม้เป็นการเรียนเพื่อการนันทนาการก็ตาม ลูกจ้างซึ่งสมัครหลักสูตรการศึกษาและฝึกอบรมจาก Vocational Adult Education Centres (VAEC) รัฐก็จะช่วยออกค่าเรียนให้เป็นส่วนใหญ่ นอกจากการช่วยเหลือทางการเงินผ่านสถาบันการศึกษาแล้วในระดับบุคคลผู้ใหญ่จะได้รับการช่วยเหลือในรูปของกองทุนเงินชดเชย[332]

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นพันธกิจของรัฐในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงต้องมีการสนับสนุนงบประมาณโดยภาครัฐตามแนวคิดสิทธิมนุษยชนและหลักภารกิจของรัฐเช่นเดียวกับประเทศต่างๆ อย่างไรก็ตาม เพื่อลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐการส่งเสริมภาคเอกชนในการเข้าร่วมสนับสนุนงบประมาณเป็นสิ่งที่สามารถลดภาระค่าใช้จ่ายของรัฐได้ ตามร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... พบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยภาคเอกชนปรากฏอยู่ในบทบาทของการขอความร่วมมือและการแต่งตั้งให้ภาคเอกชนบางส่วนมาดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือความสมัครใจของภาคเอกชนผ่านภาคีเครือข่าย ซึ่งมีข้อจำกัด คือ กฎหมายยังไม่ปรากฏมาตรการจูงใจให้เอกชนมาเข้าร่วมเพื่อการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ รัฐยังอาจจัดตั้งกองทุนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการสนับสนุนสิทธิการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทยสอดคล้องกับความเห็นจากข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นว่าการสร้างมาตรการจูงใจซึ่งปัจจุบันมีเฉพาะมาตรการภาษีเป็นสิ่งสำคัญที่จะดึงดูดงบประมาณจากภาคเอกชนได้และการจัดตั้งกองทุนเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาด้าน

---

[331] Center for Public Impact a BCG Foundation, *op. cit.*

[332] European Commission, *op. cit.*

การเงินซึ่งผู้จัดการกองทุนควรเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญด้านบริหาร การเงิน และเข้าใจบริบทของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5.14 การปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการบุคลากร

ตามแนวทางขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติมีแผนการพัฒนาโดยภายในปี 2573 ให้เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพ รวมถึงการดำเนินการผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศในการฝึกอบรม ครูในประเทศกำลังพัฒนา เมื่อศึกษาสาธารณรัฐเกาหลีมีการพัฒนาครูผู้สอนสำหรับดำเนินโครงการการศึกษาตลอดชีวิตโดยเฉพาะ ซึ่งมีหลักเกณฑ์กำหนดไว้ และให้มีการอบรมและการแต่งตั้งคณาจารย์การศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรองโดยได้รับงบประมาณสนับสนุน

การสร้างแนวทางปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการต่อบุคลากรในหน่วยงาน ต้องมีความเชื่อมั่นว่าบุคลากรในหน่วยงานเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุด เพื่อผลและประสิทธิภาพของงาน ดังนั้นการบริหารจัดการการสร้างขวัญ กำลังใจให้กับบุคลากรในหน่วยงานกศน.ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนและส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนมากที่สุดจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมีความเห็นจากผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดตรงกันว่า ปัญหาสำคัญของบุคลากรครู กศน. คือปัญหาของการส่งเสริมการเติบโตในเส้นทางอาชีพ (Career Path) ของการเป็นครู กศน. ที่ไม่ปรากฏอย่างชัดเจน และไม่มีระบบหากเปรียบเทียบส่งเสริมการเติบโตในเส้นทางอาชีพระหว่างครู กศน. กับครูในระบบ พบว่าโอกาสเติบโตในเส้นทางอาชีพไม่เหมือนครูในระบบที่มีเส้นทางอาชีพที่ชัดเจน นอกจากนี้พบว่าขาดโอกาสในการได้รับการพัฒนาส่งเสริมศักยภาพซึ่งไม่สอดคล้องกับภาระงานที่มีมากและหลายด้าน ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยว่า

> *“ภารกิจสำคัญที่เสมือนเป็นหัวใจของงาน กศน. ล้วนแล้วแต่จำเป็นต้องเข้าไปคลุกคลีกับชุมชน ครู กศน. จึงต้องรับภาระงานที่มาก นอกเหนือไปจากงานสอนทำให้ครูเกิดความเครียด ท้อแท้ใจ บางครั้งถึงกับ ตัดสินใจลาออกแสดงให้เห็นว่า ครู กศน. ต้องการกำลังใจ และความมั่นคงในอาชีพของตน”*

จากปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ อัตราการเข้า-ออกของครู กศน. (Turnover) มีอยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดความสูญเสียทั้งบุคลากร เวลา และงบประมาณตลอดจนการเสียความมั่งคงทางจิตใจหรือกำลังใจของบุคลากรอยู่ยังปฏิบัติหน้าที่อยู่

คณะวิจัยมีความเห็นว่าการพัฒนาครูผู้สอนสำหรับดำเนินโครงการการศึกษาตลอดชีวิตโดยเฉพาะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ จึงควรมีการกำหนด หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพัฒนาครูผู้สอนสำหรับดำเนินโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิตในร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... โดยพิจารณาจากปัญหาข้างต้น คณะวิจัยเห็นว่าเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับครูกศน.รวมถึงจูงใจให้บุคคลภายนอกต้องการเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นครู กศน. รุ่นต่อไป ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีโครงสร้างที่แสดงให้เห็นการเติบโตในเส้นทางอาชีพที่ชัดเจนและเป็นระบบ ตลอดจนการให้เกียรติยกย่องและให้รางวัล ซึ่งรวมถึง ครูภูมิปัญญา อาสาสมัครด้วย

5.15 การสร้างระบบนิเวศแห่งการเรียนรู้ (Learning Ecosystem)

การสร้างระบบนิเวศแห่งการเรียนรู้ เป็นการเอื้อให้เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้เพื่อให้ทุกคนทุกกลุ่มได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ปัจจัยสำคัญที่สุดของการสร้างระบบนิเวศแห่งการเรียนรู้ที่ดีคือระบบที่ให้การสนับสนุนการเรียนรู้ (Learning Support System) ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัย 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่หนึ่ง ระบบสนับสนุนการเรียนรู้ทางกายภาพ ซึ่งที่พบเห็นชัดเจนคือการใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เมื่อศึกษา สาธารณรัฐเกาหลี พบว่า พระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีการกำหนดเรื่องการใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินแสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญและให้สิทธิในการใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินได้ภายในเงื่อนไข ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ผู้ที่ดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสามารถใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินในการดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ภายในขอบเขตที่ว่าต้องไม่ขัดต่อวัตถุประสงค์เดิมของการใช้สาธรณสมบัตินั้นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติอื่นและกฎหมายลำดับรอง

ประการที่สอง ในกรณีตามประการที่หนึ่ง ผู้มีอำนาจหน้าที่จัดการสาธาณสมบัติของแผ่นดิน ต้องอนุญาตให้ใช้สาธารณสมบัติ เว้นแต่ มีเหตุผลพิเศษในการไม่อนุญาต

คณะวิจัยมีความเห็นว่า ความสามารถในการใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสิ่งที่มีประโยชน์และสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายได้ ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริม

การเรียนรู้ พ.ศ. .... จึงควรมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นอกจากนี้หากพิจารณาในภาพรวมของการสร้างระบบนิเวศแห่งการเรียนรู้จะเห็นได้ว่า การใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินจะไม่เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงกับเป้าประสงค์ของผู้เรียนได้เลยหากปราศจากขาดเส้นทางของการเรียนรู้ (Learning Pathway) ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ประเมิน ผู้วิเคราะห์ ผู้ให้คำปรึกษา ดังนั้นคณะวิจัยเห็นว่าในแต่ละสถานที่ของการเรียนรู้ควรมีนักการส่งเสริมการเรียนรู้ (Lead Learner) ที่เป็นศูนย์กลางของระบบทำหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน

ส่วนที่สอง ระบบสนับสนุนการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา ได้แก่ การลดข้อจำกัดของการส่งเสริมการเรียนรู้ การสร้างให้ผู้เรียนเกิดความสบายใจ ไว้เนื้อเชื่อใจ มีความสุข สบายใจที่จะอยู่ในระบบนิเวศแห่งการการรู้ ดังนั้นระบบการเรียนรู้ในเชิงจิตวิทยาจะต้องเป็นระบบที่ยืดหยุ่น มีสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและมีหลายช่องทาง เอื้ออำนวยให้ ทุกคนสามารถเข้ามาและมีความสุขกับการสนับสนุนการเรียนรู้ของประชาชน

5.16 การเผยแพร่ข้อมูลด้านการจัดบริการการศึกษา

เมื่อศึกษาสาธารณรัฐเกาหลี พบว่า มีการกำหนดในพระราชบัญญัติการเรียนรู้ตลอดชีวิตเกี่ยวกับการสืบค้นทางสถิติของการศึกษาตลอดชีวิต โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและนายกเทศมนตรี/ผู้ว่าราชการจังหวัด ต้องตรวจสอบข้อมูลพื้นฐาน เช่น สถานะปัจจุบันของการดำเนินการและสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิตและเปิดเผยสถิติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบดังกล่าว และผู้ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิตและผู้ดำเนินการในสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตต้องให้ความร่วมมือในการตรวจสอบ

ในส่วนของประเทศฟินแลนด์มีหน่วยงานการบริหารงานส่วนภูมิภาค (The Regional State Administrative Agencies หรือ Aluehallintovirastot) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการตรวจตราดูแลการบริการสาธารณะ และการดำเนินการจัดการศึกษา และยังมีหน้าที่ในการจัดการข้อร้องทุกข์ของประชาชน การร้องขอให้แก้ไขและออกแถลงการณ์ด้านการศึกษาและวัฒนธรรม รวมถึงการแก้ไขผลการประเมินของนักเรียน

นอกจากนี้ ฝ่ายประเมินของคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านการเงินและการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Evaluation Section of the Advisory Committee on Local Government

Finances and Administration) ทำการเผยแพร่รายงานการบริการสาธารณะรวมถึงการดำเนินการจัดการศึกษา ซึ่งจะแสดงถึงผลการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประชาชนได้รับทราบ[333]

สำหรับร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... พบว่ากรมส่งเสริมการเรียนรู้มีหน้าที่เกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำหน้าที่ จัดทำข้อมูลและประมวลผลเป็นสารสนเทศประชากรตามช่วงวัยและประเภทกลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดทำฐานข้อมูลภาคีเครือข่ายการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งจัดทำข้อมูลรายบุคคลของผู้รับบริการในทุกระบบ เพื่อสนับสนุนการติดตาม การประเมินผลและการจัดสรรงบประมาณด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเผยแพร่สารสนเทศตามวรรคหนึ่ง ต้องมีความครอบคลุม ถูกต้อง เชื่อถือได้ ทันสมัยพร้อมใช้และเข้าถึงได้ง่าย อย่างไรก็ตาม คณะวิจัยมีความเห็นว่าควรมีการเปิดเผยข้อมูลที่ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศรวบรวมให้กับประชาชนทราบเพื่อความโปร่งใส การเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบของประชาชนในการใช้งบประมาณด้านต่าง ๆ และที่สำคัญคือการมีข้อมูลให้ประชาชนสามารถสืบค้นได้ว่ามีการจัดอบรมหรือดำเนินโครงการที่ใดเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยที่ถูกจัดตั้งขึ้นในช่วงเวลาต่าง ๆ และขั้นตอนการลงทะเบียนเพื่อการเข้ารับการเรียนรู้สอดคล้องกับความเห็นจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นว่าควรมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในลักษณะที่แสดงผลอย่างครบถ้วน นอกจากนี้ควรมีช่องทางในการแสดงความคิดเห็นและความประสงค์ในการเข้าฝึกอบรมต่าง ๆ ได้เพื่อให้สามารถนำไปประมวลผลเพื่อประเมินผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานได้

ดังนั้นจึงควรมีการจัดทำแพลตฟอร์มเบ็ดเสร็จ (Non Stop Service) ที่สามารถทราบข้อมูลการศึกษาหรือแหล่งเรียนรู้ได้ทั่วประเทศ รวมถึงแสดงงบประมาณในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ และมีช่องทางการรับฟังความคิดเห็น

---

[333] Hilla Auren, *op. cit.,* pp. 5-7.

5.17 การแนะนำและให้คำปรึกษากับประชาชน

เมื่อศึกษาประเทศฟินแลนด์ การจัดโครงการในการแนะแนวและการให้คำปรึกษาสำหรับผู้ที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านทางการศึกษา[334] โดยการแนะนำทางการศึกษา โดยสามารถสอบถามผ่านบริการทางโทรศัพท์ อีเมล์ หรือ SMS ก็ได้ คณะวิจัยจึงมีความเห็นว่า หากมีการพัฒนาระบบการแนะนำและให้คำปรึกษากับประชาชนในการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านช่องทางต่างๆย่อมเป็นการประกันสิทธิในการเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ดียิ่งขึ้น

สำหรับกลไกการแนะนำและให้คำปรึกษากับประชาชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ให้คำปรึกษาเป็นอีกกลไกหนึ่งที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ดังนั้นกรมส่งเสริมการเรียนรู้จึงควรมีการจัดตั้งตำแหน่งผู้ให้คำปรึกษาด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตประจำตำบลซึ่งเป็นหน่วยย่อยในพื้นที่ของระบบการเรียนรู้ตลอกชีวิต โดยผู้ให้คำปรึกษาต้องมีคุณสมบัติและความเชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเพียงในระบบ นอกระบบ หรือตามอัธยาศัยเท่านั้นแต่ต้องสามารถให้ข้อมูลกับผู้รับคำปรึกษาได้อย่างบูรณาการ รวมถึงการโอน ย้าย หรือการเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาจากรูปแบบหนึ่งไปอีกรูปแบบหนึ่งได้อย่างบูรณาการโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้รับคำปรึกษา

---

[334] Hannele Niemi and Ulpukka Isopahkala-Bouret, *op. cit.,* pp. 50-51.

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

จากการศึกษาเอกสารประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึกนำมาสู่การวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตพบว่ามาตรการทางกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทยในปัจจุบันได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... และคณะวิจัยพบว่ามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีข้อจำกัดในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ความไม่ชัดเจนของกรอบปรัชญา แนวคิดและทฤษฎีของการเรียนรู้ตลอดชีวิตตลอดจนการขาดเป้าหมายในด้านความสำคัญการพัฒนาทุนมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงทั้งในเชิงการปฏิบัติงานและการใช้ในระดับสากล ไม่มีการกำหนดช่วงวัยของการเรียนรู้ให้เป็นไปตามพัฒนาการ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักการพัฒนาจากล่างขึ้นบนโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ภาระงานของหน่วยงานระดับท้องถิ่นที่รับผิดชอบมากเกินไปไม่เป็นไปตามสมรรถภาพของบุคลากร ขาดมาตรการในการเปิดโอกาสให้เอกชนหรือองค์การที่ไม่แสวงหากำไรอื่น ๆ สามารถจัดตั้งสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตได้ มาตรการมีส่วนร่วมกับผู้จ้างงานเพื่อให้กับลูกจ้างได้พัฒนาตนเองและเลือกได้ตามความสนใจของตนเองยังไม่ปรากฏอย่างเป็นรูปธรรม ขาดหลักสูตรเพื่อพัฒนาให้แรงงานมีทักษะสูง นอกจากนี้มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรคำนึงถึง ระบบรับรองคุณวุฒิการศึกษา มาตรการสนับสนุนทางการเงินจากภาครัฐและการสร้างจูงใจให้กับภาคเอกชนในการสนับสนุนงบประมาณ การปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการบุคลากร การสร้างระบบนิเวศแห่งการเรียนรู้ การเผยแพร่ข้อมูลด้านการจัดบริการการศึกษาและการแนะนำและให้คำปรึกษากับประชาชน ด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงนำมาสู่ข้อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายในการกำกับ ดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมของประเทศไทย

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์นำมาสู่ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... หลักเกณฑ์ภายใต้ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. .... และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

6.2.1 การแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ....

6.2.1.1 การแก้ไขเพิ่มเติมรูปแบบของการเรียนรู้

เสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 6 ที่บัญญัติว่า

“ให้กรมมีหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

(1) การเรียนรู้ตลอดชีวิต

(2) การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง

(3) การเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ

นอกจากการส่งเสริมการเรียนรู้ตามวรรคหนึ่ง กรมอาจจัดให้มีการส่งเสริมการเรียนรู้ ในรูปแบบอื่นที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนได้ ทั้งนี้ ตามประกาศที่รัฐมนตรีกำหนดประกาศดังกล่าวให้ระบุเป้าหมาย แนวทางและวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ไว้ด้วย”

เป็น

มาตรา 6 “ให้กรมมีหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

(1) การเรียนรู้ในระบบ

(2) การเรียนรู้นอกระบบ

(3) การเรียนรู้ตามอัธยาศัย”

6.2.1.2 การเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดิน

มาตรา..... “การใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินแสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญและให้สิทธิในการใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินได้ภายในเงื่อนไข ดังนี้

(1) ผู้ที่ดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสามารถใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินในการดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ภายในขอบเขตที่ว่าต้องไม่ขัดต่อวัตถุประสงค์เดิมของการใช้สาธรณสมบัตินั้นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติอื่นและกฎหมายลำดับรอง

(2) ในกรณีตามประการที่หนึ่ง ผู้มีอำนาจหน้าที่จัดการสาธาณสมบัติของแผ่นดิน ต้องอนุญาตให้ใช้สาธารณสมบัติ เว้นแต่ มีเหตุผลพิเศษในการไม่อนุญาต”

6.2.1.3 การเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดตั้งตำแหน่งผู้ให้คำปรึกษาด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตประจำตำบล

มาตรา..... “ให้กรมจัดให้มีผู้ให้คำปรึกษาด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตประจำตำบลเพื่อดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก และแนะนำการเรียนรู้ให้แก่ผู้รับคำปรึกษา”

6.2.2 หลักเกณฑ์ภายใต้ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ....

6.2.2.1 เสนอแนะให้มีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โดยมีรูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงรุก (Active Participate) ดังต่อไปนี้

1) การเข้าร่วม
2) การให้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
3) ให้คำปรึกษา
4) การเป็นหุ้นส่วน
5) การร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ

6) การตัดสินในกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จกิจกรรม

7) การได้รับประโยชน์ร่วมกันในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

8) การจัดอบรมการพัฒนาแรงงานทักษะสูง

6.2.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การจัดตั้งหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยให้มีการดำเนินการประสานงานกับองค์การระหว่างประเทศและมหาวิทยาลัยเปิดของไทย รวมทั้งให้ได้รับการจัดสรรงบประมาณและอัตรากำลังอย่างเพียงพอโดยพิจารณาจากพันธกิจของหน่วยงาน

2. การจัดตั้งกองทุนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่บริหารงานโดยคณะผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา การบริหาร และการเงินเพื่อลดงบประมาณภาครัฐในระยะยาว

3. การกำหนด ดัชนีชี้วัดผลงานหรือความสำเร็จของงาน (Key Performance Indicator: KPI) ของหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีการประสานงานกับส่วนท้องถิ่น

4. การเพิ่มเติมวันลาเพื่อการศึกษาในกฎหมายแรงงาน

5. การจัดตั้งโครงการสนับสนุนการอบรมผู้ตกงานที่มีกระบวนการให้นายจ้างสามารถคัดเลือกลูกจ้างเข้าทำงานได้โดยทันทีหลังจากสิ้นสุดการอบรม

6. การสนับสนุนงบประมาณบางส่วนสำหนับการจัดตั้งโครงการสนับสนุนการอบรมพัฒนาแรงงานทักษะสูงโดยความร่วมมือกับภาคเอกชน

7. การจัดตั้งโครงการอบรมสำหรับที่บกพร่อง หรือมีความต้องการด้านการศึกษาเป็นพิเศษ

8. การสร้างมาตรการจูงใจให้เอกชนมาเข้าร่วมเพื่อการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

9. การสร้างโครงสร้างการเติบโตในเส้นทางอาชีพของครูในการศึกษานอกระบบที่ชัดเจนและเป็นระบบ

10. การจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อทำหน้าที่ประสานงานกับองค์การระหว่างประเทศ การประสานงานกับมหาวิทยาลัยเปิด ประสานงานภายในประเทศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

11. การจัดทำแพลตฟอร์มเบ็ดเสร็จที่สามารถทราบข้อมูลการศึกษาหรือแหล่งเรียนรู้ได้ทั่วประเทศ รวมถึงแสดงงบประมาณในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ และมีช่องทางการรับฟังความคิดเห็น

“The illiterate of the 21st century will not be those who cannot read and write, but those who cannot learn, unlearn and relearn.”

Alvin Toffle

บรรณานุกรม

กรมทรัพยากรน้ำ. การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation). **สาระ สอน.** 2, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2557): 3-10.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. **เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ Sustainable Development Goals (SDGs)**. ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก http://e-plan.dla.go.th/activity Image/422.pdf

กลอยใจ พุฒนาค. กลไกในการสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย ศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอในเขตภาคกลางของประเทศไทย. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี.** 12, 2 (กรกฎาคม–ธันวาคม 2563): 289-302.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานภาครัฐ. ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://dspace.bru.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789/5860/08บทที่ 7 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารภาครัฐ 29.pdf?sequence=7&isAllowed=y

กิตติเดช สูตรสุคนธ์. หลักการและแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับกำรจัดทำบริการสาธารณะใน ประเทศอังกฤษ. **รัฐสภาสาร.** 10 (2533): 39-54.

ขจี พงศธรวิบูลย์. การเรียนรู้ตลอดชีวิตกับวิชาชีพการพยาบาล. **วารสารพยาบาลทหารบก.** 17, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2559): 1-9.

คนึงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ. **แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540: ปัญหา อุปสรรค และทางออกกรุงเทพมหานคร**. รายงานการวิจัย เสนอต่อ สถาบันพระปกเกล้า, 2545.

ชฎาภรณ์ จันทร์ประเสริฐ และเสาวภา วิชาดี. **การปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน (Adjusting Teaching and Learning Methods to Enhance the Learners' Self-directed Learning Skills).** ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal /april_june_12/pdf/aw018.pdf

ชนันภรณ์ อารีกุล. **การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิด หลักการ และสาระสำคัญ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2563.

ชรินทร์ มั่งคั่ง, พัชนี จันทร์ศิริ, พิมพา นวลสวรรค์, มุกดาวรรณ สังข์สุข และพัชราภรณ์ อนุกูล. การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนของครูในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา จังหวัดเชียงใหม่. **มนุษยศาสตร์สาร.** 19, 1 (มกราคม-เมษายน 2561): 208-236.

ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์. **ธรรมาภิบาลในความหมายของภาครัฐ เอกชน และประชาชน: กรณีโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนถ่านหิน "หินกรูด".** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ดุษณี ดำมี. **การศึกษาตลอดชีวิต: พัฒนาสังคมไทยสู่สังคมแห่งการเรียนรู้**. ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://he01.tci-thaijo.org/index.php/mur2r/article/view/243133/165146

ธนู ขวัญเดช. **ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนระบบการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2559.

ธวัชชัย กิจรัตนะกุล. **สิทธิมนุษยชนทางด้านการศึกษาของไทย**. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล เสนอต่อวิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, ม.ป.ป. ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1489

นันทวัฒน์ บรมานันท์. **สัญญาทางปกครอง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2550.

บุศรา เข็มทอง. **รัฐธรรมนูญกับการศึกษาไทย**. ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2560/hi2560-045.pdf

ปฏิญญากลว่าด้ยสิทธิมนุษยชน. ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://www.amnesty.or.th/our-work/hre/udhr/

ปฐม นิคมานนท์. ปรัชญาและหลักการของการศึกษานอกระบบ. ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษานอกระบบ เล่มที่ 1 หน่วยที่ 6**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2531.

ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). **ราชกิจจานุเบกษา.** 135, 82 ก (13 ตุลาคม 2561).

ประชาชาติออนไลน์. คนตกงาน-คนรายได้ไม่พอ แห่เรียนทำอาหารเพื่อประกอบอาชีพ (5 กรกฎาคม 2564). ค้นวันที่ 15 กันยายน 2564 จาก https://www.prachachat.net/education/news-705241

ปารณทัตต์ แสนวิเศษ. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา: การสร้างทฤษฎีจากฐานราก (Community Participation in Basic Educational Management in The Primary Schools: A Grounded Theory Approach). **วารสารบริหารการศึกษา มศว.** 16 (มกราคม-มิถุนายน 2555): 72-73.

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.** กรุงเทพฯ: อุษาการพิมพ์, 2548.

ปิยะ ศักดิ์เจริญ. ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง: กระบวนการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Adult Learning Theory and Self-Directed Learning Concept: Learning Process for Promoting Lifelong Learning). **วารสารพยาบาลทหารบก.** 16, 1 (มกราคม-เมษายน 2558): 8-13.

พงษ์เดช หวังสิทธิเดช. **การมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: การถ่ายโอนกิจกรรมการบริการ สาธารณะของกรมโยธาการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: ม.ป.พ., 2545.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. **ราชกิจจานุเบกษา.** 116, 74 ก (19 สิงหาคม 2542).

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. **ราชกิจจานุเบกษา.** 125, 41 ก (3 มีนาคม 2551).

พฤกษา เครือแสง. คุณภาพการศึกษาไทยกับมาตรฐานการบริการสาธารณะของรัฐ (Quality of the Thai Education and Directive Principle of Fundamental State Policy). **วารสารนักบริหาร**. 35, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2558): 46-60.

เพ็ญนี แนรอท. การศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) การเรียน (รู้) ตลอดชีวิต. **วารสารศูนย์บริการวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น.** 9, 1 (มกราคม-มีนาคม 2544): 6-11.

เมตต์ เมตต์การุณจิตต์. **การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น และราชการ**. กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์, 2553.

ยงยุทธ์ แฉล้มวงษ์. **การผลิตแลพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0**. ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://tdri.or.th/2018/10/human-resourc-th-4-0/

ยูเนสโก. **การปฏิรูปแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต: แนวปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.** ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366290

โยโรซู, ริก้า. **การปฏิรูปแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต: แนวปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้**. ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366290

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. .... . ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก http://mukdahan.nfe.go.th/reform/index.php/2018-08-07-03-45-51

โลว์, จอห์น. **การศึกษาผู้ใหญ่: แนวทรรศน์ทั่วโลก**. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาฯ สหประชาชาติ, 2530.

วัลลภา วาสนาสมปอง. **พัฒนาการของมนุษย์**. ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก http://www.elahs.ssru.ac.th/wallapa_wa/pluginfile.php/152/block_html/content/พัฒนาการ2.pdf

วิชาญ ทรายอ่อน. **บทบัญญัติด้านการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561.

ศรีประภา ชัยสินธพ. **สภาพจิตใจของวัยผู้ใหญ่**. ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://med.mahidol.ac.th/ramamental/generalknowledge/general/06272014-1009

ศุภวดี มีเพียร. **การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการกองทัพไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.

สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้. **การศึกษาตลอดชีวิต.** ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก http://dnfe5.nfe.go.th/ilp/liciti/longlife.html

สร ปิ่นอักษรสกุล. **ผลกระทบทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.** กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2548.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แนวทางการดำเนินงานขององค์คณะบุคคลและการมีส่วนร่วม.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2550.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://www.pcccr.ac.th/filesAttach/OIT/O3/1.pdf

สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, กลุ่มเทคโนโลยีดิจิทัล. **ประวัติสำนักงาน กศน** (วิดีทัศน์). ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://www.youtube.com/watch?v=h0wyN8Otxyw

สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงใหม่. **สรุปจาก ประวัติและความเป็นมา**. ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://sites.google.com/site/chaigmainfe/aboutus/history

สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงใหม่, กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา. **ประวัติและความเป็นมา.** ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://sites.google.com/site/chaigmainfe/aboutus/history

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. **แนวปฏิบัติ มาตรฐาน และกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน.** ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก http://www.nhrc.or.th/Human-Rights-Knowledge/International-Human-Rights-Affairs/International-Human-Rights-Instruments.aspx

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ. **กลไกการดำเนินงานระดับชาติของประเทศสมาชิก.** ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://bic.moe.go.th/index.php/component/content/article/130-cat-inter-coop-rg/cat-inter-coop-org-unesco/ unesco/about-unesco/governing-bodies/2560-executive-board-1?Itemid=681

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://dictionary.orst.go.th/

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **รายงานวิจัย ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal: SDG 4.7): กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสบการณ์นานาชาติ.** กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **รายงานวิจัยแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก(Global Citizenship): ประสบการณ์นานาชาติ: ประสบการณ์นานาชาติ**. กรุงเทพฯ: สำนังานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. **รายงานผลการดำเนินงานสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562.** ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก http://203.147.24.83/onieWeb/plann/files/report62.pdf

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. **เอกสารหมายเลข 4 สรุปสาระสำคัญประกอบการเสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ...** . ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก http://mukdahan.nfe.go.th/reform/index.php/2018-08-07-03-45-51

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. **ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่**. ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก http://prachuap.nfe.go.th/prachuap/index.php?name=news2&file=readnews&id=139

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. **เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ “อภิวัฒน์การเรียนรู้.....สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย**. 6-8 พฤษภาคม 2557.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **ประเทศไทยกับการพัฒนาที่ยั่งยืน**. ค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2563 จาก http://sdgs.nesdc.go.th/เกี่ยวกับ-sdgs/

สิทธิการณ์ วันสุข. **สหการในการจัดทำบริการสาธารณะท้องถิ่นไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.

สุนทร สุนันท์ชัย. วิวัฒนาการของการจัดการศึกษาไทย. ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษษนอกระบบ หน่วยที่ 2 เล่มที่ 1.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2534.

สุนทร สุนันท์ชัย, ผู้แปล. **การเรียนรู้หนังสือ: บันไดสู่อิสรภาพ นิยามและการประเมินของนานาชาติ.** กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2549.

สุมาลี สังข์ศรี. **การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทย.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555.

สุมาลี สังข์ศรี. **ยุทธศาสตร์การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ, 2543.

สุรพล พิมพ์สอน และคณะ. การประเมินผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยของสำนักงาน กศน. ตามแนวพระราชบัญญัติส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. **วารสารครุศาสตร์.** 42, 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2557): 74-92.

สุรัสวดี หุ้นพยนต์, อำพา แก้วกำกง และวทัญญู ใจบริสุทธิ์. การกระจายอำนาจทางการศึกษาจากนโยบายสู่การปฏิบัติ: กรณีศึกษาเปรียบเทียบสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยและเกาหลีใต้ (Decentralization in Education from Policy to Practice: a Comparative Study of Educational Institutions Supervised by Local Administrations in Thailand and South Korea). **วารสารสถาบันพระปกเกล้า.** 15, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2560): 49-69.

สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. **นิทัศน์แนวคิดและแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2564.

สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. แนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ในบริบทสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย (Guides for Lifelong Education Management to Mobilize Learning Community in the Social-Cultural Context of Thailand). **วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.** 46, 2 (เมษายน-มิถุนายน 2561): 221-222.

อมรรักษ์ สวนชูผล. แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับการจัดการศึกษา. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.** 9, 1 (มกราคม-เมษายน 2558): 213-221.

อรทัย ก๊กผล. **การมีส่วนร่วมของประชาชน**. กรุงเทพฯ: เลี่ยงเชียง, 2546.

อรทัย ศักดิ์สูง. **การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างทฤษฎี แอนดราโกจี (Andragogy) ของ มัลคัล โนลส์ กับวิธีการสอนในหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง ของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

อุดม เชยกีวงศ์. **การส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.** กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2551.

Antikainen, Ari. Is Lifelong Learning Becoming a Reality? The Case of Finland from a Comparative Perspective. **European Journal of Education.** 36, 3 (2001).

Auren, Hilla. **Finland Country Case Study**. Retrieved December 12, 2021 from https:// unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000259545/PDF/259545eng.pdf.multi

Beauchamp, Edward R. The Development of Japanese Education Policy. **History of Education Quarterly.** 27, 3 (Autumn 1987): 299-324.

Bélanger, Paul. **Theories in Adult Learning and Education.** n.p.: Verlag Barbara Budrich, 2011.

Biesta, Gert. **What's the Point of Lifelong Learning if Lifelong Learning Has No Point? On the Democratic Deficit of Policies for Lifelong Learning.** Retrieved December 12, 2021 from https://www.bvekennis.nl/wp-content/uploads/ documents/06-1231-Lifelong-learning-policies.pdf

Brockett, R. G. and Hiemstra, R. **Self-directed in Adult Learning: Perspective on Theory, Research, and Practice.** New York, NY: Routledge, 1991.

Brookfiled, Stephen D. **Understanding and Facilitating Adult Leaning: A Comprehensive Analysis of Principles and Effective Practices.** Buckingham: Open University Press, 1896.

Center for Public Impact a BCG Foundation. **Japan's Lifelong Learning Promotion Law.** Retrieved December 12, 2021 from https://www.centreforpublicimpact .org/case-study/lifelong-learning-japan/

Cohen, John M. and Uphoff, Norman. **Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation**. New York, NY: Cornell University, 1980.

Cohen, Rina. **Lifelong Learning: Right and Benefit, Duty and Responsibility, Adult Education in Israel and Around the World: Achievement and Outlining a Policy**. Retrieved December 12, 2021 from https://cms.education.gov.il/NR/ rdonlyres/513BEF32-75A1-4D95-9586-6D66273083D0/158099/4LifelongLearning Rightand Benefit Dutyand Responsibil.pdf

Creighton, J. L. **The Public Participation Handbook: Making Better Decisions Through Citizen Involvement**. San Francisco: Jossey Bass, 2005.

Cruickshank, D. R. and Haefele, D. Good Teachers, Plural. **Educational Leadership.** 58, 5 (2001): 26-30.

Design and Deliver Training Firmly Grounded on Principles of Adult Learning. **NVAA INSTRUCTOR'S MANUAL, National Victim Assistance Academy.** Retrieved December 12, 2021 from https://www.ncjrs.gov/ovc_archives/instructor/pdf/Adultlearning .pdf

Elsass, D. **Merger of City-village Service: Best Practices**. Retrieved December 12, 2021 from http://www.uwex.edu/lgc/intergov/pdf

European Association for the Education of Adults. **Country Report on Adult Education in Finland.** Retrieved December 12, 2021 from https://eaea.org/wp-content/uploads/2018/01/finland_country-report-on-adult-education-in-finland.pdf

European Commission. **Finland: Adult Education and Training.** Retrieved December 12, 2021 from https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-25_en

Faure, E. and others. **Learning to Be: The World of Education Today and Tomorrow.** Paris: UNESCO, 1972.

Finland, Ministry of Education and Culture. **Education and Research 2011-2016: A Development Plan.** Retrieved December 12, 2021 from https://rritrends.res-gora.eu/uploads/22/Education%20and%20research%20development%20plan_Finland.pdf

Finland, Ministry of Education and Culture. **Liberal Adult Education.** Retrieved December 12, 2021 from https://minedu.fi/en/liberal-adult-education

Freedom to Learn (Rogers – 1969). Retrieved December 12, 2021 from https://principlesoflearning.wordpress.com/dissertation/chapter-3-literature-review-2/the-human-perspective/freedom-to-learn-rogers-1969/

Gordon, Bill. **Lifelong Learning in Japan, March 1998.** Retrieved December 12, 2021 from http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download? doi=10.1.1.530.5458 &rep=rep1&type=pdf

Janpan, Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology. **Organization Chart.** Retrieved December 12, 2021 from https://www.mext.go.jp/en/about/organization/index.htm

Japanese Civil Society Organizations (CSOs). **Social Education/Adult Education in Japan: Policies, Practices and Movements During the Last 12 Years, May 2009.** Retrieved December 12, 2021 from http://prof.mt.tama.hosei.ac.jp/~yarai/JDGMCON6/ CSOsREPfinalen.pdf

Kim, Kee Whan and Kim, Oh Seok. Super Aging in South Korea Unstoppable but Mitigatable: A Sub-National Scale Population Projection for Best Policy Planning. **Spat Demogr**. 8 (2020): 155–173. Retrieved December 12, 2021 from https://link.springer.com/article/10.1007/s40980-020-00061-8

Korea National Open University. **Academic Program**. Retrieved December 12, 2021 from https://engknou.knou.ac.kr/engknou/5712/subview.do?epTicket=LOG

Korea, Ministry of Education. **Lifelong Education**. Retrieved December 12, 2021 from http://english.moe.go.kr/sub/info.do?m=020107&s=english

Korea, National Institute for Lifelong Education. **2018 Lifelong Learning in Korea Vol. 1.** Retrieved December 12, 2021 from https://uil.unesco.org/system/files/2018_lifelong_learning_in_korea_vol.1.pdf

Korpela, Salla. **Education in Finland: Key to the Nation's Success.** Retrieved December 12, 2021 from https://www.educationfinland.fi/sites/default/files/2019-11/finfo_education_in_finland_en.pdf

Kwon, In Tak; Kim, Junghwan and Lim, Doo Hun. **Becoming a Lifelong Learning City: Lessons from a Provincial City in South Korea.** Retrieved December 12, 2021 from https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED570514.pdf

Kyro, Matti. **Vocational Education and Training in Finland: Short Description**Retrieved December 12, 2021 from https://www.cedefop. europa.eu/files/5171 _en.pdf

Lavonen, Jari. Governance decentralisation in education: Finnish innovation in education, Gobernanza descentralizada: Una innovación finlandesa en educación. **Revista de Educación a Distancia.** 53, 1 (31-Marzo-2017): 1-22.

Lee, Jung Eun. **Implementation of Lifelong Learning Policies in South Korea: A World Society Perspective 4.** Retrieved December 12, 2021 from https:// newprairiepress.org/cgi/viewcontent.cgi?article=3706&context=aerc,

llleris, Knud. **Lifelong Learning.** New York, NY: Routledge Taylor and Francis, 2006.

Medel-Anonuevo, Carolyn; Ohsako, Toshio and Mauch, Werner. **Revisiting Lifelong Learning for the 21st Century.** Hamburg: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2001.

Mee-Ryang, Jeong and Woojin, Lee. **Korean Education: Educational Thought, System and Content.** Retrieved December 12, 2021 from https://www.aks.ac.kr/ ikorea/upload/intl/korean/UserFiles/UKS9_Korean%20Education_eng.pdf

Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology-Japan (MEXT). **Basic Plan for the Promotion of Education (Provisional Translation), 2008.** Retrieved December 12, 2021 from https://www.mext.go.jp/en/policy/ education/lawand plan/title01/detail01/sdetail01/1373812.htm

Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology. **Lifelong Learning Festivals.** Retrieved December 12, 2021 from https://www.mext.go.jp/ b_menu/hakusho/html/hpae199201/hpae199201_2_029.html

Nan-Zhao, Zhou. **Four 'Pillars of Learning' for the Reorientation and Reorganization of Curriculum: Reflections and Discussions.** Retrieved December 12, 2021 from http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/archive/cops /Competencies/ PillarsLearningZhou.pdf

Niemi, Hannele and Isopahkala-Bouret, Ulpukka. **Lifelong learning in Finish Society – An Analysis of National Policy Documents, November 2012.** Retrieved December 12, 2021 from https://www.researchgate.net/publication/277017765_Lifelong_learning_in_Finnish_society_-_An_analysis_of_national_policy_documents

Nixon-Ponder, Sarah. **Eduardr C. Lindeman. Leader in the Field of Adult Education.** Retrieved December 12, 2021 from https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED380667.pdf

North-South Centre of the Council of Europe. **Global Education Guidelines: Concept and Methodologies on Global Education for Educators and Policy Makers.** Lisbon: North-South Centre of the Council of Europe, 2010.

OECD. **Learning Opportunities for Adults: General Report Vol. 1.** Paris: OECD, 1977.

OECD. **The Matic Review on Adult Learning**. Retrieved December 12, 2021 from http://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/2541579.pdf

OECD iLibrary. **Strengthening the Governance of Skills Systems: Lessons from Six OEDC Countries**. Retrieved December 12, 2021 from https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/cd2b486a-en.pdf?expires=1612884274&id=id&accname=guest& checksum= 59A67E77E7A114FABFE1C3ECB4BE5629

Ogden, Anthony C. **A Brief Overview of Lifelong Learning in Japan, November / December 2010 Issue.** Retrieved December 12, 2021 from https://jalt-publications .org/ files/pdf-article/art1.pdf

The Open University of Japan. **Overview.** Retrieved December 12, 2021 from https://www.ouj.ac.jp/eng/about/

Oxfam. **Education for Global Citizenship: A Guide for School**. Retrieved October 30, 2015 from http://www.oxfam.org.uk/education/whole-school

Pantzar, Eero. **Introduction to Lifelong Learning and Adult Education in Finland.** Retrieved December 12, 2021 from https://www.die-bonn.de/doks/pantzar0701.pdf

Peterson, Richard E. **Lifelong Learning in America.** San Francisco: Jossey-Bass, 1979.

Shaeffer, Sheldon F. **Partnerships and Participation in Basic Education: A Series of Training Moduales and Case study Abstracts for Educational Planner and Managers.** Paris: UNESCO International Institute for Educational Planning, 1994.

Shen, J.; Zhang, X. and Lesser, V. **Degree of Local Cooperation and Its Implication on Global Utility.** Retrieved May 25, 2010 from http://mas.cs.umass.edu/-jyshen/paper/aamas-04.pdf

Shinil, Kim. **Adult Learning and Education in Korea**. Retrieved January 24, 2021 from http://uil.unesco.org/

Shiraishi, Yutaka. **Alternative Approaches to Financing Lifelong Learning**. Country Report Japan Department of Education Kyoto University, n.d.

Solidar Foundation. **Citizenship and Lifelong Learning Monitor 2017**. Retrieved December 12, 2021 from https://www.solidar.org/system/downloads /attachments/000/000/759/original/Citizenship_and_Lifelong_Learning_Monitor _2017.pdf?1526629829

Sprogoe, Jonas. **Comparative Analysis of Lifelong Learning Strategies and Their Finland, Iceland, Latvia, Lithuania, Norway, Sweden.** Retrieved December 12, 2021 from https://nvl.org/portals/0/_dokumenter/2013/comparative_ analyses.pdf

Stronge, J. H. and Hindman, J. J. Hiring the Best Teachers. **Educational Leadership.** 60, 8 (2003): 48–52.

Tuckett, Alan. **Lifelong Learning Helps People, Governments and Business. Why Don't We Do More Of It?.** Retrieved December 12, 2021 from https://www. weforum.org/agenda/2017/07/lifelong-learning-helps-governments-business/

UNESCO. **GoF for Education and Lifelong Learning Activities**. Retrieved December 12, 2021 from https://en.unesco.org/news/gof-education-and-lifelong-learning - activities

UNESCO. **World Declaration on Education for All and Framework for Action to Meet the Basic Learning Needs.** Retrieved December 12, 2021 from https://www.right-to-education.org/sites/right-to-education.org/files/resource-attachments/UNESCO_World_Declaration_For_All_1990_En.pdf

UNESCO Institute for Lifelong Learning. **Japan: Basic Plan for the Promotion of Education, Issued in 2008.** Retrieved December 12, 2021 from https://uil.unesco.org/ document/japan-basic-plan-promotion-education-issued-2008

UNESCO Institute for Lifelong Learning. **Lifelong Learning Policy Bureau, Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology (MEXT).** Retrieved December 12, 2021 from https://uil.unesco.org/partner/lifelong-learning/lifelong-learning-policy -bureau -ministry-education-culture-sports-science

UNESCO Institute for Lifelong Learning. **Republic of Korea: The 3rd National Lifelong Learning Promotion Plan: 2017, Issued in 2013**. Retrieved December 12, 2021 from https://uil.unesco.org/document/republic-korea-3rd-national-lifelong-learning-promotion-plan-2017-issued-2013

United Nations. **Universal Declaration of Human Rights.** Retrieved December 12, 2012 from https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/

US Department of Justice. **Ultimate Adult Learning**. Retrieved December 12, 2021 from https://www.ncjrs.gov/ovc_archives/educator/files/chapter3.pdf

Vukomanovic, Marica. **Becoming Active Citizens Through Lifelong Learning**. Retrieved December 12, 2021 from https://epale.ec.europa.eu/en/blog/becoming-active-citizens-through-lifelong-learning

Wilcox, S. Fostering Self - Directed Learning in the University Setting. **Studies in Higher Education.** 21, 2 (1996): 165-176.

Yang, Jin and Yorozu, Rika. **Building a Learning Society in Japan, the Republic of Korea and Singapore.** Retrieved December 12, 2021 from https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000232547/PDF/232547eng.pdf.multi

[1]국가평생교육진흥원 NILE. **Introduction of National Institute for Lifelong Education, KOREA** [Video File]. Retrieved December 12, 2021 from https://www.youtube.com/watch?v=ohdXA0MsjuY

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผู้ให้ข้อมูลในการจัดประชุมปฏิบัติการ

ผู้ให้ข้อมูลในการจัดประชุมปฏิบัติการ

ชื่อ	วันที่เก็บข้อมูล
1. ศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี สังข์ศรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	30 กรกฎาคม 2564
2. รองศาสตราจารย์ ดร.อรุณี หรดาล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	17 กรกฎาคม 2564
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	27 กรกฎาคม 2564
4. อาจารย์ ดร. ชนันภรณ์ อารีกุล ตำแหน่งบริหาร ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายมาตรฐานและประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	30 กรกฎาคม 2564
5. ดร.ธวัชชัย กรรณิการ์ อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) นครปากเกร็ด 1 ปัจจุบันตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรม สังกัดเทศบาลนครปากเกร็ด	9 สิงหาคม 2564
6. อาจารย์ ดร.ชนวัฒน์ สรรพสิทธิ์ ผู้ช่วยคณบดี คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	15 สิงหาคม 2564
7. ตัวแทนจากกองส่งเสริมและพัฒนาจัดการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย	10 กันยายน 2564
8. ตัวแทนจากโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน	10 กันยายน 2564
9. นายเศรษฐภักดิ์ เติมเจริญพงศ์ ผู้เข้าร่วมการฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร	12 กันยายน 2564
10. นางสาวมิ่งขวัญ สัมฤทธิ์ ผู้การพัฒนาทักษะทางอาชีพ	17 กันยายน 2564

ภาคผนวก ข

เอกสารชี้แจ้งข้อมูล/คำแนะนำแก่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

เอกสารชี้แจงข้อมูล/คำแนะนำแก่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

(Patient/Participant Information Sheet)

ชื่อโครงการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเพื่อการส่งเสริม และกำกับดูแลการเรียนรู้ตลอดชีวิต (A Comparative Study of Legal Measures in order to Support and Regulatory Law for Lifelong Learning)

หน่วยบริหารจัดการทุน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว)

รายละเอียดของคณะผู้วิจัย

(1) หัวหน้าโครงการวิจัย

(ชื่อ - สกุล) อาจารย์ ดร.วลัยวรรณ มธุรสปรีชากุล

(มหาวิทยาลัย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

(คณะ/ส่วนงาน) สาขาวิชานิติศาสตร์

(ตำแหน่ง) อาจารย์ประจำ

(เบอร์ติดต่อ) 086-5910177

(อีเมล) Walaiwan16169@gmail.com

(ความรับผิดชอบในโครงการ) (1) บริหารโครงการวิจัย

(2) รวบรวมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

(3) ดำเนินการ และรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

(4) ดำเนินการ เข้าร่วม และรวบรวมข้อมูลจากการอภิปรายกลุ่ม

(5) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะ

ผู้ร่วมโครงการวิจัย

(ชื่อ - สกุล) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกวลิน ต่อปัญญาชาญ

(มหาวิทยาลัย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

(คณะ/ส่วนงาน) สาขาวิชานิติศาสตร์

(ตำแหน่ง) อาจารย์ประจำ

(เบอร์ติดต่อ) 094-745-1944

(อีเมล) Keovalin.t@gmail.com

(ความรับผิดชอบในโครงการ) (1) รวบรวมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

(2) ดำเนินการ และรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

(3) ดำเนินการ เข้าร่วม และรวบรวมข้อมูลจากการอภิปรายกลุ่ม

(4) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะ

หลักการและเหตุผล

การเรียนรู้คือการพัฒนาตนเองที่สำคัญยิ่งในการดำเนินชีวิต การทำงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้ คือ กระบวนการภายในตัวบุคคลในการได้มาซึ่งความรู้ ทักษะ และเจตคติ ซึ่งบุคคลสามารถเรียนรู้ได้จากการได้ยิน การสัมผัส การอ่าน การถาม ประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี และ/หรือจากการศึกษาค้นคว้า จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้คือชีวิต เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและตลอดชีวิต ช่วยทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด ทัศนคติ และการกระทำได้

ในโลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสิ่งที่ยิ่งทวีความสำคัญ เนื่องจากการเข้าสู่ตลาดแรงงาน และการคงอยู่ในตลาดวัยแรงงานจำเป็นต้องเรียนรู้ และเพิ่มทักษะตลอดเวลา ทั้งทักษะที่มีอยู่ให้ทันต่อเทคโนโลยี และทักษะที่เปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยี หากวัยแรงงานในประเทศไทยสามารถปรับตัว และเพิ่มทักษะตลอดช่วงอายุการทำงาน ย่อมเป็นการเพิ่มความมั่นคง และประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงรองรับการจ้างงานของผู้ลงทุนต่างประเทศสำหรับการจ้างแรงงานในประเทศไทย ด้วยความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตดังกล่าว แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580[335] ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน การเสริมสร้าง และยกระดับการพัฒนาการศึกษา และการเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ทุกรูปแบบตลอดช่วงชีวิต

ในทางระหว่างประเทศ กล่าวคือ สหประชาชาติ ภายใต้การดำเนินงานขององค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติได้มีการพัฒนาการวางแผนและบริหารจัดการระบบ

[335] แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (12) ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ (พ.ศ. 2561-2580)

การศึกษา เพื่อช่วยเหลือให้ประเทศต่างๆมีคุณภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิต[336] นอกจากนี้ประเทศต่าง ๆ อาทิ ประเทศภายในกลุ่มสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นประเทศชั้นนำด้านการศึกษา รวมทั้งประเทศในภูมิภาคอาเซียน ตัวอย่างเช่น สาธารณรัฐเกาหลี (Lifelong Education Act)[337] ซึ่งเป็นประเทศที่มีการพัฒนาด้านการศึกษาอย่างมากในปัจจุบัน ตัวอย่างประเทศเหล่านี้ต่างมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อกำกับดูแลและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตัวอย่างมาตรการ เช่น การสร้างหน่วยงานที่รับผิดชอบ การกำหนดนโยบายอย่างมีส่วนร่วม การกำกับคุณภาพ การปฏิบัติ อาทิ แนวทางการบริหารหลักสูตร การพัฒนาเนื้อหาองค์ความรู้ การประสานงาน และการแสวงหาวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ร่วมกับผู้รับการเรียนรู้ หรือการสนับสนุนผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตในด้านต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการส่งเสริม ความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติ และเกิดมาตรฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ชุมชน และยุทธศาสตร์เฉพาะของสถาบันความรู้เหล่านั้น

อย่างไรก็ตามแม้ยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยจะมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ปัจจุบันยังไม่ปรากฏมาตรฐานแนวทางหรือกรอบชัดเจนในการกำกับดูแล หรือการส่งเสริมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ในฐานะที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีปรัชญาด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยตรง การศึกษามาตรการเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะสามารถช่วยเพิ่มเติมองค์ความรู้ในการปฏิบัติพันธกิจด้านการศึกษาของมหาวิทยาลัยให้สำเร็จลุลวงได้ดียิ่งขึ้น

ทั้งนี้ แม้ปัจจุบันประเทศไทยจะอยู่ในระหว่างการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาตลอดชีวิต แต่ร่างฉบับดังกล่าวยังมีความไม่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี แนวทางขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติบางประการ โดยเฉพาะร่างพระราชบัญญัติบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการซึ่งส่วนใหญ่มาจากภาครัฐ จึงขาดการมีส่วนร่วมกับประชาชน และร่างพระราชบัญญัติมุ่งเน้นในด้านการกำหนดนโยบาย แต่ยังไม่มีความชัดเจนในการกำกับคุณภาพ การปฏิบัติงาน รวมถึงการ

---

[336] Medel-Anonuevo, Carolyn; Ohsako, Toshio; Mauch, Werner, **Revisiting Lifelong Learning for the 21st Century,** United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, (Hamburg), 2001, p.9-10

[337] Kim Shinil, **Adult Learning and Education in Korea**, ค้นวันที่ 24 มกราคม 2563 จาก http://uil.unesco.org/

ประสานงานกับผู้รับการเรียนรู้ ประกอบกับเมื่อศึกษาประเทศที่เลือกศึกษาพบมาตรการที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแล และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้

งานวิจัยฉบับนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเป็นหลักการพื้นฐานในการพัฒนามาตรการทางกฎหมายเพื่อการกำกับดูแล และส่งเสริมการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ศึกษาแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และมาตรการทางกฎหมายของประเทศที่เลือกศึกษา อันนำไปสู่ข้อเสนอแนะการจัดทำแนวทางของมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างรอบด้าน ในประเด็นขององค์กรผู้รับผิดชอบ การกำหนดนโยบาย การกำกับคุณภาพ และการปฏิบัติการ รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้เรียนรู้ เพื่อประโยชน์ในการสร้างมาตรฐาน และทิศทางในการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วัตถุประสงค์การวิจัย

(1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดสิทธิมนุษยชน ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน หลักภารกิจของรัฐ หลักการกระจายอำนาจ

(2) เพื่อศึกษาแนวทางระหว่างประเทศในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

(3) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศที่เลือกศึกษา ได้แก่ ประเทศฟินแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลีและประเทศญี่ปุ่น

(4) เพื่อศึกษาข้อจำกัดของร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ....

(5) เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมของประเทศไทยในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ขอบเขตการวิจัย และกรอบแนวคิดการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดสิทธิมนุษยชน ทฤษฎี

การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน หลักภารกิจของรัฐ หลักการกระจายอำนาจ

ประกอบกับแนวทางระหว่างประเทศในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศที่เลือกศึกษา ได้แก่ ประเทศฟินแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลีและประเทศญี่ปุ่น รวมถึงข้อจำกัดของร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ ....

นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเก็บจากกลุ่มตัวอย่างจาก 3 กลุ่ม ได้แก่

(1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และกฎหมาย ได้แก่ นักวิชาการ อาจารย์ และบุคคลากรทางการศึกษา

(2) กลุ่มตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผู้แทนจากกระทรวงวัฒนธรรม ผู้แทนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ผู้แทนจากกระทรวงแรงงาน ผู้แทนจากกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนจากกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(3) กลุ่มประชาชนทั่วไป

2) ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

การวิจัยมีขอบเขตการศึกษาในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่น ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างมีถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ ครอบคลุม 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

(1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และกฎหมาย ได้แก่ นักวิชาการ อาจารย์ และบุคคลากรทางการศึกษา

(2) กลุ่มตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผู้แทนจากกระทรวงวัฒนธรรม ผู้แทนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ผู้แทนจากกระทรวงแรงงาน ผู้แทนจากกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนจากกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(3) กลุ่มประชาชนทั่วไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นมาตรการสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ อย่างไรก็ตาม ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ .... ยังมีข้อจำกัดหลายประการ จึงเป็นข้อจำกัดในการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทย

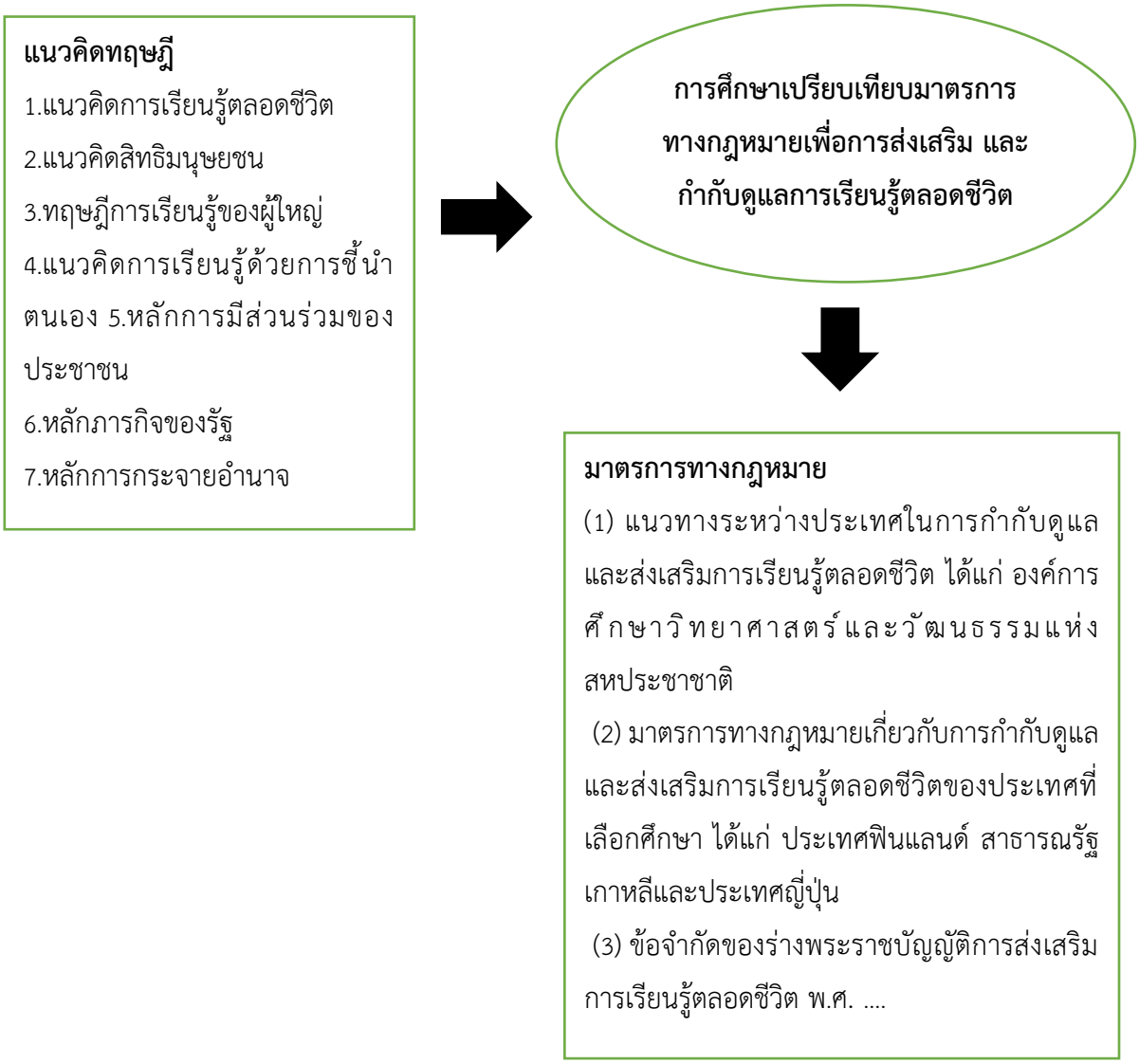

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.1) เป็นการวิจัยข้อมูลเอกสาร โดยศึกษา และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ งานวิจัย ตัวบทกฎหมาย ตำรา วารสาร บทความที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น Google, Google Books, Google Scholar, Thailis, Scopus, Springer Link เป็นต้น

1.2) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.3) เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยสืบค้นหนังสือ งานวิจัย ตัวบทกฎหมาย ตำรา วารสาร บทความที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมถึงเอกสารที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ ทั้งนี้วิธีการสืบค้นจะดำเนินการสืบค้นจากต้นฉบับ สำเนา หรือสืบค้นจากการอ้างอิงต่อไปในเอกสารที่พบ (Hand Search)

1.4) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการตีความ

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.1) เป็นการวิจัยข้อมูลเอกสาร โดยศึกษา และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ งานวิจัย ตัวบทกฎหมาย ตำรา วารสาร บทความที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น Google, Google Books, Google Scholar, Thailis, Scopus, Springer Link เป็นต้น

2.2) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวทางระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.3) เก็บรวบรวข้อมูลที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยสืบค้นหนังสือ งานวิจัย ตัวบทกฎหมาย ตำรา วารสาร บทความที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมถึงเอกสารที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ ทั้งนี้วิธีการสืบค้นจะดำเนินการสืบค้นจากต้นฉบับ สำเนา หรือสืบค้นจากการอ้างอิงต่อไปในเอกสารที่พบ (Hand Search)

2.4) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการเปรียบเทียบ

ขั้นตอนที่ 3 ความเป็นมา ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย และสาระสำคัญ และข้อจำกัดของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.1) เป็นการวิจัยข้อมูลเอกสาร โดยศึกษา และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ งานวิจัย ตัวบทกฎหมาย ตำรา วารสาร บทความที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น Google, Google Books, Google Scholar, Thailis, Scopus, Springer Link เป็นต้น

3.2) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมา ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย และสาระสำคัญ และข้อจำกัดของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.3) เก็บรวบรวข้อมูลที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยสืบค้นหนังสือ งานวิจัย ตัวบทกฎหมาย ตำรา วารสาร บทความที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เผยแพร่ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) ถึงปัจจุบัน รวมถึงเอกสารที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ ทั้งนี้วิธีการสืบค้นจะดำเนินการสืบค้นจากต้นฉบับ สำเนา หรือสืบค้นจากการอ้างอิงต่อไปในเอกสารที่พบ (Hand Search)

3.4) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการเปรียบเทียบ

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4.1) รวบรวม และวิเคราะห์ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (ขั้นตอนที่ 1-3) และ

4.2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4.2.1) ผู้เข้าร่วมวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดผู้เข้าร่วมวิจัยเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์ จำนวน 3 กลุ่ม รวม 10 คน

(1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และกฎหมาย ได้แก่ นักวิชาการ อาจารย์ และบุคคลากรทางการศึกษา

(2) กลุ่มตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้แทนจากกระทรวง ศึกษาธิการ ผู้แทน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผู้แทนจากกระทรวงวัฒนธรรม ผู้แทนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ผู้แทนจากกระทรวงแรงงาน ผู้แทนจากกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนจากกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(3) กลุ่มประชาชนทั่วไป

นิยามศัพท์

-

ประโยชน์ที่ได้รับ

(1) ทราบถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดสิทธิมนุษยชน ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน หลักภารกิจของรัฐ หลักการกระจายอำนาจ

(2) ทราบถึงแนวทางระหว่างประเทศในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

(3) ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศที่เลือกศึกษา ได้แก่ ประเทศฟินแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลีและประเทศญี่ปุ่น

(4) ทราบถึงข้อจำกัดของร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ ....

(5) สามารถวิเคราะห์และเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมของประเทศไทยในการกำกับดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย รวม 1 ปี เริ่ม 1 ตุลาคม 2563 - 30 กันยายน 2564

การพิทักษ์กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยจัดทำเอกสารคำชี้แจงสำหรับกลุ่มตัวอย่าง (Information Sheet) แนบไปพร้อมแบบสอบถามและการประชุมกลุ่มย่อย โดยผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดในเอกสารคำชี้แจงอีกครั้ง พร้อมขอความสมัครใจจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิถอนตัวออกจากการวิจัยเมื่อใดก็ได้ตามความประสงค์ โดยไม่ต้องแจ้งเหจตุผล ซึ่งการถอนตัวออกจากการวิจัยนั้น จะไม่มีผลกระทบในทางใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น

ประโยชน์และผลข้างเคียงที่จะเกิดแก่ผู้เข้าร่วมการวิจัย

1) ประโยชน์ที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้รับ

ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงข้อมูล และทัศนคติอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากฎหมาย และวิชาการ

2) ความเสี่ยง

ปราศจากความเสี่ยง

การเก็บข้อมูลเป็นความลับ

ผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยชื่อของกลุ่มตัวอย่างแต่จะรายงานผลในภาพรวมเท่านั้น และเมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยแล้ว ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยจะถูกทำลาย

ภาคผนวก ค

หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

หนังสือยินยอมโดยได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ

(Informed Consent Form)

ชื่อโครงการ การศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเพื่อการส่งเสริม และกำกับดูแลการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ชื่อผู้วิจัย อาจารย์ ดร.วลัยวรรณ มธุรสปรีชากุล และ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกวลิน ต่อปัญญาชาญ

ชื่อผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ .....

คำยินยอมของผู้เข้าร่วมการวิจัย

ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว ..... ได้ทราบรายละเอียดของโครงการวิจัยตลอดจนประโยชน์ และข้อเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นต่อข้าพเจ้าจากผู้วิจัยแล้วอย่างชัดเจน ไม่มีสิ่งใดปิดบังซ่อนเร้น และยินยอมให้ทำการสัมภาษณ์ในโครงการที่มีชื่อข้างต้น โดยข้าพเจ้ารู้ว่าถ้ามีปัญหา หรือข้อสงสัยเกิดขึ้นข้าพเจ้าสามารถสอบถามผู้วิจัยได้ และข้าพเจ้าสามารถไม่เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าเป็นความลับ และจะเปิดเผยได้เฉพาะในรูปที่เป็นสรุปผลการวิจัยเท่านั้น

ลงชื่อ.....(ผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์)

ภาคผนวก ง

แบบคำถามที่ใช้ในการประชุมปฏิบัติการ

ประเด็นการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

โครงการวิจัย

เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเพื่อการส่งเสริมและกำกับดูแลการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรับทราบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

(1) ท่านมีความเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ..... มีความคลอบคลุม เพียงพอและเหมาะสมต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ (1) การเรียนรู้ตลอดชีวิต (2) การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง (3) การเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ หรือไม่

(2) ท่านมีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ..... ในมาตรา 5 ที่กำหนดวัตถุประสงค์เป็นการตอบสนองต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 หรือไม่

มาตรา 5 ของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ..... บัญญัติว่า

“การส่งเสริมการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา บุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย รู้จักสิทธิควบคู่กับหน้าที่ และความรับผิดชอบ ภูมิใจและตระหนักในความสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รู้จักความพอเพียง มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ใฝ่เรียนรู้ มีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง มีคุณธรรม และมีความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งมีสำนึกในความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างผาสุกกับเพื่อให้บุคคล มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะ

อาชีพ และทักษะชีวิตที่สอดคล้องและเท่าทันพัฒนาการของโลก และมีโอกาสพัฒนาหรือเพิ่มพูนทักษะของตนให้สูงขึ้นหรือปรับเปลี่ยนทักษะของตนตามความถนัด หรือความจำเป็น”

(3) ท่านมีความเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ..... สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเพียงพอหรือไม่ ทั้งนี้ การจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากยิ่งขึ้นควรมีการดำเนินการอย่างไร

(4) ท่านมีความเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ..... สอดคล้องกับแนวคิดการกระจายอำนาจหรือไม่ ทั้งนี้ การกระจายอำนาจเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับประเทศไทยควรมีการลักษณะอย่างไร

(5) ท่านมีความเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ..... ควรมีการดำเนินการประสานงานกับเครือข่ายในต่างประเทศ หรือองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยอย่างไร

(6) ท่านมีความเห็นว่าหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของประเทศไทยมีข้อจำกัดอย่างไรหรือไม่ เพราะเหตุใด

(7) ท่านมีความเห็นว่ากระทรวงแรงงานควรมีบทบาทอย่างไรในการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับลูกจ้างในประเทศไทย

(8) ท่านคิดว่าระบบโอนหน่วยกิต หรือสะสมหน่วยกิตสำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยในปัจจุบันมีข้อจำกัดอย่างไร และควรมีระบบส่งเสริมการโอนหรือการสะสมหน่วยกิตเพิ่มเติมอย่างไร

(9) ท่านมีความเห็นว่าระบบใดที่สามารถมาช่วยในการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทย (ตัวอย่างเช่น ประกาศนียบัตรอาจารย์ผู้สอน การใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินเพื่อการเรียนรู้ การสร้างแพลตฟอร์ม การสร้างกลไกการแนะนำและให้คำปรึกษากับประชาชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาผู้ใหญ่ประเภทสามัญและการศึกษาผู้ใหญ่ประเภทอาชีวะ)

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ
หนังสือรับรองจริยธรรมข้อเสนอวิจัย

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและใบยินยอม
หมายเลขข้อเสนอการวิจัย ว.๓๕/๒๕๖๔

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายงานการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อข้อเสนอการวิจัย: การศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเพื่อการส่งเสริมและกำกับดูแลการเรียนรู้ตลอดชีวิต
(A Comparative Study of Legal Measures in order to Support and Regulatory for Lifelong Learning)

รหัสข้อเสนอการวิจัย: -

สถาบันที่สังกัด: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผู้วิจัยหลัก: ดร.วลัยวรรณ มธุรสปรีชากุล

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

๑. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔
๒. เอกสารชี้แจงข้อมูลผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔
๓. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔
๔. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	ฉบับที่ วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔

(พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ.)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓๑ มีนาคม ๒๕๖๔

หมายเลขใบรับรอง: ว.๓๕/๒๕๖๔
วันที่ให้การรับรอง: ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๔
วันหมดอายุใบรับรอง: ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ อว ๘๐๐๗/ว.๓๕

๓๑ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง รับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

เจริญพร ดร.วลัยวรรณ มธุรสปรีชากุล / นักวิจัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย เพื่อทำการวิจัยในเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเพื่อการส่งเสริมและกำกับดูแลการเรียนรู้ตลอดชีวิต” สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ได้พิจารณาข้อเสนอการวิจัยของท่านแล้ว มีความเห็นว่า ข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการนี้ มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนด ไม่ต้องแก้ไขปรับปรุงแต่ประการใด จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

จึงเจริญพรมาเพื่อแก้ไขและดำเนินการต่อไป.

ขอเจริญพร

(พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ.)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประวัตินักวิจัย

1. ประวัติทั่วไป

ชื่อภาษาไทย: .....วลัยวรรณ...มธุรสปรีชากุล.....

ชื่อภาษาอังกฤษ: .....Walaiwan Mathurptpreechakun.....

เลขบัตรประจำตัวประชาชน : 36-005-000-50-103.....

ตำแหน่งทางวิชาการ: .....อาจารย์ ดร.....

สังกัด คณะ: .....นิติศาสตร์.....

โทรศัพท์:.....-.....

โทรศัพท์ (มือถือ): .....086-5910177.....

E-mail: .....eve16169@hotmail.com.....

2. ประวัติการศึกษา

ชื่อสถานศึกษา	**ชื่อปริญญา**	**สาขาวิชา**
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต	-
Macquarie University	นิติศาสตรมหาบัณฑิต	International Trade and Commerce Law
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	นิติศาสตรบัณฑิต	-

3. ประวัติการทำวิจัย

ปี	**ชื่อโครงการ/ผลงาน**	**หน่วยงานที่ให้ทุน**	**ตำแหน่ง**
2557	วลัยวรรณ มธุรสปรีชากุล และวรพชร, ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำปฏิญญาโดฮาความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าและสาธารณสุขต่อศึกษากรณีสิทธิบัตรยารักษาโรคเอดส์ของประเทศไทย	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	หัวหน้าโครงการ (สัดส่วนร้อยละ 50)
2559	วลัยวรรณ มธุรสปรีชากุล และชนวัฒน์ สรรพสิทธิ์ มาตรการทางกฎหมายกีฬาอาชีพระหว่างประเทศในอาเซียน : กรณีศึกษาฟุตบอลอาชีพ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	นักวิจัย (สัดส่วนร้อยละ 50)

ปี	ชื่อโครงการ/ผลงาน	หน่วยงานที่ให้ทุน	ตำแหน่ง
2559	วรพชร และวลัยวรรณ มธุรสปรีชากุล, ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	หัวหน้าโครงการวิจัยและนักวิจัย (สัดส่วนร้อยละ 50)
2563	มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจบริการที่พักชั่วคราวที่ไม่เป็นโรงแรมในประเทศไทย The Legal Compliance of Non-Hotel Accommodation in Thailand	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	หัวหน้าโครงการวิจัยและนักวิจัย (สัดส่วนร้อยละ 100)
2564	การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาสิทธิบัตรร่วมเพื่อสนับสนุนระบบนิเวศนวัตกรรม	สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน)	นักวิจัย (สัดส่วนร้อยละ 50)

4. ผลงานวิจัยที่ได้พิมพ์เผยแพร่ (ย้อนหลัง 5 ปี)

ปี	ชื่อโครงการ/ผลงาน	วารสาร
2559	Mathurotpreechakun W., Sanpasitt C., and Numboonjitta (2016). The Legal Measures of Professional Sports between ASEAN Countries: A Case Study of Professional Soccer. (Proceeding).	The 4th International Conference on Magsaysay Awardees:Good Governanceand Transformative Leadershipin Asia,Mahasarakham University,31 May 2016.

5. ผลงานบทความวิชาการที่เผยแพร่ (ย้อนหลัง 5 ปี)

ปี	ชื่อบทความ	วารสาร
2564	มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการใช้สื่อจอภาพของเด็กปฐมวัย	วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (TCI2)
2564	การพัฒนามาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลการโฆษณาอาหารที่มีไขมัน น้ำตาล หรือโซเดียมสูงในสื่อดิจิทัลเพื่อคุ้มครองเด็กตามข้อเสนอแนะขององค์การอนามัยโลก	วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (TCI2)
2564	ข้อจำกัด และแนวทางของกฎหมายเพื่อคุ้มครองเด็กจากการข่มเหงรังแก	วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (TCI2)

1. ประวัติทั่วไป

ชื่อภาษาไทย: .....เกวลิน ต่อปัญญาชาญ.....

ชื่อภาษาอังกฤษ: .....Keovalin Torpanyacharn.....

เลขบัตรประจำตัวประชาชน : 1-1014-00272-75-8.....

ตำแหน่งทางวิชาการ: .....ผู้ช่วยศาสตราจารย์.....

สังกัด คณะ: .....นิติศาสตร์.....

โทรศัพท์:.....-.....

โทรศัพท์ (มือถือ): .....094-7451944.....

E-mail: .....lovenanaka@hotmail.com.....

2. ประวัติการศึกษา

ชื่อสถานศึกษา	**ชื่อปริญญา**	**สาขาวิชา**
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต	-
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	นิติศาสตรมหาบัณฑิต	กฎหมายเอกชน
เนติบัณฑิตยสภา	เนติบัณฑิตไทย	-
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	นิติศาสตรบัณฑิต	-

3. ประวัติการทำวิจัย

ปี	**ชื่อโครงการ/ผลงาน**	**หน่วยงานที่ให้ทุน**	**ตำแหน่ง**
2557	การทบทวนนโยบาย ยุทธศาสตร์ กฎหมาย ระเบียบ การศึกษาทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเงินกองทุนประกันสังคม	สำนักงานประกันสังคม	นักวิจัย (สัดส่วนร้อยละ 50)
2559	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และการรับรองผลิตภัณฑ์พิเศษซึ่งรับรองการผลิตด้วยวิธีดั้งเดิมกับการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นอาหารไทย	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	หัวหน้าโครงการวิจัยและนักวิจัย (สัดส่วนร้อยละ 100)
2563	การคุ้มครองผู้บริโภคเด็กจากการโฆษณาอาหารและเครื่องดื่มที่มีไขมัน น้ำตาล หรือโซเดียมสูงในโลกออนไลน์.	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	หัวหน้าโครงการวิจัยและนักวิจัย (สัดส่วนร้อยละ 80)
2564	การพัฒนากฎหมายการศึกษากับมาตรการคุ้มครองเด็กจากการข่มเหงรังแกในรูปแบบดั้งเดิม และไซเบอร์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	หัวหน้าโครงการวิจัยและนักวิจัย (สัดส่วนร้อยละ 50)

ปี	ชื่อโครงการ/ผลงาน	หน่วยงานที่ให้ทุน	ตำแหน่ง
2564	การศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเพื่อการส่งเสริมและกำกับดูแลการเรียนรู้ตลอดชีวิต	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)	นักวิจัย (สัดส่วนร้อยละ 50)
2564	การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาสิทธิบัตรร่วมเพื่อสนับสนุนระบบนิเวศนวัตกรรม	สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน)	นักวิจัย (สัดส่วนร้อยละ 50)

4. ผลงานวิจัยที่ได้พิมพ์เผยแพร่ (ย้อนหลัง 5 ปี)

ปี	ชื่อโครงการ/ผลงาน	วารสาร
2561	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และการรับรองผลิตภัณฑ์พิเศษซึ่งรับรองการผลิตด้วยวิธีดั้งเดิมกับการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นอาหารไทย	วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช